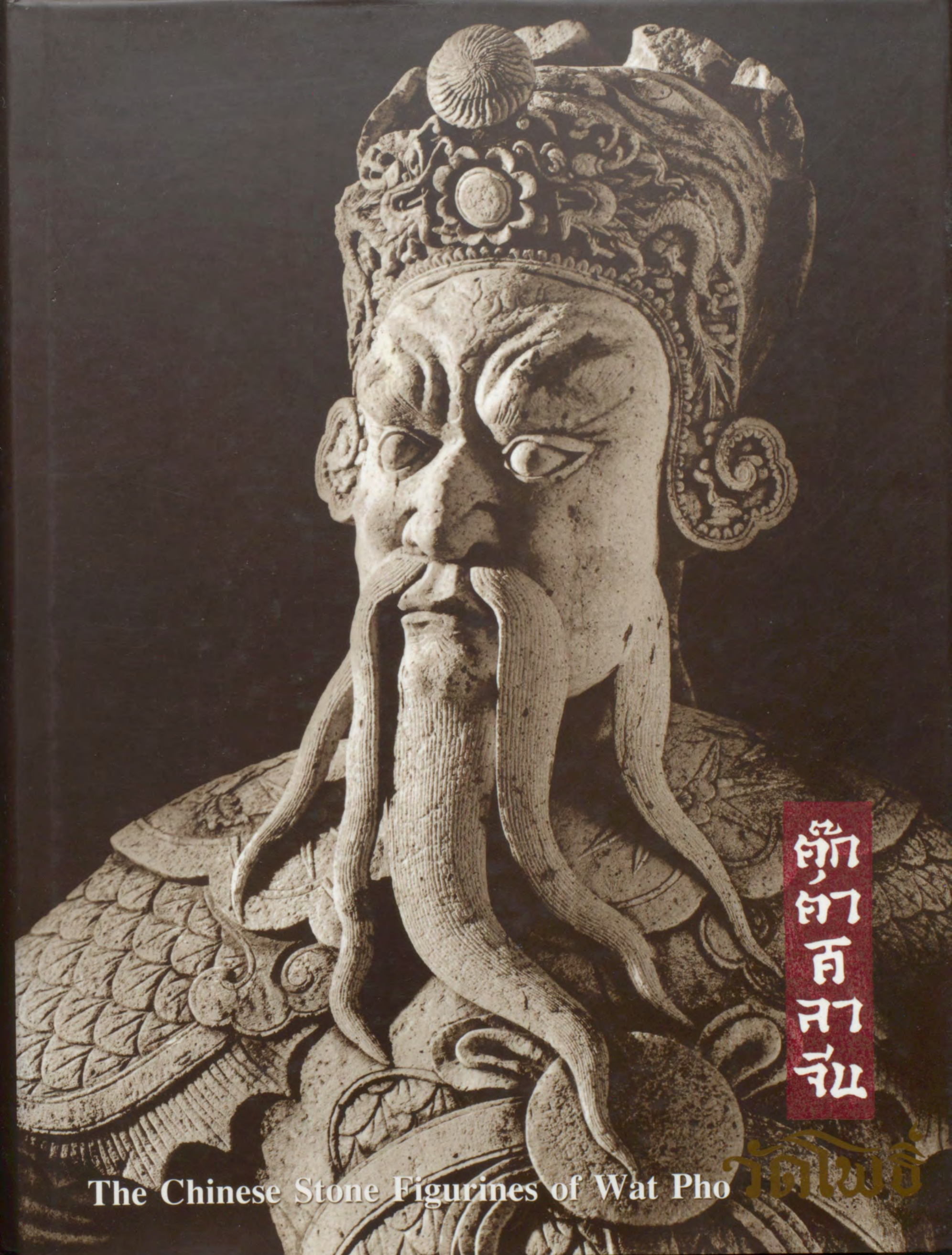
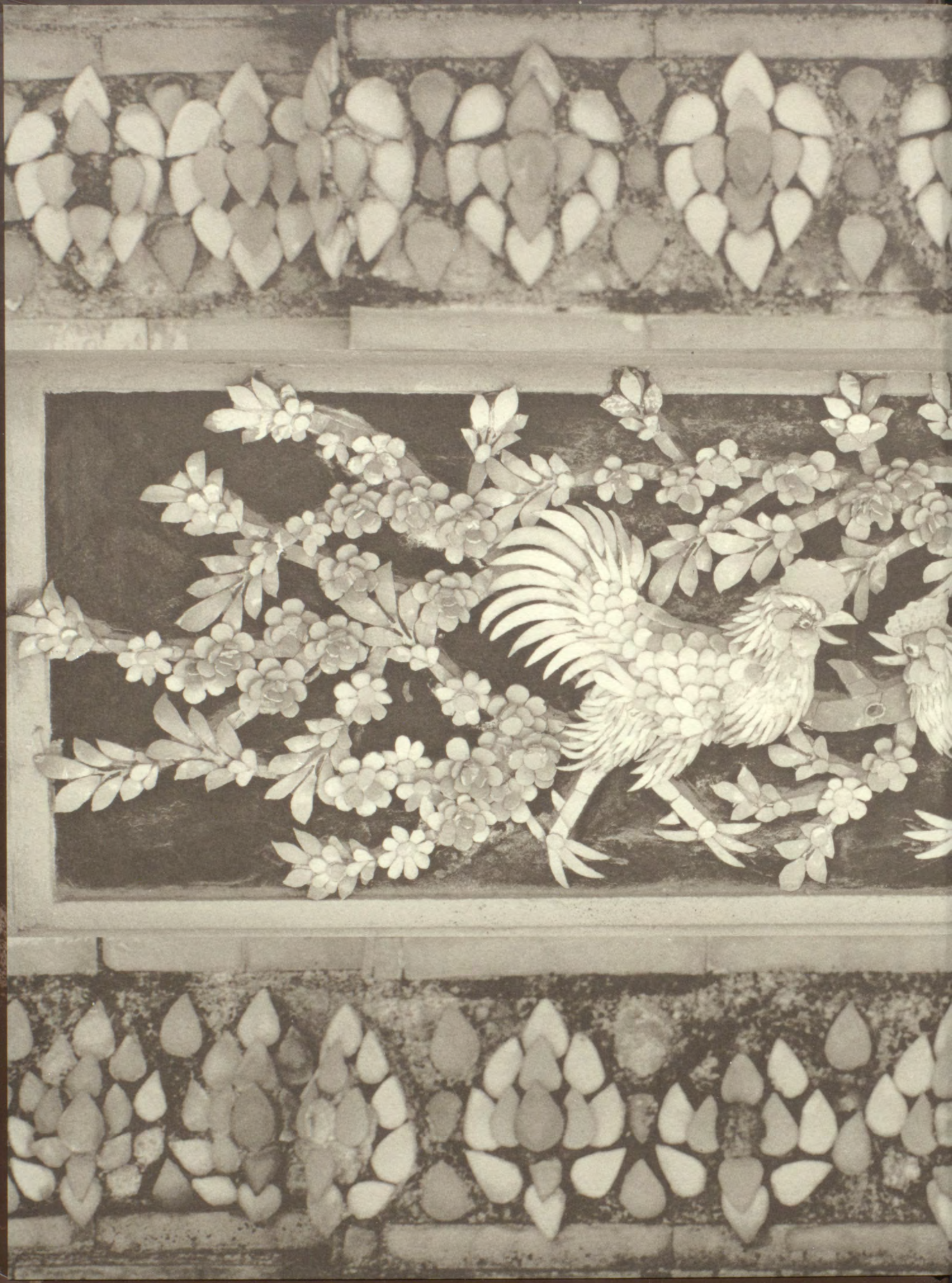

Wat Pho
Chinese
Figurines

The Chinese Stone Figurines of Wat Pho

วัดโพธิ์

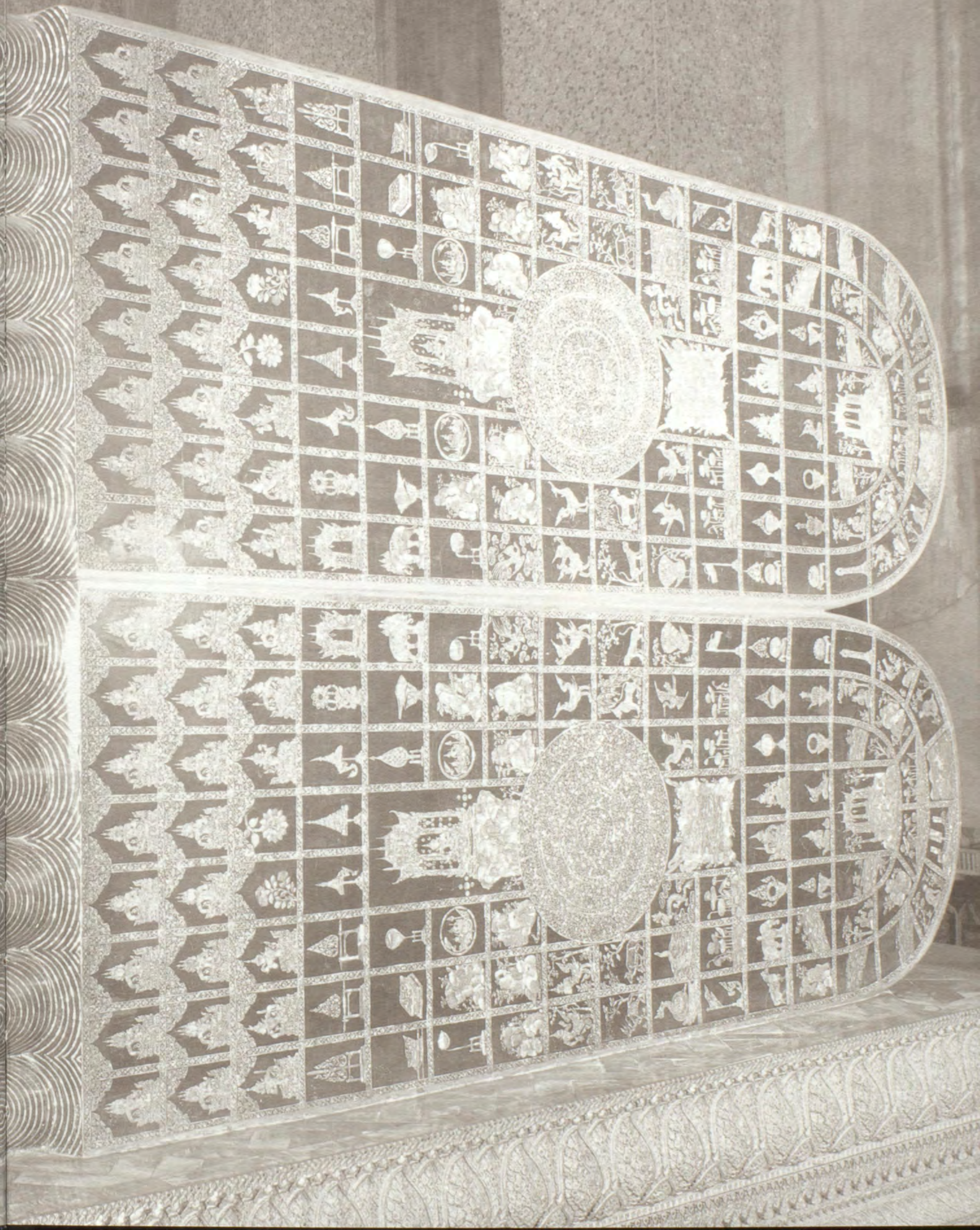

วัดโพธิ์

The Chinese Stone Figurines of Wat Pho

พระพุทธรไสยาสวัดพระเชตุพน
Reclining Buddha at Wat Phra Chetuphon

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า รัชกาลที่ ๓

ผู้ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน และได้พระราชทานตุ๊กตาจีนประดับไว้ในพระอาราม
ประดิษฐาน ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ ถนนราชดำเนินกลาง

The statue of H.M. King Nangklao, Chetsadabodin, Rama III

who restored Wat Phra Chetuphon and presented the Chinese Stone Figurines for temple decoration,
Maha Chetsadabodin Plaza, Ratchadamneon-Klang Road.

คณะผู้จัดทำหนังสือ ตุ๊กตาศิลาจีนวัดโพธิ์

เจ้าของผู้จัดพิมพ์ คณะสงฆ์วัดพระเชตุพน ที่ปรึกษา พระธรรมปิฎกญาบดี (ดาวร ติสฺसानุกโร ป.ธ. ๔) • จักรพันธ์ โปษยกฤต • วัลลภศรี สดประเสริฐ • ผศ.ดร. เสาวณิต วิงวอน บรรณาธิการ พระศรีวิสุทธิวงศ์ (สุรพล ชิตดาโน ป.ธ. ๙) เรียบเรียง ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ตรวจแก้ ปรีวรรต ธรรมาปริชากร • ประพฤทธิ์ สุกสรตันเมธี • ผศ.ดร. ประพจน์ อัสววิรุฬหการ • ศานติ - นวรัตน์ กักดีคำ แปล ผศ.ดร. สิทธา พิณภูวดล • อำนาจ บุญศิริวิบูลย์ • กรกช พรวิศิษฐ์สกุล ประสานงาน พระมหาวิเชียร สิริวฑฒโน • ขนิษฐา วงศ์พานิช • ดร. ศศิธารา พิชัยชาญณรงค์ ถ่ายภาพ บรรจบ ไมตรีจิตต์ • เกรียงไกร ไวยกิจ • สาทิพย์ ทองนาโคกกรวด • นพดล กันบัว ผู้ช่วยถ่ายภาพ จุฑาทิพย์ อังสุสิงห์ • เต็มศิริ ภูจำปา • ฤชงค์ ฮ่อง • ปิยนันท์ กันต์ไพเราะ อัดขยายภาพ บรรจบ ไมตรีจิตต์ ออกแบบ พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก • บรรจบ ไมตรีจิตต์ • ธน ภู่อารีย์ • อดิ ศันสนียะสกุล

The Working Committee on The Chinese Stone Figurines of Wat Pho

Owner and Publisher. Fellow monks of Wat Phra Chetuphon Advisors. Phra Dhammapanyabodi (Thavorn Tissanukaro) • Chakrabhand Posayakrit • Vallabhis Sodprasert • Asst. Prof. Dr. Sauvanit Vingvorn Editor. Phra Sriwisutthiwong (Suraphol Chitayano) Text. Prathoom Chumpengpan Proofread. Pariwat Dhammapreechakorn • Praprute Sukolratanamatee • Asst. Prof. Dr. Prapod Assavavirulhakarn • Santi and Nawarat Pakdeekham Translators. Prof. Dr. Sitha Pinitpuvadol • Amnaj Boonsirivibul • Korakod Pornvisitsakul Coordinators. Phramaha Wichian Siri wattano • Kanittha Wongpanit • Dr. Sasithara Pichaichannarong Photographers. Bunchob Maitrechitt • Kriengkrai Waiyakij • Sarthip Thongnakeokegruad • Nopadol Kunbua Assistant Photographers. Juthatip Angsusing • Temsiri Phuchampa • Puchong Hongpoo • Piyanan Kanpairoh Print & Darkroom Technical. Bunchob Maitrechitt Design and Layout. Phansakdi Chakkaphak • Bunchob Maitrechitt • Thana Poo-Aree • Nat Sansaneeyasakul

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ผู้ทรงพระนิพนธ์โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน ครั้นรัชกาลที่ ๓ พ.ศ. ๒๓๘๘

His Holiness the Supreme Patriarch Prince Paramanujitajinorasa

๑ ครุโณญชรรบาทพร้อม
เกริ่นพระเกียรติกระษัตรา
ประภูสังขรณ์มหา
กรมานุชิตชิโนรสอ้าง
๑ พันสองร้อยเจ็ดสิบ
มเส็งสัปปตศกบุษมาศ
ทวาทศพฤตศนีสาท
รังรักษ์ลักษณโคลงต้น

พิพิธมา ลีเอย
สืบสร้าง
วิหารเชตุ พนพ้อ
โอษฐ์ไฉไลมเวียง
ศักราช จุลนา
เมื่อนั้น
สุกรปักข์ แลฤา
ดึกแล้วเสร็จแสดง

ปกหน้า ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้าน
ทิศตะวันออก **ปกหลัง** ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับซุ้มประตูทรงมงกุฎ
ประตูที่ ๑๖ **แผ่นหุ้มปก** ออกแบบโดย พันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก

ภาพทั้งหมดในหนังสือ **ตุ๊กตาศิลาจีนวัดโพธิ์** บันทึกภาพ
ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ถึงเดือนตุลาคม ๒๕๔๗ ด้วยกล้อง
Hasselblad ฟิล์ม Kodak T-Max 100 ล้าง - อัด - ขยายภาพ
โดย บรรจบ ไมตรีจิตต์

สงวนลิขสิทธิ์ การนำส่วนหนึ่งส่วนใดของภาพหรือบทความไป
เผยแพร่ บันทึกลงในทุกรูปแบบของสิ่งพิมพ์สื่อทางอินเทอร์เน็ต
และหรืออื่นๆ ทั้งหมดต้องได้รับการยินยอม เป็นลายลักษณ์อักษรจาก
เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนแต่เพียงผู้เดียว

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทร. ๐ ๒๘๘๒-
๑๐๑๐, ๐ ๒๔๒๒-๕๐๐๐ โทรสาร ๐ ๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐ ๒๔๓๔-๑๓๘๕
E-Mail : info@amarin.co.th

พิมพ์ครั้งแรก ๒๕๔๘ จำนวนพิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม

Front cover. Warrior at the inner Phra Rabiang east
side of the Main Chapel. **Back cover.** Warrior at the
crown-shaped Sheltered Gate 16. **Jacket** design by
Phansakdi Chakkaphak

**All pictures in The Chinese Stone Figurines of
Wat Pho** had been photographed from February 2000
to October 2004 by Hasselblad camera with Kodak
T-Max 100 film. Darkroom printed and developed by
Bunchob Maitrechitt

All rights reserved. The use or reproduction of this
book's contents in whole or in part in any form, whether
in print, on cyberspace, in electronic form, and/or in any
other media, must be granted sole authorization in writing
by the Abbot of Wat Phra Chetuphon

Printed by Amarin Printing and Publishing 65/16
Chaiyaphruk Road, Taling Chan, Bangkok 10170
Tel. 0 2882-1010, 0 2422-9000 Fax. 0 2433-2742, 0 2434-1385

Homepage : <http://www.amarin.co.th>

First edition, 2005 5,000 copies

ISBN 974-92847-6-3

พระธรรมปัญญาบดี
Phra Dhammapanyabodi

คำนำ

ตึกตาศิลาจีนเป็นประติมากรรมอันงดงามล้ำคุณค่าที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า รัชกาลที่ ๓ ทรงพระราชอุทิศถวายไว้ในคราวที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนครั้งใหญ่ โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งประดับไว้ทั่วทั้งพระอารามเพื่อความเป็นสิริมงคลตามคติจีน สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้ทรงพระกรุณาถึงตำแหน่งที่ตั้งตึกตาศิลาจีนนี้ไว้ในโคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนมีมากนับพันชิ้นถึงแม้จะชำรุดเสียหายไปตามกาลเวลาซึ่งล่วงมากกว่า ๑๐๐ ปี แต่ก็ยังคงหลงเหลืออยู่อีกมากควรจะต้องรักษาไว้ให้ลูกหลานไทยได้ชื่นชม เพราะเป็นประจักษ์พยานสำคัญอันแสดงถึงสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างไทยกับจีนที่มีมายาวนาน ปรากฏหลักฐานอยู่บนภาพสลักลายเส้นบนแผ่นศิลาที่ฐานเสาประทีปด้านหน้าพระวิหารทิศพระโลกนาถ แสดงเส้นทางการค้าขายในสมัยรัชกาลที่ ๓ มีทั้งทางบกใช้ช้าง ม้า ลา และโคเป็นพาหนะ และทางน้ำใช้เรือสำเภาทั้งของไทยและจีนเป็นพาหนะ

นอกจากการค้าขายสินค้าแล้วยังมีการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมประเพณี คติความเชื่อ และในยุคนั้นมีคนจีนอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารกันมาก ดังนั้นทางวัดจึงได้รวบรวมเรื่องราวความเป็นมาอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ซาบซึ้งถึงคุณค่าและร่วมกันหวงแหนรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ได้อาศัยผู้รู้หลายท่านช่วยกันค้นคว้าและตรวจสอบหลักฐานให้ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด ต้องใช้เวลาศึกษาค้นคว้าเรียบเรียงถึง ๕ ปี แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิชอบบกพร่อง เพราะความหลากหลายทางคติความเชื่อ เช่น เรื่องฮก ลก ชิว และเป่ยเซียน เป็นต้น ซึ่งแม้ในหมู่คนจีนก็ยังสับสนกันอยู่ และความแตกต่างทางด้านสำเนียงภาษาจีนที่ใช้แปลเป็นไทย มีทั้งจีนกลาง ฮกเกี้ยนแต้จิ๋ว และไหหลำ ทำให้เรียกชื่อสถานที่ต่างกัน เช่น เมืองปักกิ่ง - เป่ยจิง หรือชื่อบุคคล เช่น เล่าปี่ - หลิวเป่ย, ลิโป้ - หลี่ปู้, กวนอู - กวนอวี่ เป็นต้น คำใดเป็นชื่อที่คนไทยรู้จักคุ้นเคยได้ใช้ตามนั้น มีตัวอักษรจีนกำกับไว้ คำใดเป็นคำใหม่จะเขียนออกเสียงตามสำเนียงจีนกลาง และได้ทำบัญชีชื่อเทียบการออกเสียงสำเนียงต่างๆ ไว้ท้ายเล่ม หากมีข้อบกพร่องประการใด ขอให้ท่านผู้รู้ช่วยกันแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงในโอกาสต่อไป

ขออนุโมทนาคุณะผู้จัดทำทุกท่านที่ได้ร่วมกันเสียสละเวลาทุ่มเทกำลังกายกำลังสติปัญญาช่วยกันจัดทำหนังสือนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอทุกท่านจงมีแต่ความสุขความเจริญโดยทั่วกันเทอญ

(พระธรรมปัญญาบติ)

เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน

Preface

The Chinese stone figurines are valuable art objects given by King Rama III at the time of the comprehensive restoration of Wat Pho. King Rama III had them decorated around the temple ground for auspiciousness as in Chinese belief. His Holiness the Supreme Patriarch Prince Paramanujitajinorasa, in a poem on the Restoration of Wat Pho, described more than a thousand figurines with their locations on the temple ground. Since then many had been lost, however; many are still left for later generations to admire. These are important proofs of the great relations between Thailand and China. This was evident in a graphic on the pedestal of the stone column in front of Phra Vihara of Phra Lorkanart, which showed the commercial routes in the Reign of King Rama III, both by land and by sea. By land, elephants, horses, asses, and cows were used as the transportation means. By sea, the vessels of both Thais and Chinese were used. Besides commerce, there were exchanges of cultures and beliefs. Many Chinese had migrated to Thailand. Thus, Wat Pho had collected this great history and put in writing for the new generations to keep as their valuable national legacy.

In the preparation of the text, many experts were consulted. Many researches were done and the text were revised for the most accurate results. Five years were spent in the process; however, there are still flaws due to different interpretations on the same beliefs, for example, the Eight Immortals, and Fu Lou Shou. The beliefs as well as difference in pronunciation can be confusing. Many Chinese dialects, such as Mandarin, Fujian, Chaozhou, and Hainan, are used in Thai, so the names of same places and same people are different. Thus, if there are any mistakes, suggestions are greatly welcomed for revision in the future.

I thank the committee members for their time and hard work to make this book complete.

(Phra Dhammapanyabodi)

The abbot of Wat Phra Chetuphon

สารบัญ คณะผู้จัดทำหนังสือตึกตาศิลาจีนวัดโพธิ์ ๖
คำนำ ๑๑ วัดโพธิ์ ๑๙ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้า
อยู่หัวกับการสร้างวัดในศิลาปะจีน ๒๕ กำเนิดตึกตาศิลาจีน
๔๑ วัตถุประสงค์การสร้างตึกตาศิลาจีน ๘๒ การนำ
ตึกตาศิลาจีนเข้ามาในประเทศไทย ๙๔ ประเภทของรูป
จำหลักศิลา ๑๐๒ ขุนนาง ๑๐๕ นักบวช ๑๓๑ เทพ
๑๔๓ ท้าวจตุโลกบาล ๑๔๔ สก ลก ชิว ๑๔๖ สัตว์
ในตำนาน ๑๕๗ ชาวตะวันตก ๑๙๔ อาคารจำลอง
๒๐๐ สิ่งของเครื่องใช้ ๒๔๑ หินตึกตาศิลาจีน ๓๕๙
หินในวัดโพธิ์ ๓๖๐ คำอธิบายเพิ่มเติม ๓๗๒ ตาราง
เทียบชื่อเฉพาะภาษาจีน ๓๗๗ บรรณานุกรม ๓๙๐
ผังบริเวณเขตพุทธาวาสวัดพระเชตุพน ๓๙๕

*The Noblemen at the Sheltered Gate,
the entrance of Phra Maha Chedi Si Ratchakan*

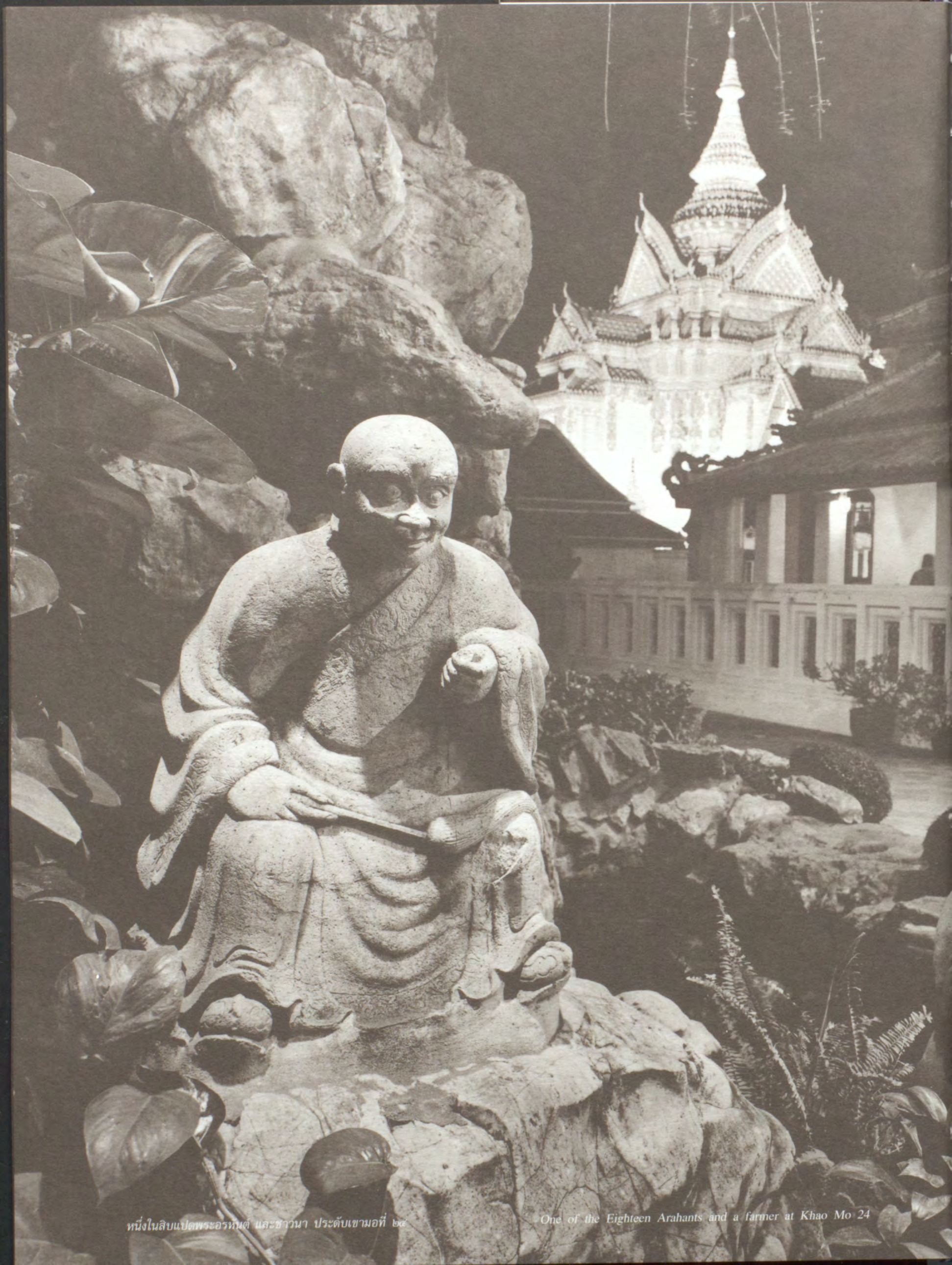
ขุนนางฝ่ายบุ๋น ประดับชุมประตูปรางฝรั่ง
ทางเข้าหมู่พระมหาเจดีย์สี่รัชกาล

Contents.	The Working Committee on The
Chinese Stone Figurines of Wat Pho	6 Preface 12
Wat Pho	249 King Rama III and the Construction
of Temples with Chinese Art Objects	253 The Birth
of Chinese Stone Figurines	258 Objectives of the
Creation of Chinese Stone Figurines	260 Importation
of Chinese Stone Figurines into Thailand	264 Types
of Stone Sculpted Figurines	268 The Four
Heavenly Kings or Guardians	298 Fu Lou Shou
298 Mythical Animals	306 Animals 308
Westerners	328 Model of Architecture 332
Utensils	354 Stones of the Chinese Stone
Figurines	359 Stones in Wat Pho 360 Extra
explanation	372 Chart of Chinese names 377
Bibliography	392 Plan of Wat Phra Chetuphon 395

Westerners at the Western-styled clock Sheltered Gate,
the entrance of the Phra Vihara of the Reclining Buddha.

พระวิหารพระนอน
ประตูเรือนชานแบบฝรั่ง
ชาวตะวันตกยืนอยู่หน้าประตู

หนึ่งในสิบแปดพระอรหันต์ และชาวนา ประดับเขมอที่ ๒๔

One of the Eighteen Arhants and a farmer at Khao Mo 24

วัดโพธิ์

ในบรรดาวัดทั่วพระราชอาณาจักรกว่าสามหมื่นวัด ถ้าพิจารณาคัดเลือกวัดที่มีคุณค่าความสำคัญมากระดับเอกอุมาสัก ๓ วัด จะต้องมิชื่อวัดโพธิ์ ตามชื่อสามัญที่ชาวบ้านเรียก หรือวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ตามชื่อทางราชการรวมอยู่ด้วยแน่นอน เนื่องจากเป็นวัดเก่า มีมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา เดิมชื่อวัดโพธาราม ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ จนปรากฏมีโบราณวัตถุ โบราณสถานมากมายใหญ่โต ใช้เวลา ถึง ๗ ปี ๕ เดือน ๒๘ วัน (เริ่มแต่ปี พ.ศ. ๒๓๓๒) สิ้นพระราชทรัพย์ไม่ต่ำกว่า ๕,๘๑๑ ชั่ง ใช้กำลังคน ๒๐,๐๐๐ คนเศษ วัดนี้จึงกลายเป็นวัดประจำรัชกาลที่ ๑ ไปพร้อมกับพระราชทานนามพระอารามใหม่ว่า “วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม” ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โปรดให้เปลี่ยนคำสร้อยท้ายนามวัดเป็น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ยังทรงปฏิสังขรณ์และก่อสร้างศาสนวัตถุสถานเพิ่มเติมอีก และโปรดให้รวบรวมสรรพวิชาความรู้ต่างๆ มาจารึกลงแผ่นศิลา ประดับไว้รอบวัดเพื่อเป็นแหล่งศึกษาของมหาชน ไม่เลือกชั้นบรรดาศักดิ์ วัดโพธิ์จึงได้รับการยกย่องว่าเปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยเปิดสำหรับประชาชน เมื่อพิจารณาก็ไม่ผิดจากความจริง ถ้าสมมติว่า วัดโพธิ์เป็นมหาวิทยาลัยอย่างน้อยก็ต้องเปิดสอนได้ ๔ - ๕ สาขา

๑. วิชาแพทยศาสตร์และเภสัชศาสตร์ เนื่องจากรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๓ โปรดให้รวบรวมตำรายาไทยแผนโบราณ ชื่อพรรณไม้สมุนไพร ตำราหมอนวด ฤๅษีดัดตนหรือกายภาพบำบัด จารึกลงบนแผ่นศิลาติดไว้ตามผนังตามเสาต่างๆ มากมาย เพื่อให้สาธารณชนสามารถนำไปเยียวยารักษาความเจ็บไข้ได้สารพัดโรค สรรพคุณยาสมุนไพรที่ได้นำมาปลูกไว้เป็นตัวอย่างก็มี

๒. วิชาอักษรศาสตร์ ได้รวบรวมนักปราชญ์ราชบัณฑิตให้ช่วยกันแต่ง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนกลบท และกลอักษรต่างๆ ขึ้นไว้มาก รวมทั้งแสดงรูปแบบของฉันทลักษณ์ไว้เป็นตัวอย่างได้ศึกษา สมุดข่อย ใบลาน ตำนาน ตำราต่างๆ ศิลาคาริก รวมทั้งพระไตรปิฎก ห่องสมุด มีพร้อมทุกด้าน

๓. วิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้สร้างรูปชาวต่างชาติไว้ ๓๒ ขาติพันธุ์ทางมานุษยวิทยา มีพิพิธภัณฑ์สถานรวบรวมสิ่งของต่างๆ เป็นวัดที่มีเจดีย์มากที่สุดราว ๔๔ องค์ พระพุทธรูปสำริดทั้งดงามราว ๖๘๔ องค์ (รวมรูปพระอรหันต์และพระพุทธรูปปูนปั้นด้วยเป็น ๘๗๒ องค์) มีเสนาสนะสิ่งก่อสร้างราว ๒๓๗ หลัง มีภาพจิตรกรรมมีตุ๊กตาจีน ประเพณีงานบุญ ประวัติพระสังฆราชและผู้ปกครองวัด เป็นต้น อีกจำนวนมากซึ่งล้วนนำศึกษาหาความรู้ทั้งสิ้น

๔. วิชาสถาปัตยกรรมไทยและช่างสิบหมู่ เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างจำนวนมาก หลายยุคสมัย หลายรูปแบบ ไทย จีน ยุโรป มีภาพจิตรกรรม งานแกะสลัก งานประดับตกแต่ง และงานปูนปั้น เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าวิชาช่างอย่างวิเศษ

สำหรับในที่นี้ จะศึกษากล่าวถึงเฉพาะเรื่อง ตุ๊กตาจีนซึ่งทำเป็นรูปบุคคล สัตว์ หรือสิ่งของขนาดเล็กกว่าตัวจริง แต่ตุ๊กตานี้มีทั้งเล็กกว่าของจริงและใหญ่กว่าของจริง ทว่าเป็นสิ่งที่มีรูปร่างลักษณะคล้ายกับเป็นตุ๊กตาของเล่น หรือสิ่งจำลองจากของจริงที่ดูคล้ายกับตุ๊กตารูปอาคารจำลอง บางทีเราก็เรียกว่า “เมืองตุ๊กตา” เพราะเป็นการย่อส่วนให้เล็กลง ดูคล้ายของเล่นและดูสวยงาม จึงขอผนวกรวมเรียกเป็นอย่างเดียวกัน เพื่อความเข้าใจง่าย

จากจารึกเรื่องรัชกาลที่ ๑ ทรงสร้างวัดพระเชตุพนทำให้ทราบว่าในครั้งนั้นมีขุมประตูประดับกระเบื้องเคลือบ ๔ ประตู กำแพงแก้วรอบนอก ได้สร้างรูปอสูรหรือรูปยักษ์ไว้ประจำประตูละคู่ (ของเดิมมีรวม ๑๓ ประตู ประตูที่ไม่มีรูปอสูรก็จะตั้งรูปสัตว์จุฬาบทปูนปั้นแทนไม้ยืนบนแท่นประตูละคู่ครั้งรัชกาลที่ ๓ ทรงบูรณะได้รื้อลงหมด ตั้งรูปลั่นถันแทนประตูละคู่ รวม ๓๒ รูป และตามมุมกำแพงปฐิลาเสียงโผ) ส่วนประตูขุมประดับกระเบื้องเคลือบ ๔ ประตู และมีประตูกำแพงคั่น ๒ ประตู รวมเป็น ๑๑ ประตู ตั้งรูปสัตว์ประตูละคู่รวมเป็นรูปสัตว์ ๒๒ ตัว

ข้อความตรงนี้ ทำให้ทราบว่า รูปยักษ์ปูนปั้นถือกระบองขนาดใหญ่คงถูกรื้อทิ้งในสมัยรัชกาลที่ ๓ เมื่อได้รูปตุ๊กตาจีนเป็นรูปขุนนางฝ่ายบู ซึ่งมีรูปร่างขนาดใหญ่ใกล้เคียงกันและมีหน้าตาคล้ายคล้ายยักษ์มาตั้งแทน เพราะคงเห็นวาคงทนถาวรกว่า และทำให้ดูต่างไปจากวัดอรุณราชวราราม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งเป็นรูปยักษ์อยู่แล้ว ส่วนประติมากรรมรูปสัตว์ ๒๒ ตัว ที่ตั้งประจำประตูจำนวน ๑๑ ประตูนั้น น่าจะเป็นรูปตุ๊กตาจีนขนาดย่อม ซึ่งนับเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงว่า ตุ๊กตาจีนนั้นคงนำเข้ามาบ้างแล้วตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ ๑

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ทรงเริ่มบูรณะปฏิสังขรณ์ใหญ่อีกครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๗๔ ปรากฏเหตุผลชัดเจนว่า ได้นำเอารูปสิงโตจีนมาปัก (เสาศิลาสี่เหลี่ยมยอดสลักเป็นรูปสิงโต) ไว้ตามเชิงพลสิงห์หรือปลายเชิงราวบันได พระอุโบสถ พระวิหาร ศาลา และพระมณฑป หรือใช้ตั้งประดับ (ตุ๊กตาชนิดมีแท่นฐาน) ไว้ตามสองข้างประตูข้างอ้อมจันทร์ ก็เพื่อต้องการให้เป็นเครื่องประดับตกแต่งแลดูสวยงามแปลกตา ยิ่งกว่ามีความหมายทางคติความเชื่อโบราณ และถือเป็นความสะดวกและประหยัดกว่า ที่จะต้องลงทุนหล่อเป็นรูปสร้างแปลงหรือรูปสิงห์แบบของไทย ซึ่งคงไว้เฉพาะที่มีความสำคัญมากเท่านั้น เช่น หน้าพระอุโบสถ เป็นต้น ดังนั้นวัตถุประสงคที่สั่งซื้อสั่งหาเข้ามา ก็เพื่อใช้ตั้งตามประตูอาคารชั้นในต่างๆ ซึ่งมีจำนวนมาก

เครื่องศิลาจำหลักจีนหรือพวกตุ๊กตาจีนทำด้วยหินสีเขียว ถ้าเป็นรูปขุนนางหรืออำมาตย์แต่งเครื่องแบบเต็มยศอย่างจ้าว เสาหินมีหลายรูปแบบสีแปลกๆ กันติดกิ้งโลหะไว้แขวนโคม เสาหินสีเขียวบางที่ใช้ปักทำเป็นราวเทียน เป็นการดัดแปลงการใช้งาน ขุมโขนทวารหินจะตั้งไว้ตามชลาประตู (ชานพื้นภายนอก) พระอุโบสถ พระวิหาร เกี้ยวประทีปศิลา ๓ ชั้น (ขุมไฟหิน) จะตั้งไว้หน้าอ้อมจันทร์ศาลาการเปรียญ

ตุ๊กตารูปชาวตะวันตก ที่ตั้งไว้ตามประตูกำแพงแก้วคั่นเขตกลางวัด สูงประมาณ ๘ ศอก จำนวน ๒ ประตู ทั้งข้างในและข้างนอก รวม ๘ รูป ทำในสมัยรัชกาลที่ ๓ เมื่อคราวที่มีการบูรณะครั้งใหญ่

ยังมีตุ๊กตาจีนอีกประเภทหนึ่ง คือ ตุ๊กตาที่ทำด้วยเครื่องเคลือบ ใช้ประดับไว้ตามพลสิงห์รอบพระมณฑป ซึ่งปัจจุบันไม่เหลือแล้ว

Lions at the south side entrance of the Main Chapel

สิงโต ประดับประตูทางเข้าพระอุโบสถด้านทิศใต้

เขามอซึ่งโปรดให้รื้อและชะลอมาจากพระบรมมหาราชวัง ที่เอามาสร้างไว้นอกกำแพงแก้วไม่มีแล้ว คงเหลือแต่บริเวณชั้นใน ปลุกต้นไม้ไว้ตามเชิงเขาและบนเขามีสถูปและโคมอย่างจีน ตึกตารูปบุคคล รูปสัตว์ ประดับภูเขาหน้าพระวิหารทิศตะวันออก มีตึกตารูปชายชาวมังกล่า นักเลงสุรา ๒ คน

น่าเสียดายที่ปัจจุบันบรรดาตึกตาดังกล่าวเริ่มชำรุดเสียหายมากขึ้น เพราะบางที่รูปสลักรกลายเป็นที่นั่งของนักท่องเที่ยวนั่งไป เด็กนักเรียนเตะลูกฟุตบอลมาถูกบ้าง น่าจะมีการบูรณะซ่อมแซมให้ดี และจัดตั้งใหม่ให้พ้นอันตรายเพราะโบราณวัตถุเหล่านี้ หามาทดแทนใหม่ไม่ได้แล้ว จึงกลายเป็นวัตถุที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และ

เป็นที่มาของสำนวน คำพังเพยที่เกิดขึ้นจากเครื่องจำหลักศิลาจีนเหล่านี้ เช่น

“หมอบราบคาบแก้ว” มีความหมายว่า ยอมความโดยดี ไม่ขัดขึ้น โดยเอาสิงโตหินในท่านอนหมอบในปากมีก้อนหินกลมคาบอยู่ เรียกว่าลูกแก้ว ดังนั้นบางที่จึงเรียกสิงโตนี้ว่า “สิงโตคาบแก้ว” มาเปรียบเทียบกับเห็น

“นั่งเป็นสิงโตหิน” ตึกตาสิงโตหินจีน โดยมากจะตั้งอยู่ตามวัด ฝาเชิงบันไดหรือปากประตูทางเข้าออก โบสถ์ วิหาร ศาลา ฯลฯ ชาวบ้านจึงใกล้ชิดคุ้นเคยดี และเนื่องจากสร้างด้วยศิลามีน้ำหนัก จึงไม่ไหวติง คนจึงเอามุคลิกสิงโตมาเปรียบเทียบกับ ใครที่นั่งนอนอยู่เฉยๆ นั่งไม่เคลื่อนไหว ไม่รับรู้เรื่องอะไรของใคร เหมือนคนตาย ก็ไม่ต่างไปจากสิงโตหินนั่นเอง

Dragon Columns at the inner Phra Rabiang

23 west side of the Main Chapel

เสาประทีปมีมังกรพัน

ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันตก ๒๓

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กับการสร้างวัดในศิลปะจีน

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เสด็จขึ้นครองราชย์ต่อจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๓๖๗ ครองราชย์อยู่ ๒๗ ปี จึงสวรรคตวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๓๙๔ ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำรงฐานะเป็นพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ใหญ่มีพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เมื่อพระชนมายุได้ ๓๘ พรรษา พระองค์ทรงพระสติปัญญาเฉลียวฉลาด ได้ว่าราชการต่างพระเนตรพระกรรณพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ผู้เป็นพระราชบิดามาช้านานแล้ว จึงทรงมีความรู้และประสบการณ์กิจการบ้านเมืองทุกด้าน พระบรมวงศานุวงศ์เสนาบดีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อย ซึ่งเป็นประชาชนในแผ่นดินจึงพากันเข้าเฝ้ากราบบังคมทูลอัญเชิญให้ขึ้นครองราชสมบัติสืบพระบรมราชสันตติวงศ์ต่อไป

เนื่องจากพระองค์เป็นกษัตริย์ที่เลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้าพระองค์หนึ่ง ความศรัทธาเลื่อมใส นี้มีมาก่อนตั้งแต่ครั้งยังทรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ยังมิได้ผ่านพิภพเสด็จขึ้นเถลิงสิริราชสมบัติ ดังจะเห็นพระองค์ทรงตั้งโรงทาน จัดให้มีพระธรรมเทศนา เลี้ยงยากจนผูก ปล่อยสัตว์ ช่วยเหลือคนชราและคนยากจนเป็นนิตย์ เดือนละ ๘ ครั้ง

ฤดูสำเภาออก ก็พระราชทานข้าวกล่องมอบให้จวนจู้ (จวนจู้ 船主) (นายเรือสำเภา) ลำละ ๕๐ ถึงบ้าง ๑ เกวียนบ้าง ออกไปให้ทานคนโชดอยากที่เมืองจีนทุกๆ ลำมิได้ขาด งานพระราชกุศลอื่น อาทิ พระกฐินก็ทรงทำเสมอ

แม้กระทั่งเมื่อใกล้สวรรคตก็ยังตรัสห่วงใยถึงแต่วัดวาอารามที่ทรงสร้างขึ้นไว้ใหญ่โตหลายวัดที่ยังค้างอยู่ก็มีที่ชำรุดทรุดโทรมก็มาก เกรงจะไม่มีใครช่วยทะนุบำรุง จึงมีพระราชดำรัสฝากไว้ว่า เงินในท้องพระคลังที่เหลือใช้จ่ายอยู่ ๔ หมื่นชั่ง ขอให้พระเจ้าแผ่นดินองค์ต่อไป ใช้เงินสัก ๑ หมื่นชั่งช่วยทะนุบำรุงวัดดังกล่าวด้วย

เงินกำไรจากการค้าเรือสำเภานี้ มีชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า “เงินถุงแดง” พระองค์ทรงนับใส่ถุงผ้าแดงถุงหนึ่งเป็นเงิน ๑๐ ชั่ง ทรงตีตราแล้วให้เจ้าจอมซึ่งเป็นพี่สาวพระราชหฤทัย นำไปเก็บไว้ข้างพระแท่นบรรทม โดยรับสั่งอยู่เสมอว่า “จะได้เอาไว้ไถ่บ้านไถ่เมือง” และการก็เป็นจริงดังพระราชดำรัส เพราะเมื่อเกิดกรณีพิพาทกับฝรั่งเศส เมื่อปี ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) รัชกาลที่ ๕ ทรงนำเงินนี้ไปจ่ายค่าปรับให้กับฝรั่งเศส เพื่อไถ่ถอนเมืองจันทบุรีและเมืองอื่น ทำให้ไทยรอดพ้นจากมหาภัยในครั้งนั้นมาได้

พระองค์ประกอบด้วยพระอัจฉริยภาพทรงมีพระปรีชาสามารถในด้านการช่างต่างๆ ตอนเช้าเสด็จออกว่าราชการงานเมืองทั่วไป ตอนบ่ายทรงออกราชการให้บรรดาเจ้านาย และขุนนางที่เป็นนางงานนายช่างต่างๆ ถวายตัวอย่างงานปั้น งานออกแบบ และงานเขียน ให้ทอดพระเนตรและตรวจแก้ไขก่อน แล้วจึงนำไปดำเนินการสร้างขึ้น ดังจะเห็นว่าพระองค์ทรงสร้างวัด เจดีย์ และบวรณะปฏิสังขรณ์ วัดวาอารามมิได้ขาดนับตั้งแต่ปีแรกที่เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ นอกจากโปรดให้ปฏิสังขรณ์ปราสาทราชวังเป็นการใหญ่ แม้กระทั่งประตูกำแพงวัง เดิมทำเป็นประตูยอดมณฑป เครื่องไม้ ทาดินแดง ก็โปรดให้รื้อทำใหม่เป็นเครื่องปูนอย่างถาวร ประตูหอรับ หอกลอง ก็ซ่อมเปลี่ยนยอดมณฑปแปลงเป็นยอดเกี้ยว แล้วยังได้สร้างป้อมกำแพงเมือง ขุดคลองต่อเรือรบ ปฏิสังขรณ์และสร้างวัดขึ้นใหม่อีกเป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะวัดที่ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์ แล้วโปรดให้มิ่งงานฉลองสมโภช ล้วนเป็นวัดที่มีความสำคัญที่ตั้งอยู่ในเขตพระนคร ธนบุรี และต่างจังหวัด อาทิ วัดพระเชตุพน-

วิมลมังคลาราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ วัดสุทัศนเทพวราราม วัดสระเกศ วัดราชบูรณะ วัดชนะสงคราม วัดราชนันทาราม วัดเทพธิดาราม วัดบพิตรพิมุข วัดยานนาวา วัดราชโอรสาราม (วัดประจำรัชกาลของพระองค์) วัดราชสิทธิาราม วัดกนิษฐนาถ วัดโมฬีโลกยาราม วัดอรุณราชวราราม วัดระฆังโฆสิตาราม วัดพระยาทำ วัดสุวรรณาราม วัดเฉลิมพระเกียรติ วัดอัมพวันเจติยาราม วัดสุวรรณดาราราม เป็นต้น รวมวัดที่ทรงสร้างและรับอุปการะบวรณะปฏิสังขรณ์ ประมาณ ๗๓ วัด รวมทั้งโลหะปราสาทที่วัดราชนันทาราม ซึ่งเหลือเพียงแห่งเดียวในโลก

วัดที่ทรงบวรณะปฏิสังขรณ์และทรงสร้างศาสนสถานขึ้นเพิ่มเติมใหม่ ที่สำคัญใคร่ยกมาเป็นตัวอย่างคือ วัดยานนาวา และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

สำหรับวัดยานนาวาพระองค์โปรดให้สร้างเรือสำเภาก่ออิฐถือปูนขนาดใหญ่เท่าของจริงไว้ด้านหลังพระอุโบสถ ความยาวประมาณ ๑ เส้น ภายในท้องเรือสร้างเป็นพระเจดีย์ไว้องค์หนึ่งด้วย เรียกสำเภาโลกอุดร เสด็จไปเป็นแม่กองบัญชาการให้ช่างก่อสร้างให้ถูกต้องด้วยพระองค์เอง ศาลาน้อยที่ประทับทรงงานยังปรากฏรักษาไว้จนทุกวันนี้ เนื่องจากทรงเคยเป็นพ่อค้าสำเภาจึงทรงพิจารณาเห็นว่าต่อไปภายหน้าเรือสำเภาจะสูญไปไม่มีใครได้เห็น จึงทรงสร้างไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบว่า สมัยก่อนการค้าขายทางเรือระหว่างประเทศเขาใช้เรืออะไร รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร

ส่วนที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระองค์ทรงสร้างเพิ่มเติมเป็นอันมาก อาทิ พระวิหารพระพุทธไสยาส พระเจดีย์ใหญ่ ๒ องค์ คู่กับพระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญดาญาณที่รัชกาลที่ ๑ ทรงสร้าง (ประดับกระเบื้องสีเขียว) คือพระมหาเจดีย์ดิลกธรรมกรนิธาน (ประดับกระเบื้องสีขาว) เพื่ออุทิศถวายแด่สมเด็จพระบรมราชชนก และพระมหาเจดีย์มุนีปัตติบริขาร (ประดับกระเบื้องสีเหลือง) เพื่อเป็นส่วนในแผ่นดินของพระองค์เอง (ส่วนพระเจดีย์องค์ที่ประดับกระเบื้อง

สีขาบหรือน้ำเงิน อยู่ทางทิศตะวันตกนั้น รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้างขึ้นโดยถ่ายแบบจากเจดีย์วัดสวนหลวงสวรวัตร หรือ “เจดีย์ศรีสุริโยทัย” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) และ ยังโปรดให้สร้างพระเจดีย์รายรอบพระระเบียง ก่อเขามอ ศาลาราย แผ่นศิลาจารึกตำรายาแผนโบราณ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังโปรดให้ชะลอพระพุทธชินสีห์จากเมือง พิษณุโลก อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศ และทรงสร้างเครื่องทรงประจำหมั่นตฤดู สำหรับห่มคลุม ถวายพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) (เดิมมีเครื่องต้นถวายเพียง ๒ ถู) จึงมีประเพณีเปลี่ยน เครื่องต้นทั้ง ๓ ถู มาจนทุกวันนี้ และทรงสร้างฉลองพระองค์ ห่มทองคำเครื่องต้นอีกหลายองค์

นอกจากพระองค์จะทรงเป็นผู้นำในการทะนุบำรุง พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่สำคัญในการสร้าง ความมั่นคงด้านสังคมวัฒนธรรมของชาติแล้ว ยังได้เป็นผู้ เชิญชวนให้พระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน ช่วยกันทำบุญ ให้ท่านสร้างวัดวาอารามตาม กำลังศรัทธาอีกด้วยเป็นอันมาก จนมีคำกล่าวกันว่า “ใคร สร้างวัดก็โปรด” เช่น เจ้าสัวโต หรือเจ้าพระยานิกรบดินทร์ (โต กัลยาณมิตร) ชาวจีนฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน 福建) ถือเป็น พระสหายเป็นพ่อค้าเรือสำเภาด้วยกัน เป็นผู้สร้างวัด กัลยาณมิตร ต้องการให้เหมือนวัดพนัญเชิง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จึงได้เรียกวัดนี้ว่า วัดชำปอกง (ซาน-เปากง 三保公) และทรงสนับสนุนส่งเสริมให้พระสงฆ์ สามเณรอุตสาหะเล่าเรียนพระไตรปิฎกทั้งในกรุงและนอกกรุง จนสอบไล่ได้เป็นเปรียญ และได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นอันมาก

ปัจจัยที่ทำให้พระองค์มีทุนทรัพย์บำรุงวัดประการหนึ่ง คือ พระองค์เป็นกษัตริย์ที่มุ่งหารายได้โดยการค้าขายทาง เรือสำเภากับเมืองจีน เพราะเป็นยุคที่การต่อเรือเดินทะเล ก้าวหน้า มีทั้งเรือสำเภาแบบจีนและเรือกำปั่นแบบตะวันตก

และการเดินทางค้าสำเภามีความสะดวกปลอดภัย และ จำนวนเรือก็มีมากกว่าสมัยก่อน พระองค์จึงโปรดให้ช่าง ต่อเรือสำเภา ต่อเรือกำปั่นรบ กำปั่นลาดตระเวน เพื่อใช้ทั้ง งานป้องกันประเทศและเพื่อการค้าขายหาทุนทรัพย์เข้า ท้องพระคลัง อาทิเรือชื่อ เทพโกสินทร์ ระบิลบัวแก้ว จินดาดวงแก้ว ต่อขึ้นใหม่แทน เนื่องจากเรือระบิลบัวแก้ว ไปแตกที่หน้าเกาะไหหลำ (ไหหนาน 海南) แก้วกลางสมุทร พุทธอำนาจ ราชฤทธิ์ วิทยาคม อุดมเดช เวทชะงัด วัฒนานาม สยามภพ จบสมุทร สุตสาคร เป็นต้น

ด้วยเหตุที่พระองค์ทรงคบค้าสมาคม ร่วมลงทุน ค้าขายเรือสำเภากับคนจีนที่มาตั้งรกรากในไทย หรือรับ ราชการเป็นขุนนางอยู่ในราชสำนักจนมั่งคั่งร่ำรวยมาแต่ครั้ง ยังทรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นผู้ บังคับบัญชากรมท่า ทำให้พระราชบิดาและคนทั่วไปเรียก พระองค์ท่านว่า “เจ้าสัว” ครั้นเมื่อได้ขึ้นครองราชสมบัติแล้ว จึงได้รับการขนานพระนามโดยปริยายว่าเป็น “กษัตริย์ นักพาณิชย์” หรือกษัตริย์นักการค้า มีความเชี่ยวชาญ การพาณิชย์เป็นพิเศษ และพระนามที่ราชสำนักจีนแต่งตั้ง ก็ใช้ว่า “แต้ฮุก” (เจิ้งฝู 郑福) คำว่า “ฮุก” (ฝู 福) แปลว่า “ความสุขความมั่งคั่งสมบูรณ์” ซึ่งก็ตรงกับข้อเท็จจริง ที่พระองค์เป็นกษัตริย์นักพาณิชย์ทำการค้า จนประเทศมั่งคั่ง มีความสุข (รัชกาลที่ ๑ จีนเรียก “แต้ฮัว” (เจิ้งหัว 郑华) คำว่า “ฮัว” (หัว 华) แปลว่า รุ่งเรือง รัชกาลที่ ๒ จีนเรียก “แต้ฮุก” (เจิ้งฝู 郑佛) คำว่า “ฮุก” (ฝู 佛) แปลว่า พุทธ (ผู้รู้) เป็นการรับรองกิตติศัพท์ความสามารถของพระองค์ และตามสถิติจำนวนเรือสำเภาไปมาค้าขายที่จอห์น ครอว์ฟอร์ด ราชทูตอังกฤษได้บันทึกไว้เมื่อปลายรัชกาลที่ ๒ กล่าวว่า มีเรือไปมาค้าขายที่เมืองกวางตุ้ง (กวางตง 广东) ปีหนึ่ง ๘ ลำ เมืองไหหลำ (ไหหนาน 海南) ๔๐ ลำ เมืองฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน 福建) ๓๒ ลำ รัชกาลที่ ๓ จำนวนเรือก็น่าจะเพิ่ม มากกว่านี้ และแสดงว่าการเดินเรือทะเลมีความมั่นคง ปลอดภัยขึ้นมาก จนถือเป็นการเดินทางปกติธรรมดา

นอกจากนั้น ยังได้เงินจากภาษีอากร ซึ่งไม่มีมาแต่ก่อนเป็นอันมาก ซึ่งเก็บได้จากอากรบ่อนเบี้ยจีน อากรหวย ภาษีเบ็ดเสร็จจ่งสำเนา ภาษีของต้องห้าม ๖ อย่าง ภาษีพริกไทย ภาษีไม้ฝาง ไม้แดง ภาษีเกลือ ภาษีน้ำมันมะพร้าว ภาษีน้ำมันต่างๆ และอื่นๆ อีกมาก อันเป็นทรัพยากรในท้องถิ่น ได้เงินมา นอกจากใช้สอยทะนุบำรุงแผ่นดิน แลกเบี้ยหวัดข้าราชการมากขึ้นกว่าแต่ก่อนแล้ว ยังใช้ทะนุบำรุงพุทธศาสนาอย่างสำคัญด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ยังมีขุนนาง เจ้าสัว (เจ้าภาษี) และนายห้างที่ทำการค้ากับเมืองจีนจนมีทรัพย์หลายคน อาทิ พระยาโชฎีกราชเศรษฐี (ทองจีน) พระยาโชฎีกราชเศรษฐี (บุญมา) พระยาโชฎีกราชเศรษฐี (จ๋อง) และคนอื่นๆ ซึ่งได้ชักนำให้ชาวจีนอพยพเดินทางเข้ามาค้าขายกับเรือสำเภา และตั้งรกรากทำมาหากินในเมืองไทยเพิ่มมากขึ้น และคนจีนที่อพยพเข้ามามีทุกสาขาอาชีพ เช่น ชาวนา ชาวไร่ กรรมกร ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเหล็ก ช่างทองและช่างเขียน เป็นต้น ในยุคนั้นการค้าแรงงานจีนเป็นธุรกิจที่มีมูลค่ามากที่สุดอย่างหนึ่ง คือ ได้ทั้งค่าโดยสารและค่านายหน้า กล่าวกันว่า มีคนจีนอพยพเข้ามาปีละราว ๖,๐๐๐ - ๘,๐๐๐ คน จากท่าเรือเมืองซัวเถา (ซานโถว 汕头) ไห่เซ้า (ไห่โข่ว 海口) เอ๋หมิง (เซี่ยเหมิน 厦门)

ดังนั้น ในช่วงที่พระองค์ครองราชย์ ๒๗ ปี จึงมีชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ประมาณ ๑๕๖,๐๐๐ - ๒๐๘,๐๐๐ คน ได้แต่งคณะทูตไปติดต่อกับประเทศจีนราว ๑๗ ครั้ง (สมัยรัชกาลที่ ๑ ส่งไป ๒๒ ครั้ง รัชกาลที่ ๒ ส่งไป ๑๓ ครั้ง) ซึ่งจีนเรียกว่าไป “จิ้มก้อง” (จิ้นก้ง 进贡) อันเป็นระบบความสัมพันธ์เกื้อหนุนกัน ประเทศเล็กได้ความคุ้มครองทางการเมือง จีนได้เกียรติยศว่าเป็นประเทศใหญ่

คนจีนเหล่านี้ได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการขุดคลอง การก่อสร้างวัด ทำโรงเลื่อย สร้างตึกแถว ทำถนน สร้างอาคารบ้านเรือน ต่อเรือ และอื่นๆ จนเกิดคำพูดว่า “ช่างอยู่กับจีน ลินอยู่กับไทย” อันทำให้งานศิลปะจีนเข้ามาเจริญ

แพร่หลายอย่างมากในสมัยนี้ สถาปัตยกรรมที่เป็นอุโบสถ วิหาร กุฏิ ศาลา หอระฆัง ที่ทรงก่อสร้างใหม่หรือบูรณะปฏิสังขรณ์เกือบทั้งหมดดังกล่าวมา จึงมีอิทธิพลศิลปะจีนประยุกต์เข้ากับงานศิลปะไทยอย่างเด่นชัด และได้กลายเป็นศิลปะพระราชนิยมประจำรัชกาลไปในที่สุด

ที่เรียกว่า ศิลปะแบบพระราชนิยม คือ ในแต่ละรัชกาลหรือในแต่ละสมัยที่พระเจ้าแผ่นดินปกครองบ้านเมือง อาจมีความนิยมชมชอบและสนับสนุนส่งเสริมงานด้านศิลปกรรมต่างกัน ถ้าแตกต่างกันย่อมอาจมองไม่เห็น ส่วนพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความเด่นชัดเนื่องจากโปรดศิลปะจีนมาก เพราะทรงใกล้ชิดสนิทสนมกับพ่อค้าชาวจีนและทรงเป็นพ่อค้า มีเรือสำเภาเดินทางติดต่อกับค้าขายกับเมืองจีนอยู่เสมอ มาตั้งแต่ครั้งยังมิได้เสด็จขึ้นครองราชย์ จึงมีความสนพระทัยและมีความรู้ในศิลปวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างดี ประกอบกับคนจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก ช่างไทยถนัดงานไม้ ช่างจีนถนัดงานปูนทั้งช่างและวัสดุจากจีนจึงหาได้ง่ายกว่าไทย เมื่อมีโอกาสทำงานช่างจีนจึงนำเอารูปแบบศิลปะของตนมาเผยแพร่ด้วย วัสดุในการก่อสร้างเดิมใช้ไม้ก็เปลี่ยนมาก่ออิฐฉาบปูน ปั้นปูนลวดลาย และประดับตกแต่งด้วยกระเบื้องถ้วย ประดิษฐ์ลวดลายมงคลแบบจีน ดังนั้นที่เรียกว่า ศิลปะแบบพระราชนิยมก็คือ ความนิยมในศิลปกรรมจีน โดยนำมาประยุกต์ให้เข้ากับศิลปะไทยนั่นเอง

ความจริงความนิยมในศิลปะจีน เริ่มมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๒ เรียกกันว่า “กระบวนจีน” หรือตามแบบอย่างจีน สาเหตุการเกิด “สวนขวา” ในพระบรมมหาราชวังในครั้งรัชกาลที่ ๒ เห็นได้ชัดว่า ต้องการทำตามอย่างจีน กล่าวคือเมื่อเดือน ๗ ปี พ.ศ. ๒๓๖๑ ฤดูสำเภากลับ คณะทูตเมื่อไปจิ้มก้องเมืองจีนกลับมาพร้อมกับพวกพ่อค้าคนไทยที่ไปเมืองจีนได้พากันกราบทูลว่า ที่กรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง 北京) เมืองกวางตุ้ง (กว๋างตง 广东) ได้เห็นพระราชวัง จวนขุนนาง คฤหาสน์เศรษฐี ต่างสร้างสวน ขุดสระ ทำภูเขาไว้ประดับวังประดับบ้านเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจงดงามเหลือพรรณนา

จึงมีพระราชประสงค์จะสร้างสวนขึ้นบ้าง โปรดให้กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นแม่กอง
ก่อสร้างถวาย จึงถ่ายแบบ “สวนจีน” มาสร้าง เครื่องประดับตกแต่งสวน เช่น หิน ตุ๊กตา
ชั้ม และแก่ง เป็นต้น นำมาจากประเทศจีนทั้งสิ้น เพราะต้องการของแปลกใหม่ตามสมัย
นิยม สมอย่างที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ตรัสว่า
“งามอย่างแปลก” และน่าจะเป็นการเริ่มนำตุ๊กตาจีนเข้ามาประดับตกแต่งสถานที่เป็นครั้งแรก
เห็นได้จากคำกลอนโต้ตอบระหว่างสุนทรภู่กับกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ณ พระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัยที่ว่า

(กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์)	โตตั้งสิงห์ตั้งเหมือนดังเป็น
(สุนทรภู่)	ดูผงกผกแผ่นไม้ผ่นผอง
(กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์)	มาแต่ไหนใหม่ตัวนี้มีทำนอง
(สุนทรภู่)	เลือกไม่ไปไล่ไม่คล้องมาแต่จีน

ครั้นพอถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ ศิลปะจีนได้เจริญเต็มที่ เนื่องจากเศรษฐกิจดี ทรงมีเงิน
กำไรมากจากการค้าสำเภา จึงทรงสร้างวัดใหม่และบูรณะวัดเก่าเป็นอันมาก ถือเป็นโอกาสดี
ได้นำเอาศิลปะจีนมาใช้อย่างเต็มที่ ที่เห็นชัดคือ งานด้านสถาปัตยกรรม ช่อฟ้า ใบระกา
หางหงส์ ประตู หน้าต่าง หลังคา หน้าบัน กำแพงแก้ว และระเบียง เป็นต้น เป็นแบบ
อย่างจีนหมด โดยเฉพาะเครื่องประดับตกแต่งภายนอก เช่น เจดีย์ ตุ๊กตา ชั้มประตู กระจาด
ต้นไม้ กระจาดบัว แจกัน กระจาดรูป นำมาจากเมืองจีนตั้งอยู่ทั่วไปหมดทุกวัด งานด้าน
จิตรกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นช่างไทยแต่มีอิทธิพลศิลปะจีนเข้ามาผสมมากขึ้น แม้แต่สีก็เป็น
สีจากเมืองจีน ได้พบบางแห่งที่ใช้ช่างจีนเขียนบ้าง วัดราชโอรสาราม อันเป็นวัดประจำ
รัชกาลที่ ๓ เป็นแบบอย่างศิลปะแบบพระราชนิยมได้เป็นอย่างดี มีพระอุโบสถ ศาลา
พระวิหาร และกุฏิ เป็นต้น ล้วนเป็นแบบจีน ที่เรียกว่า “แก่งจีน” คงจะเกิดแพร่หลายใน
สมัยนี้ สถาปัตยกรรมมีรูปแบบเป็นอย่างไร ดูได้จากกลอนเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ ๓
ของพระยาไชยวิชิต (เผือก) ดังนี้

อันวัดวาอาวาสประหลาดสร้าง	ยกย้ายหลายอย่างโบสถ์วิหาร
ช่อฟ้าหางหงส์ทรงบุราณ	ไม่ทนทานว่ามักจะหักพัง
พระอารามนามราชโอรส	หน้าบันชั้นลดลายนฝรั่ง
กระเบื้องเคลือบสอดสีมีพวง	เป็นอย่างนอกออกปลั่งปลาบปลิว
ลางหลังตั้งวงเป็นทรงแก่ง	จีนสำเพ็งพวกแซ่แต่จิว
วิชาช่างจ้างทำเป็นแถวทิว	แจกตัวให้ตัวตั้งครวเลียง

อนึ่ง ตามที่เราเข้าใจกันมาแต่เดิมว่า ตุ๊กตาศิลาจีนล้วนนำมาจากเมืองจีนนั้น
น่าจะต้องทำความเข้าใจกันใหม่ เพราะตามพระนิพนธ์ของสมเด็จพระปรมานุชิต
ชิโนรส โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน กล่าวว่าศิลาที่นำมาก่อสร้างทั้งอาคาร
สถาปัตยกรรม สิ่งของเครื่องใช้ และตุ๊กตาศิลาจีน นำมาจากจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี สุโขทัย

ลพบุรี สระบุรี และชลบุรี (เกาะสีชัง อ่างศิลา) ส่วนเจดีย์จีน (ตะ) เจ็ดชั้นก็ตีรูปมารแบก
ก็ตี ใช้หินจากชลบุรีและจากเขาส่าเภาลพบุรี โดยใช้เงินกำไรสะสมจากค้าสำเภาจ้าง
ช่างจีนมาแกะสลักขึ้นในเมืองไทยนี้เอง ดังโคลงกล่าวว่า

๐ วางตะเจ็ดชั้นขนาด	ในลาน แลฤฯ
คือพระเจดีย์กลาย	กลั่นแกล้ง
อย่างจีนต่างประเทศสถาน	ถื่อฝ่าย เขานา
ศิลาชาติเขี้ยวแสรังสร้าง	เสร็จผจง
๐ บำนาญท่านจ่ายจ้าง	เจ็กกระทำ จีนแฮ
แปรเปลี่ยนมารแบกทรง	ทรวดเยื่อง
หินเขาชื่อสำเภา	พินฉลัก รูปฤฯ
ตะละแปดรูปเพี้ยนเบื่อง	แบบบรรพ์

ในส่วนเรื่องที่สงสัยว่ารูปตุ๊กตาจีน (ลั่นถัน) บางส่วนอาจจะสร้างทำขึ้นในเมืองไทย
อีกเช่นกัน ก็มีโคลงกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

๐ ฝรั่งรูปสองตราบข้าง	คู่หยัด ยืนเฮย
ล้วนศิลาเขี้ยวทำ	ทั่วทั้ง
สูงแปดศอกทัดเทียม	ฐานรับ สองนา
ทวารละสี่ตั้งล้วน	เล่ห์กัน
๐ ในนอกละคู่สรพลิ้น	สองประตุ ตั้งฤฯ
นับรูปสรีปั้นปน	แปดผู้
กรกุ่มคทา	ตั้งชีพ คงแฮ
เฉกจักคอยสู้ต้าน	ต่อภัย

พระนิพนธ์ตัวเขียนต้นฉบับใช้ “ปัน” (แบ่ง, แยก) แต่ในฉบับพิมพ์ทุกฉบับใช้ “ปั้น”
ซึ่งหมายถึง “ทำให้เป็นรูป” ซึ่งอาจเป็นการ “สลัก” ก็ได้ “ปั้นหล่อ” ก็ได้ เช่น การสร้างรูป
ฤๅษีตัดตนทรงใช้ว่า “ตั้งรูปดาบศเฉลา หล่อล้วน” หรือทรงกล่าวถึงรูปศิลาสลักว่า

๐ ล้วนฉลักศิลาแต่งแกล้ง	เกลาผจง จีนเฮย
หินชาติเขี้ยวถกลยล	เยี่ยงปั้น

เมื่อความแตกต่างปรากฏเช่นนี้ จึงได้ตั้งข้อสังเกตว่า ตุ๊กตาศิลาจีนคงใช้บรรทุก
เป็นอับเฉาเรือมาจากจีนส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งคงทำขึ้นในเมืองไทย เพราะช่างจีน เช่น
ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเขียน ช่างสลัก ฯลฯ มือพยพเข้ามามากทั้งแบบชั่วคราวและถาวร
จึงได้สร้างงานศิลปกรรมไว้ตามวัดต่างๆ และสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิต
ชิโนรส ทรงเป็นอธิบดีสงฆ์วัดพระเชตุพนและเป็นบุคคลร่วมสมัยกับพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงย่อมรู้เห็นเรื่องราวเหตุการณ์เป็นอย่างดีโดยตลอด น่าเชื่อถือได้ จึงทรง
พระนิพนธ์โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๘ เพื่อสรรเสริญ
พระเกียรติคุณ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ผู้ทรงปฏิสังขรณ์วัด
พระเชตุพนครั้งใหญ่

กำเนิดตุ๊กตาจีน

คนจีนรู้จักประดิษฐ์รูปตุ๊กตาหรือรูปจำลองด้วยวิธีปั้น หล่อ และแกะสลัก ในลักษณะรูปแบบต่างๆ อาทิ รูปบุคคล รูปสัตว์ รูปเทวดา รูปเทพในนิยายปรัมปรา รูปเคารพในศาสนา มานานหลายพันปีแล้ว วัตถุประสงค์ที่คิดทำขึ้น มีหลายอย่าง อาทิ เพื่อเป็นเครื่องประดับตกแต่ง เป็นของดูเล่น เพื่อแลกเปลี่ยนหรือถวายเป็นของขวัญ เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ระลึก อุทิศส่วนกุศล เป็นเครื่องบูชาตามลัทธิความเชื่อ เพื่อแสดงอำนาจความเป็นใหญ่ เป็นต้น

การที่ชาวจีนเป็นชาติที่มีความรู้ความสามารถในทางการแกะสลักหินไม้แพะชาติใด อาจเนื่องมาจากบรรดากษัตริย์โปรดให้แกะสลักหินสรรเสริญพระเดชพระคุณบุคคลเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ในศาสนาและธรรมเนียมประเพณีไว้ตามโอกาสและสถานที่ต่างๆ มากมาย แม้แต่ตราประจำพระองค์ ตราแผ่นดิน ตราตำแหน่งขุนนาง ตลอดจนสามัญชนใช้ส่วนตัว ล้วนแกะสลักอย่างวิจิตรงดงาม รูปเคารพในลัทธิศาสนา เพื่อการสักการบูชา ล้วนเป็นสิ่งจำเป็นต้องวาดต้องสลักขึ้นไว้ ดังจะเห็นตามถ้ำตามภูเขาต่างๆ ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดเล็กอยู่ในที่ห่างไกลกันดาร ตามเส้นทางสายแพรไหม และอื่นๆ ทั่วไป ได้ถูกสร้างขึ้นไว้ได้อย่างไม่น่าเชื่ออีกด้วย ความจำเป็น ความศรัทธาเป็นหลัก และการสลักหินถือว่ามั่นคงถาวร และสะดวกในการสร้างและสืบทอดฝึกฝนต่อกันมาทุกยุคสมัย จึงได้กลายมาเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของชาติในทุกวันนี้

ตุ๊กตาขนาดใหญ่รูปเหมือนขนาดเท่าจริง จำนวนนับพันในสุสานของจักรพรรดิบางองค์ เช่น สุสานจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ (ฉินสื่อฮว่างตี้ 秦始皇帝) ที่เมืองเสียนหยาง แสดงให้เห็นว่า ชาวจีนเชื่อว่าในโลกแห่งผู้ล่วงลับไปแล้ว จึงจำเป็นต้องมีสิ่งของเครื่องใช้เหมือนเมื่อยังมีชีวิตอยู่ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นมรดกตกทอดทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นประโยชน์ทางท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

วัสดุที่นำมาใช้สร้างงาน มีมากมายหลายชนิด เช่น ทองคำ เงิน สำริด เหล็ก กระจก งา ดินเผา เครื่องเคลือบ

ไม้ หิน และหยก เป็นต้น ช่างฝีมือชาวจีนมีความสามารถไม่ยิ่งหย่อนกว่าชนชาติใด

ตุ๊กตามีหลายอย่างหลายขนาดชนิด แต่โดยทั่วไปจะเป็นตุ๊กตามงคล ตุ๊กตาเทพ ตุ๊กตาตัวละคร และตุ๊กตาประวัติศาสตร์

ตุ๊กตามงคล โดยมากจะเป็นรูปบุคคล รูปสัตว์ รูปเทพ หรือผู้ที่ได้บรรลุนิพพาน ที่มีความหมายเป็นสิริมงคลเช่นเดียวกับ ฮก ลก ซิ่ว (ฝู ลู่ โช่ว 福祿壽) สร้างขึ้นโดยมีความมุ่งหมายทางด้านโชคลาภ คือ คนเราต้องทั้งเก่งและเฮง จึงจะประสบผลสำเร็จ จะขยันขันแข็งทำงานหนักอย่างเดียวไม่พอ ตุ๊กตาต่างๆ จึงมีความหมายในทางเป็นสิริมงคลให้คอยช่วยเหลืออีกด้วย

ตุ๊กตาเทพ คือ ตุ๊กตาประเภทโป๊ยเซียน (ปาเซียน 八仙) หรือบุคคลหรือสัตว์ที่กลายเป็นเทพไปแล้ว ท้าวจตุโลกบาล หรือบุคคลในตำนาน ศาสนา ประวัติศาสตร์ และคำบอกเล่า เป็นต้น เช่น กวนอู (กวนอู 关羽) จงหุย (เทพปราบมาร 钟馗) จี้กง (จี้กงหัวฝอ 济公活佛) ช่วยคนที่มีความสามารถรูปแบบแปลกๆ เหอเหอ (เซียนคู่) จั๊ปป๋อ ล้อฮั่น (ลือปาหลัวฮั่น 济公花佛 สิบแปดอรหันต์)

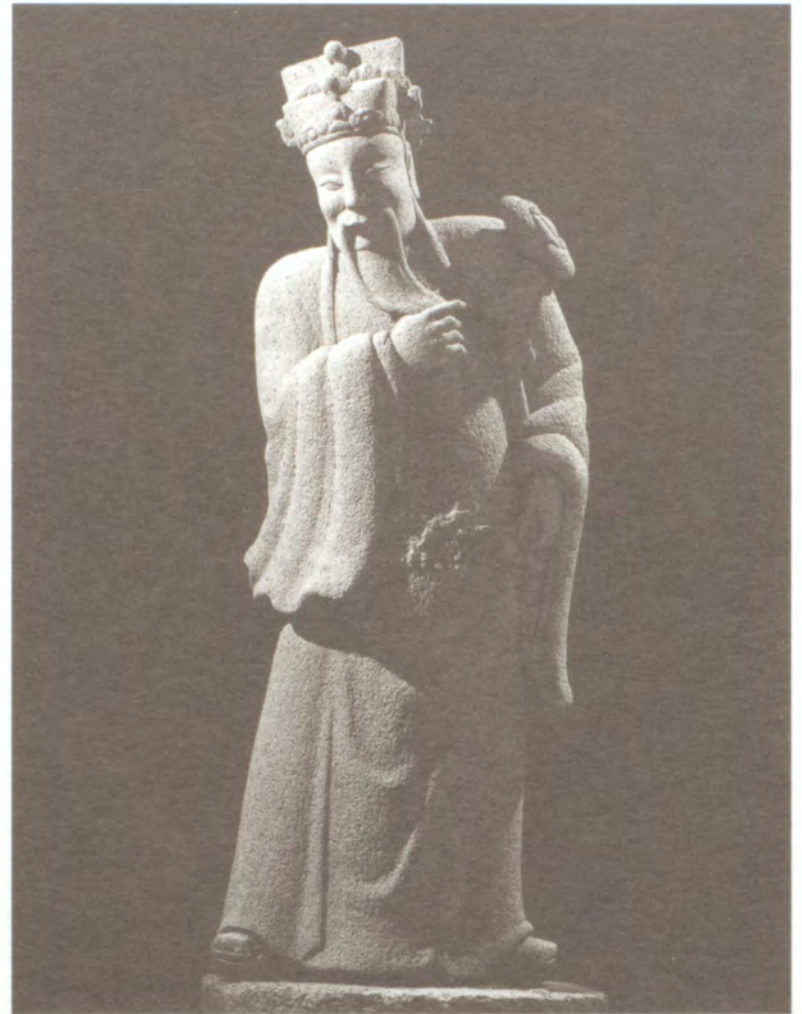
ตุ๊กตาตัวละคร โดยมากจะเป็นตัวละครจากวรรณกรรมพื้นบ้าน เช่น ไซอิ๋ว (ไซอิ๋วจี 西游记) ฮวามู่หลาน (花木兰) บู้ซังจับเสือ (อู่ซงตีเสือ 武松打虎) และงักฮุย (เยี่ยะเฟย 岳飞) เป็นต้น

ตุ๊กตารูปสัตว์ในนิยายปรัมปรา เช่น เต่าประหลาด เป็นต้น

ตุ๊กตาประวัติศาสตร์ คือ ตุ๊กตาที่สร้างขึ้นเพื่อจำลอง เรื่องจริงในประวัติศาสตร์ เรื่องจริงในสังคมแต่ละยุคสมัย เช่น ตัวขุนนางทั้งฝ่ายบู๊และฝ่ายบุ๋น ตุ๊กตาจากเรื่องสามก๊ก (ซานกั๋วเหยี่ยนอี้ 三国演义) เรื่องพื้นบ้าน เรื่องราวของจักรพรรดิ ตัวบุคคลมีชื่อในประวัติศาสตร์ เช่น จักรพรรดิเม่งหลี นางสนม ทหาร และชาวตะวันตก เป็นต้น

นางรำ ตัวละครประกอบในวรรณกรรมจีน
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
 Dancer (a character in Chinese folklore)
 at the inner Phra Rabiang east side of the Main Chapel

ฮก (ฝู)
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันตก
 Fu (God of Fortune)
 at the inner Phra Rabiang west side of the Main Chapel

ชาวตะวันตก ประดับประตูทางเข้าพระวิหารพระพุทธรไสยาส
 Westerner at the entrance of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

เกียงจูเหยชยชราตกปลา ประดับเขมอที่ ๕
 Old Fisherman at Khao Mo 5

เซียนหลี่ทีก้วย (เฉียนก้วยหลี่)
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศใต้
 Sian Li Tiequai
 at the inner Phra Rabieng south side of the Main Chapel

นักขับตีกลองให้จิ้งหะ
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
 Drummer
 at the inner Phra Rabieng east side of the Main Chapel

คนนำสาร ประดับเขมอที่ ๕
 Messenger at Khao Mo 5

สิงโตประดับประตูทางเข้าพระอุโบสถด้านทิศใต้
 Lion at the south side entrance of the Main Chapel

สำหรับตุ๊กตาจีนที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม และวัดอื่นๆ เป็นตุ๊กตาผสมผสานกันเกือบทุกชนิด เนื่องจากคนไทยไม่สนใจเรื่องราวตุ๊กตาและธรรมเนียมจีนมากนัก เพียงเห็นว่า รูปใดสวยงาม รูปใดสะดวกในการขนย้ายนำลงเรือสำเภามาได้ก็นำมาทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามตุ๊กตาบางรูปไทยก็คิดแบบส่งไปให้ช่างจีนทำ เช่น ตุ๊กตาครุฑ กิณรี วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามได้ตุ๊กตาที่สวยงามมีความสำคัญไว้เป็นจำนวนมากกว่าวัดอื่น จึงไม่เพียงเป็นประโยชน์เฉพาะการศึกษาหาความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ในการท่องเที่ยวอีกด้วย ตุ๊กตาเหล่านี้ อาจจำแนกรูปลักษณะได้คร่าวๆ ดังนี้

๑. รูปขุนนางและกษัตริย์ โดยมากเป็นรูปขุนนางทั้งฝ่ายบู๊และฝ่ายบุ๋น ที่เป็นรูปจักรพรรดิ มเหสี มีน้อย รูปทหารทั่วไปและขุนศึกชั้นรองลงมาก็มีพบพอสมควร รูปขุนนางมักมีขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่ที่สุดถึง ๘ ศอก (๔ เมตร)

๒. รูปนักบวช โดยมากเป็นหลวงจีน พุทธศาสนา นิกายมหายาน หรือเป็นนักพรต ตามลัทธิศาสนาและความเชื่อต่างๆ ที่นิยมแพร่หลายในประเทศจีน เช่น ลัทธิเต๋า

๓. รูปบุคคล นับเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลาย แต่มักเป็นขนาดย่อม เช่น ผู้หญิง ผู้ชาย เด็กชาย เด็กหญิง นักศึกษา บัณฑิต นักปราชญ์ รูปสัตว์ชั้นสูงมักจะมีสวยงาม

๔. รูปเทพ ได้แก่ รูปพระอรหันต์ รูปเซียน รูปท้าวจตุโลกบาล รูปฮก ลก ชิว และอื่นๆ

๕. รูปสัตว์เทพ ได้แก่ สิ่งโต ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด คนรู้จักกันทั่วไป ถือเป็นตุ๊กตาหลักมีชื่อเสียงมาก สัตว์อื่นมีน้อย อมนุษย์ในเทพนิยายของไทยก็มี เช่น ครุฑ กิณรี

๖. รูปสัตว์ นับเป็นกลุ่มที่มีมากพอสมควร แต่มักมีขนาดย่อม เพราะเป็นเพียงองค์ประกอบ เช่น เสือ กวาง ควาย ม้า แพะ ช้าง หมู และอู เป็นต้น

๗. รูปชาวตะวันตก แม้จะมีไม่มาก แต่ประติมากรรมชนิดใหญ่ถือว่าเป็นชิ้นเอก ไม่แพ้รูปขุนนางฝ่ายบู๊และฝ่ายบุ๋นของจีน ส่วนรูปทหารขนาดย่อมเป็นรูปคล้ายของจริง

๘. รูปอาคารจำลอง ได้แก่ รูปจำลองของเจดีย์

ศาลเจ้า ชุมโชนทวาร ทับหลัง เสามังกร และเสาโคม เป็นต้น
๙. สิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ สิ่งของเบ็ดเตล็ดทั่วไป เช่น กระถาง แจกัน โต๊ะ และม้านั่ง เป็นต้น

ตุ๊กตาขนาดใหญ่เท่าคนหรือใหญ่กว่าคนจริง โดยเฉพาะรูปขุนนางฝ่ายบู๊ และฝ่ายบุ๋น และรูปชาวตะวันตก ฝีมือการแกะสลักสวยงามเป็นพิเศษ เก็บรายละเอียดเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับคล้ายของจริงมาก เป็นลักษณะศิลปะจีนแท้ เป็นฝีมือช่างชั้นครูมีความชำนาญ ส่วนรูปตุ๊กตาขนาดย่อมฝีมือหยาบลงไปคงเป็นฝีมือช่างชั้นรอง แต่ก็มีหลายรูปเหมือนกันที่งามไม่แพ้รูปขนาดใหญ่ รายละเอียดจะได้อธิบายเรื่องราวให้ทราบในตอนท้ายต่อไป

พระภิกษุอจิตร หนึ่งในสิบแปดพระอรหันต์
ประดับเขมอมที่ ๒ ด้านทิศตะวันออก
Phra Peksu Ajitah, one of the Eighteen Arhants
at Khao Mo 2 on the east side

ขุนนางฝ่ายบู

Warrior

Warrior
51 at the north side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

ขุนนางฝ่ายบู
ประดับวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศเหนือ ๕๑

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันตก
๕๒ Warrior at the inner Phra Rabieng west side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศใต้
Warrior at the inner Phra Rabieng south side of the Main Chapel 52

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศใต้

53 Warrior at the inner Phra Rabiang south side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศเหนือ

Warrior at the inner Phra Rabiang north side of the Main Chapel ๕๓

Warrior at the inner Phra Rabiang east side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก

ตรงกบสองปักษ์ชั้น
รูปลั่นถันสองเสถียร
กรกุมวิวิธอาวุธ
สามศอกสูงถ้วนทั้ง

ชालา ไหญ่แฮ
แท่นตั้ง
ไว้แค่ ทวารนา
ทกทวาร ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

นอกทวารท่านโปรดตั้ง
ยืนคู่อยู่เคียงสถาน
ขนาดใหญ่ บ เล็กสูง
ศิลปะอย่างเขี้ยวลิ้นสร้าง
มีฐานปานพรอกก็
ประตุละคู่ปันปัน
ปรากฏรัตน์พระดับดล
ปรุประกอบปล้วนแล้ว

ตนเจ็ก มาตย์แฮ
แทบข้าง
สี่ศอก คืบนา
เสร็จสรรพ ฯ
กอบกล นั้นเฮย
แปดถ้วน
ด่อนเคลือบ กระบาลนา
เลื่อมสี ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

Nobleman at the outer Phra Rabiang north side of the Main Chapel

แปดประตูอยู่แทบถ้วน
โสฬศเสลามิ
ในชานรูปจีนยล
หินชาติเขียวให้ตั้ง

สูงสามศอกขนาดอ้าง
ฐานศิลปะารองเสริม
ละคู่อุ้ยยืนเขตต์
สองรูปเคียงข้างเฝ้า

ทกหน ทวารเฮย
หมดไสร้
อย่างมาตย์ เขาแฮ
ต่อเติม ฯ

อีกเศษ คืบเอย
สอบเท้า
คุมแค่ ขนบถา
ฟากทวาร ฯ

โคลงตันเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ทูนนางฝ้ายบัน ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศเหนือ

ขุนนางฝ่ายขุน
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศตะวันออก
 Nobleman at the outer Phra Rabiang
 east side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายขุน
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศตะวันออก
 Nobleman at the outer Phra Rabiang
 east side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบุ๋น
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศใต้
 Nobleman at the outer Phra Rabiang
 south side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบุ๋น
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศตะวันออก
 Nobleman at the outer Phra Rabiang
 east side of the Main Chapel

Nobleman at the outer Phra Rabiang
65 west side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบัน
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศตะวันตก ๖๕

Nobleman at the west side stairs
of the Phra Vihara of the Reclining Buddha 66

กวาง ประดับเขามอที่ ๒๐

Deer at Khao Mo 20

ม้า ประดับเขามอที่ ๑๙

Horse at Khao Mo 19

Fisherman at Khao Mo 24

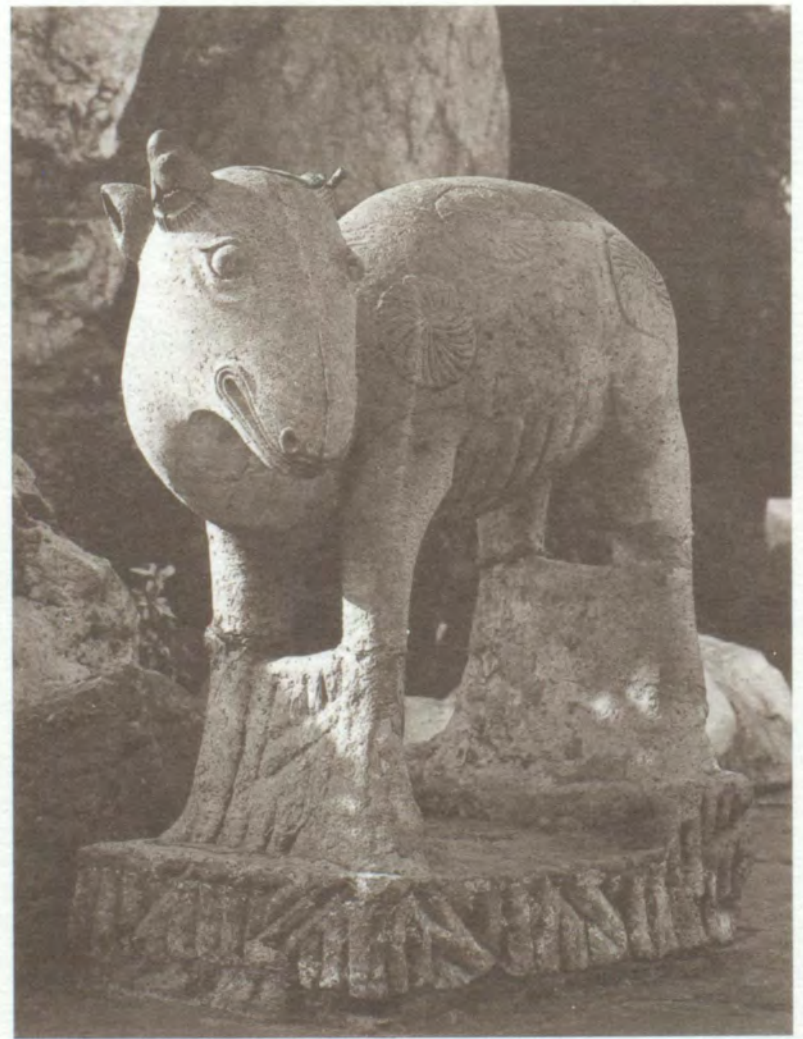
แพะ ประดับเขามอที่ ๒๒
Goat at Khao Mo 22

ลิงถือลูกท้อ ประดับเขามอที่ ๒๐
Monkey holding a plum at Khao Mo 20

สิงโต ประดับเขามอที่ ๙
Lion at Khao Mo 9

กวาง ประดับเขามอที่ ๕
Deer at Khao Mo 5

Man holding a fan and a book (a character in Chinese Folklore)
77 at the Phra Rabiang east side of the Main Chapel by the Archways

บุคคลถือพัดและหนังสือ ตัวละครประกอบในวรรณกรรมจีน
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถด้านทิศตะวันออกข้างซุ้มโขงนทวาร ๗๗

เด็กถือคัมภีร์ ประดับเขมอญ ๕๖๖

A child holding the manuscript at Khao Mo 5

แก่งเจ้าที่ ประดับเขามอที่ ๑๒

Shrine at Khao Mo 12

เขาน้ำพิหารผ่านด้าน
มิติกจีนเอี่ยมเทียม
คิ้วลึงค์ฉลักถนัดจัด
ปากแหล่งไศลนี้ชี้

แดนอ้อ ภูงคต์เออย
ถิ่นกี้
แจ่งแต่ง คีลาแฮ
ชาติไสย

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

วัตถุประสงค์การสร้างตุ๊กตาคลาจิน

เนื่องจากชาวจีนมีประเพณีนิยมที่สำคัญมาก คือ การสร้างฮวงจุ้ย (เฟิงสุ่ย 風水) (ภูมิพยากรณ์) หรือสุสาน เพื่อฝังศพบรรพบุรุษตามความเชื่อของจีน การสร้างฮวงจุ้ย นอกจากต้องสร้างให้ถูกต้องตามตำราฮวงจุ้ยแล้ว ยังต้องให้มีความสวยงาม โอโถงตามฐานะอีกด้วย ดังนั้น ฮวงจุ้ยของตระกูลหรือบุคคลที่มีฐานะดี หรือที่เป็นขุนนาง ข้าราชการชั้นสูง ก็จะมีขนาดใหญ่โตและประดับตกแต่งอย่างวิจิตรสวยงาม มีรูปตุ๊กตาคลาจินหลัก รูปเสาดอกบัว มีแผ่นป้าย และรูปอื่นๆ ตั้งเรียงรายตามลำดับมากมาย เพราะถือเป็นบ้านอยู่อาศัยสำหรับคนตายหรือของบรรพบุรุษในปรโลก ชาวจีนถือว่า ถ้าสร้างฮวงจุ้ยถูกโฉลก ก็จะเป็นคุณทั้งแก่ผู้วายชนม์ และลูกหลานที่อยู่ข้างหลัง

รูปตุ๊กตาต่างๆ เป็นเครื่องแสดงอำนาจวาสนาบารมีของผู้ตายและวงศ์ตระกูล ให้เป็นผู้รับใช้ของผู้ตายยังปรโลก เป็นเครื่องปกป้องคุ้มครองสุสานมิให้สิ่งชั่วร้าย ปีศาจภูตผีมารบกวนดวงวิญญาณของผู้ตาย

สุสานที่สำคัญในประเทศจีน จะพบตุ๊กตาคลาจินหลักเป็นรูปขุนนางทั้งฝ่ายบู๊และฝ่ายบุ๋น ตุ๊กตารูปสัตว์ คนรับใช้ เป็นต้น ตั้งเรียงรายตลอดสองข้างทางเข้าสู่สุสาน เช่น สุสานสมัยราชวงศ์หมิง (明朝) ที่กรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง 北京) สุสานสมัยราชวงศ์ถังที่เมืองฉางอาน เป็นต้น ในประเทศไทยก็เช่น สุสานต้นตระกูล ณ ระนอง ที่จังหวัดระนอง เป็นต้น

รูปตุ๊กตาคลาจินยังใช้ประดับตกแต่งเฝ้ารักษาสถานที่สำคัญ ที่ทำการของรัฐ ศาสนสถาน ศาลเจ้า ตลอดจนตามร้านค้า บ้านเรือนที่อยู่อาศัยอีกด้วย เพราะสัตว์หรือเทพดาบางอย่าง ถือเป็นผู้ปกป้องรักษา มิให้ภูตผีปีศาจและสิ่งชั่วร้ายอัปมงคลใดๆ มากล้ำกราย เช่น สิงโต เสือ ท้าวจตุโลกบาล รูปมงคลยล ลก ชิว (ฝู ลู่ โช่ว 福祿壽) รูปขุนนาง และรูปชาวตะวันตก เป็นต้น ตั้งตระหง่านอยู่

สองข้างประตู ด้านหน้าอาคารสถานที่ บริษัทห้างร้าน ได้พบเห็นอยู่ทั่วไป

ชาวจีนเป็นชนชาติที่นับถือผีนางไม้เจ้าแม่ธัญพืช พระภูมิเจ้าที่ เจ้าป่าเจ้าเขาตามธรรมชาติ ผีบรรพบุรุษ เจ้าประตู เจ้าเตา เทวดาฟ้าดิน พระจันทร์ และพระอาทิตย์ เป็นต้น เหมือนกับคนไทยนับถือเทพเจ้าหลายองค์ มาแต่ยุคดึกดำบรรพ์ วิถีชีวิตของคนจีนจึงมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อถือต่างๆ มากมาย ดังนั้น ไม่ว่าคนจีนจะไปอยู่ที่ไหน จะต้องสร้างศาลเจ้าขึ้นไว้เสมอ หรืออาจจะกล่าวได้อีกอย่างว่า มีคนจีนที่ใดจะต้องมีศาลเจ้าที่นั่น

แม้จะมีศาสนาแล้วก็ไม่ทิ้งเรื่องผีนางเทวดา และวีรกรรมของบรรพบุรุษ อย่างเช่น การนับถือเจ้าประตู ก็มีตำนานเรื่องเล่าว่า เมื่อชาวบ้านเกรงว่าปีศาจมารร้าย สิ่งอัปมงคลจะมากล้ำกราย ก็ต้องสร้างเทวดาเจ้าที่มากปกป้องรักษา คุ้มครองสถานที่และที่อยู่อาศัย จึงอัญเชิญทหารนักรบมาทำหน้าที่นี้ คือ มีเรื่องเล่าว่าในสมัยราชวงศ์ถัง มีขุนพลทหารผู้เก่งกล้าเกรียงไกร ๒ ท่าน ชื่อ “ขุนพลชินชกโป๊ (ฉินชูเป่า 秦叔宝) กับขุนพลอ้วยซังก (เว่ยฉือจิงเตอ 尉迟敬德) มีฝีมือรบจนมากเป็นที่ร่ำลือเกรงกลัวกันไปทั่ว ประกอบกับขุนพลทั้งสองมีหน้าตาซึ่งซ่งท่าทางเข้มแข็งน่าเกรงขาม จึงเป็นที่กลัวเกรงของข้าศึกศัตรูนับตั้งแต่ยังไม่ทันได้ประมือกัน จึงได้สร้างรูปขุนพลทั้งสองไว้ที่ ๒ ข้างประตู (มีทั้งรูปเขียนหรือรูปแกะสลักก็ได้) เป็นทวารบาล (ตำนานนี้อยู่ในวรรณกรรมอิงพงศาวดารจีนเรื่องซุ่ยถัง) รูปภาพดังกล่าวจึงเป็นรูปนักรบตัวใหญ่แต่งเครื่องแบบเต็มยศ มือถืออาวุธต่างๆ เช่น ง้าว ทวน หน้าตาดุดัน หนวดเครายาว ผีสงเห็นคงกลัวไม่กล้าย่างกรายเข้ามา อย่างที่คนไทยเราเรียกรูป “เขี้ยววง” คือรูปทวารบาลผู้รักษาประตู ซึ่งมักเป็นรูปขุนพลทหารจีนเกือบทั้งสิ้น เช่นเดียวกัน

มีนิทานการขจัดภูติผีปีศาจที่คล้ายกันอีกเรื่องหนึ่ง เรื่อง เทพจงชุย ได้ชื่อว่าเป็น “เทพแห่งปีศาจทั้งปวง” มีเรื่องเล่าว่า จักรพรรดิถังสวนจง (ถังเสวียนจง 唐玄宗) แห่งราชวงศ์ถัง (唐朝) ระหว่างประชวรหนักเกิดนิมิตว่า มีผีตนหนึ่งมารบกวน พระองค์จึงตรัสถามว่า ผีตนนั้นชื่ออะไร ผีตอบอย่างไม่มีความอ่อนน้อมว่า ชื่อ ชวีเห่า (虚耗) พระองค์กริ้วมาก เรียกให้ทหารมาจับผีตนนั้น ลักครุมีผีรูปร่างใหญ่ แต่งชุดขุนนางฝ่ายบุ๋นสีน้ำเงินออกมาจับผีน้อยตนนั้นไว้ควักลูกนัยน์ตาและหักแขนหักขาเสีย จักรพรรดิถังสวนจง (ถังเสวียนจง 唐玄宗) ตรัสถามว่า เจ้าเป็นใคร ผีรูปร่างสูงใหญ่ตนนั้นก็คุกเข่าอย่างอ่อนน้อม และทูลว่า ชื่อจงชุย (钟馗) เป็นคนสมัยจักรพรรดิถังเกาจง สอบเข้ารับราชการหน้าพระที่นั่ง จักรพรรดิไม่โปรดว่าหน้าตาไม่ดี จึงสอบไม่ได้ เสียใจมาก เอาศีรษะชนราวบันไดเสียชีวิตหน้าพระที่นั่ง จักรพรรดิถังเกาจงทรงเมตตาจึงพระราชทานชุดขุนนางสีน้ำเงินให้ใส่ และจัดงานศพให้อย่างสมเกียรติ ตนซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ ตั้งใจว่าจะขจัดภูติผีปีศาจและสิ่งเลวร้ายให้พ้นไปให้ประชาชนและกษัตริย์ราชวงศ์ถังอยู่ร่มเย็นเป็นสุข

เมื่อผีตนนี้พูดจบ จักรพรรดิถังสวนจง (ถังเสวียนจง 唐玄宗) ก็ตื่นบรรทม ตรัสเรียกให้จิตรกรชื่อ อู๋เต้าจื่อ (吴道子) มาวาดรูปเทพจงชุย (钟馗) ตามคำบอกเล่าของพระองค์ไว้เพื่อให้ป้องกันปีศาจ ต่อมาจึงเป็นเหตุให้ประชาชนเคารพนับถือตาม และนิยมติดรูปเทพจงชุยไว้ที่ผนังบ้านเพื่อขจัดภูติผีปีศาจ โดยเฉพาะผู้หญิงที่คลอดลูกใหม่ๆ จะนิยมติดรูปภาพเทพจงชุยไว้ในบ้าน เพื่อป้องกันมิให้ภูติผีปีศาจมารบกวนลูกของตน

รูปสัตว์ที่เราคุ้นเคย คือ สัตว์ที่เป็น “สิงห์คู่หัวเมีย” ที่จีนเรียกว่า “จ๋องหว่งไซ” ถ้าเป็นตัวผู้จะทำเป็นรูปกำลังเหยียบลูกโลก ตัวเมียมีลูกสิงโตอยู่ที่เท้า ถือเป็นสัตว์มงคลป้องกันแคล้วคลาด มีผู้นิยมตั้งรูปจ๋องหว่งไซ (จ้วงเอวี่ยน-ชื่อ 状元狮) ขนาดใหญ่ไว้หน้าอาคารสถานที่ เพื่อป้องกัน

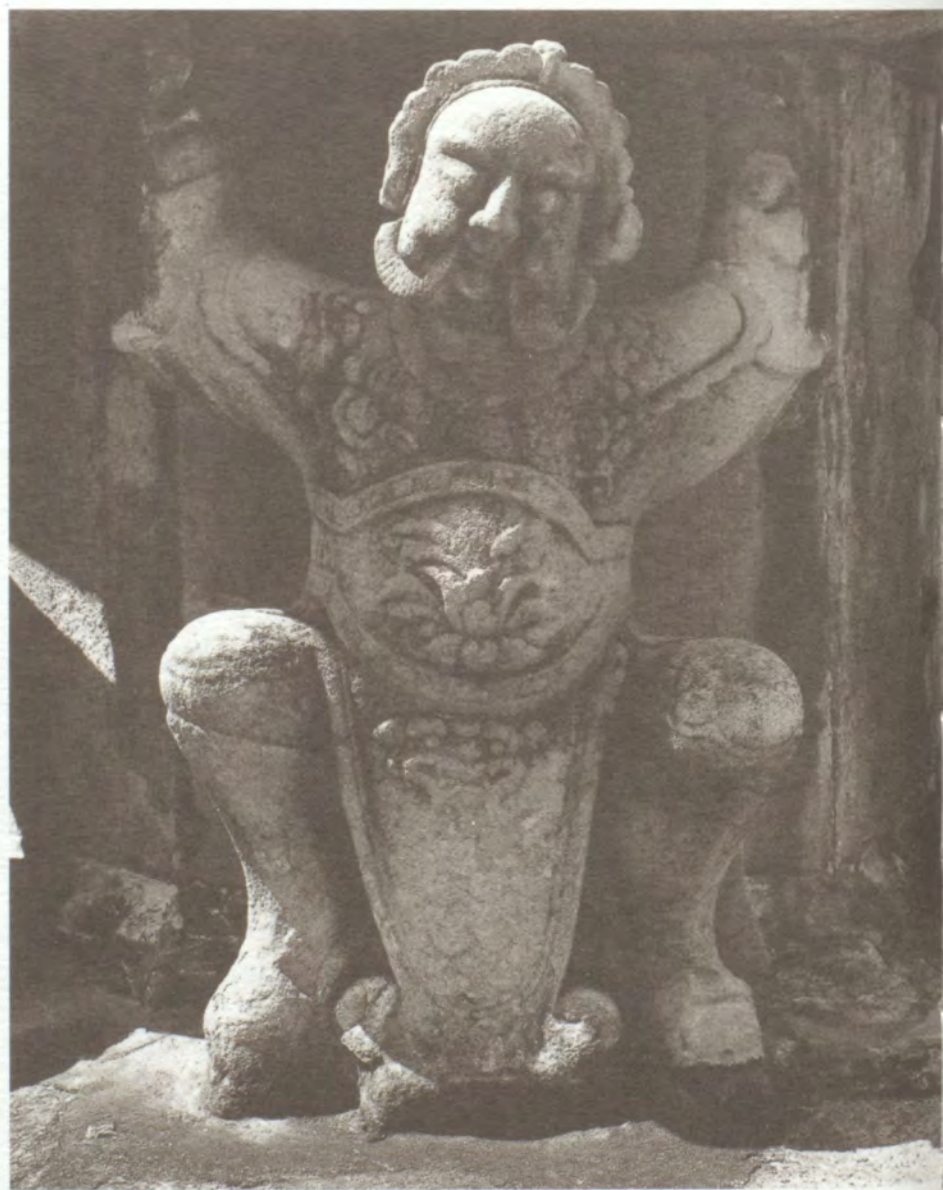
ภัย สถานที่ซึ่งจะหาดูได้ เช่น หน้าโรงพยาบาลหัวเฉียว หน้าตึกไหมส์แควร์ ตามวัดจีนทั่วไป เป็นต้น

กล่าวกันว่า ธรรมเนียมการเชิดสิงโตที่มาแพร่หลายอยู่ในเมืองไทยทุกวันนี้ เกิดจากองเชียงสือ (ซึ่งต่อมาได้ทรงเป็นจักรพรรดิของเวียดนาม ทรงพระนามว่า จักรพรรดิยาลอง) ซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ ริเริ่มนำมาเล่นก่อน กล่าวคือ องเชียงสือตามเสด็จไปช่วยราชการกองทัพบ้าง เข้าเฝ้าเฝ้ารับราชการในพระนครบ้าง มีเวลาวางก็ฝึกหัดทหารให้ซ้อมญวนหก ญวนรำกระถาง หัดทั้งสิงโตล้อแก้วสำหรับเล่นกลางวัน และเล่นสิงโตคาบแก้วสำหรับเล่นในเวลากลางคืน เป็นการเล่นอย่างญวนถวายตัว จึงโปรดให้เล่นหน้าพลับพลาในเวลามีมหรสพกลายเป็นแบบแผนสืบมา คือการเล่นเชิดสิงโต กำเนิดมาจากจีนแพร่หลายสู่เวียดนาม แล้วจึงแพร่มาสู่เมืองไทย ในคราวสถาปนาพระอารามวัดพระเชตุพน ครั้นรัชกาลที่ ๑ โปรดเกล้าฯ ให้มีมหรสพเป็นการฉลองมากมายนานหลายชนิด มีโตพ้อแก้วและมังกรล้อแก้วรวมอยู่ด้วย ปราภพหลักฐานอยู่ในศิลาจารึกเรื่องทรงสร้างวัดพระเชตุพน ครั้นรัชกาลที่ ๑

ส่วนที่เราได้พบดูกติกาของจีนอยู่ตามวัดต่างๆ ในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมากหลายสิบวัดนั้นส่วนมากเอามาใช้เพื่อตกแต่งสถานที่ให้ดูสวยงามตระการตา และมีบรรยากาศเข้ากับรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นหลัก มิได้มีวัตถุประสงค์เหมือนดังเดิมในประเทศจีน ยกเว้นสถานที่บางแห่งซึ่งเป็นของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งยังมีความเชื่อถือตามธรรมเนียมจีนอยู่จึงได้นำมาใช้ตามแบบอย่างโบราณบ้าง

สวนจีนเป็นสวนแบบที่ได้รับความนิยมจากธรรมชาติ และปรัชญาทางศาสนา จึงแฝงไว้ด้วยปรัชญา มีภูเขา มีทะเล เกาะแก่ง มีน้ำ มีป่า มีสะพาน มีศาลา เป็นต้น เป็นการจำลองย่อส่วนธรรมชาติ นำประติมากรรม ศิลปจำหลัก หรือ ตุ๊กตาจีนต่างๆ มาตกแต่งประกอบ จัดเป็นสวนแบบจีนที่สวยงามอย่างหนึ่ง แม้ในวัดไทยก็มีจัดไว้พอสังเขปตามมุมกำแพงบ้าง

เจดีย์จีน (ตะ) มีขุนนางฝ่ายป่วนและฝ่ายบูแบก
๘๘ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอก

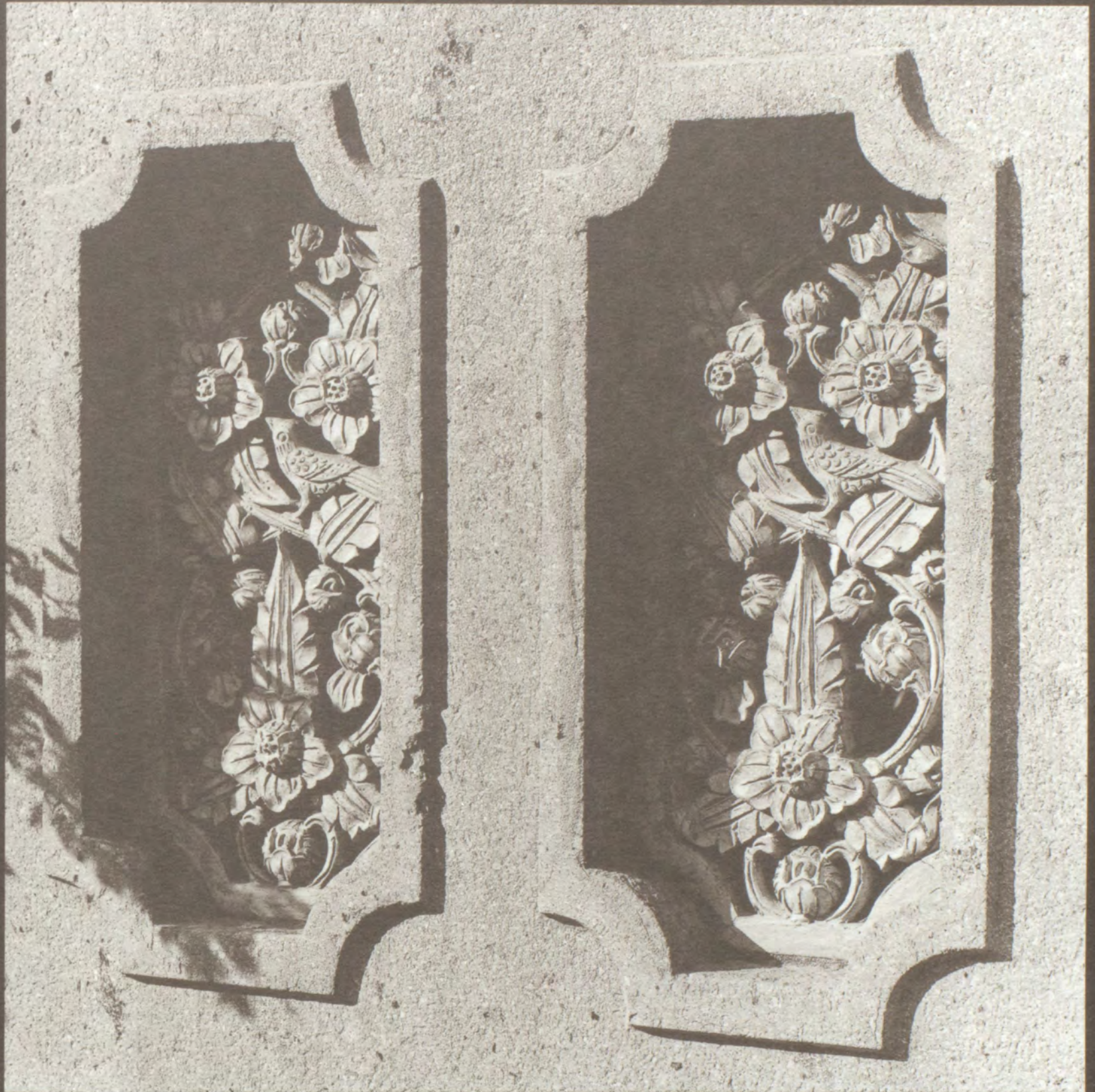
The Chinese pagoda with Noblemen and Warriors
at the outer Phra Rabiang of the Main Chapel 88

การนำตุ๊กตาจิ๋นเข้ามาในประเทศไทย

การนำตุ๊กตาจิ๋นเข้ามาในประเทศไทย เกิดขึ้นครั้งใหญ่ เมื่อรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากเริ่มแรกทรงทำการค้าขายสำเภาพร้อมกับเจ้าสัวพ่อค้าชาวจีนที่มาตั้งรกรากในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ พระองค์ทำการค้าขายอย่างเป็นลำเป็นสันแข่งกับพ่อค้าเอกชน ทรงต่อเรือสำเภาขึ้นเองหลายลำเพื่อค้าขายกับประเทศจีนโดยตรง จึงทรงคุ้นเคยกับพ่อค้าทั้งที่อยู่ในเมืองไทยและเมืองจีน เป็นเหตุให้เกิดการนำตุ๊กตาจิ๋นเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมากมายกกว่ายุคสมัยใด

กล่าวคือ ตุ๊กตาจิ๋น และเครื่องศิลาต่างๆ อาทิ แผ่นป้ายสุสาน ตะ (塔 เจดีย์แบบจีน) ภาชนะสิ่งของเครื่องใช้ อาทิ กระถางศิลา (ปลูกบัวและต้นไม้) แจกันศิลา ศาลเจ้าจำลอง ชิ้นส่วนทางสถาปัตยกรรม อาทิ กำแพง ลูกกรง แผ่นช่องแสงช่องลม บัวบรรจุอิฐ เสาเขมอมอ โคมเสามังกร บานประตู และซุ้มโขลงทวาร เป็นต้น ตลอดจนศาลเจ้าจิ๋นที่ทำด้วยเครื่องไม้ เครื่องเฟอร์นิเจอร์ ตู้ โต๊ะ เตียง และเก้าอี้ เป็นต้น ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ได้นำเข้ามาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาแล้ว เพราะการค้าสำเภาเจริญ ปีหนึ่งๆ มีเรือสำเภาแล่นเข้าออกปีละหลายสิบลำตามหัวเมือง เช่น จันทบุรี นครศรีธรรมราช ปัตตานี ก็มีเรือสำเภาแล่นไปมาอยู่เป็นประจำ เรือของไทยเรียก ไ้โถวฉวน (白头船) แปลว่า เรือหัวขาว เรือที่มาจากเมืองกวางตุ้ง (กวางตง 广东) หัวเรือทาสีแดง การสั่งซื้อสินค้า การสั่งจ้างสั่งทำสินค้าตามรูปแบบและใบสั่ง สามารถทำได้ทุกปีตามฤดูสำเภาเข้าออก จึงได้ปรากฏเครื่องศิลาจำหลักอยู่ทั่วไป อาทิ เจดีย์ศิลาแบบจีนองค์ใหญ่ที่วัดพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพระยานครศรีธรรมราชก็สั่งซื้อเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๒ ที่สงขลาก็มีเป็นจำนวนมากเช่นกัน ที่วัดกลาง

อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีจารึกภาษาไทย และภาษาจีนบนองค์ระฆังศิลา ๘ เหลี่ยมว่า สั่งมาจากเมืองจิ๋นในปลายสมัยอยุธยา ส่วนที่กรุงศรีอยุธยานั้น เข้าใจว่า มีไม่น้อยแต่ได้ชำรุดสลายไปมากแต่ครั้งเสียกรุง

สมัยรัตนโกสินทร์ การสงครามนับตั้งแต่รัชกาลที่ ๒ เป็นต้นมามีน้อยลงมาก การค้าเรือสำเภาจึงกลับมาเฟื่องฟูอีกครั้ง สมัยรัชกาลที่ ๓ จึงทรงค้าเรือสำเภาได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกังวลเรื่องสงครามใหญ่กับพม่า อาจสรุปสาเหตุที่นำตุ๊กตาจิ๋นเข้ามาได้ดังนี้

ประการแรก เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ทรงทำการค้าสำเภาจนมีกำไรมาก มีกำลังทรัพย์ที่จะทะนุบำรุงพุทธศาสนาได้ตามที่ทรงมีศรัทธาอย่างแรงกล้า ดังจะเห็นว่า พระองค์ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์วัดเก่าและทรงสร้างใหม่ถึงราว ๗๓ วัด และวัดที่ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์ในยุคนี้ จะมีอิทธิพลศิลปะจีนเป็นอันมากจนเรียกกันว่า เป็นแบบพระราชนิยม เพราะทรงชื่นชมศิลปะจีนและได้ชักชวนให้เจ้าสัวพ่อค้าชาวจีนร่วมเสด็จพระราชกุศลด้วยเป็นอันมาก ดังนั้นจึงเป็นความเหมาะสมยิ่งขึ้น หากได้ตุ๊กตาจิ๋นมาประดับตกแต่งวัดต่างๆ เหล่านั้น ให้มีความกลมกลืนรับกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรม

ตุ๊กตาจิ๋นเหล่านี้ มีรูปร่างหน้าตาและเครื่องแต่งกายเหมือนกับเครื่องแต่งตัวจริง เครื่องแต่งกายจริงนี้แต่งกายเต็มยศสวยงามตามอย่างขุนนางจีนทั้งฝ่ายบู๊และฝ่ายบุ๋น เป็นรูปบุคคลยืน เหมาะที่จะนำมาตั้งตามประตู เป็นทวารบาลส่วนหินที่เป็นแผ่นแบนๆ เรียกว่า “หินอัคนี” นำมาทำเป็นม้านั่ง ทำโต๊ะหิน ทำธรณีประตู และปูพื้นลานวัด เป็นต้น ได้ประโยชน์หลายประการ

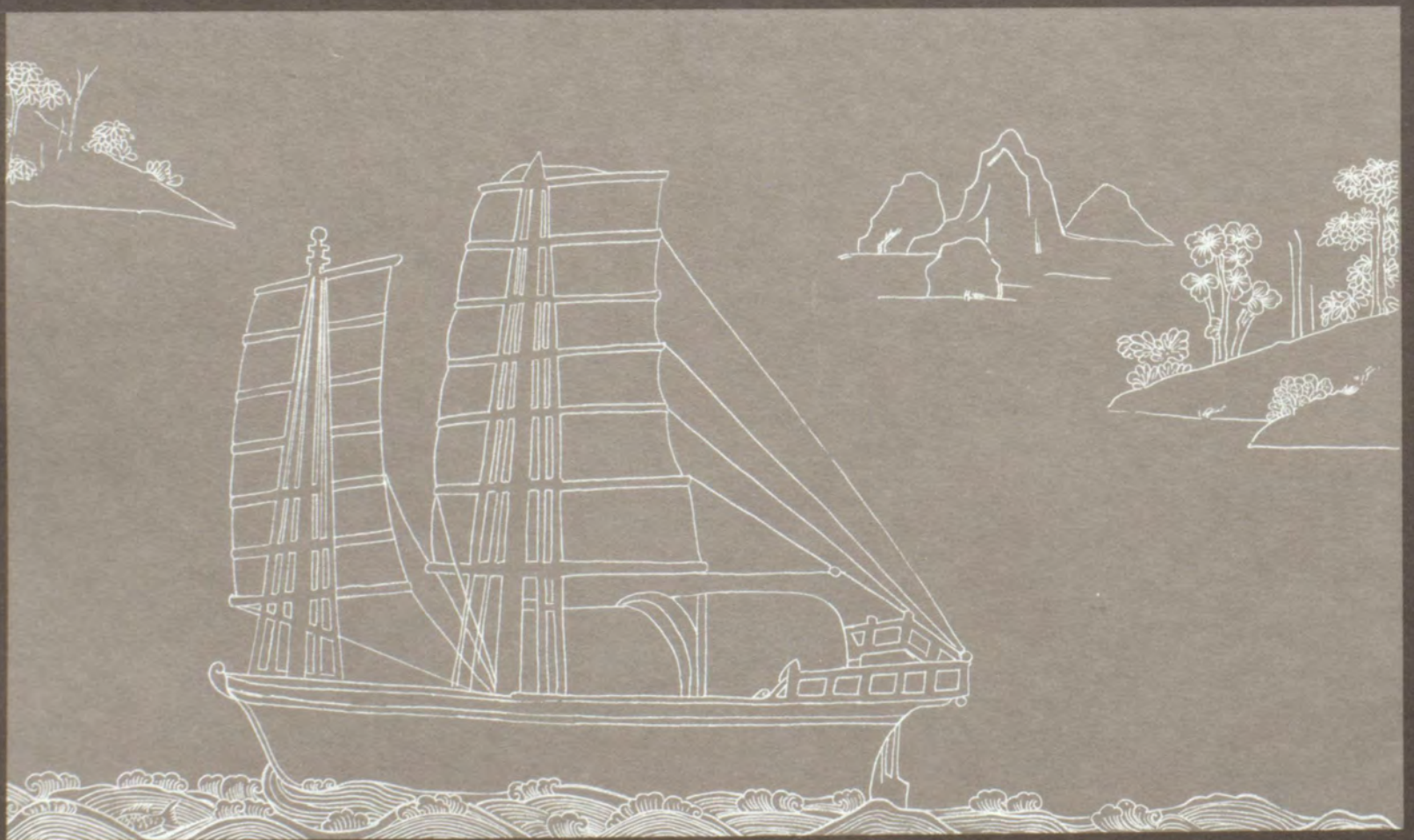
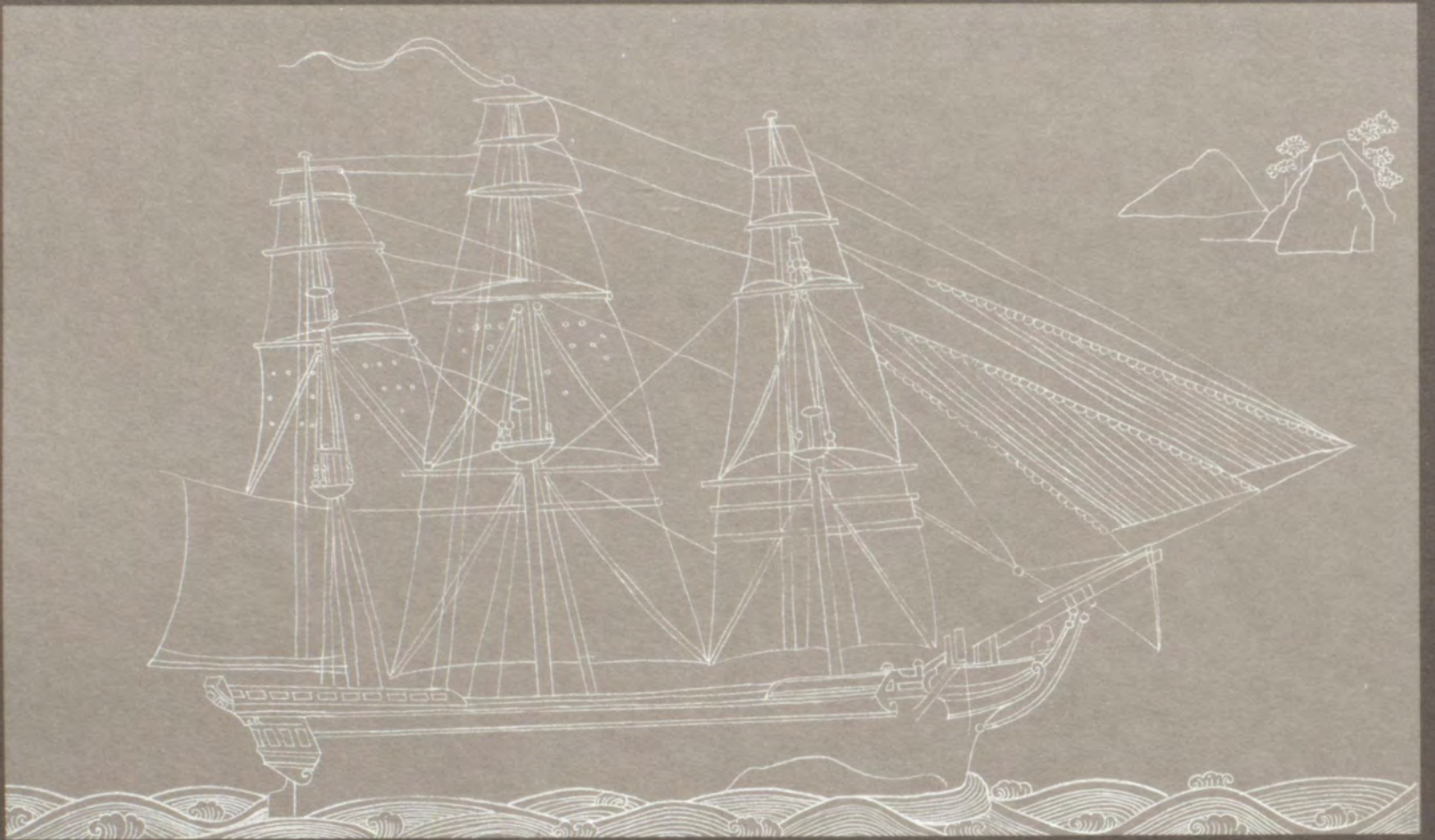
ประการที่สอง การค้าเรือสำเภา ขาไปจากเมืองไทย จะบรรทุกสินค้าเต็มลำเรือ สินค้ามีหลากหลายชนิด อาทิ ข้าวสาร หนังสือตัว เขาสัตว์ งาช้าง ไม้หอมชนิดต่างๆ หวาย ไม้สัก ไม้แดง ดินประสิ่ว ตะกั่ว ดีบุก ล้วนเป็นสินค้าหนัก บรรทุกเต็มลำ แต่ขากลับเมื่อจำหน่ายสินค้าหมด ก็บรรทุก สินค้าต่างๆ จากเมืองจีนมาขาย อาทิ ผ้าแพร ผ้าต่วน ผ้าไหม เครื่องเหล็ก เครื่องทองเหลือง เครื่องเรือน ใบชา เครื่องถ้วย หยก แต่น้ำหนักก็เบาอยู่มาก เมื่อเรือเบาถูกคลื่นลมแรงจะทำให้เรือโคลงเคลงไปมาสินค้าสิ่งของกระทบกันชำรุดเสียหาย จึงได้คิดถ่วงน้ำหนักเรือ เรียกว่า “อับเฉา 压船” หรือเครื่อง อับเฉา คือ ใช้ตุ๊กตาจีนซึ่งสามารถซื้อหาได้ง่ายและราคาไม่แพง บรรทุกใส่ไว้ในท้องเรือ พอกลับมาถึงเมืองไทยก็ขนเอาขึ้น ถวายให้วัดต่างๆ ที่ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์ใช้เป็นเครื่องประดับ ตกแต่งอาคารสถานที่ เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลา ซึ่งก็เข้ากันดี มีความสวยงาม และรูปแกะสลักศิลาจีนก็มีมากมายหลาย แบบน่าสนใจ ฝีมือละเอียดสวยงาม และตากแดด ตากฝน ทนทานอีกด้วย จึงเป็นที่ต้องการของบรรดาวัดต่างๆ แม้แต่ บ้านขุนนาง

ประการที่สาม ตามปกติเรือสำเภาของพ่อค้าชาวจีน

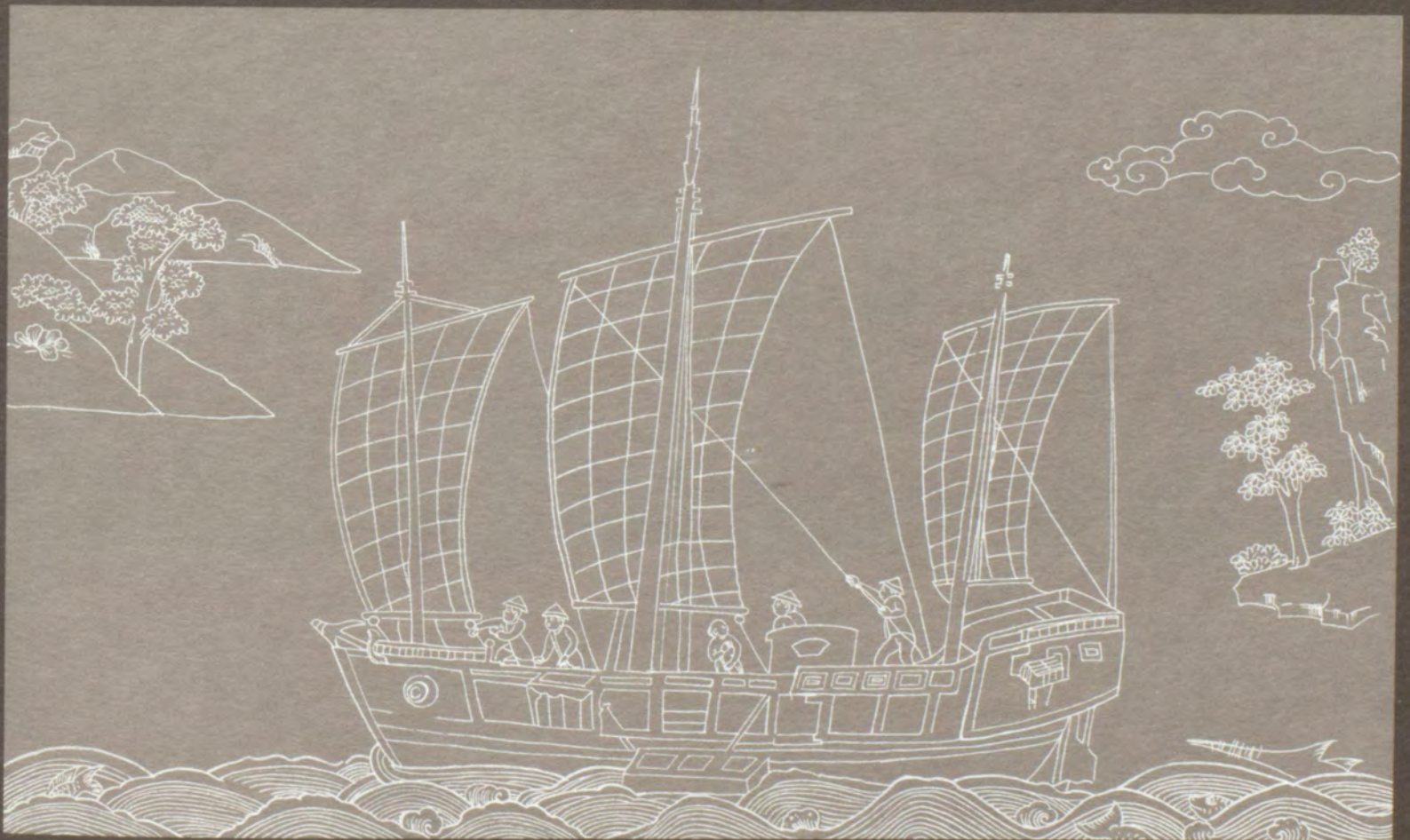
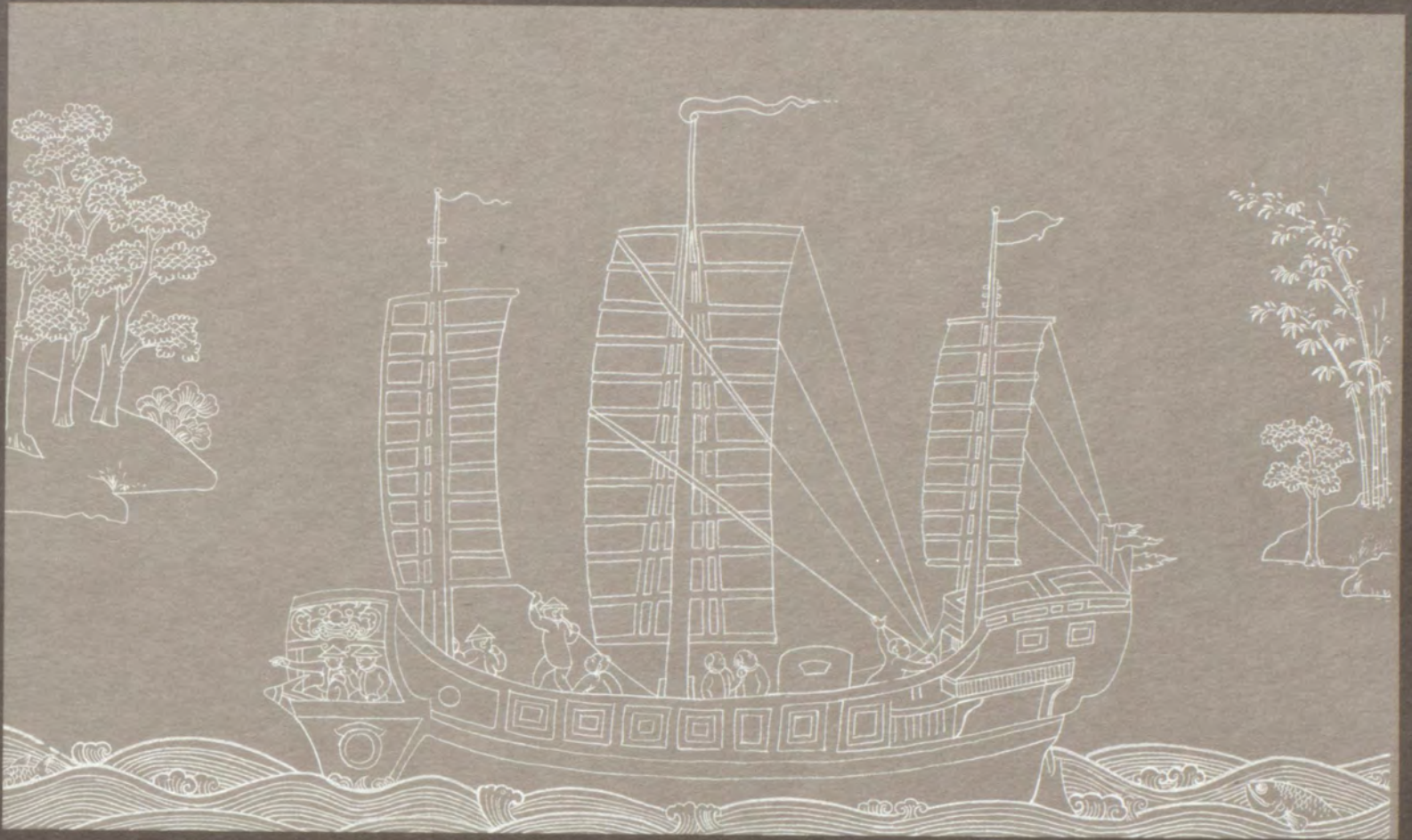
ก็ใช้ตุ๊กตาบรรทุกเป็นอับเฉาได้ท้องเรือสำเภามาก่อน เมื่อถึง เมืองไทยก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เครื่องศิลาและตุ๊กตาจีน จึงเข้ามาเผยแพร่ใช้เป็นเครื่องประดับ ทั้งตามวัดและตาม สถานที่ราชการ ทั้งวังหลวงและวังหน้า ตามหัวเมืองมีมาก ที่จังหวัดสงขลาเพราะเป็นแหล่งชุมชนชาวจีนที่เกิดขึ้นในยุค ต้นกรุงรัตนโกสินทร์

วัดที่มีตุ๊กตาจีนมากที่สุดคือ วัดพระเชตุพนวิมล- มังคลาราม มีมากกว่า ๑,๐๐๐ ตัว รองลงมาคือ วัด อรุณราชวราราม มีประมาณ ๓๐๔ ตัว โดยมากเป็นขนาด ย่อม วัดสุทัศนเทพวราราม และวัดอื่นๆ ที่รัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์ มีมากบ้างน้อยบ้างตามความสำคัญ และความเหมาะสมของแต่ละวัด

อาจกล่าวได้ว่า ตุ๊กตาจีนทั้งที่มีขนาดใหญ่โตและ มีความสวยงามน่าดูมาก ล้วนเก็บรวบรวมและตั้งแสดงไว้ที่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นส่วนใหญ่ และกล่าวกันว่า เดิมน่าจะมีมากที่สุดถึงกว่า ๑,๐๐๐ ตัว แต่ได้ชำรุดแตกหัก และถูกคนขโมยไปเสียบ้าง แต่ที่งามๆ มีความสมบูรณ์ยังมี อยู่หลายชิ้นควรค่าแก่การศึกษา

ลายเส้นสลักลงแผ่นศิลาประดับฐานเสาประทีปหน้าพระวิหารทิศพระโลกนาถแสดงถึงการขนส่งสินค้าทางน้ำ
 โดยเรือสำเภาฝ่ายไทยมีทั้งของหลวงของส่วนพระองค์และของราษฎร นำสินค้าไปขายที่จีน และซื้อสินค้าจากจีนกลับเข้ามา
 Different types of boats are finely carved in relief on the base of the Stone Column in front of the Phra Vihara Thit Phra Lokanart.
 Both royal and privately owned ships sailed to China and other ports.

เรือสำเภาของจีนที่ขนส่งสินค้าเข้ามาขาย และอพยพคนจีนเข้ามาในไทย สังเกตจากชายฝั่งที่มีต้นไผ่หมายถึงแผ่นดินจีน
 ส่วนชายฝั่งที่มีต้นไม้อุดมสมบูรณ์หมายถึงแผ่นดินไทย ผู้คนที่อยู่บนเรือสวมหมวกและเสื้อผ้าแบบจีนแสดงถึงการอพยพของจีนเข้ามาในไทย
 Chinese junks carrying goods and passengers to siam (Thailand).
 The passengers and crew wear Chinese - style clothes and hats.

เสาศิลากระป๋องอยู่เบื้อง
ตั้งต่อพลสิงห์ผา
ปักกันที่ลำเนา
เชิงแห่งพลสิงห์ทั้ง

บนเสา สองแฮ
ภาพตั้ง
เนื่องปัก เชิงเอย
ท้าวซ้ายขวาเชิง ฯ

ภาพพานั่งตั้ง
ล้วนศิลาเขียวสี
ปลายเสาสี่มุมพาง
ทวารแห่งกระแพงให้ตั้ง

ต่างวาง เม็ดนา
ใส่ไว้
พิศชนิด เดียวพ่อ
แต่งแปลง ฯ

โคลงฉันท์เรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ประเภทของรูปจำหลักศิลา

ขุนนาง ระบบขุนนางของประเทศจีนโบราณมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์เซี่ย (夏) การแบ่งตำแหน่งหน้าที่เท่าที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ยังไม่สลับซับซ้อนมากนัก ต่อมาในสมัยราชวงศ์ซาง (商) การจำแนกตำแหน่งหน้าที่มีมากขึ้น และมีความสลับซับซ้อนมากกว่าเดิม

ครั้นถึงสมัยราชวงศ์โจว (周) ระบบขุนนางมีความสมบูรณ์มากขึ้น กล่าวคือมีตำแหน่ง “กง”(公) สามตำแหน่ง เป็นขุนนางชั้นสูงสุดทำหน้าที่รับใช้จักรพรรดิในการบริหารราชการแผ่นดินโดยตรง ถัดจากตำแหน่ง “กง” มีอีก ๖ ตำแหน่งอยู่ภายใต้การควบคุมของ “กง” แบ่งเป็นฝ่ายซ้าย ๓ คน ฝ่ายขวา ๓ คน โดยมีตำแหน่งขุนนางอีก ๕ ตำแหน่งขึ้นตรงด้วย

เมื่อจีนซีฮ่องเต้ (ฉินสื่อฮว่างตี้ 秦始皇帝) รวบรวมนครรัฐทั้ง ๗ สถาปนาราชวงศ์ฉิน (秦) ระบบบริหารราชการแผ่นดินมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนๆ อย่างมาก อาจเรียกได้ว่าเข้าสู่ยุคใหม่ของระบบบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งระบบขุนนาง กล่าวคือ ในหลักการสำคัญได้แก่การยกเลิกระบบแต่งตั้งเจ้าเมือง (ไปกินเมือง) ไปปกครองเมืองต่างๆ และสร้างระบบจังหวัด (มณฑล) และอำเภอขึ้นมา ในขั้นต้นแบ่งประเทศจีนเป็น ๓๖ จังหวัด และราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้ส่งขุนนางไปปกครองเมืองต่างๆ ขุนนางเหล่านี้ขึ้นตรงต่อราชการบริหารส่วนกลาง จึงถือได้ว่าเป็นระบบบริหารราชการแผ่นดินโดยระบบขุนนาง

ระบบขุนนางของราชวงศ์ฉินจึงมีความสมบูรณ์ และเป็นระเบียบมากกว่ายุคก่อนๆ ดังนั้น สมัยราชวงศ์ต่อๆ มา แม้จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขตลอดจนเพิ่มลดตำแหน่งขุนนางบ้าง แต่โดยโครงสร้างของระบบก็ยังคงยึดถือตามระบบของราชวงศ์ฉินตลอดมาเป็นระยะเวลาสามพันปีเศษ

ระบบขุนนางสมัยราชวงศ์ฉิน จำแนกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ๆ คือ ระบบขุนนางสำหรับบริหารราชการส่วนกลาง กับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามทั้งระบบดังกล่าวก็คงมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบ้างในสมัยต่อมา

กล่าวโดยทั่วไป ระบบขุนนางบริหารราชการส่วนกลางสมัยราชวงศ์ฉินเป็นระบบถ่วงดุลระหว่างขุนนางฝ่ายบริหารกับขุนนางฝ่ายตรวจสอบ และระหว่างขุนนางฝ่ายข้าราชการพลเรือน (ฝ่ายบุ๋น) กับฝ่ายทหาร (ฝ่ายบู๊)

ตำแหน่งขุนนางจีนสมัยโบราณที่สำคัญได้แก่

กง (公) เป็นตำแหน่งขุนนางชั้นสูงสุด มี ๓ คน คือ

๑. เฉิงเซียง (丞相) คือ สมุหนายก
๒. ไท่เว่ย์ (太尉) คือ สมุหพระกลาโหม
๓. ยวี้อี้ต้าฝู (御史大夫) คือ เสนาบดีฝ่ายตรวจสอบและตุลาการ

ชิง (卿) เป็นตำแหน่งขุนนางรองจาก “กง” มี ๔ ตำแหน่งสำหรับบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลางคือ

๑. เฟิงฉาง (奉常) มีหน้าที่ดูแลพิธีการและศึกษาธิการ
๒. หลางจงลิ่ง (郎中令) เริ่มปรากฏในสมัยจ้านกั๋ว (战国) เดิมมีหน้าที่ดูแลราชพาหนะสำหรับทำสงคราม ต่อมา มีหน้าที่ดูแลราชสำนัก และเป็นราชองครักษ์ในเวลาเสด็จออกนอกพระราชวัง

๓. เว่ย์เว่ย์ (卫尉) มีหน้าที่ดูแลพระราชวัง

๔. ไท่ฝู (太仆) ปรากฏตั้งแต่สมัยชุนชิว (春秋) มีหน้าที่ดูแลราชพาหนะ

๕. ถิงเว่ย์ (廷尉) ปรากฏครั้งแรกในสมัยราชวงศ์ฉิน (秦) มีหน้าที่เป็นตุลาการ และงานราชทัณฑ์

๖. เตียนเค่อ (典客) ปราบฏครั้งแรกในสมัยฉิน มีหน้าที่ต้อนรับราชอาคันตุกะและชนกลุ่มน้อยที่ถวายเครื่องบรรณาการ

๗. จงเจิ้ง (宗正) ปราบฏครั้งแรกในสมัยราชวงศ์ฉิน มีหน้าที่ดูแลเรื่องราวเกี่ยวกับพระบรมวงศานุวงศ์

๘. จื่อชู่เน่ยสือ (治粟内史) เริ่มในสมัยราชวงศ์ฉิน มีหน้าที่เก็บภาษีอากรต่างๆ และการคลัง

๙. ซ่าวฝู (少府) เริ่มสมัยจ้านกว๋อ มีหน้าที่ดูแลรายได้ที่ได้จากห้วยหนองคลองบึง และหัตถกรรมสำหรับราชสำนัก เช่น ผ้าไหม ฯลฯ

ตำแหน่งขุนนางในส่วนภูมิภาคสมัยราชวงศ์ฉิน มีตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

๑. จวินโช่ว (郡守) เทียบได้กับผู้ว่าราชการจังหวัด

๒. เลียนลิ่ง (县令) เทียบได้กับนายอำเภอ (อำเภอขนาดใหญ่ที่มีประชากรหมื่นคนขึ้นไป)

๓. เลียนจาง (县长) เทียบได้กับนายอำเภอ (อำเภอทั่วไป)

๔. เซียงจาง (乡长) เทียบได้กับกำนัน

๕. ถิง (亭) เทียบได้กับผู้ใหญ่บ้าน

๖. หลี่ (里) เป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดในระดับภูมิภาค คือ ๑๐๐ ครัวเรือนเป็นหนึ่งหลี่

ขุนนาง รูปขุนนางแต่งกายเต็มยศ การสร้างเน้นความสวยงามและละเอียดประณีตคล้ายของจริงมาก และมักเป็นรูปที่มีขนาดใหญ่กว่าคนจริงหรือเท่าคนจริงเป็นส่วนใหญ่ที่เล็กกว่าคนจริงก็มี ทำเป็นรูปขุนนางทั้งฝ่ายบู๊ (อู่กวน 武官) และฝ่ายบุ๋น (เหวินกวน 文官) ถือเป็นรูปจำหลักชั้นดีมีความสำคัญทางวัฒนธรรมจีน ช่างจึงตั้งใจแกะสลักอย่างประณีตบรรจงให้รายละเอียดเหมือนของจริง โดยเฉพาะเครื่องแต่งกาย

ขุนนางฝ่ายบุ๋น เป็นขุนนางฝ่ายพลเรือน ตำแหน่งเสนาบดี หรือฝ่ายเสนาธิการวางแผน และขุนนางทั่วไป นักปราชญ์ประจำราชสำนัก ทำเป็นรูปคนยืน ขุนนางพวกนี้จะไม่มีหน้าตาดี ใบหน้าสะอาดเรียบร้อย สายตาไม่ดูร้าย มือถือพัดถือหนังสือ หรือหยูอี้ (如意) (แผ่นทำด้วยไม้หรือหยก)

หรืออย่างอื่นที่ไม่ใช่อาวุธ มีเครายาวอย่างเป็นระเบียบ ไม่มีหมวดเคราก็มี แต่งเครื่องแบบเต็มยศภูมิฐาน เสื้อผ้าตัวใหญ่คลุมตัวหลายชั้นหน้าดูรุ่งเรืองเพราะเป็นเมืองหนาว สวมหมวกตามลำดับชั้นยศ และแตกต่างกันไปตามยุคสมัย คือเครื่องแต่งกายขุนนางโดยเฉพาะหมวก ยุคโบราณกับยุคหลังต่างกัน ใครดูภาพยนตร์จีนและภาพเขียนจีนจะเห็นว่าสมัยสามก๊ก สมัยราชวงศ์ถัง และสมัยราชวงศ์ซ่งแตกต่างกัน

ขุนนางฝ่ายบู๊ เป็นขุนนางฝ่ายทหาร มักทำเป็นรูปคนยืน มีทั้งรูปแม่ทัพ นายกอง และทหารเลว ขุนนางฝ่ายนี้ร่างกายกำยำสูงใหญ่ทะมัดทะแมง แต่งเครื่องแบบเต็มยศ เสื้อผ้ารัดกุม ด้านหลังมีธงสั้นหลายผืนปักอยู่ สวมเสื้อเกราะทับ สวมหมวกตามชั้นยศ (หมวกยศและเข็มขัดหยกสองสิ่งนี้เป็นเครื่องแสดงให้รู้ถึงตำแหน่งและยศศักดิ์ทางราชการ) หน้าตาดูดุน่ากลัว บางทีทำตาดูฉุนเฉียว หมวดเคราใหญ่เป็นแผงยาวรุงรัง สวมรองเท้าหนา มือถืออาวุธ เช่น ง้าว ทวน พลอง หรือดาบ เป็นต้น

รูปทหารนักรบทำหลากหลาย รูปทหารชั้นรองบางรูปทำเป็นรูปกำลังขี่ม้าก็มี มือบางทีก็ถืออาวุธ เสื้อผ้าการแต่งกายแปลกแตกต่างกันไป โดยมากใส่เสื้อผ้าแบบจีนธรรมดา หรือไม่มีเครื่องประดับ ไม่สวมเสื้อเกราะ สวมหมวกทำเป็นรูปกำลังขี่เสือหรือเหยียบเสือก็มี

รูปนักรบบางรูป ลักษณะบอบบาง หน้าตาสะอาดสวยปราศจากหมวดเคราคล้ายเป็นผู้หญิงแต่งกายปลอมเป็นชายคือแต่งเครื่องแบบเต็มยศเหมือนขุนนางฝ่ายบู๊ และรูปสลักบางทีก็ทำแปลก เช่น แต่งเครื่องแบบเต็มยศแต่ไม่มีอาวุธ เป็นต้น

รูปสลักทหารจีนที่อยู่ในเครื่องแบบทหารจีนโบราณอาจหมายถึงเทพผู้รักษาพระพุทธศาสนาในลัทธิมหายานก็ได้ เทพองค์นี้มีชื่อว่า “เหวยถั่ว” หรือ “วิหารบาล” เป็นแม่ทัพของท้าวจตุโลกบาล (สี่ได้เทียนอ๋อง – สี่ด้าเทียนหวาง 四大天王) มีหน้าที่พิทักษ์รักษาวิหารในพระพุทธศาสนา คำว่า “เหวยถั่ว 韦驮” แผลงมาจากคำว่า “เวโท (เวท)” ในภาษาสันสกฤต เรื่องราวของเทพเหวยถั่วปรากฏในสุวรรณ-ประภาสสูตร รูปลักษณะของเทพเหวยถั่ว แต่งตัวสวมเกราะและหมวกอย่างทหาร สองมือประคองกระบี่ในท่าประนม บางทีไม่ใช้กระบี่ แต่ถือกระบองไว้ปราบปีศาจหรือมารที่ทำการรังควาญพระสงฆ์

Nobleman at the inner Phra Rabiang west side of the Main Chapel

ทูลนางฝ่ายบน ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันตก

109 Nobleman at the Sheltered Gate,
the entrance of Phra Maha Chedi Si Ratchakan

ขุนนางฝ่ายบัน
ประดับซุ้มประตูทรงฝรั่ง ทางเข้าหมู่พระมหาเจดีย์สี่รัชกาล ๑๐๙

ขุนนางฝ่ายขุน ถือม้วนหนังสือฎีกา
๑๑๐ ประดับบันไดทางขึ้นพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศตะวันออก

Nobleman at the east side stairs
of the Phra Vihara of the Reclining Buddha 110

Nobleman at the west side stairs
111 of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

ขุนนางฝ่ายบัน ถือหฐธิ
ประดับบันไดทางขึ้นพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศตะวันตก ๑๑๑

รายละเอียดเครื่องแต่งกายของขุนนางฝ่ายบุน

Details of the Nobleman clothing

Warriors at the crown-shaped Sheltered Gate 6

ทวารบาลคู่ประตูปรางค์มุนี ประตุนางฟ้า 6

Warriors at the crown-shaped Sheltered Gate 6

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับซุ้มประตูทรงมงกุฏ ประตุนี ๗

Warrior at the crown-shaped Gate 10

ขุนนางฝ่ายบู
๑๒๖ ประดับพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศตะวันออก

Warriors
at the east side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha 126

Warrior

127 at the south side of Vihara of the Reclining Buddha

ขุนนางฝ่ายบู

ประดับพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศใต้ ๑๒๗

รายละเอียดเครื่องแต่งกายของขุนนางฝ่ายบู

Details of the Warrior clothing

Warrior at the inner Phra Rabiang
east side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบู
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก

นักบวช ความจริงเรื่องราวที่เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์จีนมีไม่น้อย เพราะคนจีนที่นับถือศาสนาพุทธมีมาก หรือไม่ก็นับถือปะปนกับลัทธิเต๋าและขงจื้อ ทำให้แยกไม่ออก

อีกประการหนึ่ง เทพเจ้าของจีนมีไม่น้อยที่เคยเป็นนักบวช ต่อเมื่อบำเพ็ญธรรมบารมีแก่กล้าขึ้นจนกลายเป็นเทพเจ้าไป เช่น เทพแห่งความรักใคร่ปรองดอง เป็นนักบวชสมัยราชวงศ์ถังชื่อ หานชานและสื่อเต๋อ ซึ่งการสร้างรูปภาพ รูปเคารพ ชาวจีนอาจทำแยกเยื้องต่างกันได้ คือ ไม่จำเป็นต้องทำเป็นรูปผู้เฒ่าชาย ๒ คน อาจทำเป็นรูปเด็กชาย ๒ คนคู่กัน ดังนั้น การจะศึกษาเรื่องราวนักบวชแต่ละองค์ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจกว้างขวางพอสมควร

เป็นรูปแกะสลักที่มีความสำคัญชั้นรอง ฝีมือการแกะสลักจึงไม่ละเอียดมากนัก เท่าที่พบจึงมักมีขนาดย่อม มีจำนวนไม่มากนัก และฝีมือไม่สู้งาม คือ มักทำรูปนักพรตหรือหลวงจีนยืนหรือนั่งทำคู้กับสัตว์ที่มีบ้าง โขนศีรษะไล่ลักษณะตากลม อมยิ้มแบบคนใจดี แต่งกายหรือครองจีวรคล้ายสามัญชน มีริ้วผ้าหนาเหมือนจริง มือถือแส้ปดยุงที่เป็นรูปเกล้าผมขมวดมุ่นเป็นกระจุกเกี้ยวก็มี

ไม่นิยมสลักรูปพระสงฆ์สวมหมวกพิธีแบบพระทิเบตที่เรียก “เบญจพุทธมาลา” คือหมวกทรงกลมส่วนบนผายบานทำเป็น ๕ แฉกและมีผ้าทิวห้อยลงมาทั้งสองข้าง ตามปกติใช้สวมเพื่อประกอบพิธีตันตระ

บุคคล เป็นรูปผู้หญิง รูปผู้ชาย รูปเด็กชาย รูปเด็กหญิง รูปบัณฑิต รูปนักปราชญ์ และบุคคลทั่วไป รูปผู้หญิงอาจจำแนกออกได้เป็น

สตรีชั้นสูง อาจเป็นคนที่อยู่ในรั้วในวัง หรือภริยา ลูกหลานขุนนาง รูปจำพวกนี้จะแกะสลักอย่างสวยงามเหมือนจริง มีรายละเอียดเครื่องอาภรณ์มากมาย ทั้งบนศีรษะและลวดลายเสื้อผ้า เป็นการแต่งกายอย่างวิจิตรบ่งบอก ถึงฐานะความร่ำรวย ดุจมิฐาน ชายผ้าอ่อนพลิ้วไหว หน้าตาหวาน สะสวย งดงาม บอบบาง อ่อนช้อย ใส่ต่างหู นุ่งกางเกงยาวคลุม ไม่เห็นรองเท้า หรืออาจแสดงให้เห็นว่า ลักษณะเป็นคน “เท้าเล็ก” ตามประเพณีจีนหญิงสาวลูกผู้ดีมีอันจะกินและสตรีชาววังต้องใช้เชือกรัดเท้าให้เล็กมาตั้งแต่เด็กๆ เป็นสตรีชาววังผู้มีฐานะสูงศักดิ์ไม่ต้องทำงานหนัก บางรูปทำมือถือดอกไม้อีก กาน้ำ พัด ดอกบัว แส้ และเครื่องใช้ประจำตัวอื่นๆ บางทีทำเป็นสตรีขี่แพะหรือควางก็มี รูปสตรีมือถืออาวุธออกรบ หรือแต่งกายอย่างแม่ทัพหญิงเต็มยศก็มี

สตรีสามัญ เป็นสตรีชาวเมือง ชาวบ้านทั่วไป ชาวไร่ ชาวนา สตรีคนรับใช้จะมีเท้าใหญ่เพราะทำงานหนัก จึงไม่นิยมห่อหุ้มเท้าให้เล็ก ในรูปสลักอาจทำให้เห็นว่า ใส่รองเท้าขนาดใหญ่หนาโผล่ออกมาจากชายกางเกงให้เห็นหน้าตาไม่ค่อยสวยงามนัก มีเสื้อผ้าเครื่องประดับตกแต่งน้อยกว่า บางรูปก็ทำเป็นสตรีนักรบ มือถืออาวุธ แสดงกิริยาท่าทางอย่างมีชีวิต รูปสตรีบางคนมีหนึ่งถือกลอง อีกมือหนึ่งถือไม้ตี บางรูปก็มีเครื่องประดับศีรษะคล้ายเป็นสตรีชนกลุ่มน้อยทางภาคใต้มณฑลยูนนาน (云南) ของจีน

สถิตฐานยืนชายฝ่าย
ชำรุดทั่วแท่นแดน
เร่งรื้อทกทวาร
รูปลั่นถันสร้างสร้าง

สูงแปดศอกใหญ่ไชร
ผาแท่นฐานรองสอง
ทวัดดิษประมวณมวณ
เขี้ยวชาติสาดถ่มหมั่นหมั่น

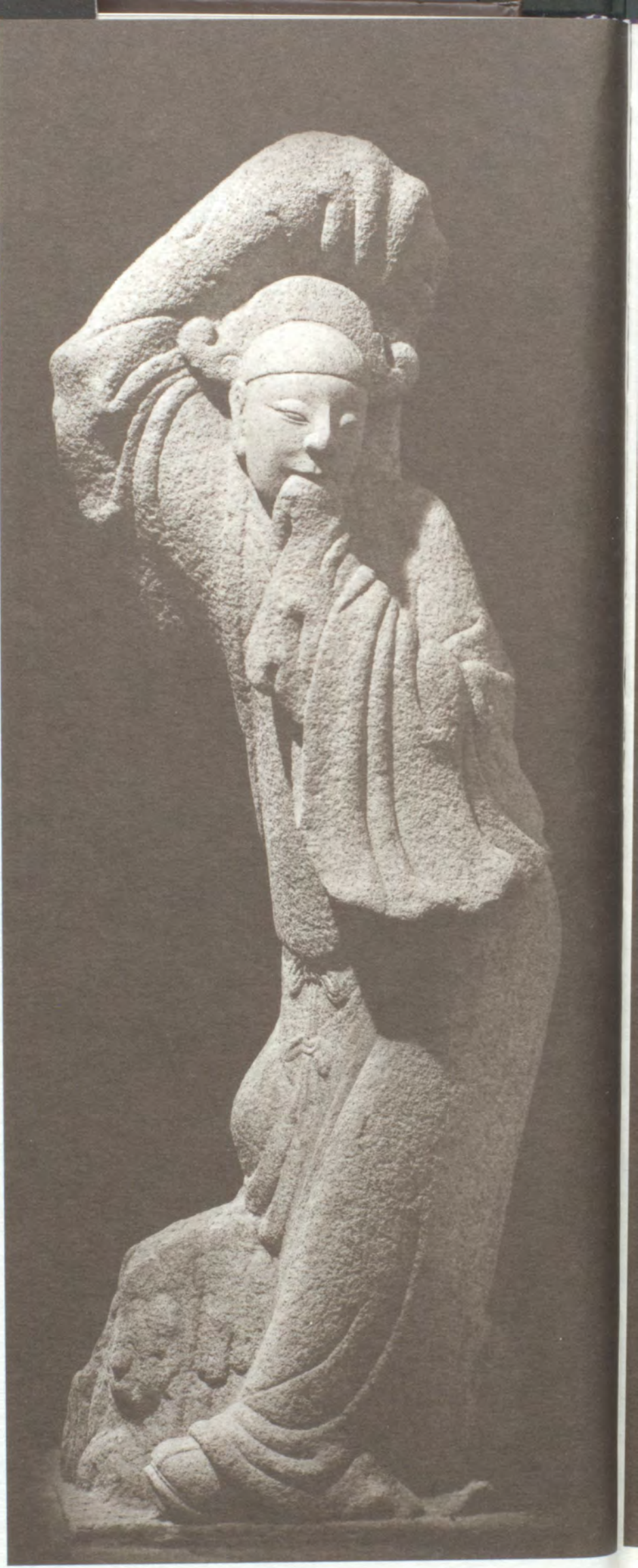
ฟากขวา ประตุเฮย
ตื่นร้าง
รังเรข ใหม่ฤ
ใส่สนอง ฯ

สมควร กันนา
สืบชั้น
มารูป หินเฮย
มอบไต่ ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

นักดนตรีรำกลอง ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
Dancing drummer at the inner Phra Rabiang
east side of the Main Chapel

นักศึกษาหรือนักวิชาการ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
Student at the inner Phra Rabiang
east side of the Main Chapel

นางรำ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
Dancer at the inner Phra Rabiang
east side of the Main Chapel

นักศึกษาถือพัดและกรับจีน ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
Student holding a fan and a clapper at the inner Phra Rabiang
east side of the Main Chapel

เด็กชาย แกะสลักได้อย่างมีอารมณ์น่าดู บ้างทำเป็นเด็กผมแกละมี ๒ จุก ที่หัวโล้น หัวคลุมผ้าก็มี หน้าตาน่ารักน่าชัง อ้วนสมบูรณ์ กำลังยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความสุขความมั่งคั่ง และชุกช้นซึ่งแต่ละรูปคงมีความหมายตามนิทานเรื่องเล่าที่สร้างขึ้นมา เพราะการแต่งกาย แต่ละคนไม่เหมือนกัน มือถือสิ่งของต่างๆ ไม่เหมือนกัน เช่น ถือกลอง ถือดอกไม้ รูปเด็ก มีทั้งเป็นรูปยืนเดี่ยวอิสระ รูปผู้ใหญ่อุ้ม รูปคู่กับเด็กหญิงก็มี

ตุ๊กตารูปเด็กถือเป็นสิริมงคล อย่างเช่น รูปเด็กชายสองคนยืนยิ้มเรีงร่า ก็หมายถึง เป็นเรื่องมงคลคู่ คือมีเรื่องมงคลมาพบกัน หรือเด็กสองคนคนหนึ่งถือปลา อีกคนหนึ่ง ถือเครื่องดนตรี ก็หมายความว่า ขอให้มีความสุขและมีเหลือใช้ เป็นต้น

รูปเด็กชายปกติเป็นเรื่องสิริมงคล คือ ชาวจีนถือการมีบุตรชายสืบสกุลนั้นเป็นโชคลาภ คำอวยพรต่างๆ นอกจากอวยพรให้มีโชควาสนา มีทรัพย์สินสมบัติและลาภยศแล้ว สิ่งสำคัญ อีกอย่างทีหลึกเลียงไม่ได้ในคำอวยพร คือ การขอให้มบุตรชายสืบสกุล

เด็กหญิง มักเป็นรูปขนาดเล็กๆ เด็กบางรูปแสดงว่าเป็นลูกคนมีฐานะ เพราะการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสะอาด สวยงาม มีผ้าโพกหัวและเครื่องตกแต่งบนหัว บ้างก็ผูกผมแฉะ ผมเปีย ในมือถือของเล่น ผลไม้ของกิน ถือคนโทน้ำ และดอกไม้ เด็กบางรูปแสดงอาการร่าเริงหัวเราะ ร่างกาย สมบูรณ์ อ้วนท้วนน่ารัก เป็นการแสดงลักษณะเด็กตาม ธรรมชาติ ในขณะที่ได้พบรูปเด็กชายและเด็กหญิงเปลือย ยืนคู่กันก็มี ภาพเด็กชายเด็กหญิงตามปกติถือเป็นรูป สิริมงคลอยู่แล้ว การทำภาพจำหลักรูปเด็กชายหญิงจำนวน มาก จึงถือเป็นสิริมงคลต่อสถานที่และผู้พบเห็นทั่วไป

ผู้ชาย รูปนักศึกษา บัณฑิต หรือนักวิชาการ นักปราชญ์ พบบ้าง มีทั้งรูปคนหนุ่มและคนสูงวัย มักแสดงให้รู้

ด้วยการสวมหมวกแสดงยศ มือถือหนังสือ ถือหูกอี้ ถือสิ่งของหรืออื่นๆ ที่สลักเป็นรูปผู้ชายกำลังขี่ควาย ชี่ม้าก็มี

การสอบไล่สมัยราชวงศ์หมิง (明) และชิง (清) แบ่ง เป็น ๓ ลำดับคือ ลำดับแรกเรียก “ชี่วไจ้ (ชี่วไจ้ 秀才)” เป็นการสอบแข่งขันระดับอำเภอ ลำดับที่สองเรียก “กั๋วยี้ (กั๋วยี้ 举人)” เป็นการสอบแข่งขันระดับมณฑล ลำดับที่ สามเรียก “จิ้นสือ (จิ้นสือ 进士)” เป็นมหาบัณฑิต เป็นการ สอบระดับประเทศที่เมืองหลวง ซึ่งจะคัดเลือกไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อเข้าสอบในพระราชวังหน้าพระที่นั่งพระจักรพรรดิ ผู้สอบได้ที่ ๑ จะได้ชื่อว่า “จื่อหงวน (จื่อหงวน 状元)” และ ได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนางต่อไป

Student holding a fan at Khao Mo 2

Wu Song the tiger killer at Khao Mo 17

บู๊ซัง (อุซง) ผู้ปราบเสือ ประดับเขมอที่ ๑๗

มีแท่นศิลาล้วนแปลก
 ลำสัตว์โสมภัสรรพผา
 กษรและอุศุกราย
 บางซื่บางตั้งข้าง
 ลางใหญ่ลางเล็กบ้าง
 ทกทิวาคืนคง
 ประดิทินทัวเวลา
 เนืองนิตยพระเจ้าเกื้อ

เปลี่ยนหลาย เลศแฮ
 ภาคสร้าง
 เรียงแจ็ก รูปฤา
 แคยีน ฯ
 บุษฯ พระเอย
 คำเข้า
 ภาโลก แลพ่อ
 กิจบุญ ฯ

โคลงฉันท์เรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

เทพ รูปที่เกี่ยวกับจำพวกเทพเจ้าหรือเทวดาผู้มีอิทธิฤทธิ์ มีคุณธรรมความสามารถพิเศษ ผู้ปกป้องรักษา หรือผู้บรรลु ธรรมวิเศษ ที่เกี่ยวกับเรื่องราวความเชื่อของคนจีน ได้แก่ พระอรหันต์ เซียน และท้าวจตุโลกบาล ตลอดจนเรื่อง ฮก ลก ซิ่ว (ผู้ ลู่ โช้ว) และรวมทั้งเทพทั่วไปซึ่งมีเป็น อันมาก เช่น เทพแห่งอายุยืน ซึ่งเป็นชายแก่ ศีรษะล้าน หนวดเครายาว ขึ้นกระเรียน เป็นต้น ดังนั้นการดูรูปเทพ ทั้งหลายจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจตามสมควร

พระอรหันต์ หมายถึง ผู้สำเร็จธรรมวิเศษสูงสุดใน พุทธศาสนา หรือผู้บรรลุพระนิพพานแล้ว พระอรหันต์ที่ ชาวจีนรู้จักมีชื่อเสียงมาก คือ ๑๘ อรหันต์ทองคำของนิกาย มหายาน (เดิมมี ๑๖ องค์ เพิ่งมาเพิ่มในสมัยราชวงศ์ชิง รัชกาลจักรพรรดิเฉียนหลง) ชาวจีนเชื่อว่าพระพุทธรูปองค์ ตรีศกกับพระอรหันต์เหล่านี้ก่อนเสด็จเข้าสู่ปรินิพพาน ขอให้ พระสาวกทั้ง ๑๘ องค์ อย่าเพิ่งเข้าพระนิพพาน ขอให้อยู่ดูแล รักษาพุทธศาสนาไว้ก่อน รอจนกว่า “พระศรีอาริยมตไตรย โปธิสัตว์” มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป เพื่อยังให้ พระพุทธศาสนาบริสุทธิ์และยั่งยืนสืบไปในโลกมนุษย์อีก ครึ่งหนึ่ง โดยขอให้พระอรหันต์เหล่านี้กระจายกันประจำอยู่ในทิศทั้งสี่ของโลกนี้ และช่วยกันเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน เสียสละความสุขช่วยเหลือให้มนุษย์พ้นจากสังสารวัฏ มี หน้าที่คล้ายกับพระโพธิสัตว์

พระอรหันต์ทั้ง ๑๘ องค์ มีนิสัยชอบแปลงตนเป็นคน ธรรมดาและมักน้อย เมื่อมีการทำบุญใดๆ ก็จะไปรับ เครื่องไทยทานอย่างเงียบๆ ไม่ให้ผู้ใดรู้ว่าเป็นใคร เพื่อให้ ผู้ทำบุญได้กุศลอย่างเต็มที่ มีปรากฏนามดังนี้

๑. ปินโหล ภารทวาช (宾度罗跋啰惰阇) นั่งวางสองมือ ทับเข้า
๒. กนกวัจฉ (迦诺迦伐蹉) นั่งห้อยขามือซ้ายขึ้นไว้
๓. กนก ภารทวาช (迦诺迦跋厘惰阇) นั่งคุกเข่าขึ้นซ้าย
๔. สุปินท (苏频陀) นั่งยกมือขวาหงาย
๕. นกุล (诺矩罗) นั่งแบมือทั้งสองข้าง
๖. ภัทธ (跋陀罗) ขนคิ้วยาวประนมมือ
๗. กาลิก (伽里迦) มือถือฉาบ

๘. วัชรบุตร (伐阁罗弗多罗) มือถือไม้ขกษะ

๙. สุปากะ (戍博迦) สวมประจำ

๑๐. มหาปันถก (半拏迦) นั่งแนบสิงห์

๑๑. ราหุล (罗喉罗) ถือธนู (คือสลับ พระเจดีย์)

๑๒. นาคเสน (那伽犀那) นั่งยกมือซ้ายหงายเพียงหู

๑๓. อังคท (因揭陀) ถือบาตร

๑๔. วันวาสี (伐那婆斯) ถือสมุด

๑๕. อชิต (阿氏多) มีหน้าคนท้อ

๑๖. จูทะปันถก (注荼半拏迦) มือขวาถือจอกมีนกจับ มือซ้ายถือแก้ว

๑๗. นนทิมิตร (庆友) ซี่ม้งกรถือแก้ว

๑๘. ปินโหล (宾头卢) ซี่เลื้อย ขัดกระบี่

เซียน (仙) หมายถึง ผู้วิเศษ ผู้สำเร็จคุณพิเศษ อย่างหนึ่ง หรือเทวดาในลัทธิเต๋า คือ ได้รับการยกย่องให้ เป็นเซียนหรือเป็นเทพยดา ซึ่งมีตำนานเล่าขานสืบต่อกันมา หลายรูปแบบ แม้บางคนยังไม่ตายก็ได้เป็นเซียน เช่น โป๊ยเซียน (八仙) บางท่านทำความดีไว้มากมาย คนรุ่นหลัง ให้ความเคารพเลื่อมใสยกย่องกราบไหว้ให้เป็นเซียน เช่น เจ้าพ่อกวณอุ เจ้าแม่ทับทิม เป็นต้น

ในบรรดาเซียนที่ได้รับการยกย่องให้สำคัญที่สุด หรือเป็นอันดับ ๑ เป็นเจ้าแห่งเทวดา คือ เจ็กเสียงฮ้องเต้ (อวี่ซ่งฮว่างตี้ 玉上皇帝) ถือเป็นจักรพรรดิของเซียน นั้นเอง

เซียนที่มีความสำคัญลำดับที่ ๒ คือ “ไท่เสียงเล่ากุน (ไท่ซางเหล่าจวิน 太上老君)” เป็นฉายาของเล่าจื้อ (เหล่าจื้อ 老子) (ผู้ให้กำเนิดลัทธิเต๋า) เมื่อได้เป็นเซียน ศิลปินจีนมักสร้างรูปเป็นศิลปินสี่พระโล้น บ้างให้เล่าจื้อขี่ควาย บางตำราว่าเล่าจื้อเป็นพราหมณ์ชาวอินเดีย คำว่า นักบวช จีนเรียกว่า เต้าหยิน (เต้าเหริน 道人) ด้วยเหตุที่เชื่อกันว่า เล่าจื้อแซ่หลี่ (李) ดังนั้น ครั้นถึงสมัยราชวงศ์ถัง ลัทธิเต๋า จึงได้รับการอุปถัมภ์กว่าลัทธิอื่น เพราะจักรพรรดิราชวงศ์ถัง แซ่หลี่เหมือนกัน และถือว่าเป็นลูกหลานของเล่าจื้อ

ตำนานเกี่ยวกับเล่าจื้อกล่าวว่า เล่าจื้ออยู่ในท้อง มารดานานถึง ๔๑ ปี คลอดออกมาทางรักแร้ของมารดา เมื่อ

คลอออกมาเป็นชายชราผมขาวโพลนและมรดาได้เสียชีวิตในทันที แล้วเล่าจื๊อก็เป็นเซียนในทันที เล่าจื๊อมีผมขาวตั้งแต่กำเนิด แต่ผิวพรรณสดใสไม่ว่าจะมีอายุเท่าใดก็ตาม

นอกจากนี้ในลัทธิเต๋ายังมีเซียนอีกเป็นจำนวนมาก และมีการแบ่งเซียนออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

๑. เทียนเซียน (天仙) เป็นเซียนที่มีอิทธิฤทธิ์มาก อาศัยอยู่บนสวรรค์

๒. ดี่เซียน (地仙) เป็นเซียนที่ยังเป็นมนุษย์ มีอิทธิฤทธิ์น้อยกว่าเทียนเซียน

๓. กุ้ยเซียน (鬼仙) เป็นเตาหินที่ปฏิบัติตนเพื่อเป็นเซียน แต่ถึงแก่ความตายเสียก่อนที่จะเป็นเซียน จึงเป็นกุ้ยเซียน มีอิทธิฤทธิ์เหนือกว่าผีธรรมดา

สำหรับเซียนที่เป็นที่รู้จักกันมากที่สุดมี ๘ คน รวมเรียกว่า โป๊ยเซียน (ปาเซียน八仙) หรือ ๘ เซียน โป๊ยเซียนเป็นเซียนในลัทธิเต๋า มีความหมายเป็นการอวยพรเป็นรูปเทพมหามงคล ได้แก่

๑. หลี่ทัก้วย หรือ ทัก้วยลี หรือ เลี้ยก้วยหลี่ (铁拐李) เป็นคนแก่พิการถือไม้เท้าและน้ำเต้า น้ำเต้าเป็นพาหนะ พาข้ามน้ำข้ามทะเลได้ และในน้ำเต้ามียาวิเศษ ถือเป็นเซียนคนแรกในโป๊ยเซียน

๒. เจงหลี่ค้วง หรือ จงหลี่เจวียน (钟离权) เป็นชายอ้วน พุงพลุ้ย บางทีก็ถือลูกท้อ แต่ส่วนมากจะถือพัดและแซ่ปัดแมลง บางทีถือกระบี่ ศีรษะล้าน และมีขมวดผมสองข้าง ศีรษะมีเครายาวถึงท้อง นับถือกันว่าเป็นเซียนที่มีอายุยืนยาว

๓. ลี้อ่งปิ่น หรือ หลี่ตังปิ่น (吕洞宾) เป็นคนมีกระหม่อมสูง คิ้วยาว ตายาวเหมือนหงส์ มีไฟดำที่คิ้วซ้ายงมูกใหญ่ ตรงกลม แก้มเป็นพวง ปากกว้าง คอยาวระหง ร่าสูงใหญ่ แข็งแรง ลี้อ่งปิ่นใส่ใจในธรรมตั้งแต่เด็ก เป็นผู้มีความรู้ทั้งฝ่ายบู๊และบู้ เป็นนักวิชาการเชี่ยวชาญอักษรศาสตร์ เป็นจินตกรวิ ชอบดื่มสุรา เป็นเซียนผู้อุปถัมภ์ช่างตัดหรือโกนผม และได้รับการบูชาจากคนชายหมึกด้วย

๔. เตียก้วยเล่า หรือ จางกั้วเหล่า (张果老) เป็นผู้เฒ่า ไร้เครายาว ที่มีมือถือเครื่องดนตรีชื่อ “อวิ๋กู่ 渔鼓” ตัวเครื่องดนตรีเป็นกระบอกไม้ไผ่บุด้วยหนังสัตว์ใช้มือตี เตียก้วยเล่า

มีลาภยสิทธิ์เป็นพาหนะ เตียก้วยเล่าได้รับการนับถือว่าเป็นเซียนที่หายตัวได้และมีอายุยืน

๕. นำไซฮั่ว หรือ หลานล่ายเหอ (蓝采和) เป็นชายหนุ่ม รูปร่าง ท่าทางร่าเริง ถือกระเช้าดอกไม้ที่ประดับด้วยดอกเบญจมาศ (เก็กฮวย 菊花) ดอกไหน (ดอกลูกพลัม 李花) กิ่งสนและใบไผ่ นำไซฮั่วได้รับการยกย่องให้เป็นเซียนผู้อุปถัมภ์ของคนขายดอกไม้และนักเล่นต้นไม้

๖. ฮ้อเซียนโกว หรือ เหอเซียนกู (何仙姑) เป็นหญิงสาว ถือดอกบัว บางทีก็ถือผลท้อ บางทีถือแส้ วันหนึ่งนางไปเที่ยวที่ฝั่งแม่น้ำฮั่นบ้อได้พบกับเซียนที่กั้วลีกับเซียนนำไซฮั่ว ได้เรียนมนตร์จากเซียนทั้งสองและสำเร็จเป็นเซียนในที่สุด

๗. ฮั่นเซียงจื่อ หรือ หานเซียงจื่อ (韩湘子) เป็นชายหนุ่มชอบเป่าขลุ่ย ฮั่นเซียงจื่อมีนิสัยมักน้อย ชอบความสงบ อ่านหนังสือธรรมะ ไม่นิยมทางโลก เมื่อฮั่นเซียงจื่อได้ไปพบเจงหลี่ค้วงกับลี้อ่งปิ่นก็ตั้งใจมอบตัวเป็นศิษย์และพากันไปยังสำนักเล่งฮั่วหวย ร่ำเรียนจนสำเร็จเป็นเซียนในที่สุด รูปของฮั่นเซียงจื่อนิยมทำเป็นชายหนุ่มกำลังเป่าขลุ่ย ถือเป็นเซียนผู้อุปถัมภ์นักดนตรี

๘. เช้ากักกู่ หรือ เจากั้วจิว (曹国舅) เป็นชายชราถือกระบี่ และมีเข็มขัดวิเศษที่สามารถแยกน้ำออกเป็นทางได้เช้ากักกู่ได้รับการยกย่องให้เป็นเซียนอุปถัมภ์ของพวกนักแสดงหรือพวกที่เกี่ยวข้องกับการแสดง เช่น พวกภาพยนตร์ พวกจิ๋ว

ท้าวจตุโลกบาล บางทีเรียกกันว่า เทพธรรมบาล แปลว่า ผู้พิทักษ์รักษาพระธรรม หรือเป็นผู้รักษาพุทธศาสนา ธรรมบาลมี ๒ พวก คือ ท้าวจตุโลกบาล และ ๑๘ พระอรหันต์เป็นพระธรรมบาล

ท้าวจตุโลกบาล คือ เทพแห่งสวรรค์จาตุมหาราชิกา สวรรค์ชั้นที่ ๑ และเป็นโลกบาลด้วยคือ เป็นผู้ดูแลคุ้มครองโลกในทิศทั้งสี่ ท้าวจตุโลกบาล คนจีนเรียกว่า “สี่ต้าเทียนหวัง 四大天王” มีหน้าที่ช่วยคุ้มครองเหล่าพุทธบริษัททั้งปวง

สำหรับชาวจีนแล้ว ท้าวจตุโลกบาล นอกจากทรงเป็น “โลกบาล” และ “เทพธรรมบาล” แล้ว ยังทรงช่วย

พิทักษ์รักษาประเทศและประชาชนด้วย ถ้าประชาชนเคารพ ยึดมั่นในพระธรรม ก็จะมีพรหมคุ้มครองให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ตามลัทธิมหายานของจีนถือว่า ท้าวจตุโลกบาลเป็นพระธรรมบาลด้วย ตามวัดจีนใหญ่ๆ จึง นิยมปั้นรูปท้าวจตุโลกบาลไว้ที่ด้านหน้า เพื่อคุ้มครองวัด และอาวุธ “ของวิเศษ” ที่เทพแต่ละองค์ถือไว้ในมือก็มีความ หมายถึงการคุ้มครองป้องกันโลกมนุษย์

ท้าวจตุโลกบาล ตามที่กล่าวไว้ในพระสูตร ว่าเป็น พรหมที่ ๖ ขณะที่พระพุทธเจ้าจำพรรษาอยู่ ณ เขาฉิมชฎก ไกลกรุงราชคฤห์ ท้าวจตุโลกบาลทั้งสององค์ มาเข้าเฝ้า คือ

๑. ท้าวเวสสวัณ มียักษ์เป็นบริวาร เป็นโลกบาล ประจำทิศเหนือ
๒. ท้าวธตรฐ มีคนธรรพ์เป็นบริวาร เป็นโลกบาล ประจำทิศตะวันออก
๓. ท้าววิรุฬหก มีกุมภภัณฑ์ (ยักษ์ที่เป็นเทพ) เป็นบริวาร เป็นโลกบาลประจำทิศใต้ เป็นเจ้าแห่งกุมภภัณฑ์หรือยักษ์ ทั้งปวง พระหัตถ์ทรงร่ม ซึ่งหมายถึง “ฝน”
๔. ท้าววิรูปักษ์ มีนาคเป็นบริวาร เป็นโลกบาลประจำทิศตะวันตก

สำหรับเทพเจ้าทั้งสี่ของจีนมีเรื่องเล่าว่าเมื่อจักรพรรดิ จิวบูอ๋อง (โจวอู่หวาง) แห่งราชวงศ์จิว (โจว) ยกทัพไปตี จักรพรรดิตีว (โจ้ว) ราชวงศ์เซียง (ซาง) ระหว่างทางมี เทพเจ้าประจำทิศทั้งสี่มาอาสาขอช่วยรบ จักรพรรดิกล่าว ขอบคุณทรงไม่ขอให้ช่วยรบ แต่ทรงขอให้ช่วยทำให้บ้านเมือง เป็น “ฮวง เที้ยว โหว ลุง (เฟิง เที้ยว อวี ลู่ 风调雨顺) แปลว่า ลม - เหมาะสม (ถูกต้อง) - ฝน - ร่าเริง คือทรง ขอให้บ้านเมืองมีลมฝนตกต้องตามฤดูกาล เพื่อให้ราษฎร สามารถทำมาหากินเพาะปลูกได้อย่างราบรื่น เพราะกองทัพ เมื่อจะทำสงครามให้ชนะได้จะต้องมีเสบียงอาหารพร้อมมูลคือ ประชาชนสามารถทำนาทำไร่ได้ผลผลิตสมบูรณ์ตามฤดูกาล นั่นเอง และจากที่ทรงขอให้ท้าวจตุโลกบาลช่วยดลบันดาล ให้บ้านเมืองอยู่ร่มเย็นเป็นสุขในครั้งนั้น จึงกลายเป็นที่มา ของ “อาวูอิเศษ” หรือสัญลักษณ์ประจำตัวเทพทั้งสี่องค์ คือเมื่อจักรพรรดิจิวบูอ๋องรบชนะเสร็จสงคราม ทรงรำลึกถึง พระคุณของท้าวจตุโลกบาล จึงมีรับสั่งให้สร้างศาลเจ้าป็นรูป ท้าวจตุโลกบาลไว้ในศาล เพื่อให้ประชาชนบูชากราบไหว้ ซึ่งลักษณะของท้าวจตุโลกบาลของจีนตามลัทธิเต๋า เมื่อเทียบกับพุทธศาสนามีลักษณะเป็นดังนี้

๑. เทพผู้ครองแผ่นดิน ประจำทิศตะวันออก เป็นเจ้าแห่งนาคน มีหน้าสีขาว ทำทางดูร้าย เคราสีทองแดง สวมแหวนหยก พระหัตถ์ทรงดาบและทวน ซึ่งดาบ หมายถึง ลม เพราะเวลาฟันดาบจะเกิดเสียงลม

๒. เทพผู้เพ่งดูไกล ประจำทิศตะวันตกเป็นเจ้าแห่งคนธรรพ์ มีหน้าสีน้ำเงิน พระหัตถ์ทรงพิณสี่สาย เพราะการตีพิณ ปรับเสียงภาษาจีนออกเสียงว่า “เที้ยว” (ความถูกต้อง)

๓. เทพผู้ดูแลพืชธัญญาหาร ประจำทิศใต้ เป็นเจ้าแห่งกุ่มก้น มีหน้าสีแดง พระหัตถ์ทรงร่ม ซึ่งหมายถึง ฝน

๔. เทพผู้มีเกียรติคุณสูง ประจำทิศเหนือ เป็นเจ้าแห่งยักษ์ มีหน้าสีดำ พระหัตถ์ทรงงู (มีแล้ ๒ แล้ มีงูด้วย) แต่ต่อมาคนรุ่นหลังไม่นิยมงูเพราะเป็นสัตว์ที่ไม่เป็นที่เจริญตาและเป็นสัตว์ที่น่ากลัวเกรง จึงเปลี่ยนเป็นเจดีย์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของท้าวเวสสุวรรณ ในเจดีย์นั้นมีเงินทองมณีรัตนเพื่อแจกแก่คนยากจน

ฮก ลก ชิว สิริมงคลในคติจีนอาจแสดงออกด้วยรูปภาพ รูปปั้นหล่อ รูปแกะสลัก รูปเขียนบนเครื่องถ้วยชามภาชนะต่างๆ โดยอาจเป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ ผลไม้ รูปภาพบุคคล รูปเทพเทวดา รูปสิ่งของต่างๆ ก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นภาพเทพแล้วชาวจีนจะนับถือมาก เรื่องของสิริมงคลดังกล่าว คือ เรื่องของสัญลักษณ์ของความร่ำรวย อำนาจวาสนาและอายุยืนยาว ซึ่งชาวจีนเรียกว่า “ฮก ลก ชิว” นั่นเอง

ฮก (福) มาจากคำว่า ฮกซี่ (福气) หมายถึง ความมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินและเพียบพร้อมด้วยบุตร หลาน ภรรยาที่ดี ชื่อเดิมว่า เจียซง เป็นขุนนางจีน ประมาณ ค.ศ. ๓๑๗ ทำการค้าทางเรือจนร่ำรวยมหาศาล เทพองค์นี้นิยมทำเป็นรูปชายแก่ แต่งตัวแบบคหบดี สวมหมวกทรงสี่เหลี่ยมสูงอย่างจีน มือซ้ายถือหลังจ้อ (灵芝) ซึ่งเป็นสมุนไพรจีนที่หายากมากที่สุดอย่างหนึ่งและเชื่อกันว่าเป็นยาอายุวัฒนะ มือขวาอุ้มเด็กถือทองคำที่ทำเป็นรูปเงินจีนโบราณ ที่เรียกว่า เหยียนเป่า (元宝) ซึ่งถือกันว่าเป็นสิ่งมงคลเช่นกัน ชาวจีนมักใช้คางคาวเป็นรูปมงคลแทนความหมายนี้เพราะเป็นคำพ้องเสียงกันในภาษาจีน

ลก (禄) มาจากคำว่า ฮ่งลก (俸禄) หมายถึง ความมีอำนาจวาสนา ชื่อเดิมว่า ก้วยจื้อจี้ เกิดสมัยราชวงศ์ถัง เป็นนายทหารที่เก่งกล้าสามารถทั้งการรบและการปกครอง จนได้รับพระราชทานยศเป็นถึงอัครเสนาบดีผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดิน เทพองค์นี้จึงนิยมทำเป็นรูปขุนนางแต่งกายด้วยเครื่องยศสูงสุด มือซ้ายถืออยู่อี้ (如意) เป็นหยกอิสริยาภรณ์สูงสุดชั้นพิเศษ มีด้ามยาวสำหรับถือ หวังมีลายคล้ายก้อนเมฆหรือกระจิงใบไม้หรือกลีบดอกบัวคว่ำ เป็นสัญลักษณ์ในการอวยพรให้สมปรารถนา ชาวจีนมักใช้กวางเป็นรูปมงคลแทนความหมายนี้ เพราะเป็นคำพ้องเสียงกันในภาษาจีน

ชิว (寿) มาจากคำว่า ฉีงลั่ว (长寿 长寿) หมายถึง ความมีอายุยืนยาว เดิมชื่อว่า แพ้จี เกิดในสมัยเจียว (หยาว 尧) ก่อน พ.ศ. ๒๑๐ เป็นแพทย์ประจำราชสำนัก ผู้เชี่ยวชาญด้านลมปราณ มีชีวิตอยู่จนกระทั่งอายุ ๘๐๐ ปี

หลังจากนั้นก็ไม่มีผู้พบเห็นอีกเลย เทพองค์นี้มักทำเป็นรูปชายชรา ศีรษะล้าน เป็นรูปคล้ายผลท้อ (ถาว 桃) หนวดและเครายาวสีขาว มือขวาถือลูกท้อ มือซ้ายถือไม้เท้ามังกร มักมีรูปนกกระเรียนประดับโดยถือว่าเป็นพาหนะประจำองค์

โดยนกกระเรียนนี้ก็เป็นสัญลักษณ์แทนความหมายของความมีอายุยืนยาวเช่นกัน แต่บางครั้งอาจเป็นรูปเด็กถือผลท้อ แทนรูปนกกระเรียนก็ได้ เพราะผลท้อเป็นผลไม้มงคลในสวนสวรรค์ถือกันว่ากินแล้วอายุจะยืนยาว

นางหวังเจาจินดีดพิณมา (ปั้นปูน)
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันตก

Wang Jue Jin
at the inner Phra-Rabiang west side of the Main Chapel

เซียนฮ่อเซียนโกว (เหอเซียนกู)
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศเหนือ
 Sian He Xiangu

153 at the inner Phra Rabiang north side of the Main Chapel

พระโพธิสัตว์กวนอิม
 ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศเหนือ
 Guan yin

at the inner Phra Rabiang north side of the Main Chapel ๑๕๓

เซียนจางกั่วเหล้า ประดับเขามอที่ ๒๐

Sian Zhangguolao at Khao Mo 20

สัตว์ในตำนาน ตามลัทธิความเชื่อต่างๆ ของจีนมีมาก แต่ที่มีความสำคัญที่สุดถือเป็นสัตว์วิเศษของจีน มี ๔ ชนิด ถือเป็นสัตว์ที่ทรงพลังอำนาจสามารถจัดภุมมีปีศาจได้ คือ มังกร หงส์ กิเลน และเต่า กล่าวคือ มังกรเปรียบเสมือนราชาผู้เป็นหัวหน้าของสัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย หงส์เปรียบเสมือนราชินีของนกทั้งปวง และกิเลนเปรียบเสมือนเจ้าชายของสิ่งสาราสัตว์ที่อาศัยอยู่บนบก หรือสัตว์สี่เท้าทั้งสิ้น รูปมังกรนิยมใช้ปักบนฉลองพระองค์ของจักรพรรดิ รูปกิเลนนิยมใช้ปักไว้บนเสื้อของขุนนางฝ่ายบู๊ชั้นสูงสุด รูปหงส์คือสัญลักษณ์ของความสวยงามอ่อนหวาน จึงนิยมใช้เป็นเครื่องตกแต่งสำหรับพระราชินี และต่อมารูปมังกรคู่กับหงส์ได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของการแต่งงาน

ส่วนเต่าถือเป็นหัวหน้าของสัตว์มีกระดองทั้งปวง มีหัวคล้ายงู คอคล้ายมังกร กระดองหมายถึง หมูดาวของสวรรค์และโลก เต่าเป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืนหมื่นปี แข็งแรง และอดทน มานะพยายาม ตามวัดต่างๆ มักมีบ่อน้ำเลี้ยงเต่าและบ่อปลาทอง เพราะสมัยก่อนเต่าเป็นสัญลักษณ์ของอายุยืนและความมั่งคั่ง ใช้เป็นเครื่องเลี้ยงทายพยากรณ์ต่างๆ

รูปแกะสลักหินแบบจีนที่พบในเมืองไทย ยังมีรูปครุฑ กิณรี ตามแบบของไทยปะปนอยู่ด้วยเล็กน้อย เข้าใจว่าไทยเราอาจจะออกแบบแล้วส่งไปให้ช่างจีนแกะสลักที่เมืองจีนส่งเข้ามาเพราะมีวัสดุและช่างฝีมือพร้อมอยู่แล้ว คล้ายกับที่ราชสำนักไทยนิยมสั่งทำเครื่องถ้วยชดเชยจรงคัณรสิงห์จากเมืองจีน สั่งทอผ้าลายอย่างพระราชนิยมมาจากอินเดีย และสั่งทำสิ่งของเครื่องใช้อื่นๆ จากยุโรปนั่นเอง แต่ทว่าช่างจีนไม่ชำนาญการทำรูปลักษณะทรวดทรงและลายไทย ภาพที่ออกมาจึงดูเป็นลวดลายแบบจีนปนไทย หรือดูเป็นรูปลายดลกไปเสมอ

อีกประการหนึ่ง อาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากมีชาวจีนอพยพเข้ามารับจ้างทำงานต่างๆ เช่น ก่อสร้างวัดในเมืองไทยในสมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นจำนวนมาก อาจจะมาแกะสลัก

ปั้นหรือหล่อขึ้นที่เมืองไทยหรือในกรุงเทพฯ นี้เอง โดยส่งก้อนหินเปล่ามาจากเมืองจีน หรือถ้าส่งก้อนหินมาไม่ได้ก็ใช้วิธีปั้นปูนแทน ซึ่งดูจะเป็นไปได้เช่นกัน ดังนั้นรูปครุฑ รูปกิณรี และรูปอื่นๆ จึงออกมาดูผิดส่วน รูปร่างหน้าตาไม่สวยงามเป็นรูปหยาบ ลวดลายก็เป็นลายจีนไปหมด

สัตว์ ที่นิยมนำมาแกะสลัก เพื่อเป็นเครื่องประดับตกแต่งสถานที่ หรือประกอบเรื่องเล่าหรือตำนานนิทานต่างๆ มักเป็นสัตว์สามัญที่เกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อม แต่สัตว์เหล่านี้ชาวจีนล้วนถือเป็นสิริมงคล อาทิ เสือ ม้า สิงโต ช้าง ลิง กวาง แพะ เป็นต้น ส่วนมากจะมีขนาดเล็กและมีทั้งสลักขึ้นเป็นรูปเดี่ยว และรูปคู่ประกอบขึ้นกับรูปบุคคลต่างๆ เป็นพาหนะตามท้องเรื่องในตำนาน นิยมนำไปประดับตกแต่งตามเขมอ ถ้าเป็นขนาดใหญ่ก็นำไปตั้งประดับตามบริเวณวัดตามความเหมาะสม

สิงโต ในบรรดาสัตว์ทั้งหลายชาวจีนรู้จักคุ้นเคยกับสิงโตมากไม่แพ้มังกร การเชิดสิงโตดูจะเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวจีนไปแล้ว สิงโตจีนดูเหมือนช่างจะจงใจแกะสลักให้พิสดารสวยงามเป็นพิเศษและนิยมสลักขึ้นมาเป็นจำนวนมาก มีหลายขนาด มีแท่นฐานสูงใหญ่สวยงามรองรับ ที่สลักไว้บนหัวเสาก็มาก คือ โดยมากนิยมสลักเป็นรูปเดี่ยว มีทั้งเพศผู้และเพศเมีย เพราะรูปสิงโตถือว่าเป็นสัตว์ที่มีความสง่ามีความสวยงามแล้วยังมีความหมายดี คือ เป็นสัตว์ที่มีพลังอำนาจ มีลูกแก้วอยู่ในปาก ตามปกติคนนิยมเอารูปสิงโตคู่ผิวเมียไปตั้งตามสองข้างทางเข้าประตู หน้าบันได หน้าอาคาร หน้าศาลเจ้า และอื่นๆ สิงโตตัวผู้อยู่ด้านซ้ายซึ่งเท้าหน้าด้านขวากำลังหมุนเล่นเหยียบลูกแก้วไว้ ส่วนตัวเมียอยู่ด้านขวา ซึ่งเท้าซ้ายด้านหน้าจะประกองลูกสิงโตไว้ด้วยความรัก เพราะเชื่อว่า สิงโตจะทำหน้าที่ช่วยดูแลแก่เคล็ดคุ้มครองป้องกันสถานที่เหล่านั้น ที่สะพานมาร์โคโปโล ใกล้กรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง 北京) ตามซีกกรงรวบับไดหินมีรูปหัวสิงโตที่มีขนาดและท่าทางต่างๆ กันประดับอยู่ถึง ๔๘๕ ตัว

เดิมทีเดียวประเทศจีนไม่มีสิงโต เพราะสิงโตเป็นสัตว์พื้นเมืองมีอยู่ในแอฟริกา และแถบเอเชียตะวันตก แต่ต่อมาชาวจีนได้ติดต่อค้าขาย มีสัมพันธไมตรีกับประเทศที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก ภายหลังจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ฮั่นได้จัดส่งคณะทูตพิเศษมีจางเชียน (张骞) เป็นหัวหน้าคณะเดินทางไปยังตะวันตกกลางเป็นครั้งแรก ต่อมาในปี ค.ศ. ๘๗ เมื่อราชวงศ์ฮั่นตะวันออกขึ้นปกครองประเทศจีน กษัตริย์แห่งปาร์เทียก็ได้จัดส่งสิงโตมาเป็นเครื่องราชบรรณาการให้แก่พระองค์ และในปีถัดไปก็ส่งสิงโตไปเป็นเครื่องราชบรรณาการให้แก่ราชสำนักจีนอีก โดยประเทศที่อยู่ในเอเชียกลาง ซึ่งรู้จักกันในนาม เยว่จื่อ (月支)

เชื่อกันว่า การรู้จักแกะสลักรูปสิงโตหินหรือบนแผ่นโลหะขึ้นในประเทศจีน อาจมีมาก่อนที่จะมีการส่งสิงโตจริงเข้ามาเป็นเครื่องราชบรรณาการ คือสิงโตหินอาจรู้จักแกะสลักขึ้นตั้งแต่ต้นสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก แล้วก็เป็นที่ได้รับการนำเข้ามาเผยแพร่ตั้งแต่พุทธศาสนาเริ่มเข้ามาสู่ประเทศจีน เพราะมีเรื่องพุทธประวัติ และคำสอนของพระศากยมุนีกล่าวถึงไว้หลายแห่ง อาทิ เมื่อพระองค์ประสูติ มีพระสุรเสียงประดุจสิงโต ทรงชี้ว่า สวรรค์อยู่เบื้องบน แผ่นพิภพอยู่เบื้องล่าง ข้าพเจ้าคือมหาบุรุษอยู่ระหว่างภพทั้งสอง บางแห่งกล่าวว่าพระพุทธเจ้าคือผู้อยู่ระหว่างคนกับราชสีห์ ชาวจีนรู้จักสิงโตจากปรัชญาปารมิตาสูต และเรียกทับศัพท์จากคำว่าสิงห์ โดยออกเสียงเป็น “ชีฮอ หรือ ชือจื่อไห่ว 獅子吼” (สิง-หะ) และย่อมาเรียกว่า “ชีอ” การเชิดสิงโตคงมีขึ้นภายในเวลาต่อมาแทนการเชิดมังกร เพราะมังกรถือเป็นสัตว์สูงศักดิ์ และทำยากต้องใช้คนมาก การเชิดสิงโตจึงเป็นที่นิยมมากกว่า

พุทธศาสนายกย่องสิงโตว่า มีพลังอำนาจและว่องไว จึงจัดเป็นพาหนะ (สิงหอาสน์) ของพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์ และพุทธศาสนิกชนถือว่า สิงโตเป็นสัตว์ชั้นสูงและมีบารมี เกียรติยศ จึงทำหน้าที่พิทักษ์ขับไล่สิ่งชั่วร้าย สร้างความ ศรัทธา และป้องกันพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ดังนั้น จึงมีประเพณีสร้างรูปสิงโตขึ้นไว้ตามวัด และอาคาร สถานที่สำคัญต่างๆ

การใช้รูปสิงโตตั้งไว้ที่หน้าอาคารสถานที่ บางแห่ง ก็นำไปตั้งไว้บนหลังคาแบบอาคารพื้นเมืองดั้งเดิม มิได้สงวน หรือจำกัดให้ใช้ได้แต่ในพระราชวังและสถานที่ราชการ บุคคล ที่มีตำแหน่งสำคัญอื่นก็สามารถจัดหาติดตั้งไว้ที่หน้าประตูบ้าน ของตนได้ ซึ่งฐานะตำแหน่งยศถาบรรดาศักดิ์นั้น กล่าวกันว่า รู้ได้จากจำนวนก้อนปุ่มของเส้นขนหยิกเป็นลอนๆ ที่อยู่บน หัวของสิงโตตัวนั้นๆ คือถ้าสิงโตตัวใดมีก้อนปุ่มเส้นขนหยิก ลอนบนหัว จำนวน ๑๓ ก้อน เจ้าของบ้านหรือขุนนางคนนั้น จะมีฐานะตำแหน่งสูงที่สุด ซึ่งจำนวนก้อนปุ่มเส้นขนบนหัว สิงโตนี้เอง ถ้ามีจำนวนลดลงเท่าไรก็จะแสดงให้เห็นว่า เจ้าของ บ้านมีฐานะชั้นยศต่ำลงตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ขุนนางที่มี ระดับต่ำกว่าชั้น ๗ ก็จะไม่ได้รับอนุญาตให้มีสิงโตหินตั้งแสดง ที่ประตูหน้าบ้าน

สิงโตเปรียบเสมือนเป็นราชาแห่งสัตว์บกทั้งปวง ชาวจีนจึงเคารพเชื่อถือนับพรหลายและพิสดารแตกต่างกันไป คือสิงโตเสมือนเป็นตัวแทนของพลังอำนาจที่น่าเกรงขาม และมีอิทธิพลบารมีที่น่าสะพรึงกลัว การสร้างตุ๊กตาหินรูปสิงโตให้ดูมีรูปร่างลักษณะน่าเกรงกลัวดังกล่าว จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกลอุบาย ทำให้ภูตผีปีศาจและสิ่งอัปมงคลชั่วร้ายต่างๆ ไม่กล้ามาแผ้วพานนั่นเอง แต่ด้วยจินตนาการในทางสร้างสรรค์ และแฝงไว้ด้วยศิลปะ สิงโตจึงมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปบ้าง ดังจะเห็นรูปสิงโตบางที่ก็มีรูปร่างหน้าตาคล้ายกับเสือผสมกับสุนัขพันธุ์ปักกิ่ง หรือหมาจู้ หรือสุนัขพันธุ์พื้นเมืองของจีนก็มี แต่ก็พยายามแสดงรูปลักษณะให้เป็นสัตว์ในอุดมคติเทเพินยาย เป็นการเอาบุคลิกของสัตว์ ๓ ชนิดมารวมกัน จึงเกิดภาพลักษณะดูมีพลังและอำนาจ หน้าตาดูร้ายน่ากลัว ดวงตาใหญ่ถลนโปนออกมา มีกรงเล็บคมยาวเท่าใหญ่ บางที่เท้าเหยียบลูกโลก หรือเหยียบลูกสิงโตเพื่อแสดงความดุร้ายแฝงไว้ด้วยความรักอาปกกว้างใหญ่ มีเขี้ยวแหลม ในปากมีลูกแก้ว แต่ลำตัวก็เล็ก ขนดกยาว หางเป็นพวงปุกปุยน่าเอ็นดูน่าลูบคลำ

แต่ภาพสิงโตที่ปรากฏบนภาพเขียนกลับดูไม่ดูร้ายน่ากลัว คือโดยมากจะเขียนภาพสิงโตให้มีลอนพุ่มขนพองเต็มแผงคออย่างสวยงาม เป็นสัตว์เชื่องน่าเอ็นดูเหมือนสัตว์เลี้ยง อยู่ท่ามกลางดอกไม้ เช่น ดอกโบตั๋น ซึ่งแสดงความหมายว่าเป็นสิริมงคล อยู่ร่วมกันกับโคควัฒน์ และถ้าเขียนไว้บนเครื่องถ้วยเคลือบ รูปสิงโตกับลูกแก้วก็จะแสดงความหมายว่า ความมีโชคดี การให้ศีลให้พร และเป็นเครื่องป้องกันสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง ลูกแก้วหมายถึงพระอาทิตย์ไข่มุก คือสัญลักษณ์ของหยินหยาง หรือเป็นหินมีค่าหายาก

แปดรูปจีนรูปตั้ง
ยืนอยู่สถิตอยู่สถาน
สองฝ่ายปากฝ่ายบน
กระเบื้องภาพกระเบื้องถ้วยล้วน

ตามพล สิงห์แฮ
ถิ่นถ้วน
เบื่องเขตต์ ข้างนา
เล่ห์สมาน ฯ

กระแพงห้อมแห่งห้อมแหล่ง
خابปรุเคลือบปรุกระบาล
โตหินภาพหินกอบ
ทกย่อกทกด้านอ้อม

ลานรอบ หอเฮย
แบบล้อม
เกาะยอด เสาแฮ
โอบกัน ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

รูปโตสถิตทับเปื้อง
 ล้วนศิลาฉลักแจง
 อัดจันท์คั่นหินเขา
 ชลบุรีล้วนสิ้น
 เสาโตศิลาปักเปื้อง
 ดุจอุโบสถอุภัย
 ผาอ่างก็วางหน
 สองฝ่ายฟากไว้ทั้ง

บนเสา สองแฮ
 จัดถ้วน
 เขตตั่นค ราเฮย
 สบสมัย ฯ
 บาทพล สิงห์นา
 ภาคตั้ง
 แห่งอัด จันท์เอย
 ทกคลวง ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

ลีบทรูปแต่ล้วน
 รายสถิตโทะละลาน
 พาเหียรเพิ่มโตทวา
 หินเช่นจีนตั้งชั้น
 โสฬศสรจึงถ้วน
 รongแท่นเศลาไศล
 ในขานหว่างระเบียงดู
 เช่นชาติทนต์ม้าแพรว

แลโส ภณนา
 เล่หั้น
 ทวารหนึ่ง ไว้แฮ
 ช่วงใน ฯ
 ทังประตู แปรตฤ
 เลิศแล้ว
 ดั้นดาษ หินเฮย
 พรวังพราย ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

การเชิดสิงโตดั้งเดิมเป็นการเล่นพื้นบ้านที่นิยมมาช้านาน เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นราชวงศ์ฮั่นจนเจริญแพร่หลายพัฒนามาเป็นการเล่นยอดนิยมมาจนถึงยุคปัจจุบันนี้ กล่าวคือ การเชิดสิงโตถือเป็นการแสดงตามประเพณีที่มีผู้นิยมสูงสุด เพราะสามารถแสดงกิริยาท่าทางได้อย่างโลดโผน และมีท่าทางพิสดารเร้าใจตื่นเต้นกว่าการเล่นอย่างอื่น ใช้ผู้เชิดเพียง ๒ คนเท่านั้น คนเชิดบางที่จึงต้องฝึกกังฟู คือคนหนึ่งเป็นขาคู่หน้าถือหัวสิงโตที่ทำด้วยไม้ไผ่และตกแต่งประดับประดาอย่างวิจิตรสวยงาม อีกคนหนึ่งยึดขาคู่หลังเป็นส่วนหางสิงโต ส่วนลำตัวมักทำด้วยผ้าไหม นอกจากนี้ บางที่ก็มี

ลูกคู่เล่นเพิ่มอีก ๒ คน แต่งกายเลียนแบบหลวงจีน มือถือพัดแสดงตัวเป็นเจ้าของสิงโตนำขบวนร่วมแสดงการเชิดสิงโตด้วย นอกจากนั้นต้องมีกลอง มีฉาบคอยตีให้จังหวะ

การเชิดสิงโตมีความหมายว่า ขอให้เกิดสิริมงคล มีโชคลาภ การให้ศีลให้พร และการขับไล่ภูตผีปีศาจ โดยทั่วไปประเพณีการเชิดสิงโตจะกระทำตอนตรุษจีน สารทจีน วันเปิดอาคารสำนักงาน วันทำพิธีเปิดสถานที่ราชการ ในโอกาสต้อนรับบุคคลสำคัญ และอื่นๆ

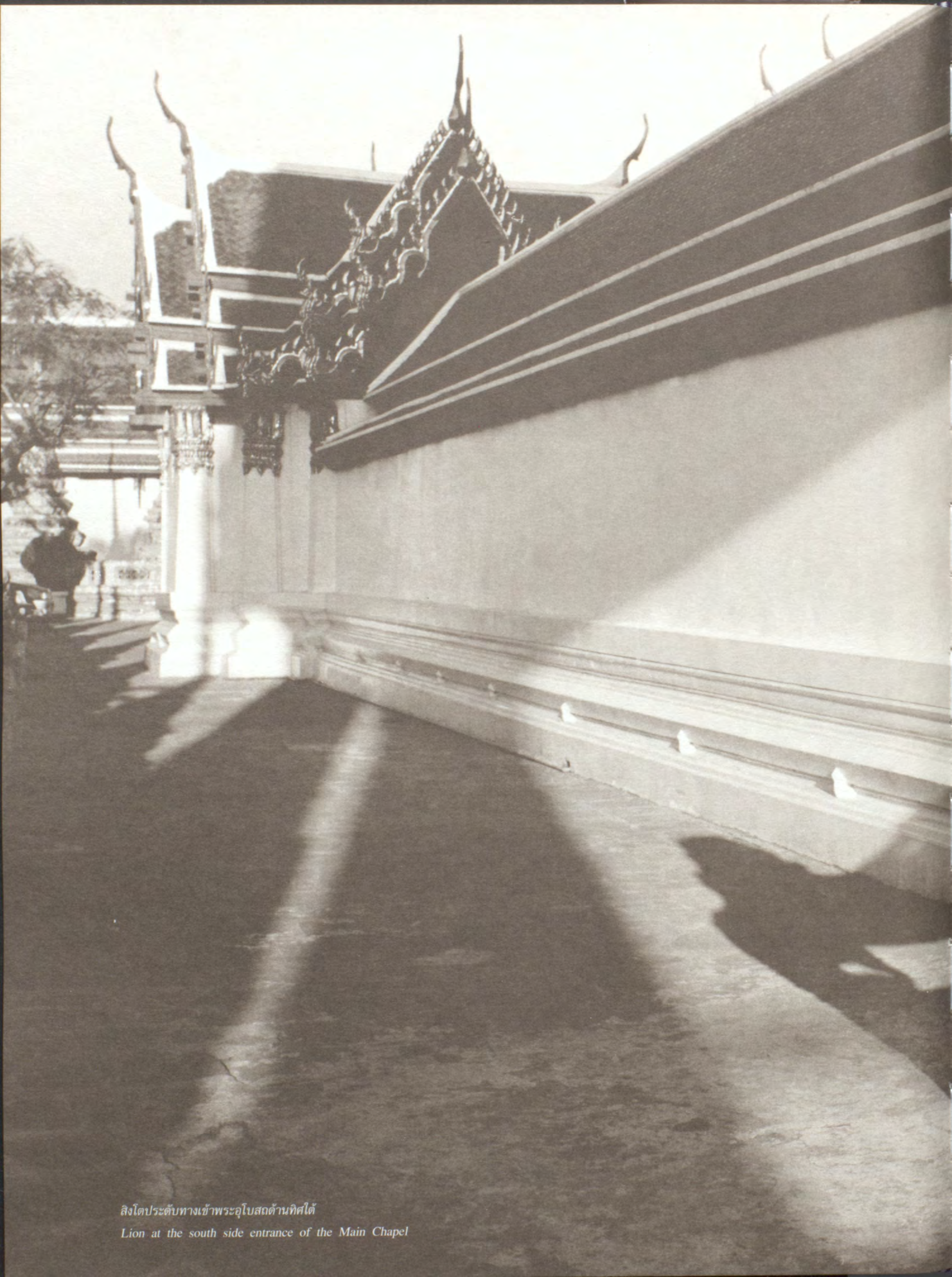
อนึ่ง สิงโตตัวดำหมายถึงสิงโตที่กำลังหนุ่มมีพลังใน

การต่อสู้เข้มแข็ง ซึ่งจะนำมาด้วยความมีโชคลาภ หน้าสิงโตที่ประดับด้วยดอกไม้และมีเคราสีขาว จะมีความหมายว่าเป็นสิงโตอายุโสและมีอายุมาก มีความเฉลียวฉลาด มีความสุขุม และมีสันติสุข

สิงโตทางภาคเหนือกับทางภาคใต้ต่างกัน คือสิงโตภาคเหนือจะมีแผงขนรอบคอสั้น มีลำตัวหนา มีขนตามลำตัวยาวและอ่อนนุ่ม สิงโตทางภาคใต้ไม่มีแผงขนรอบคอ มีลำตัวผอมบาง ขนตามลำตัวบางกว่า เนื่องจากมีความต้องการด้านความคล่องตัวเวลาเคลื่อนไหวที่มากกว่า การเชิดสิงโต

ยุคหลังเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิง มีเรื่องเล่าว่า จักรพรรดิเฉียนหลงทรงพระสุบินว่า ขณะที่พระองค์กำลังตกอยู่ในอันตรายมีสัตว์รูปร่างแปลกประหลาดมาช่วยชีวิตพระองค์ไว้เมื่อทรงเล่าให้เสนาบดีที่ปรึกษาแห่งราชสำนักฟัง ขุนนางต่างลงความเห็นว่าเป็นสัตว์ที่พระองค์ทรงเห็นนั้นมีลักษณะเหมือนสิงโตซึ่งเป็นสัตว์ของประเทศทางทิศตะวันตก คือแอฟริกาและเอเชียกลาง ดังนั้นพระองค์จึงทรงส่งเสริมให้มีการเชิดสิงโต แกะสลักรูปสิงโต ถือเป็นสัตว์นำโชคและปกป้องคุ้มภัยทั้งปวง ประเพณีการเชิดสิงโตและความนิยมรูปจำหลักสิงโตจึงเจริญแพร่หลายมาถึงทุกวันนี้

สิงโตประดับทางเข้าพระอุโบสถด้านทิศใต้

Lion at the south side entrance of the Main Chapel

แพะ เดิมทีอาจจะไม่ใช่สัตว์พื้นเมืองจีน เช่นเดียวกับสิงโตและม้า เพราะได้พบหลักฐานน้อย จนกระทั่งราวปี ๘๕๗ ก่อนพุทธกาล จึงถูกนำเข้ามาจากดินแดนทางตะวันตกคือจากเอเชียกลาง แพะที่อยู่ทางภาคตะวันตกของจีน จะมีสีขาวหรือสีขาวอ่อน แต่หมูสีดำ ในขณะที่ทางภาคตะวันออกของจีน แถบเมืองเจียงหนาน แพะกลับจะมีสีดำหรือสีคล้ำ แต่หมูสีขาว

แพะหรือแกะเป็นสัตว์ที่มีความหมายถึง ชีวิตที่ถูกปลดปล่อยระวาง เป็นสัญลักษณ์ของความเคร่งครัดต่อความกตัญญูต่อบิดามารดา เป็นสัตว์มงคล อ่อนหวาน สุภาพ น่าสงสาร เป็นที่ชื่นชอบของเด็กและเข้ากับธรรมชาติได้ดี และเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จทางสังคมและอาชีพที่ดีและถูกนำเข้าไปในกระบวนพิธีแต่งงานและดนตรี เป็นสัตว์ที่ได้รับการพิจารณาเข้าพิธีบูชาในสมัยโบราณของจีน เป็นที่ยอมรับกันว่า ถ้าไม่มีแพะ สามารถเอาวัวมาแทนในการทำพิธีสะเดาะเคราะห์บูชาได้ หรือถ้าไม่มีแพะ หมูก็เป็นที่ยอมรับใช้แทนกัน การทำพิธีกรรมของสัตว์ดังกล่าวถือเป็นเรื่องสามัญยอมรับกันทั่วไป

แพะแกะเป็นสัตว์ที่รู้จักอย่างแพร่หลายในหลายชนชาติ เกี่ยวข้องกับอารยธรรมของชาวอียิปต์ กรีก โรมัน ในสมัยโบราณ ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของการก่อให้เกิดลูกหลานสืบทอด แพะยังมีเรื่องเกี่ยวข้องกับทางศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ เป็นอันมาก คือแพะเป็นสัตว์ที่มีลักษณะไร้เดียงสา เชื่อง อ่อนแอ เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงบิوارหรือประชากรของพระเจ้าเป็นเจ้า เนื่องจากยังประโยชน์ได้หลายอย่าง ที่แทนบูชาของชาวโรมัน ชาวคริสเตียน บางทีจึงมีหัวแพะตั้งไว้ด้วย เพื่อแสดงการเกิดใหม่ เพื่อนำไปสู่ชีวิตอันเป็นนิรันดร์

แพะถือเป็นสัตว์ประจำปีนักษัตรที่ ๘ ตามโหราศาสตร์จีน ถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดหลักการแห่งความเป็น “หยิน” คือเป็นสัญลักษณ์ของสัตว์ที่มีความเป็นเพศสตรีมากที่สุด ในจำนวนสัตว์ทั้งหมด ๑๒ ตัว แพะเป็นสัญลักษณ์สหายคู่หูกับม้า (ปีมะเมีย) ซึ่งเป็น “หยาง” หรือเพศชาย

รากฐานความเป็นมานี้ เป็นการกำหนดขึ้นจากระบบสังคมและความคิดในแง่ปรัชญาเมื่อสามพันปีก่อนมาแล้ว

คือในสมัยนั้น การแบ่งแยกลักษณะนิสัย บุคลิกของคน ลักษณะการกระทำต่างๆ อาชีพการงาน แม้แต่วัตถุสิ่งของ และสถานที่ทำเลทางภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมออกเป็นเพศชายและเพศหญิงดูเหมือนเป็นสิ่งที่มิมีเหตุผลและเป็นเรื่องธรรมดา

พบว่า บางส่วนของประเทศจีนภาคเหนือ ความเจ็บไข้ได้ป่วยสามารถบำบัดปัดเป่าได้ ด้วยการเชิญแม่มดหมอผีมาจัดทำพิธีกรรม และแสดงการเต้นระบำแพะ โดยตีกลองเหล็กซึ่งหน้ากลองซึ่งด้วยหนังแพะ

มีนิทานเกี่ยวกับแพะเรื่องหนึ่ง แสดงความเป็นสิริมงคล คือเรื่องกำเนิดเมืองกวางโจว (กว่างโจว) แห่งมณฑลกว่างตุง (กว่างตง) ซึ่งมีชาวจีนอพยพมาอยู่ประเทศไทยเป็นอันมาก ราวสมัยราชวงศ์โจวหรือ พ.ศ. ๒๔๓ เมืองกวางโจว (กว่างโจว) เกิดทุกข์ไข้ช้ำยากหมากแพง ไร่นาเสียหาย ประชาชนเดือดร้อน จึงสวดมนต์อ้อนวอนขอให้เทวดาฟ้าดินช่วยเหลือ ทันใดนั้นเกิดมีเทวดา ๕ ตนขึ้นแพะ ๕ ตัว เหาะลงมาจากสวรรค์ ซึ่งเทวดาและแพะแต่ละตนแต่งกายต่างกัน สีต่างกัน โดยเฉพาะแพะ ๕ ตัวนั้นที่ปากคาบรวงข้าวทองคำลงมาด้วย ตัวละ ๖ รวง เมื่อลงมาถึงพื้นดินก็ทิ้งรวงข้าวทองคำทั้งหมดให้แก่ประชาชนเพื่อใช้เป็นพันธุ์ข้าวเพาะปลูกทำนาให้ได้ผลเจริญงอกงาม บ้านเมืองอยู่ร่มเย็นเป็นสุขสืบมา ครั้นเมื่อเทวดาเหาะกลับคืนสู่ท้องฟ้าหายไป ทันใดนั้นแพะทั้ง ๕ ตัว ก็กลายเป็นหินอยู่ประจำกับเมืองกวางโจว ปัจจุบันเมืองกวางโจวจึงมีชื่อเรียกว่า “นครแพะ ๕ ตัว” หรือ “นครรวงข้าว” มาจนทุกวันนี้ บนภูเขาเมิเจียว กลางใจเมืองปัจจุบันทำเป็นสวนสาธารณะแกะสลักอนุสาวรีย์หินรูปแพะ ๕ ตัว ขนาดใหญ่สวยงามมาก ปรากฏเป็นตราสัญลักษณ์ประจำเมืองกวางโจว เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและแหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

รูปแกะสลักหินที่ไทยเรานำมาจากเมืองจีน ที่สลักเป็นรูปแพะมีจำนวนไม่น้อย นิยมแกะสลักเป็นรูปแพะนอนหรือยืนอยู่บนแท่นฐานสูงพองาม มีลวดลายตกแต่งอย่างสวยงามทั้งที่แท่นและที่ตัวแพะ แกะสลักลวดลายที่สันหลังหรือลายวงกลม ลายขวัญโปร่งๆ ห่างๆ ตามลำตัว ถ้าเป็นรูปยืนได้ท้องจะทำลายกนก ลายเถาดอกไม้ปะไว้ทำให้ดูงามเก๋มีคุณค่าขึ้น

ม้า เดิมทีเดียวเป็นสัตว์ที่มีพื้นถิ่นกำเนิดประจำดินแดน ตะวันออกกลาง เป็นสัตว์เลี้ยงพวกสุดท้ายที่ธรรมชาติมีความดี ไม่ยอมเชื่อฟังมนุษย์ง่ายนักเมื่อถูกนำมาจากป่ามาฝึกหัดทำเป็นสัตว์เลี้ยง เพื่อใช้ทำเกษตรกรรม ทำสงคราม และขับขี่ต่างๆ จนปัจจุบันม้าได้ถูกนำมาทำเป็นกีฬาแข่ง ซึ่งจัดเป็นกีฬาที่น่าสนใจมากที่สุดทีเดียว โดยเฉพาะในหมู่ชนชั้นสูง จึงได้เรียกกันว่า “กีฬาพระราช”

ไม่เคยค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่เป็นกระดูกม้า กระดูกแพะ และสัตว์อื่นอีกหลายอย่างในประเทศจีน จนถึงปี ๘๕๗ ก่อนพุทธกาล ระหว่างสมัยราชวงศ์ซาง จึงเป็นหลักฐานชี้ว่าสัตว์ต่างๆ เหล่านั้น ถูกนำเข้ามาจากดินแดน ตะวันตกโดยพวกอพยพย้ายถิ่นจากดินแดนเอเชียกลาง เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศจีน ซึ่งถือเป็นบรรพบุรุษพวกหนึ่งของคนจีน

เคยพบภาพเขียนในถ้ำเป็นรูปม้าเขียนอย่างคร่าวๆ ในยุคแรกบ้าง ซึ่งม้าคงเป็นสัตว์ที่ถูกล่า แต่วัฒนธรรมการ ขับขี่ม้า การใช้ม้าลากล้อเลื่อนยุคแรกน่าจะมีชาวจีนรวมอยู่ ด้วย และชาวจีนเป็นพวกแรกที่กระทำอย่างกล้าหาญ แต่จากหลักฐานที่บันทึกไว้ในครั้งโบราณกล่าวว่า การฝึกหัดม้า เริ่มมาจากอาณาจักรฮิไทท์ (ปี ๘๑๗ ก่อนพุทธกาล) แห่งดินแดนตะวันออกกลาง ซึ่งรู้จักใช้ม้าเทียมล้อเลื่อน ก่อนนั้นราวต้นปี ๑๒๐๗ ก่อนพุทธกาล ชาวนิไทท์ก็ทำ สงครามปราบปรามดินแดนอียิปต์ บาบิโลน อัสสิเรีย และ ดินแดนแถบเอเชียใกล้ เพราะมีความรู้ความก้าวหน้าในการ ใช้ม้าลากรถลากเกวียนต่างๆ ในการทำสงคราม

ชาวจีนโบราณได้ใช้ม้าแทนสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น เช่น ใช้ลากล้อเลื่อนในสมัยจักรพรรดิเจี๋ย (เหยา)

รูปม้าเทียมรถ ๒ ล้อ มีชื่อเสียงมาก จนถือเป็นตรา สัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่สำคัญของจีน และเรื่องม้าลากรถ ๘ ตัวของโจวหมู่หวาง (จิวมก้อง 周穆王) จักรพรรดิองค์ ที่ ๕ แห่งราชวงศ์โจวตะวันตก (ซีโจว 西周) คือรถม้าที่ลาก ด้วยม้า ๘ ตัว ขับขี่โดยสารพัดผู้สามารถได้ตระเวนไปทั่ว ราชอาณาจักร เป็นครั้งแรก ดังนั้น ม้าจึงกลายมาเป็น สัญลักษณ์ของความเร็วและความอดสาหะพยายาม และถือว่า ม้า ๘ ตัวเป็นเครื่องหมายแห่งความสุข และมีอาชีพการงาน ที่ดี คือเป็นสิริมงคล

ชาวแมนจูได้ชื่อว่า เป็นผู้ที่รักม้ายิ่งนัก ถึงขนาดใช้ รูปม้าตกแต่งเป็นเครื่องแบบประจำราชสำนัก

ขณะที่ม้าวิ่งหือเต็มเหยียด ย่อมหมายถึงม้าใช้พลัง เต็มที่ จึงเป็นเครื่องหมายของความรวดเร็ว ความรีบด่วน ปัจจุบันทันที และความอดสาหะพยายาม ภาพเขียนจีนที่มีชื่อเสียงมาก ชื่อ “ม้า ๑๐๐ ตัว” จึงเป็นสัญลักษณ์ของวัยหนุ่มสาวผู้มีเชาวน์ไว ดังนั้นภาพผู้ชายขี่ม้าหรือภาพทำนองเดียวกันเหล่านี้ จึงถือเป็นภาพสิริมงคล ในการกล่าวให้คำอวยพร ก็จะมีความหมายให้มีสุขภาพสมบูรณ์ในเร็ววัน

นอกจากนี้ ม้ายังถือเป็นสัญลักษณ์ของสถานภาพ ตำแหน่งข้าราชการระดับสูง ซึ่งอาจแสดงในภาพวาดเป็น รูปสิง ๒ ตัว กับม้าตัวหนึ่ง เพราะสิงนอกจากหมายถึง ชื่อเรียกสิงแล้ว เสียงยังซ้ำกับคำว่าขุนนาง ซึ่งเป็นการเล่น สำนวนหมายถึงตำแหน่งขุนนาง จึงถือเป็นภาพสิริมงคลนิยม ใช้เป็นคำอวยพร ขอให้เป็นเจ้านายโดยเร็ววันประดุจม้าวิ่ง

จักรพรรดิอวี๋ทรงใช้ม้าลากล้อเลื่อนหรือเกวียน แทนสัตว์อื่น เช่น วัว ควาย ดังเช่น รูปม้าเทียมรถจึงถือเป็น สัญลักษณ์ของตำแหน่งข้าราชการชั้นสูง เมืองจีนเฉิง แห่งมณฑลซานซี ใช้รูปม้าลากรถโบราณเป็นตราสัญลักษณ์ ทั่วไป

ชาวกรีกโบราณก็ใช้ม้าเป็นสัญลักษณ์ของความ เข้มแข็ง ความกล้าหาญ ความตาย และความรวดเร็วว่องไว ของชีวิตคนด้วย ม้าเกี่ยวข้องกับเทพเจ้าโปไซดอน (หรือ เนปจูนเทพเจ้าแห่งทะเล) และมีเรื่องเล่ากล่าวถึงมากเช่นกัน

ตามหนังสือของหลูผั่นมีภาพเขียนทรงคุณค่า ๒๗ ภาพ รวมทั้งภาพม้าแสดงความยิ่งใหญ่ของทหาร ได้ พรรณนาไว้ว่า “คน ม้า และทวน เป็นสิ่งคู่กันในกิจการทหาร และความสำเร็จอันสำคัญยิ่ง ชื่อเสียงจะกลายเป็นที่รู้จัก ระเบิดไปในโลก พวกป่าเถื่อนผู้รุกราน จะพบกับความตาย ย่อมเป็นสิ่งธรรมดาในสนามรบ” ม้าเช็กเทา คือม้าติดตาม ตำรา มีรูปร่างสูงใหญ่กำลังมาก จึงมีคำพูดว่า “ม้าดีคู่ขุนพล” ในเรื่องสามก๊ก ลิโป้ (หลี่บู 呂布) และกวนอู (กวนอู 關羽) ล้วนได้ม้าเช็กเทา (汗血馬) ออกศึก

มีตำรายาสมุนไพรจีนขนานหนึ่ง มีชื่อเสียงมากเรียก หมิ่นเฉา ใช้วิธีสกัดพิษจากม้าคล้ายเซรุ่ม โดยเฉพาะ ม้าสีขาวบริสุทธิ์จะมีคุณสมบัติดีที่สุด

Horse at Khao Mo 21

ม้า ประดับเขามอที่ ๒๑

สำหรับตุ๊กตารูปม้าหินแกะสลักที่ไทยนำมาจากเมืองจีน โดยมากทำรูปยืนบนแท่น ข้างม้ามีคนยืนอาจเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ม้าขาสั้นดูผิดส่วนมาก เพราะมีความจำเป็นในการแกะสลัก ถ้าจะให้สมส่วนจะต้องใช้ก้อนหินขนาดใหญ่มาก และสูงเกินไปเป็นอันตราย ต้นทุนสูง จึงทำพองาม แต่ม้าบางตัวช่างก็สามารถทำได้อย่างวิเศษ คือทำรูปม้าในท่ากำลังจะลุกขึ้นยืน ภาพจึงออกมาสมบูรณ์สมส่วนกว่าขायาวช่องว่างใต้ท้องม้าก็ทำเป็นลายต้นหญ้า ลายกนกตกแต่งไม่ให้พื้นที่ว่าง รูปม้าจึงดูงามอย่างมีชีวิตจิตใจ

ม้าบางตัวดูคล้ายกับเป็นลา ตัวค่อนข้างเล็ก มีอานม้าและเครื่องประดับเต็มตัวดูเทอะทะ ผู้แกะสลักมุ่งเน้นอธิบายเล่าเรื่องเป็นสำคัญ เช่น มีเจ้าของยืนอยู่ข้างๆ บางทีคนเลี้ยงสูงใหญ่กว่ามาก สิ่งเหล่านี้ผู้ดูต้องเข้าใจว่า รูปสลักเหล่านี้เป็นเพียงตุ๊กตา จะให้ถูกต้องเหมือนจริงนักไม่ได้ และต้องเข้าใจว่า รูปเหล่านี้ถือเป็นสิริมงคลแก่ผู้ดูผู้พบเห็นทั่วไป

ลิง เป็นสัตว์ที่นิยมนำมาแกะสลักและวาดเขียนมากชนิดหนึ่ง ถือเป็น ฮก ลก ชิว และเป็นสัตว์ประจำปีนักษัตรอยู่ลำดับที่ ๙ คือปีวอก มักสลักเป็นรูปเด็วยออยู่บนหัวเสาสี่เหลี่ยม หรือสลักไว้บนแท่นฐานเตี้ยพร้อมลูกลิง หรือลิงกำลังถือลูกผลไม้ลิงของต่างๆ แสดงกิริยาท่าทางต่างๆ กันตามธรรมชาติของลิงซึ่งเป็นสัตว์ซุกซนไม่อยู่นิ่งอย่างที่คนแต่ก่อนชอบเปรียบเทียบกับเด็กที่มีนิสัยซุกซนว่า “ซนอย่างกับลิง” ชาวอินเดียแต่งหนังสือวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ให้หนุมานเป็นตัวแทนของลิงเผ่าพันธุ์ต่างๆ ก็ด้วยเห็นว่าลิงเป็นสัตว์ที่มีบุคลิกลักษณะพิเศษใกล้เคียงกับคน

ชาวจีนก็มีเรื่องลิงเข้าเกี่ยวข้องกับไม้น้อยอย่างเรื่องไซอิ๋ว (ไซอิ๋ว จี้ 西游记) ตัวแห่งเจีย (ผู้ปฏิบัติธรรม 行者) คือโปยก่าย (ศีลแปด 猪八戒) ชั่วเจ้ง (สามเณร 沙僧) เป็นผู้ติดตามพระถังซำจั๋ง (ถังซานจาง 唐三藏) เดินทางไปอาราธนาพระธรรมที่อินเดีย จะเห็นได้เช่นกันว่า เอาสัตว์ต่างๆ เข้ามาเกี่ยวพัน โดยยกย่องลิงเป็นศิษย์เอกและนับถือ

เป็นสัตว์เทพเจ้าในนิยายคล้ายอินเดีย และเป็นที่ยอมรับแพร่หลาย

มีลิงชนิดหนึ่งขนเป็นสีทอง ถือเป็นพันธุ์ที่มีค่าหายากมาก เลื้อยบนสัตว์ของมันมีใส่เฉพาะในหมู่เชื้อพระวงศ์ของจักรพรรดิจีนเท่านั้น รูปลิงที่ถือลูกท้อถือเป็นรูปสิริมงคล เพราะลิง หมายถึง บรรดาศักดิ์ และผลท้อ หมายถึง อายุยืน รูปลิงคนจีนยังถือว่าเป็นรูปที่เป็นมงคล สามารถสวดมนต์ขอให้ช่วยป้องกันวิญญูณลิงชั่วร้าย ป้องกันภูตผีที่ชอบแกล้งหลอกหลอน แม่มดเจ้าเล่ห์ และช่วยให้มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์และประสบความสำเร็จ รูปลิงขี่ม้าหมายความว่า ขอให้ได้รับยศศักดิ์ในเร็ววัน หรือรูปลิงตัวเล็กขี่คอลลิงตัวใหญ่หมายความว่า ขอให้ได้เป็นขุนนางทุกชั่วคนเป็นต้น

ลิงยังเป็นสัญลักษณ์ของความน่ากลัว และมีอุบายเล่ห์กล เพราะเป็นเครื่องหมายบอกถึงคนที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีทักษะพิเศษ และมีทรัพย์สินสมบัติ

เสือ คือราชาของสัตว์ป่าทั้งหลาย รูปเสือดือเป็นรูปสิริมงคลอย่างหนึ่ง คือหมายความว่าผู้มีความรู้ ผู้มียศศักดิ์ที่ฉลาดปราดเปรื่องสามารถแก้ไขปัญหามากมายได้ ประดุจหนังเสือที่มีความมันเงาสว่างสดใส นอกจากนั้น ที่หน้าผากเสือและลำตัวเสือซึ่งเป็นสีน้ำตาลเหลืองทอง มีลายทางเป็นแถบๆ สีดำสลับเป็นรอยคล้ายตัวอักษรอ่อง (หวาง 王) ในภาษาจีน ซึ่งแปลว่า เจ้า ปรากฏอยู่ จึงถือว่าเสือนายพาดกลอนสำคัญที่สุด

เสือเป็นสัตว์ที่พบได้ทั่วไปในประเทศจีน มีลำตัวยาวตั้งแต่ ๗ - ๑๒ ฟุต โดยเฉพาะทางภาคเหนือการเดินทางมีอันตรายมาก เนื้อและกระดูกเสือดือเป็นเครื่องยาสมุนไพรที่สามารถรักษาโรคได้หลายชนิด

เสือเป็นสัตว์ประจำปีนักษัตรลำดับที่สาม คือปีขาล เป็นสัตว์ที่ปรากฏอยู่ในนิยายนิทานพื้นบ้านและศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่นของจีนมากมาย เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างโดดเด่น มีพลังอันแข็งแกร่งดุเดือด สามารถสยบวิญญาณชั่วร้ายของเหล่า

ปีศาจลงได้ ภาพเสือจึงมักถูกนำมาแปะติดไว้ตามบ้านเรือนคนจีน เพื่อขับไล่ผีแห่งโรคภัยไข้เจ็บให้หายไป หรือติดไว้ตามศาลที่ตัดสินคดีความต่างๆ เพื่อขับไล่วิญญาณแห่งความทุจริต ฉ้อฉล หรือความไม่เป็นธรรม ไม่ให้มาเกิดในศาลสถิตยุติธรรม

เสือสำหรับคนจีนแล้ว ถือเป็นสัตว์ที่ครองความเป็นเจ้า หรือครองความนิยมเชื่อถืออย่างแท้จริง คือคนจีนโบราณไม่ค่อยรู้จักสิงโต เพราะเป็นสัตว์ภายนอกอาณาจักร เพิ่งมารู้จักบ้างภายหลัง แต่ก็ไม่ลึกซึ้งกินใจเท่ากับเสือซึ่งอยู่ใกล้ตัว

เสือดือเป็นสัตว์ในเทพนิยายของจีนมาแต่โบราณ แม้ในเกาหลีเทพเจ้าแห่งภูเขาที่เป็นบุคคลขี่เสือ รูปเขียนที่เป็นที่นิยมพบบ่อย และถือว่าสำคัญมากคือ รูปนักพรตจากเต้าหลิง (เกิดเมื่อปี ค.ศ. ๓๔) ขี่เสือ ถือเป็นภาพที่ใช้เป็นเครื่องรางป้องกันภูตผีปีศาจ เพราะเสือเป็นสัญลักษณ์ของความมีอำนาจ ความมองอาจ และหิยมหาญน่ากลัว

ได้ค้นพบกระดูกเสือเขียนคำจารึกเป็นคำทำนาย
เสี่ยงทายในหลุมศพ ได้พบรูปเสือบนภาชนะโลหะสำริดนับ
ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ และในสมัยราชวงศ์
ซาง บางทีก็พบทำเป็นหัวเสือคู่เป็นหูหิ้วอยู่ที่ทั้งสองข้างปาก
ภาชนะ

มีลายชนิดหนึ่งเรียกลาย “เต้าเจี๊ยะ” คือลายรูปสัตว์บก
ทั้งหลายซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปบนภาชนะโลหะสำริดและสิ่งของ
เครื่องใช้สำริดต่างๆ ตลอดจนลายนูนต่ำบนกำแพง และประตู
ใหญ่ เช่น หม้อ อ่าง กระถาง โล่ ดาบ และด้ามมีด เป็นต้น
เชื่อกันว่า ลายเหล่านี้คงได้เสือเป็นแบบอย่าง คือทำรูปคล้าย
ดวงตาสองข้างใหญ่และมีขากรรไกรใหญ่ทรงพลัง พร้อมด้วย
รูปคล้ายงาช้างโค้งประกออยู่ด้วยกันก็เพื่อทำหน้าที่ป้องกัน
ขับไล่ภูตผีไม่ให้ย่างกรายเข้ามา ส่วนที่อยู่บนด้ามดาบก็เพื่อ
ช่วยเหลือให้ความบริสุทธิ์ และมีความรักชาติ กล่าวหาญ

ตามตำราและความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย (เฟิงสุ่ย 風水)
แบ่งจักรวาลออกเป็น ๒๘ ส่วน จัดเป็น ๔ ส่วนใหญ่ในแต่ละ
ส่วนมี ๗ ส่วน มีสัตว์เทพนิยายปกครองดูแลอยู่คือ มังกร
เป็นใหญ่ดูแลประจำอยู่ที่ทิศตะวันออก เสือขาว เป็นใหญ่
ปกครองดูแลประจำทิศตะวันตก หงส์แดง เป็นใหญ่ปกครอง
ดูแลประจำทิศใต้ เต่าดำ เป็นใหญ่ปกครองดูแลประจำ
ทิศเหนือ ความเชื่อเรื่องนี้ ถ้าพิจารณาลงรายละเอียดให้ดี
ก็มีความน่าสนใจไม่น้อย

ดังได้กล่าวแล้วว่า เสือโดยธรรมชาติมันจะมี
สัญลักษณ์ของความมีอำนาจอิทธิพล มีความเข้มแข็ง ความ
สง่างาม และความดุร้ายอยู่ในตัว ถือเป็นเจ้าของสัตว์
ทั้งปวง ดังนั้น คนจึงนำเอาสัญลักษณ์ของมันมาเพื่อต้องการ
ให้แสดงถึงความกล้าหาญและทรงอำนาจในบทบาทของทหาร
และกระดุนในรูปแบบตัวอย่างแห่งความดุเดือดรุนแรง ไม่
กลัวการต่อสู้ที่ทหารทั้งมวลควรเอาเป็นเยี่ยงอย่างด้วย เช่น
ทหารอาจใส่เสื้อหนังเสือ หรือทำรูปเสือไว้ที่โล่เพื่อให้ข้าศึก
เกรงกลัว เป็นต้น

ที่ตั้งหลุมฝังศพใดถ้าด้านหลังเป็นภูเขา และด้านหน้า
มีภูเขาลูกเล็ก กล่าวกันว่าเป็นฮวงจุ้ย (เฟิงสุ่ย) ที่ดี เพราะ
จะมีมังกรสีเขียวอยู่ด้านซ้าย (ทิศตะวันออก) และมีเสือสีขาว
อยู่ทางด้านขวา (ทิศตะวันตก) อันจะทำให้ลูกหลานพบแต่
ทรัพย์สินสมบัติมั่งคั่ง และได้รับราชการมีตำแหน่งสูงศักดิ์

การสร้างบ้านที่อยู่อาศัยที่ดี ควรให้มีรูปเสือขาวปะ

ติดป้องกันอยู่ด้านหน้าประตูบ้าน ถ้าบ้านเป็นอัมพมงคลก็จะ
ประสบโชคร้ายหาหนะได้ กล่าวกันว่า ถ้าประตูบ้านอยู่ด้าน
ทิศตะวันออก มังกรจะนำสิ่งของมีค่าไข่มุกมาให้ ถ้าประตู
บ้านหันไปทางทิศตะวันตก หมายความว่า จะมีเสือคอยจ้อง
จับกินอยู่

รูปเสื่อยังเป็นสิ่งที่ทำให้ภูตผีกลัว ดังนั้น การที่เข
เขียนรูปเสือไว้ที่ฝาผนัง หรือที่ประตูก็เพื่อขับไล่ภูตผีปีศาจ
ความเจ็บไข้ให้หลีกหนีไป นอกจากนี้ กรงเล็บของเสื่อยังถือ
เป็นเครื่องรางเป็นยันต์ หนังสือก็เป็นเครื่องรางป้องกัน
ความเจ็บไข้ เสือคลุมหนังสือที่หุ่หุ่หุ่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ
“ความมั่งคั่ง” และสำหรับเทพแห่งความมั่งคั่งของจีน
บางครั้งจะมีคนวาดรูปเทพองค์นี้กำลังนั่งอยู่บนหลังเสือ

เสื่อยังถือเป็นเทพผู้รักษาด้านเกษตรกรรม ในยุค
โบราณเริ่มแรกของจีนมีความเชื่อถือกันว่าเสือเป็นสัญลักษณ์
ของฤดูกาลเก็บเกี่ยว ชาวนาจะสวดมนต์บูชาเสือขอให้
น้ำฝนตกต้องตามฤดูกาล และได้น้ำพอดี การเก็บเกี่ยวพืชผล
สมบูรณ์ดี ให้เสือคอยทำหน้าที่ขับไล่ปีศาจอันปา ที่เป็นศัตรู
ของชาวนาชาวไร่ แม้ว่าเสือจะมีภาพลักษณ์ดุร้าย แต่ต่อมา
เสือได้กลายมาเป็นผู้พิทักษ์ดูแลเด็ก เช่น เด็กผู้ชายจะได้รับ
เสื้อผ้า ชุดหนังสือ และหน้ากากเสือมาสวมใส่ และอุทิศตน
ให้กับเทพเจ้าเสือ ซึ่งเหตุผลคงเป็นเพราะต้องการให้เสือมา
คอยขับไล่ภูตผีปีศาจ และพ่อแม่ต้องการให้เด็กๆ เมื่อเติบโต
ขึ้นก็ขอให้แข็งแรงเหมือนกับเสือ รับเอาความกล้าหาญของ
เทพเจ้าเสือมาไว้กับตนนั่นเอง

ส่วนความเชื่อเรื่องวิญญาณของเสือของชาวจีนก็มี
พิสดารเป็นอันมาก เชื่อว่า วิญญาณของเสือคือ หลินฮุน
ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้ปกครองภูตผีสัตว์ทั้งหลาย เชื่อกันว่าตาม
ปกติเสือจะไม่ทำอะไรชั่วร้าย ยกเว้นบางครั้งเสืออาจทำร้าย
กินคนบ้าง เพราะถูกล่าถูกทำร้ายก่อน และคนที่ถูกทำร้าย
คือ คนบาปที่พระเจ้าสั่งให้เสือจำเป็นต้องลงโทษตามคำสั่ง
สวรรค์จะไม่ยินยอมให้เสือเป็นอันตรายต่อความดี วิญญาณ
ของเสือบางครั้งสามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์ได้ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งกลายเป็นหญิงสาวสวยเพื่อมาพบผู้ชายเพื่อขอ
แต่งงาน และยังมีเรื่องเล่าพิสดารเกี่ยวกับเสืออีกมาก คล้าย
กับเรื่อง “เสือสมิง” ของไทยและมีเรื่องกล่าวขานกันว่า
บริเวณตั้งแต่ตะนาวศรีมาช่องสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
มีเสือชุกชุมที่สุดในโลก

กวาง หรือเนื้อทราย และสัตว์ตระกูลนี้ที่มีเขาเป็นเกลียว มีพบมากในประเทศจีน กวางจึงเป็นสัตว์สามัญที่ถูกมนุษย์จับล่ามาเป็นอาหารนับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซาง เป็นสัตว์ที่ชอบมาหาแหล่งน้ำกินใกล้กับที่อยู่อาศัยของมนุษย์ จึงเป็นสัตว์ที่ใกล้ชิดกับมนุษย์และเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมจึงถูกล่าเป็นจำนวนมาก เพราะว่าทั้งเนื้อ หนัง และเขาของมันเป็นประโยชน์มากสำหรับมนุษย์

กล่าวกันว่า “กิลิน” สัตว์ในตำนานของจีน ลำตัวมีส่วนคล้ายกับกวางตัวผู้ชนิดหนึ่ง หางคล้ายหางวัว หัวคล้ายสุนัขป่า และมีกีบขาเหมือนม้า กวางนอกจากเกี่ยวข้องกับเทพอายุยืนแล้ว ยังเกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กับปู และหลี่ทีก้วย คนชอทานแห่งโปยเซียนอีกด้วย

มีความเชื่อกันว่า กวางบางชนิดมีอายุยืนถึงหนึ่งพันปี ก่อนที่ขนหนังของมันจะเปลี่ยนเป็นสีเทาและหลังจากนั้นอีกราว ๕๐๐ ปี ผิวหนังของมันจะกลายเป็นสีขาว บางทีนักล่าหรือนายพรานจะใช้กวางตัวผู้ทำพิธีบูชาญัตต่อเทพเจ้าแห่งขุนเขา

เนื่องจากเชื่อกันว่า กวางมีอายุยืนยาว ดังนั้น จึงใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความมีอายุยืน บ่อยครั้งจะถูกวาดรูปขึ้นไว้คู่กับเทพเจ้าแห่งอายุยืน พร้อมกับผลท้อใหญ่ ซึ่งผลท้อนี้มีชื่อว่า พันเตา จะได้พบเพียงที่ภูเขาคุนหลุนเท่านั้น ซึ่งที่แห่งนี้ทั้งดอกไม้จะออกดอกและผลไม้จะแก่สุกเมื่อมีอายุได้ ๓,๐๐๐ ปี เขากวางสามารถนำไปทำประโยชน์ผลิตภัณฑ์ได้มากอย่าง ประชาชนกินเขาของมันซึ่งมีราคาแพง ก็ด้วยความเชื่อว่าจะทำให้มีอายุยืนยาวเหมือนกวางด้วย

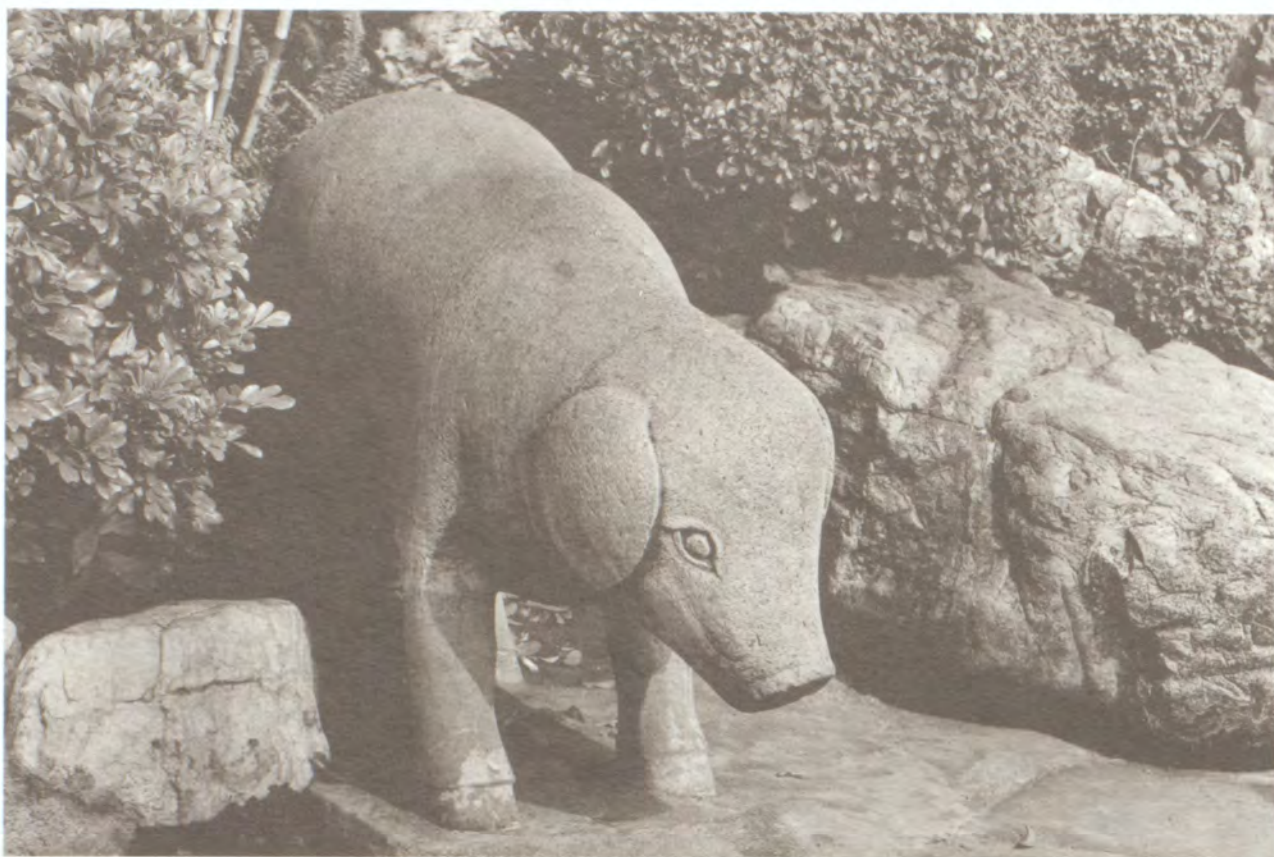
กล่าวกันว่า มีเพียงสัตว์บางชนิดเท่านั้น ที่สามารถจะหาเห็ดหลินจือ ซึ่งเป็นเห็ดที่มีคุณสมบัติพิเศษ เป็นยาอายุวัฒนะหรืออามฤต นั่นก็คือกวาง ด้วยเหตุนี้กวางเมื่อกินเห็ดหลินจือเข้าไปมันจึงมีอายุยืน และกล่าวกันว่ากวางนี่เองเป็นผู้ ค้นหาจินรากโสม ดังนั้นถ้าใครอยากได้โสมก็ต้องคอยติดตาม กวางไปจึงจะพบ

เพราะคำว่ากวางในภาษาจีนคือ “ 鹿 ” เป็นคำพ้องเสียงกับคำว่า “ 禄 ” ที่หมายถึง ฝู ลู่ โชว หรือ ฮก ลก ชิว คือเทพลก หมายถึงบุญวาสนา อันเป็นสิริมงคล ตัว “ ลู่ ” นั้นมีความหมายว่า ยศศักดิ์ ดังนั้น ตัวกวางจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความมียศศักดิ์ทางราชการ

มีนิทานเกี่ยวกับกวางเรื่องหนึ่งเล่าว่า มีเสือตัวหนึ่งหิวต้องการจะกินลิงเป็นอาหาร แต่ลิงก็บอกเสือว่า อย่าเพิ่งกินตนเลย เพราะตัวเล็กมีเนื้อน้อยไม่พ้อิ่มหรอก เขายินดีจะพาเสือไปกินสัตว์ที่มีทั้งเนื้อที่มากและอร่อยกว่า เสือก็เชื่อ ลิงจึงพาเสือไป ลิงนำเสือไปพบกับกวาง ทันใดนั้นกวางก็รู้ตัวตระหนกได้ทันทีว่าอะไรจะเกิดขึ้น จึงร้องบอกลิงว่า สุเจ้านำเสือมาทำไม เพียงตัวเดียว ไหนสุเจ้าสัญญาบอกข้าว่า จะนำเสือสิบตัวมาให้ข้าถลกหนัง ครั้นพอเสือได้ยินคำพูดของกวางเช่นนั้น ก็ตกใจ รีบวิ่งหนีไปทันที พร้อมกับตั้งอธิษฐานในใจว่า จะไม่เชื่อไว้วางใจลิงเจ้าเล่ห์ทรยศอีกต่อไป

หมู ประดับเขามอที่ ๗

Pig at Khao Mo 7

หมู ภาษาจีนเรียกว่า “จู猪” ขาหมูเรียกว่า “จูถี 猪蹄” ซึ่งพ้องเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “ถีหมิง 题名” ซึ่งแปลว่า มีชื่อในประกาศผลสอบ จึงถือเป็นสิริมงคล เช่น “จินป๋ิงถีหมิง 金榜题名” แปลว่า มีชื่อเสียงติดป้ายทอง ถือเป็นคำอวยพรให้มีความหมายว่า ให้สอบไล่ได้ตำแหน่งทางราชการ ภาพหมูจึงเป็นเรื่องสิริมงคลที่นิยมใช้ในคำอวยพรได้อย่างหนึ่ง

หมูเป็นสัตว์เลี้ยงที่คนนิยมนำมาทำเป็นอาหารและนำเข้าประกอบพิธีกรรมเช่นสังเวद्यต่างๆ ของชาวจีน และหมูอาจจะดูเป็นสัตว์ที่ไม่ค่อยถูกสุขอนามัยนัก เพราะมันกินอาหารไม่เลือกชนิด และหมูยังเป็นผลิตผลที่สามารถนำมาทำเป็นอาหารได้มากอย่าง

หมูได้เป็นศิษย์ผู้ใกล้ชิดและเป็นเพื่อนเดินทางของพระถังซำจั๋งในสมัยราชวงศ์ถัง เพื่อไปสืบพระพุทธศาสนาในอินเดีย ซึ่งเรารู้จักกันดีในนิยายเรื่อง ไซอิ๋ว ก็คือต้อโป๊ยก่าย

หมูดูจะมีรูปร่างน่าเกลียดน่าชัง วิญญาณชั่วร้ายจะหลีกหนีเมื่อมาพบเห็นหมู ดังนั้นหมูจึงมีลักษณะพฤติกรรมไปในทางดีเสมอ ยิ่งถ้าได้พบมันมีตัวเปียกหรือเปียกโคลนยิ่งถือเป็นเรื่องโชคลางดี คนเดินทางจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ถ้าได้เห็นหมูอยู่ทางด้านซ้าย

ถ้าเห็นหมูอยู่ทางด้านขวา เขายังคงได้รับผลกำไรได้ผลประโยชน์อยู่

พวกจีนแต่จิวเชื่อว่าการมาของหมูสู่บ้านเรือนเป็นเครื่องหมายบอกว่าจะยากจน ขณะที่การมาถึงของสุนัขเป็นเครื่องหมายบอกว่าจะร่ำรวย เหตุผลคือว่า หมูเป็นสัตว์ที่กินกับนอนเท่านั้น ขณะที่สุนัขเป็นสัตว์ที่ขยันขันแข็งเฝ้ารักษาบ้าน แต่ทว่าหมูป่าจะเป็นสัญลักษณ์ของทรัพย์สมบัติมีค่าของป่า

หมูเป็นสัตว์ประจำปีนักษัตรลำดับที่ ๑๒ คือปีกุน หรือปีสุุดท้าย ชาวจีนถือว่า เป็นสัญลักษณ์ของการสรุปและความสำเร็จสมบูรณ์ และเป็นเครื่องหมายของสองชั่วโมงสุดท้ายของวัน ระหว่างเวลา ๓ - ๕ ทุ่ม เนื่องจากเป็นเครื่องบอกเวลาสิ้นสุดของวัน และปีสุุดท้ายของรอบ ๑๒ นักษัตร หมูจึงเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนอนหลับพักผ่อน ความสงบ และความพอใจในสิ่งที่ได้ทำสำเร็จลงไปแล้ว

หมูจึงเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องหมายของ “บ้าน” หรือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของบ้าน ภาพแกะสลักหิน หรือรูปวาดเกี่ยวกับหมูมีไม่มากนัก ภาพสลักหินที่นำมาจากเมืองจินค่อนข้างเล็กมีบางชิ้นที่สลักไว้บนแท่นฐานขนาดเขื่องสวยงาม

ช้าง เป็นสัตว์บกที่มีขนาดใหญ่ที่สุด เจริญเติบโตได้ดีในถิ่นที่มีภูมิอากาศร้อนเปียกชื้น หรือในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีมากที่สุด และมีอาหารอุดมสมบูรณ์ เป็นสัตว์ที่เชื่องเฉลียวฉลาด วานอนนอนง่าย แต่ก็ต้องระมัดระวังเรียนรู้พฤติกรรมตามธรรมชาติของมัน เป็นสัตว์ที่มีร่างกายแข็งแรง แต่ก็เชื่อกันว่า บริเวณลำตัวของมันถ้าได้รับบาดเจ็บก็อาจเป็นสาเหตุนำไปสู่ความตายได้

เดิมช้างในประเทศจีนก่อนสมัยราชวงศ์ซาง (商朝) ถือว่าเป็นสัตว์หายาก การจับช้างเริ่มมีการกล่าวถึงในสมัยราชวงศ์ซาง และได้พบกระดูกช้างในหลุมฝังศพเป็นการจารึกกระดูกช้างเพื่อการเสี่ยงทาย และได้มีการพบช้างในนครหลวงของราชวงศ์ซางด้วย ในสมัยราชวงศ์โจว (周朝) ก็ยังได้พบช้างในแถบมณฑลเหอหนาน (河南) ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (汉朝) ได้พบช้างเฉพาะในแถบภาคใต้ของจีน

ในสมัยโบราณของจีนยังเรียกช้างสับสน บางทีอ้างเรียกชื่อว่า เป็นหมูแม่น้ำ เพราะคงเห็นว่า มีขนาดใหญ่มาลงกินน้ำและไม่พบบ่อยนัก ซึ่งความจริงเป็นช้าง และกล่าวกันว่าในสมัยจักรพรรดิซุ่น ใช้ช้างไถนา และในสมัยหลังช้างก็ถือเป็นสัตว์สิริมงคลใช้ในคำอวยพรอย่างหนึ่ง เพราะคำว่า ช้าง ภาษาจีนเรียก “เซี่ยง 象” เป็นเสียงที่ใกล้เคียงกับคำว่า “จีเสียง 吉祥” แปลว่าสิริมงคล ใช้ช้างเป็นสัญลักษณ์จึงได้มีการวาดรูปและแกะสลักหินเป็นรูปช้างใช้ประดับตกแต่งไว้ในที่หลายแห่ง

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (宋朝) ยังคงพบช้างมีอยู่ในเขตภาคใต้ของจีน การเดินระบำช้างเริ่มเป็นที่รู้จักมาตั้งแต่ยุคแรกของราชวงศ์โจว ชาวจีนรู้จักใช้ช้างในงานสงครามรัฐจู่ (楚国) อนุสาวรีย์ช้างขนาดใหญ่ถูกค้นพบในหลุมศพสมัยราชวงศ์หมิง (明朝) และช้างได้พบในเขตมณฑลยูนนาน (ยูนนาน 云南) หรือทางภาคใต้แพร่กระจายไปถึงแถบภาคเหนือของมณฑลกว่างตุง (กว่างตุง 广东) ด้วย

ช้างเป็นสัตว์เร่ร่อนตระเวนหากินเรื่อยไปตามที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ภูมิอากาศในสมัยโบราณของจีน ระหว่างสมัยราชวงศ์ซาง ถึงสมัยราชวงศ์ฮั่น ภูมิอากาศจะเย็นกว่าสมัยหลัง อันเป็นเหตุทำให้สัตว์ถูกบังคับให้อพยพเคลื่อนย้ายลงไปอาศัยอยู่ทางภาคใต้

งาช้างเป็นที่นิยมกันมากในหมู่ชาวจีน เพราะใช้ทำเครื่องประดับและสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีเช่นไหว้บูชาต่างๆ

งาช้างเป็นที่รู้จักกันดีนับย้อนหลังไปถึงราว ๖,๐๐๐ ปีมาแล้ว ชาวจีนมีความต้องการอย่างมากที่จะได้งาช้าง เพื่อนำมาใช้แกะสลักเป็นวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับอย่างสวยงามมากมายหลายชนิด เหตุนี้เองนำไปสู่การล่าสัตว์ป่าชนิดต่างๆ รวมทั้งช้างทั่วทุกภูมิภาคของจีน

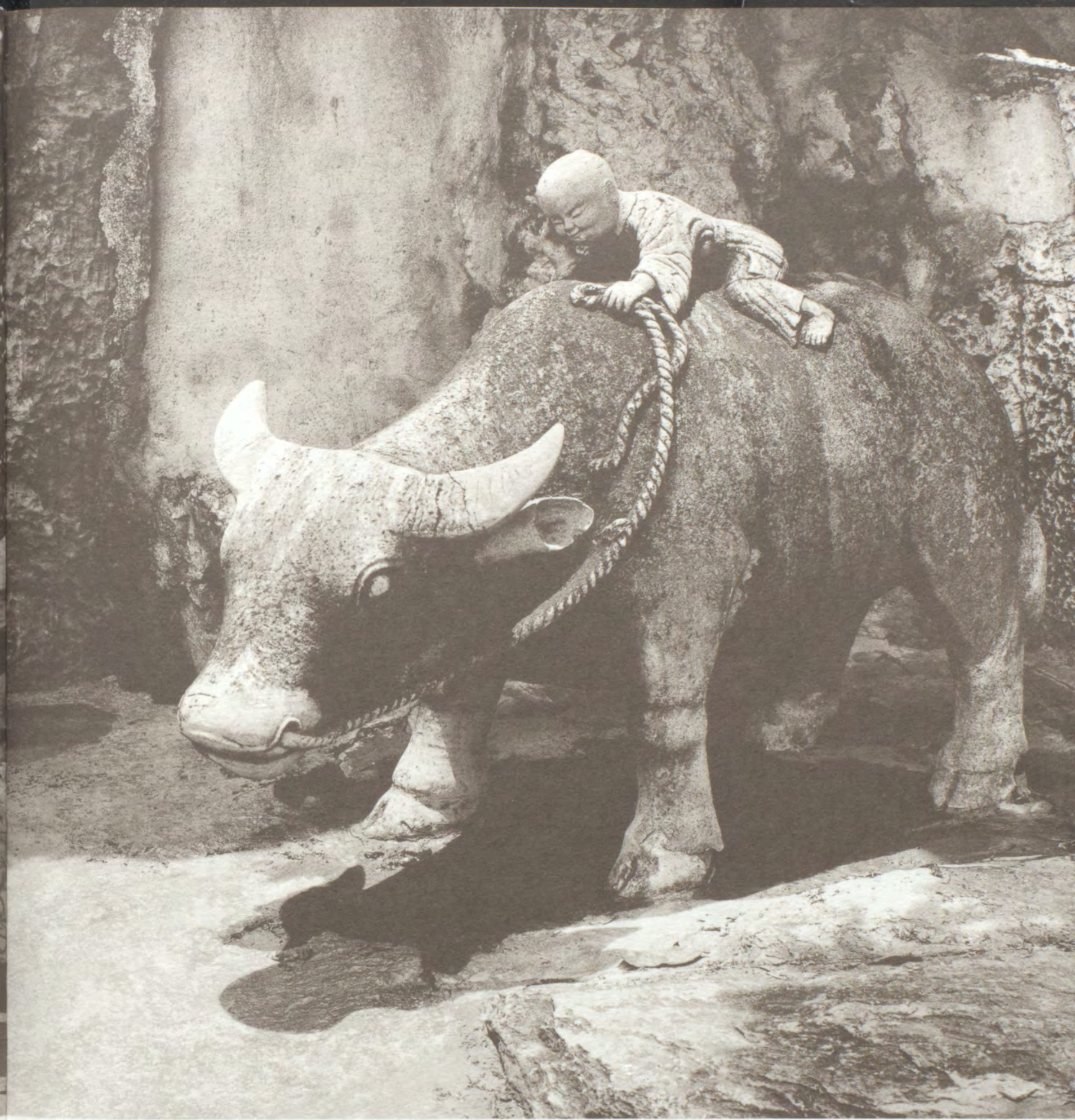
ช้าง คือสัญลักษณ์ของความแข็งแรง ฉลาดหลักแหลม และสุขุมรอบคอบ ช้างเป็นตัวแทนหรือเป็นเครื่องแสดงถึงควมมีพลังกำลัง เช่นเดียวกับสิงโต เสือ เสือดำ โดยเชื่อกันว่า ถ้าได้บรรทุกหินไว้บนหลังช้างผู้หญิงที่ไม่มีลูก ก็มีความหวังว่าจะได้ลูกผู้ชาย

ช้างเป็นสัญลักษณ์ของปี มั่นจะดำรงชีวิตและเคลื่อนไหวย้ายสถานที่หากินด้วยขาทั้งสี่อันทรงพลังของมันตลอดเวลาไม่ค่อยพบช้างนอน ช้างเป็นสัตว์จำพวกเดียวกับสัตว์ประจำปี ๑๒ นักษัตร ดังนั้นยังนับถือช้างว่า เป็นสัตว์เทพ นอกจากเป็นสัตว์สิริมงคลแล้วยังมีความศักดิ์สิทธิ์ด้วย

ช้างเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา มีชาดกที่กล่าวถึงบทบาทของช้างหลายเรื่อง เช่น ช้างถวายช่อดอกไม้ ถวายน้ำผึ้งรวง และบรรทุกพระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น ช้างจึงเปรียบเสมือนบาตรศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธเจ้า ช้างเผือกเชื่อกันว่า เป็นช้างที่จุติลงมาเกิดเพื่อช่วยผดุงรักษาพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์ และได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ชาวพุทธ ผู้ศรัทธาพุทธศาสนาในประเทศไทย เมียนมาร์ และประเทศไทย

มีนิทานเรื่องหนึ่งเล่าว่า มีจักรพรรดิองค์หนึ่งชื่อซุ่นอาศัยอยู่ในเขตที่ลุ่มฝนตกฟ้าคะนอง ช้างมาช่วยไถนา พรวนดินและถอนต้นไม้ จักรพรรดิองค์นี้ยังเป็นผู้แนะนำสั่งสอนพลเมืองของพระองค์ให้รู้จักไถนา และทำเครื่องถ้วยขึ้นใช้เป็นครั้งแรก ทรงอาศัยอยู่ในอาณาเขตที่มีแต่ช้าง และทรงมีความสัมพันธ์กับพวกนกกาด้วย ญาติลูกพี่ลูกน้องของจักรพรรดิซุ่นคนหนึ่งชื่อ เซี่ยง ซึ่งเป็นคนชั่วร้าย และเป็นช้างที่มีอำนาจบทบาทในการควบคุมฝน ดังนั้น จึงต้องเช่นสรวงบูชาเทพเจ้าช้าง ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งฝนและความอุดมสมบูรณ์ นิทานบางฉบับเล่าต่างกันออกไปว่า จักรพรรดิเซี่ยงองค์นี้ ก็คือบุตรชายของจักรพรรดิซุ่น และถูกฆ่าโดยจักรพรรดิซุ่นเอง

ชาวตะวันตก ชาวยุโรปเป็นชาวตะวันตกพวกแรกที่เดินทางมายังประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คำว่า “ฝรั่ง” กล่าวกันว่าพวกแขกอาหรับเป็นผู้เรียกขึ้นก่อน เพราะได้รู้จักติดต่อกันมาก่อน โดยเรียกเพี้ยนมาจากคำว่า “แฟรงก์” ซึ่งเป็นชาวยุโรปโบราณมีชื่อเสียงมาก ชาวฝรั่งเศสก็ได้สืบเชื้อสายมาจากชนชาตินี้ จึงตั้งชื่อประเทศว่า “ฟรอง” คนไทยในอยุธยาได้คำ ฝรั่ง หรือ ฝรั่งต่อมาจากแขกชาวเปอร์เซียที่การค้าขายในกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเรียกชาวยุโรปหรือใช้เรียกชาวคริสต์ว่า “พะรังคี” ซึ่งคนไทยได้อินเป็น “ฝรั่ง” ซึ่งเรียกเพี้ยนต่อๆ กันมาตามความถนัดของลิ้นอีกทอดหนึ่ง และเรียกชาว Française ว่า “ฝรั่งเศส”

เรื่องมาร์โคโพลหรือฝรั่งชาวอิตาลี เดินทางมาอาศัยทำงานอยู่ในราชสำนักจีน หรือเรื่องจีนรู้จักฝรั่งครั้งแรก และเกี่ยวข้องกับตุ๊กตาหินด้วยหรือไม่อย่างไร ก่อนอื่นอยากให้เข้าใจประวัติศาสตร์ช่วงหัวต่อนี้สักเล็กน้อย

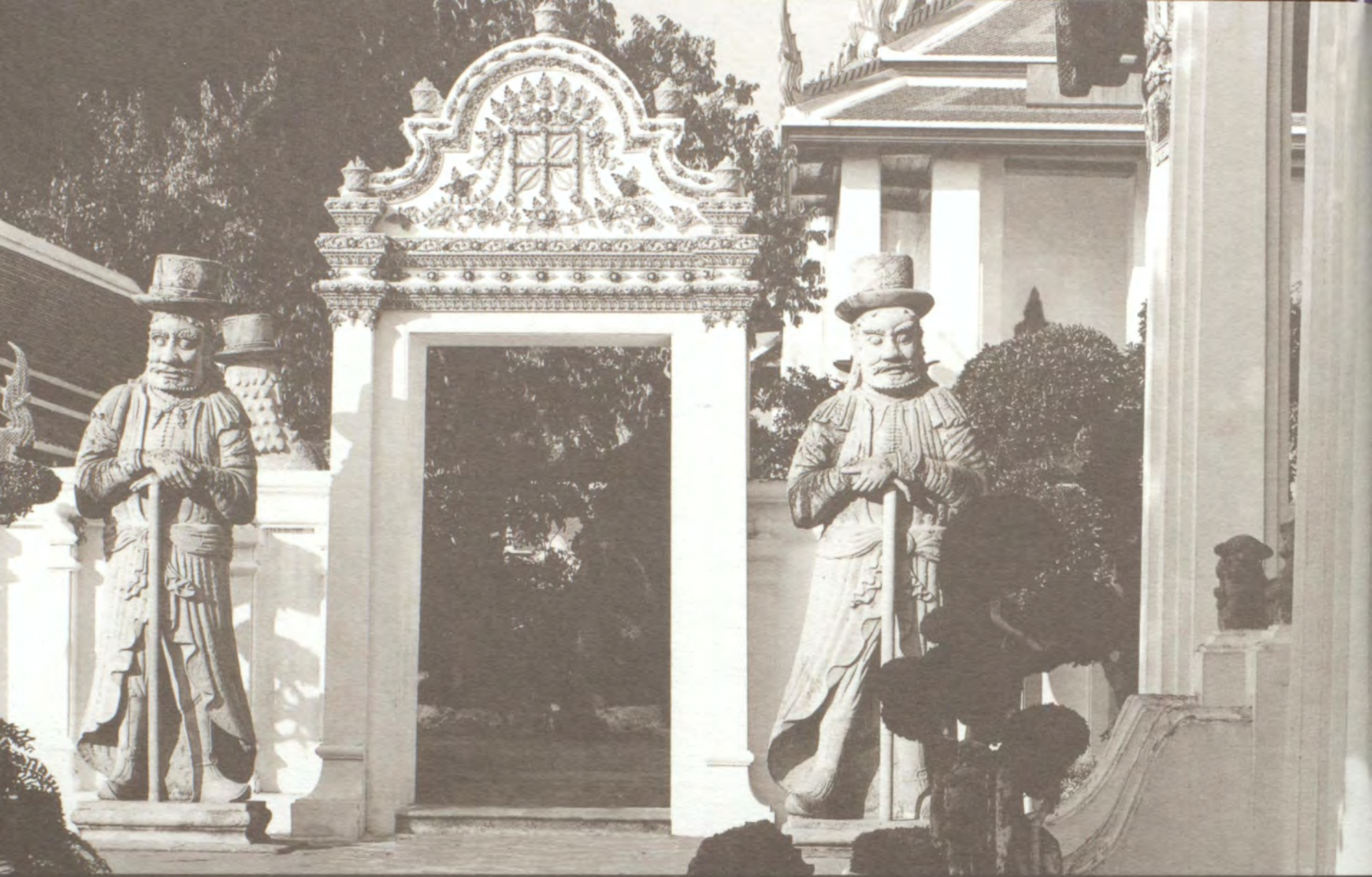
มาร์โคโพลเกิดที่เมืองเวนิซในอิตาลี เมื่อปี พ.ศ. ๑๗๙๗ พออายุได้ ๑๗ ปี ได้ติดตามบิดานายนิโคโลโพล กับนายมัฟฟิโอโพล ผู้เป็นอามายังประเทศจีนทางบก ผ่านเลบานอน อิรัก อิหร่าน อินเดีย ทะเลทรายโกบี ใช้เวลา ๓ ปีครึ่ง (ราวปี พ.ศ. ๑๘๑๘) ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศจีน ๑๗ ปี ในฐานะข้าราชการบริพารแห่งราชวงศ์หยวน (หยวน 元朝) ในรัชสมัยจักรพรรดิคุบไลข่าน เคยรับราชการตำแหน่งข้าหลวงเมืองต่างๆ หลายเมือง เคยเดินทางลงมาทางใต้ถึงมณฑลชือชวณยูนนาน (ยูนหนาน 云南) และพม่า จนถึงปี พ.ศ. ๑๘๓๔ คุบไลข่านให้มาร์โคโพลนำราชธิดาชื่อ Kogatin ไปอภิเษกสมรสกับกษัตริย์ Argon แห่งเปอร์เซีย โดยทางเรือที่ท่าซานโกว มณฑลฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน 福建) แล่นเรือผ่านแหลมญวน แหลมมลายู ไปอินเดีย และเปอร์เซีย ตามลำดับ โอกาสเดียวกันนี้มาร์โคโพลได้รับอนุญาตให้เดินทางกลับประเทศอิตาลี และกลับถึงบ้านเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๑๘๓๗ ต่อมาอีก ๔ - ๕ ปี ได้เป็นทหารอาสาสมัครแคว้นเวนิซ เมื่อแพ้สงครามต่อแคว้นเจนัวถูกจับเป็นเชลยถูกขังคุก ระวังอยู่ในคุกได้เล่าประสบการณ์ของเขาให้เพื่อนในคุกชื่อ Rustican ฟังและนำไปเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสโบราณ และได้คัดลอกเผยแพร่ต่อๆ กันไปด้วยความนิยม ได้ตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาเยอรมัน ในปี พ.ศ. ๒๐๒๐ และเป็นภาษาอื่นๆ เป็น

ลำดับไป สำหรับในประเทศจีน มีผู้นำมาแปลเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๗ และแปลต่อมาอีกหลายฉบับ หนังสือเล่าเรื่องการเดินทางท่องเที่ยวผจญภัยของมาร์โคโพลนี้เอง ได้กระตุ้นให้ชาวยุโรปเกิดความสนใจ ออกเดินเรือสำรวจโลกใหม่กันในพุทธศตวรรษที่ ๒๑

ปัจจุบันนักวิชาการชาวตะวันตกได้ตรวจสอบเรื่องนี้ใหม่ และไม่เชื่อว่า มาร์โคโพลเดินทางมาเมืองจีนจริง อาจเป็นเรื่องบอกเล่าต่อๆ กันมาในหมู่นักเดินทางท่องเที่ยวผจญภัย โดยเฉพาะบาทหลวงในศาสนาคริสต์ เมื่อเดินทางมาประกาศศาสนาในเอเชียย่อมได้พบกับนักเดินเรือ และพ่อค้ามากมาย จึงได้บันทึกรวบรวมนำไปเผยแพร่ เพราะถ้าเป็นเรื่องจริง ทำไมชาวจีนจึงไม่รู้เรื่อง ไม่มีบันทึกอะไรไว้ ผิดวิสัยคนจีน การพรรณนาเรื่องราวของจีนเรื่องสำคัญหลายเรื่องกลับไม่มี เช่น กำแพงเมืองจีน และอื่นๆ เรียกเมืองจีนว่า คาเธย์ เรียกกรุงปักกิ่ง (ในสมัยราชวงศ์หยวนเมืองปักกิ่งมีชื่อว่า ด้าตู) ว่า “คัมบาลุก” ซึ่งแสดงว่าได้ยินคำบอกเล่าจากต่างชาติ จึงเรียกผิดเพี้ยนไปมาก การบรรยายว่า เดินทางผ่านเมืองใดบ้าง เช่น ลอแล็ค บริเวณอ่าวไทย ซึ่งตีความว่าคือ เมืองละโว้ (ลพบุรี) บ้าง ลิกอร์ (นครศรีธรรมราช) บ้างนั้น ก็เป็นการบันทึกตามคำบอกเล่าของชาวเรือทั้งสิ้น เรื่องทำนองนี้มีอยู่เสมอ ถ้าเก่าไปกว่านี้ ก็จะเป็นบันทึกความรู้ทางภูมิศาสตร์ของปโตเลมี เป็นต้น ในบันทึกจดหมายเหตุก็มีมาก เจ้าตัวไม่เคยไปเลย แต่สนิทสนมคุ้นเคยกับพ่อค้าเดินเรือ เมื่อได้ฟังเขาเล่าก็ตื่นต่อน่าสนใจ จึงได้บันทึกเขียนไว้ จึงมีผิดบ้างถูกบ้างเป็นธรรมดา

ดังนั้น การที่ชาวจีนรู้จักชาวตะวันตกเป็นครั้งแรก อาจจะเป็นจริงในสมัยราชวงศ์หยวน รับคนเข้ามาทำงานหลายชาติหลายภาษา โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถเป็นหลัก และตอนนั้นการเดินทางเรือทะเลติดต่อค้าขายเจริญก้าวหน้ามากแล้ว ดินแดนทางตะวันตกกับตะวันออกจึงติดต่อกันสะดวก พวกหมอสอนศาสนามักจะเดินทางมาก่อนล่วงหน้า และได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ของจีนนำไปเผยแพร่ ชาวจีนมาเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชาวยุโรปก็เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการค้ากัน จนเกิดการสู้รบ และจีนเป็นฝ่ายแพ้ การถ่ายรูปแบบชาวยุโรปลงในงานประติมากรรม ความจริงช่างจีนทำได้สวยงามน่าดูมาก เป็นภาพคล้ายของจริงที่มีรายละเอียดที่ถูกต้อง

ชาวตะวันตกเริ่มเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายกับประเทศทางแถบเอเชียตะวันออก เช่น ไทย จีน และญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยอยุธยา แต่มาเมื่ออิทธิพลมีเรื่องเกี่ยวข้องมากใน สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวจีนก็คล้ายกับคนไทยที่เห็น ชาวยุโรปเป็นชนชาติที่แปลกประหลาด น่าสนใจ ทั้งเกลียด ทั้งกลัว เพราะเป็นพวกที่มีความเจริญก้าวหน้ากว่าทุกด้าน จึงมีภาพลักษณ์ในทางรุกราน ก้าวร้าว รังแก เข้ายึดหยาบ ชาวพื้นเมือง เริ่มตั้งแต่รูปร่างหน้าตาสูงใหญ่ ผิวขาว มีทั้งที่เป็นทหารและพลเรือน

ชาวจีนจึงสร้างรูปชาวตะวันตกคนแปลกหน้า ออกมาเป็นลักษณะรูปร่างกำยำสูงใหญ่มาก คือใหญ่กว่าคนจริงราว ๒ เท่าตัว ตาโปนถลน ท่าทางดูร้าย ใส่หมวกทรงกลมใหญ่ ยอดสูง ไว้ผมยาวประบ่า รัดผมเป็นลอนหยิกคล้ายรั้วขนสิงโต มีหนวดเครายาว นุ่งกางเกงรัดรูป มีผ้าผูกคอ ใส่เสื้อผ้าคลุม หนายาวตลอดทั้งตัว มือทั้งสองข้างถือไม้พลองหรืออาวุธ แต่แต่งกายแบบพลเรือน ที่ศาลเจ้าถิ่ณกำเนิดกวนอู มณฑล ซานซี ประเทศจีน ก็มีรูปชาวตะวันตกตั้งประจำที่อย่าง

ทวารบาลหลายรูป ปั่นหล่อด้วยโลหะ (เหล็ก) ขนาดใหญ่ ฝีมือละเอียด สวยงาม ได้พบหลายรูปท่าทางดูร้าย

รูปทหารชาวตะวันตกที่แกะสลักเป็นรูปขนาดย่อม คือเล็กกว่าคนจริงหรือเท่าจริงก็มีบ้างมักแต่งเครื่องแบบทหาร ใส่เสื้อคลุมทับ สวมหมวกทรงหม้อตาล หรือทรงกลมสูง นุ่งกางเกง มือถือกระบี่ ไม้เท้า บางรูปอาจมีห้อยถุงดินดำ หรือดินปืนและอื่นๆ อยู่ที่ตัวด้วย รูปทหารชาวตะวันตก ขนาดเล็กรูปร่างหน้าตาและการแต่งกายแตกต่างกัน ส่วนมาก ทำรูปคล้ายคนจริง ที่คล้ายรูปตลกขบขันก็มีบ้าง ฝีมือสู้รูป ชาวตะวันตกขนาดใหญ่ไม่ได้ ซึ่งเน้นความอลังการของ เครื่องแต่งกาย และความน่าเกรงขาม เพราะนิยมใช้ประดับ ตั้งที่หน้าประตู เป็นอย่างทวารบาลหรือทหารเฝ้ายาม จึง ต้องทำรูปให้ดูน่ากลัวดูร้าย

รูปทหารชาวตะวันตกชั้นธรรมดา มักมีขนาดเล็ก แต่งกายอย่างสมัยใหม่ คือแต่งเครื่องแบบนุ่งกางเกงขายาว เสื้อแขนยาว ใส่หมวกหนึบ แต่ยังมีผ้าคลุมยาวคล้องคอห้อย อยู่ข้างหลัง ฝีมือหยาบอาจทำขึ้นในเมืองไทยก็ได้

ฝรั่งรูปสองตราบข้าง
 ล้วนศิลาเขียวทำ
 สูงแปดศอกทัดเทียม
 ทวารละสี่ตั้งล้วน
 ในนอกละคู่สร้าพลัน
 นักรูปสรีป็นปน
 กรกุมคทาธุ
 เฌกจักคอยสู้ต้าน

คู่หยัด ยืนเฮย
 ท้วทั้ง
 ฐานรับ สองนา
 เล่หักกัน ฯ
 สองประตู ตั้งฤา
 แปดผู้
 ตั้งชีพ คงแฮ
 ต่อภัย ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

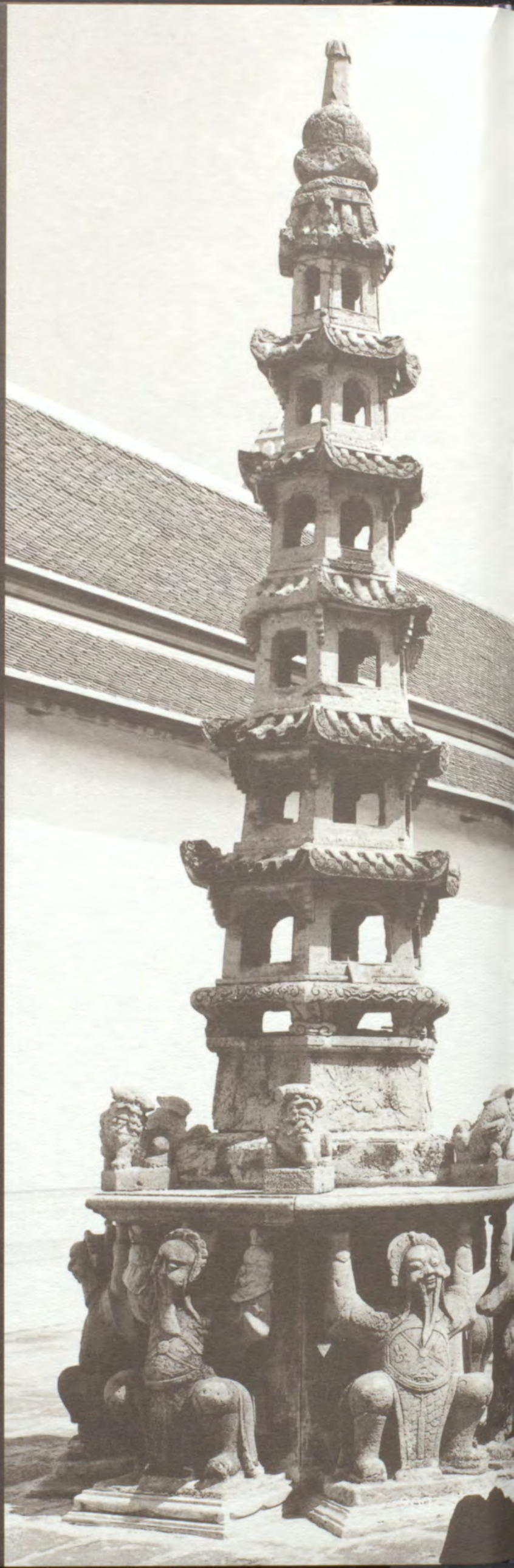
อาคารจำลอง วัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับงานอาคารจำลอง เมืองไทยได้สั่งซื้อเข้ามาจากเมืองจีนเป็นอันมาก ในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องจากการเดินเรือสำเภาค้าขายมีความสะดวก ปลอดภัย และมีความถี่ความหลากหลายหรือมีจำนวนเรือเพิ่มมากขึ้น ทั้งเรือไทยเรือจีนตามหัวเมืองใหญ่ชายทะเลก็มีเรือสำเภาแล่นประจำ เช่น จันทบุรี นครศรีธรรมราช โดยเฉพาะที่นครศรีธรรมราชมีอย่างน้อย ๒ ลำ ชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากในเมืองไทยก็เพิ่มมากขึ้นด้วย จึงได้มีการติดต่อสั่งซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ทั้งหลายทั้งปวงมาจากเมืองจีน ทั้งขนาดเล็กขนาดใหญ่ เพราะมีพ่อค้ารับสั่งซื้อตามที่ถูกค้าต้องการ อาทิ กระเบื้องดินเผา มุงหลังคาแบบจีน ลูกกรงดินเผาเคลือบ แฉ่งช่องแสงช่องลม ดินเผาเคลือบ แฉ่งผนังกำแพงต่างๆ เจดีย์ เขามอ ทับหลัง เสามังกร ศาลเจ้า ชุมโชนทวาร และแท่นหิน เป็นต้น ที่มีขนาดใหญ่ก็คือ อาคารศาลเจ้าหรือศาลาทำด้วยไม้ ช้อยกมาทั้งหลัง แล้วนำมาประกอบขึ้นใหม่ในประเทศไทยเลยทีเดียว นับว่าสะดวกมาก ถ้าเป็นศิลาจำหลักก็จะมีขนาดเล็กหรือเป็นของจำลอง

เจดีย์จีน จีนเรียกเจดีย์ว่า “เถะ (ถ้า 塔)” มีหลายแบบตามอายุสมัย แต่หมู่เจดีย์ที่มีชื่อเสียงมากคือ สวนป่าเจดีย์ที่ข้างวัดเส้าหลิน มณฑลเหอหนาน ตำนานเจ้ายุทธจักรกังฟูอันโด่งดัง มีเจดีย์อิฐรูปแบบต่างๆ มีอายุนับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังถึงสมัยราชวงศ์ชิง จำนวน ๒๒๐ องค์ และอีกแห่งคือ วัดหลิงหยานซี มณฑลชานตง จำนวน ๑๗๖ องค์ มีอายุนับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังถึงสมัยราชวงศ์ชิงเช่นเดียวกัน ส่วนเจดีย์ที่เรานำมาเป็นเจดีย์ศิลาขนาดย่อมสามารถถอดแยกออกเป็นชิ้นๆ ได้สะดวก เช่น เจดีย์ทรงสี่เหลี่ยม สูง ๓ ชั้น (ไม่รวมชั้นฐานอีก ๑ ชั้น) รวมสูงประมาณ ๕ เมตร เจดีย์ทรงหกเหลี่ยม ฐานมารแบก ๖ ตัว สูงประมาณ ๘ เมตร แบ่งเป็นชั้นเล็กๆ รวม ๖ ชั้น ลดหลั่นกันขึ้นไป เป็นต้น แต่ละองค์มีลวดลายประดับอย่างสวยงาม เจดีย์บางองค์ทำย่อส่วนเล็กมาก สูง ๗ ชั้น สำหรับใช้ตั้งประดับบนเขามอ ก็มี เจดีย์ดินเผาเคลือบสีก็มี เถะที่วัดพระเชตุพนฯ นี้ โคลงตันปฏิสังขรณ์บอกว่าตัวมารแบกทำจากหินเขาสำเภาเมืองลพบุรีฝีมือช่างจีน โดยแรงงานจ้าง

เจดีย์จีน (เถะ) มีขุนนางฝ่ายบุ๋นและฝ่ายบู๊แบก

ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอก

Chinese pagoda with Noblemen and Warriors
at the outer Phra Rabiang of the Main Chapel

วางตะเจ็ดชั้นขนาด
 คือพระเจดีย์กลาย
 อย่างจีนต่างประเทศสถาน
 ศิลาชาติเขียวแสร้งสร้าง
 บำนาญท่านจ่ายจ้าง
 แปรเปลี่ยนมารแบกทรง
 หินเขาชื่อสำภา
 ตะละแปดรูปเพี้ยนเปื่อง
 ลานละสองสามสรพรักตั้ง
 โดยที่ยาวสั้นปัน
 หว่างตะปลูกตาลมี
 หินอศวนนต์ทำเท้า

ในลาน แลฤฯ
 กลั่นแกล้ง
 ถือฝ้าย เขานา
 เสรีจผจง ฯ
 เจ็กกระทำ จีนแฮ
 ทรวดเยื่อง
 พื้นฉลัก รูปฤฯ
 แบบบรรพ์ ฯ
 ตามสถาน นั้นนา
 แปดเหล่า
 มกรอ้าง รongเอย
 เทิดเทียรถัมภ์ธาร ฯ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

รายละเอียดขุนนางฝ่ายบ้านและฝ่ายบู๊
แบกเจดีย์จีน (ตะ)

Details of the Nobleman
and the Warrior
carrying the Chinese pagoda

เขามอ ถ้ากล่าวอย่างรวบรัดตรงตัวก็หมายถึง “ภูเขาจำลอง” ซึ่งทำย่อส่วนโดยนำก้อนหินที่มีรูปและขนาดแปลกแตกต่างมาก่อเข้าด้วยกันเลียนแบบภูเขาจริงขึ้น และประดับด้วยต้นไม้ ต้นหญ้า พุ่มไม้ตัดเชียวครีမ် มีศาลา เก๋งจีน เจดีย์ รูปคน และรูปสัตว์ เป็นต้น ดูล้ายเหมือนจริงตามธรรมชาติ เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เป็นเครื่องตกแต่งสวนหรืออุทยาน เป็นฉากประกอบการแสดง เป็นอุปกรณ์การเทศน์มหาชาติ เป็นเครื่องตกแต่งอาคารสถานที่ เช่น ในวัด ในวัง ในบ้านคหบดี และอื่นๆ เช่น กระถางต้นไม้แคระ เป็นต้น ที่ไม่นิยมเรียกเขาจำลองคงเนื่องมาจากลักษณะเด่นของภูเขา คือ รูปทรงกลมป้อมของภูเขานั้นมักจะมีสีเทา สีม่อๆ หรือสีคล้ำออกไปทางดำตามธรรมชาติ ทั้งสีของหินและต้นไม้ใบหญ้า และสิ่งประดับปกคลุมภูเขาต่างๆ นั้นเองชาวบ้านทั่วไปจึงนิยมเรียกว่า “เขามอ” ซึ่งอาจเลื่อนมาจากคำว่าสมอในภาษาไทยหรือ ฌมอในภาษาเขมรซึ่งแปลว่าหินก็ได้

การสร้างเขามอของคนไทยคงได้อิทธิพลแบบอย่างจากจีน เนื่องจากชาวจีนมีความนิยมในการสร้างสวนเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและใช้ประกอบกิจกรรมอื่นๆ ด้วย โดยเริ่มจากกษัตริย์สร้างขึ้นไว้ในบริเวณพระราชวังเพื่อความสะดวกด้วยประการทั้งปวง เพราะการที่จะออกไปนอกพระราชวังเป็นเรื่องใหญ่ ต้องเตรียมการมากและมีอันตราย ต่อมาประชาชนเห็นดีงามก็นำแบบอย่างไปสร้างขึ้นเองบ้าง และแตกต่างกันไปตามฐานะและวัตถุประสงค์ เช่น สวนสาธารณะ สวนประกอบตกแต่งอาคารบ้านเรือน อีกประการหนึ่งรูปภูเขาจำลองหรือเขามอในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพเขียนลายรดน้ำตู้พระธรรม บานประตู หน้าต่าง ฯลฯ เราก็จะพบเห็นได้ทั่วไป และแสดงอิทธิพลศิลปะจีนให้เห็น

ความจริงต้นกำเนิดแนวคิดการสร้างสวนน่าจะมาจากพระสงฆ์ในพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนิกายมหายานซึ่งเจริญแพร่หลายอยู่ในประเทศจีน เนื่องจากพุทธศาสนานิยมส่งเสริมความเป็นธรรมชาติ ดังจะเห็นได้ชัดนับแต่ครั้งสมัยพุทธกาล การสร้างวัดที่ดี การแสวงหาสถานที่ปฏิบัติธรรมที่ดี ล้วนอาศัยธรรมชาติเป็นองค์ประกอบสำคัญ ดังนั้น ปรัชญาแนวคิดต่างๆ จึงได้ตัวอย่างอิทธิพลจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นอันมาก พระสงฆ์จึงคิดจัดทำสวนขนาดเล็กขึ้นภายในบริเวณวัดก่อน และพัฒนาก้าวหน้ามาจนมีชื่อเสียงไปทั่วโลก เมื่อแนวความคิดและรูปแบบอย่างนี้ได้แพร่หลายจากจีนไปสู่ประเทศเกาหลีและญี่ปุ่น

การสร้างสวนก็คือ การจำลองเอาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งหลายมารวมเข้าไว้ด้วยกัน โดยเลือกสถานที่ประทับใจแห่งใดแห่งหนึ่งมาเป็นแม่แบบ แล้วนำเอาส่วนประกอบอื่นมาผสม หรืออาจจะใช้วิธีนำเอามาจากหลายแห่งหลายสถานที่ที่ประทับใจมาประกอบกันขึ้นก็ได้ ขึ้นกับความเหมาะสมและความสมบูรณ์ และแนวหลักความคิดปรัชญาว่า ต้องการจะให้สวนนั้นแสดงภูมิทัศน์และรายละเอียดออกในทางใด และอาศัยรูปแบบและวัสดุเป็นตัวแทน

ความนิยมในการสร้างสวนและเขามอ เริ่มมาแต่ครั้งสมัยราชวงศ์ถัง (唐朝) (พ.ศ. ๑๑๖๑ - ๑๕๐๓) แต่ในสมัยราชวงศ์ซ้อง (ซ่ง宋朝) (พ.ศ. ๑๕๐๓ - ๑๘๒๒) เจริญมาก มีความแข่งขันกันสูง มีการฟื้นฟูลัทธิขงจื๊อใหม่ และพุทธศาสนานิกายเซนเจริญรุ่งเรือง ซึ่งในหลักปรัชญาเห็นพ้องกันคือ ต่างถือว่าธรรมชาติเป็นของดีและเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่ดี ดังนั้นธรรมชาติจึงเป็นความดีสูงสุด จึงเกิดการแสวงหาหินธรรมชาติ ที่สวยงามแปลกตามาใช้ประดับตกแต่งสวนกันมาก แหล่งหินธรรมชาติที่มีความสวยงามรูปทรงแปลกประหลาด มหัศจรรย์ และดูเป็นศิลปะอันเกิดจากการกระทำของลม ฝน และอากาศตามธรรมชาติมาเป็นเวลานานนับหมื่นปี มีชื่อเสียงมากที่สุดคือ “หินไท่หู” จากทะเลสาบไท่หู มณฑลเจียงซู (วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามยังเหลืออยู่ราว ๒ ชิ้น)

พระราชวังของราชวงศ์ซ่งใต้ที่เมืองหางโจว (杭州) ตั้งอยู่ริมทะเลสาบตะวันตก อยู่ทางทิศใต้ใกล้เนินเขามาร์โคโปโล ชาวอิตาเลียน ข้าราชการในสำนักแห่งราชวงศ์หยวน (元朝) บรรยายไว้ว่า บ้านเรือนของราษฎรมีหลายชั้นและมีคลองไหลผ่าน หรือไม่มีถนนติดต่อกัน ถนนที่สวยงามที่สุดเป็นถนนที่มุ่งไปสู่พระราชวัง มีความยาวถึง ๕ กิโลเมตร กว้าง ๖๐ เมตร มียานอยู่อาศัยของพ่อค้าที่ร่ำรวยอยู่ใกล้ๆ ในเมืองมีตลาดใหญ่ ๑๐ แห่ง ริมคลองมีบ้านหลังใหญ่ๆ สร้างด้วยหิน พ่อค้าจากอินเดียและที่อื่นๆ มาพักที่นี่ ทุกสามวันจะมีตลาดนัด มีคนมาที่ตลาดนี้มาก ๔ - ๕ หมื่นคน สมัยนั้นมีการประมาณว่าคนจีนกินข้าววันละ ๒๕๐ ตัน

ลักษณะบ้านเรือนของชนชั้นพ่อค้าแปลกออกไปตรงที่แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนหน้าเป็นห้องโถงใช้รับแขก ส่วนด้านหลังใช้เป็นที่อยู่อาศัยของเหล่าภรรยา ข้างบ้านมีสวนขนาดเล็กประกอบด้วยเนินเขาประดิษฐ์ สระน้ำ สะพาน

เชื่อมถนน ก้อนหินที่นำมาใช้แต่งสวนมีรูปแบบแปลก
ประหลาดต่างกันไป มีต้นไม้ ดอกไม้ สัตว์หลายชนิด การจัด
สวนในสมัยราชวงศ์ซ่งนี้เป็นที่เลื่องชื่อว่ายงามมากปัจจุบัน
ยังมีให้ดูอยู่ที่เมืองซูโจว (苏州)

เมืองหลวงของจีนย้ายมาตั้งที่กรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง
北京) ในสมัยราชวงศ์หมิง และสมัยราชวงศ์ชิง การสร้าง
สวนเจริญสุดขีด แม้แต่ภาพเขียนช่างภาพชนะเครื่องถ้วย
นานาชนิดของจีน จะปรากฏเป็นภาพทิวทัศน์ธรรมชาติ ภูเขา

ต้นไม้ พรรณพืชดอกไม้ มีเมฆหมอกฝนสร้างบรรยากาศเป็น
อันมาก อันแสดงถึงอิทธิพลการสร้างสวนและธรรมชาติสิ่ง
แวดล้อม โดยเฉพาะสมัยราชวงศ์ชิง มีจักรพรรดิที่สำคัญ ๓
พระองค์ คือ จักรพรรดิคังซี (康熙皇帝) จักรพรรดิหย่งเจิ้ง
(雍正皇帝) และจักรพรรดิเฉียนหลง (乾隆皇帝) นอกจาก
ทรงแผ่อาณาเขตประเทศออกไปกว้างใหญ่แล้วยังทรงสนับสนุน
ส่งเสริมงานด้านศิลปกรรม และสนพระทัยเรื่องการจัดสวน
และสร้างพระราชวังที่เยื่อเหอ (热河) ด้วย จักรพรรดิเฉียนหลง
ทรงสร้างพระราชวังหยวนหมิงหยวน (圆明园) พระองค์

รายละเอียดเจดีย์จีน (ตะ) ประดับเขมอที่ ๒๐

Details of Chinese pagoda at Khao Mo 20

สนพระทัยเรื่องการจัดสวน และมีประเพณีอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในราชสำนักจีน คือ จักรพรรดิเสด็จประทับแปรพระราชฐานตามพระราชวังที่สร้างไว้หลายแห่งตามฤดูกาลและตามโอกาส เช่น เสด็จไปล่าสัตว์ในแมนจูเรีย เสด็จตรวจราชการทางภาคใต้ หรือมองโกเลียทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ เสด็จแปรพระราชฐานในฤดูร้อน ที่ทรงสร้างไว้รอบกรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง 北京) พระราชวังหยวนหมิงหยวน (圓明園) และ

อู่เหอหยวน (颐和園) อยู่ที่ซานเมืองด้านตะวันตก พระราชวังเย้อเหอ (热河) อยู่ใกล้เมืองเจิ้งเต๋อ (承德) ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลเหอเป่ย์ (河北) พระราชวังโดยมากจะต้องมีสวนขนาดใหญ่อยู่ด้วยเสมอ คตินิยมนี้ได้แพร่ไปสู่ประชาชนคือ ทุกย่านที่อยู่อาศัยจะถูกตกแต่งอย่างสวยงาม คนรวยมักมีบ้านที่ใหญ่และยังนิยมมีบ้านสำหรับเปลี่ยนบรรยากาศในชนบทและสร้างสวนขึ้นไว้ในบริเวณบ้าน

สวนที่มีชื่อเสียง เช่น สวนต้องห้ามของจักรพรรดิ มีเขามอที่มีชื่อเสียงมากที่มีชื่อเรียกว่า ดุยชีว ซึ่งแปลว่า “สวยเลิศสุดพรรณนา” ที่บริเวณด้านตะวันออกของพลับพลา จื่อเจียโหลว ในพระราชวังฤดูร้อนก็มีเขามอที่งามๆ นอกจากนี้ นอกจากกรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง 北京) ก็มีที่เมือง ชูโจว เช่น ชื่อจื่อหลิน ซึ่งแปลว่า “ป่าสิงโต” เพราะหินล้วน มีรูปลักษณะคล้ายสิงโตจำนวนมากมายเหลือเชื่อ ที่สวน หยูหยวน ของนครเซี่ยงไฮ้ (ชางไห่ 上海) ซึ่งเรียกกันว่า หยูหลิงหลง ซึ่งแปลว่า “งามสนิทตั้งหยก” ก็มีเขามอที่ใช้หิน ประหลาดจากทะเลสาบไท่หูก่อสร้าง และขึ้นชื่อมากแห่งหนึ่ง เป็นต้น

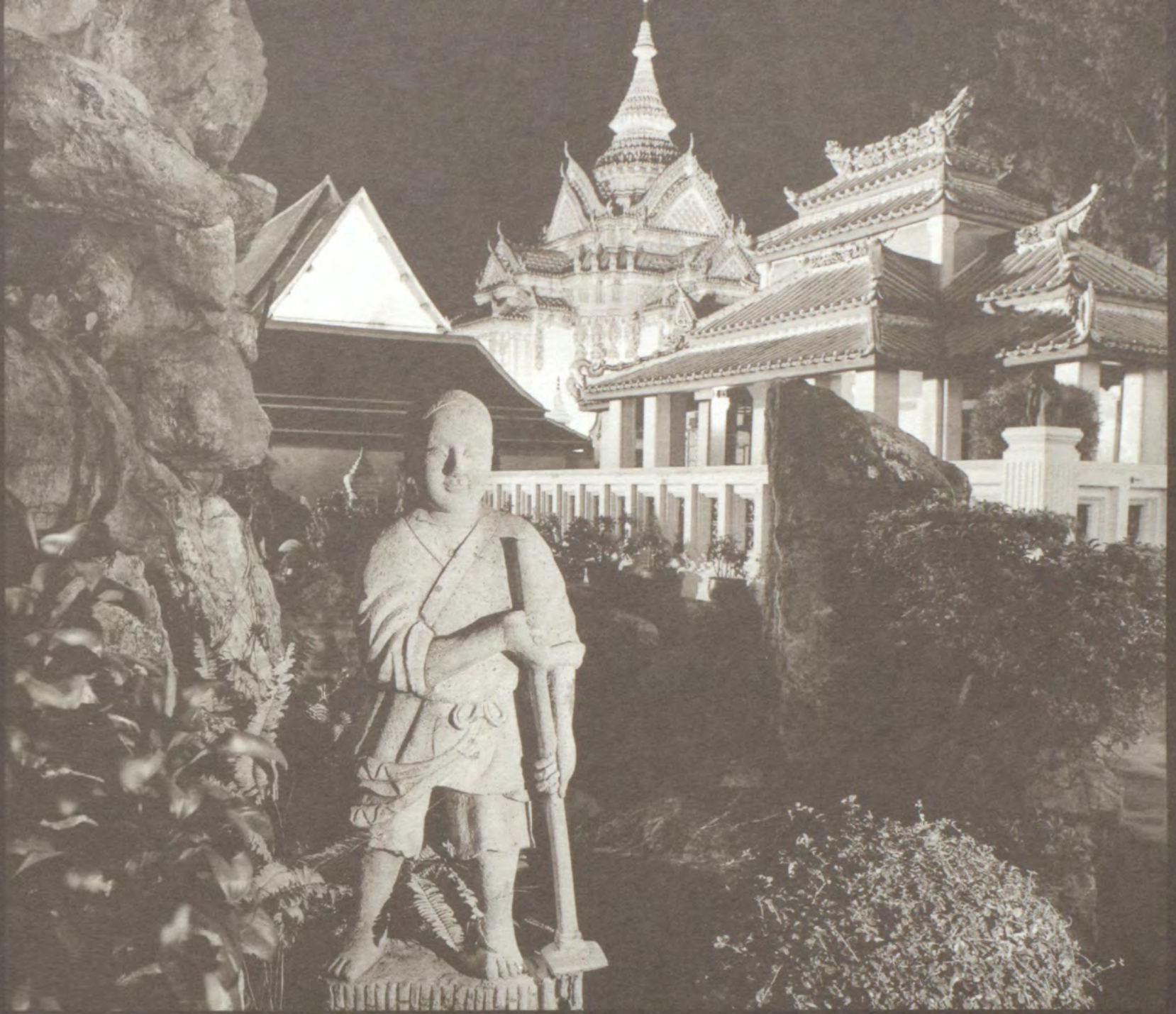
ภูมิภาคที่มีแหล่งธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุดของจีน โดยมากอยู่ทางภาคใต้และอาณาเขตใกล้เคียง คือ สถานที่ที่ นั้นต้องประกอบด้วย ทะเลสาบ เกาะแก่ง ภูเขา แม่น้ำสำคัญ และป่าไม้นานาพรรณ เมื่อจำลองมาเป็นสวนหรืออุทยานก็ จะต้องสร้างสะพานเชื่อมระหว่างเกาะ และสร้างสะพานข้าม แม่น้ำ และสร้างถนนหรือทางเดินเพื่อให้ติดต่อถึงกันได้ สร้าง ภูเขา รูปและขนาดต่างๆ พร้อมป่าไม้ตามจุดต่างๆ การนำหิน มาก่อเสริมต่อให้เป็นภูเขาขนาดย่อมสูงราว ๕ - ๖ เมตร สมัย โบราณใช้ปูนขาวกับกาฐที่ทำจากข้าวเหนียวต้ม เป็นน้ำยา ประสาน หรือตัวสอเชื่อมให้ก้อนหินติดกันไม่หลุด ภูเขา ก่อให้คล้ายของจริง หรือมีหลืบ เพิงผา มีถ้ำ มีหุบเหว มีปล่อง ช่อรู มีต้นไม้ต้นพืชปกคลุม มีนกอาศัยบนยอดเขา มีเจดีย์ พลับพลา ศาลา เก๋ง ตามแต่จะเห็นงาม ตามเชิงผาก็มีสัตว์

พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๑ กล่าวว่า ผลประโยชน์ ของทางราชการแผ่นดินในครั้งรัชกาลที่ ๑ ได้จากภาษีอากร ที่เก็บจากอากรสุรา อากรบ่อนเบี้ย อากรขนอนตลาด ค่าน้ำ เก็บตามเครื่องมือ อากรสมพัสดุ อากรสวน แต่ค่านานนั้นเก็บเป็นทางข้าว และเก็บของส่วยสิ่งสินค้านานาๆ เงินที่ได้จากภาษีอากรปีละไม่มากนัก ผลประโยชน์ที่ได้มากคือ การค้าสำเภา มีสำเภาเป็นรูปเรือตัวก้งอย่างจีน หน้าราหู ศีรษะเขี้ยว (ของฮกเกี้ยน) บ้าง แดง (ของกวางตุ้งและแต้จิ๋ว) บ้าง ปากกว้างเสมอ ๕ วาไปหา ๗ วา ทั้งของหลวงและของเจ้านาย ข้าราชการ พ่อค้าเป็นอันมาก เรือเหล่านี้ต่อในกรุงเทพฯ บ้าง ตามหัวเมืองบ้าง บรรทุกสินค้าต่างๆ ออกไปขายที่เมืองจีนทุกๆ ปี บางลำก็ขายแต่สินค้า บางทีก็ขายทั้งสินค้าและเรือด้วยกัน ได้กำไรในการค้าสำเภาเป็นอันมาก

การติดต่อมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดนี้ ทำให้ไทยรับอารยธรรมจีนเข้ามา แม้แต่งงานประติมากรรมตุ๊กตาจีนก็เริ่มนำเข้ามาแล้ว

ในสมัยรัชกาลที่ ๒ การติดต่อค้าขายทางเรือสำเภา กับจีนก็คงดำเนินต่อไปเป็นปกติ เนื่องจากเป็นรายได้หลัก พระราชพงศาวดารกล่าวว่า เมื่อเดือน ๗ ปีชาล สัมฤทธิศก ปี พ.ศ. ๒๓๖๑ ฤดูสำเภากลับ ทูตที่ไปจี้มก้องเมืองจีนกลับ เข้ามากราบบังคมทูลว่า ที่กรุงปักกิ่ง (เป่ย์จิง 北京) เมือง กวางตุ้ง (กวางตง 广东) เศรษฐีมีทรัพย์มากต่างทำสวน ประกวดประชันกัน ขุดสระ ทำภูเขา เลี้ยงสัตว์จับปลา ทวีบาท และนก ปลาต่างๆ หลากอย่างเหลือที่จะพรรณนา ปลุกต้นไม้ ดอกไม้ และไม้ผลมีทุกฤดู ทำกระถางต้นไม้เงิน ต้นไม้ทอง ใบเงินใบทอง หยกดอก และผลก็เอาเพชรพลอยอย่างดี มีราคามาทำขึ้นชมเล่น เป็นที่เจริญใจเจริญตาผู้คนไปมา มิได้ขาด จึงมีพระราชดำริว่า แต่เขาเป็นเศรษฐีก็ยังทำสวน ที่เที่ยวชมเล่นได้ เราเป็นถึงพระเจ้าแผ่นดินบ้านเมือง ก็ใหญ่โต ไม่มีที่รโหฐานสำราญพระราชหฤทัยให้เป็นเกียรติยศ แผ่นดินไว้บ้าง ชาวนานาประเทศก็จะหมิ่นประมาทว่าเป็น เมืองเล็กน้อย จะต้องทำขึ้นไว้สักแห่งหนึ่งให้ชาวนานาประเทศ และหัวเมืองประเทศราชเข้ามาชมเชยแล้วจะได้เลื่องลือไป ในเมืองน้อยเมืองใหญ่ ว่าเมืองไทยมีที่ประพาสของพระเจ้า แผ่นดินสนุกสนานยิ่งนัก ทรงปรึกษาด้วยพระราชวงศานุวงศ์ และเสนาบดีเห็นพร้อมด้วยกระแสราชดำริ จึงโปรดให้ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ เป็นแม่กองให้ทำ สระและแก่งขึ้นเป็นสวนดอกไม้ในพระราชวังฝ่ายตะวันออก เรียกว่า “สวนขวา” โดยนำวัสดุและสิ่งของต่างๆ จากเมืองจีน มาใช้เป็นส่วนใหญ่

การสร้างสวนขวาขึ้น ก็มีจุดประสงค์เพื่อให้เป็น พระราชอุทยานประจำวังขนาดใหญ่ตามแบบอย่างจีน คือ ขุดสระใหญ่สระน้อย มีประตูทางระบายน้ำเข้าออกจาก แม่น้ำเจ้าพระยาได้ สร้างเกาะแก่ง สร้างสะพาน สร้างถนน สร้างท่าเทียบเรือพาย ก่อภูเขา ปลุกต้นไม้ สร้างแก่งจีน สร้างเขื่อน สร้างแพ สร้างป้อมสูงสำหรับทอดพระเนตร แข่งเรือ ทรงเรือประพาส มโหรีปี่พาทย์ เล่นละครข้างใน ประชัน แต่งบทละคร เล่นเพลงเรือ เล่นลักวาดดอกสร้อย มีฉลองสมโภชเวียนเทียน นิมนต์พระสงฆ์มาบิณฑบาต มาสวดมนต์ ทอดผ้าป่า และลอยพระประทีป เป็นต้น

มีกิจกรรมทั้งกลางวันกลางคืนตลอดปี ถ้ามีชาวต่างประเทศ มีหัวเมืองประเทศราชเข้ามาเฝ้า ก็โปรดให้เจ้าพนักงาน พาเข้าไปชมอุทยาน เป็นที่สรรเสริญพระเกียรติยศเลื่องลือ ปรากฏไปทั่ว

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ พระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะ ทรงบำรุงความเจริญส่วนจรรยาและวิชาความรู้อันอาศัยวัด เป็นศึกษาสถานเป็นแหล่งเล่าเรียนวิชาความรู้ของประชาชน ไม่โปรดทางพระราชนิพนธ์บทละครและศิลปะการแสดง แต่โปรดทางการค้าเรือสำเภา การช่างฝีมือ และบูรณะ ปฏิสังขรณ์วัด สร้างกุศลในพระพุทธศาสนา จึงโปรดให้รื้อ สวนขวา แล้วโปรดให้ย้ายเขามอหรือภูเขาจำลองจำนวน มาก มาประดับตกแต่งในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และ พระราชทานไปวังหน้า รวมทั้งวัดอื่นๆ ก็หลายแห่ง โดยเฉพาะ ที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เมื่อครั้งที่พระองค์ทรง

บูรณะปฏิสังขรณ์ เมื่อระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๗๔ - ๒๓๗๘ โปรดให้ชะลอภูเขามาทั้งแท่งใหญ่ๆ ใช้คนลากตั้ง ๒๐๐ - ๓๐๐ - ๑,๐๐๐ คนก็มี มาก่อเป็นภูเขาไว้ตามลานรอบบริเวณ กำแพงแก้วชั้นใน ๒๐ เขา ชั้นนอก ๖ เขา (ปัจจุบันไม่มีแล้ว เข้าใจว่า ยุบเคลื่อนย้ายนำไปตั้งไว้ภายในกำแพงแก้ว ด้าน หน้า และด้านหลังพระวิหารพระพุทธไสยาส และนอกกำแพง แก้วหอธรรม (พระมณฑป) ด้านตะวันตกและด้านใต้ เพราะ ได้พบเขามอขนาดย่อมอีก ๔ เขา รวมทั้งที่เรียกศาลเจ้าพ่อ เขาดก ซึ่งเหมือนกับของในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ในปัจจุบัน) ปลูกต้นไม้ไว้ตามเชิงเขาและบนเขา มีทั้งเถาและ เสาโคมอย่างจีน รูปตุ๊กตาบุคคลจีนและรูปสัตว์จตุบาทต่างๆ รายรอบอยู่ทั่วไปทั้งบนและล่างเขา ทำด้วยเครื่องถ้วยเคลือบ บ้าง สลักด้วยศิลาเขียวบ้าง ภูเขาทางหน้าพระวิหารทิศ ตะวันออกเป็นรูปตุ๊กตาชายชาวมังกรล้านคนเลงสุรา ๒ คน ภูเขาทางหน้าพระวิหารทิศตะวันตก มีแก่งหินและมีคิวลิ่งค์

Horse groomer at Khao Mo 2

คนเลี้ยงม้า ประดับเขมอที่ ๒

ลานชั้นนอกมีแท่นหินขนาดน้อยใหญ่ต่างๆ มีพระเจดีย์ระกะไป ข้างแท่นหินทั้ง ๘ ทิศ มีกรงเหล็กใส่นักโทษ หมายความว่า เมื่อจับคนที่ถ่มเขพะเป็นต้น แล้วลงโทษโดยใส่กรงขังไว้ (ปัจจุบันไม่มีแล้ว เข้าใจว่า รื้อทิ้งไปบ้าง ที่พอจะนำไปแทรกไว้ตามลานชั้นในและตามข้างอาคารต่างๆ ก็นำเข้าไปบ้าง)

ตามหลักฐานนี้แสดงว่า ตึกตารูปสัตว์ต่างๆ เช่น ข้าง ม้า วัว ควาย หมู แพะ กวาง เสือ อูฐ เจดีย์ เส้าโคม และรูปบุคคลต่างๆ เป็นต้น ที่ใช้ประดับตกแต่งเขมอ จำนวน ๒๖ เขานั้น มีสิ่งของจำนวนมากว่า ๒๑๙ รายการ

ได้เริ่มนำเข้ามาตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๒ แล้ว มิใช่ครั้งในรัชกาลที่ ๓ อย่างที่เข้าใจกันมาแต่เดิม แต่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ อาจนำเข้าเป็นจำนวนมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเขมอเหลือเพียง ๒๔ เขา คือ โดยรอบกำแพงแก้วชั้นนอกของอุโบสถจำนวน ๒๐ เขา (ทิศเหนือ ๖ ทิศใต้ ๔ ทิศตะวันออก ๕ ทิศตะวันตก ๕) มีศิลปวัตถุตกแต่งประมาณ ๑๘๑ รายการ และอยู่บริเวณโดยรอบพระวิหารพระพุทธไสยาสและปริมณฑลโดยรอบพระมหาเจดีย์ ๔ รัชกาล และพระมณฑป จำนวน ๔ เขา มีศิลปวัตถุตกแต่ง ๓๘ รายการ

พระภิกษุกาลิก หนึ่งในสิบแปดพระอรหันต์ ประดับเขามอที่ ๔
Phra Peksu Karikah one of Eighteen Arahants at Khao Mo 4

พระภิกษุนกุล หนึ่งในสิบแปดพระอรหันต์ ประดับเขามอที่ ๑
Phra Peksu Nakulah one of Eighteen Arahants at Khao Mo 1

เด็กรับใช้ ประดับเขามอที่ ๒๔
Servant at Khao Mo 24

เด็กรับใช้ ประดับเขามอที่ ๒๒
Servant at Khao Mo 22

*Phra Peksu Kanokavatsa one of the Eighteen Arahants
and a buffalo at Khao Mo 20*

พระภิกษุณทวี่จฉ หนึ่งในสิบแปดพระอรหันต์
และ ควาย ประดิษฐานอยู่ที่ ๒๐

ซุ้มโขลนทวาร เป็นซุ้มประตูจำลองประเภทเดียวกับซุ้มประตูจีนเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสครบรอบ ๗๒ พรรษา ที่วงเวียนโอเดียน สามแยกหัวถนนเขาวราช ทำเลียนแบบเครื่องไม้ขนาดธรรมชาติจะมีเสาใหญ่ ๔ ต้น แบ่งออกเป็น ๓ ช่องทาง (ช่องกลางใหญ่) ตรงกลางเป็นถนนหรือช่องทางเดินลอดเข้าออก ด้านบนทำเป็นหลังคาซ้อนกันเป็นชั้นๆ (ถ้าทำย่อส่วนอย่างประหยัดก็ทำเป็นเพียงโครงไม้) โดยมากทำเป็น ๓ - ๕ ชั้น แต่ที่สำคัญๆ จะมี ๗ ชั้นหรือมากกว่านี้ มีทับหลังเป็นคานไม้หรือหินแกะสลักเล่าเรื่องต่างๆ ในวรรณคดี มีคำจารึกต่างๆ หลังคาประดับตกแต่งลวดลายต่างวิจิตรพิสดารตามแบบศิลปะจีน

ซุ้มโขลนทวาร ชาวจีนเรียกว่า ไผ่โหลว (牌楼) หรือไผ่ฟ่ง ก็เรียก ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ หรือเพื่อตกแต่งธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้ดูสวยงาม เช่นเดียวกับสมัยกรีก โรมัน อาจสร้างด้วยไม้ อิฐ หรือหินก็ได้ หลังคามุงด้วยกระเบื้อง บนคานเสาทับหลังตรงกลางประตูมักมีจารึกบอกประวัติ ผลงานและวัตถุประสงค์การสร้างไว้ ตามปกติซุ้มโขลนทวารมักสร้างไว้ตามทางแยก สี่แยก ตามศาสนสถาน วัด สะพาน สวนสาธารณะ หลุมศพ สุสาน สำนักงานรัฐบาล ในยุคหลังตามหน้าร้านค้าก็สร้างซุ้มขึ้นไว้เพื่อตกแต่งให้ทางเข้าร้านดูสวยงาม และดึงดูดลูกค้า ก็มีด้วย

ซุ้มโขลนทวารยังสร้างขึ้นเพื่อยกย่องสรรเสริญความดีความงามของบุคคลในท้องถิ่น เพื่อประมวลรวบรวมประกาศ หลักธรรมจรรยา

ซุ้มโขลนทวารที่มีชื่อเสียง เช่น บริเวณปากทางแยกของถนนสายหลักต่างๆ บริเวณโดยรอบจัตุรัสเทียนอันเหมิน กรุงปักกิ่ง ซุ้มโขลนทวารในสวนสาธารณะในพระราชวังฤดูร้อน มีอายุ ๒๐๐ กว่าปี บางแห่งตกแต่งหลังคาอย่างวิจิตร มีมังกรทอง ๑๗ ตัว หงส์ทอง ๓๖ ตัว สร้างความตื่นตาตื่นใจแก่ผู้พบเห็นมาก

ส่วนซุ้มโขลนทวารที่ใหญ่ที่สุด คือ ซุ้มโขลนทวารซึ่งอยู่ด้านทิศใต้ท้ายสุดของสุสานสมัยราชวงศ์หมิง ที่กรุงปักกิ่ง ซึ่งใช้เสา ๖ ต้น แบ่งเป็นช่องทางเข้าออก ๕ ช่อง และมีเครื่องบนหรือหลังคาซ้อนกันถึง ๑๑ ชั้น มีความกว้าง ๒๘.๘๖ เมตร สูง ๑๔ เมตร สร้างด้วยหินอ่อนสีขาวทั้งหมด เสาประดับลวดลาย มังกร สิงโต กิเลน และสัตว์ในเทพนิยายอื่นๆ อีกมาก

พระศรีวิสุทธิวงศ์ (สุรพล ชิตวาโน ป.ธ.๙) ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องซุ้มโขลนทวารนี้ไว้ว่า ซุ้มโขลนทวารที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ โปรดให้นำมาประดิษฐานไว้ที่หน้าประตูทางเข้าพระวิหารทิศตะวันออกมุขหลัง ตรงหน้าพระพุทธโลกนาถซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่สูง ๒๐ ศอก (๑๐ เมตร) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ดังปรากฏในโคลงฉันท์เรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ว่า

๐ ประตูหลังมุขสกัดด้าน	แดนชาน โบสถ์แฮ
แห่งวิหารหลวงอุทัย	ทิศนั้น
ซุ้มโขลนทวารมาน	หมายขนาด สูงนา
วาวัดทัดหักกัน	กอบหิน ฯ
๐ เสาแท่นทั้งชาติช้าง	ชนเพศ จีนพ่อ
พื้นสลักเสลานิล	เนื่องชรัอง
บุชิตวรชินเชษฐ	เชิญสถิต วิหารนา
เสนอโลกนาถพุ่มพรวง	พร้านาม ฯ

ซุ้มโขลนทวารนี้เป็นซุ้มประตูสิริมงคล ส่วนกลาง
ด้านบนสลักตัวอักษรจีนว่า “ฮก” (ฝู 福) หมายถึง
บุญวาสนา ตามคติความเชื่อของคนจีนว่าผู้ที่ได้เดินผ่านซุ้ม
ประตูนี้จะมีบุญวาสนา เป็นสิริมงคล ที่มุมชั้นลดหลังคา ๓ ชั้น
มีปลามังกรอยู่ตรงปลายชั้นละ ๒ ตัว รวมเป็น ๖ ตัว ถือเป็น
ประตูมังกรตามคติความเชื่อของชาวจีน แสดงถึงความมี

ยศศักดิ์อำนาจวาสนา ส่วนทับหลังเหนือช่องประตูด้าน
หน้าแกะสลักเป็นภาพตามพงศาวดารจีน เรื่องห้องสิน
(เฟิงเลนเอี้ยนอี้ 封神演义) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับราชวงศ์จิ่ว
(โจว 周朝) ในช่องกลางมีภาพชายชราทำทางทรงภูมิ-
ปัญญา ชื่อเกียงจูเหย (เจียงจื่อหย่า 姜子牙) กำลังนั่งตกปลา
ถัดมาเป็นรูปชายหนุ่มแบกไม้คานเป็นคนตัดฟันชื่อบูกิต

แผ่นประติมากรรมเรื่องห้องสิน ตอนสถาปนาพระเจ้าจิ่วอ๋องเป็นฮ่องเต้
และแต่งตั้งขุนนางขุนบำเหน็จความชอบ มีภาพฮ่องเต้และขุนนางถือเครื่องยศ

๒๒๘ แสดงถึงสิริมงคล ประดับซุ้มโขลนทวาร

The Carving of the Chinese Chronicle

“Fengshen yanyi” at the Archways 228

มาเป็นศิษย์เรียนวิชาการทหารกับเกียงจูเหยและเป็นผู้ชักนำ
พระเจ้าจิวนุ่นอ่อง (โจวเหวินหวาง 周文王) ปฐมกษัตริย์ตัน
ราชวงศ์จิ่ว (โจว 周朝) เสด็จมาบนราชรถพร้อมเหล่าขุนนาง
เพื่อเชิญเกียงจูเหย (เจียงจื่อหย่า 姜子牙) ไปเป็นกุนซือ
(军师) ช่วยคิดการปราบพระเจ้าตีวอ่อง (โจ้วหวาง 纣王)
แห่งราชวงศ์ซาง (เซียง 商朝) กษัตริย์โหดชอบเบียดเบียน
อาณาประชาราษฎร์ ทำให้บ้านเมืองเดือดร้อน ส่วนช่องเล็ก

๒ ข้าง เป็นเรื่องการแต่งตั้งผู้ที่เสียชีวิตในการรบเป็นเทพเจ้า
ตำแหน่งต่างๆ ตามบัญชีห้องสินตอนท้ายเรื่อง และแต่งตั้ง
ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ให้เป็นขุนนางตามสมควรแก่ความดีความชอบ
ส่วนด้านหลังช่องกลางเป็นรูปสิงโตล่อแก้ว ช่องเล็ก ๒ ข้าง
เป็นตอนเกียงจูเหยเรียนวิชา และกำเนิดโล่เฉีย (เหล่าจาหรือ
นาจา 哪吒)

ภาพสลักเล่าเรื่องห้องสินตอนเกียงจูแหกเขยเรียนวิชากับอาจารย์ง้วนสี่เทียนจนอยู่ถึง ๔๐ ปี
จนมีอายุได้ ๗๒ ปี อาจารย์ส่งให้มาช่วยจิ๋วบู้ออง ทำนุบำรุงแผ่นดิน ประดับซุ้มโขลงนทวาร
The Carving of "Fengshen yanyi" at the Archways

ภาพสลักเล่าเรื่องห้องสินตอนกำเนิดโลเจีย (หล่าจาหรือนาจา) มีภาพหลี่จิ้ง (ลิเจิ้ง) นายทหารรักษาด่านผู้เป็นบิดา และกำลังรบ
กับนางเจียกั๋วมาแก้แค้นแทนศิษย์ที่ถูกฆ่าตาย โลเจีย (หล่าจาหรือนาจา) ซึ่งเทพยดาส่งให้มาเกิดเพื่อช่วยเกียงจูแหกเขยทำศึกสงคราม
The Carving of the Chinese Chronicle "Fengshen yanyi" about the birth of Nezha

สิงโตล้อแก้วบนทับหลังเหนือช่องประตูกลางด้านใน ประดับซุ้มโขลงทวาร
Lions playing with crystal balls on the Lintel in the middle of the Archways

รายละเอียดซุ้มโขงนทวาร
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก

*Details of the Archways
at the inner Phra Rabiang Eastside of the Main Chapel*

ศาลเจ้า ศาลพระภูมิเจ้าที่ ศาลเทพารักษ์ หรือ ศาลเจ้าต่างๆ ของจีนมีมากและหลายขนาด แกะสลัก ลวดลายวิจิตรพิสดารแตกต่างกันไป ศาลเจ้าที่บางศาล มีขนาดเล็ก หลังคาเตี้ยเรียบง่าย มีช่อฟ้าด้านหน้าและมีลาย ประดับตกแต่งทั้งผนังภายในและภายนอกโดยรอบแต่พองาม ศาลเจ้าบางหลังทำวิจิตรพิสดารดูจะสวยเกินของจริงเสียอีก โดยเฉพาะหลังคาทำสูงแอ่นโค้ง ประดับด้วยตัวมังกร ปลามังกร และรูปแกะสลักต่างๆ

ทับหลัง แผ่นหินทับหลัง มักพบตามซุ้มโขลงนทวาร
จำลอง หรือเป็นแผ่นอิฐระเพื่อนำมาติดตั้งเป็นการเฉพาะที่
หน้าประตูเหนือทางเข้า สำหรับอาคารที่มีความสำคัญ เช่น
โบสถ์ วิหาร ศาลา เป็นแผ่นหินที่แกะสลักกวีานชาวลีล จน
ภาพและลายต่างๆ พลิกพลิ้ว เกือบเป็นภาพลอยตัว
มักสลักเป็นภาพเล่าเรื่องในวรรณคดี ฝีมืองดงามมาก
ไม่แพ้งานประเภทไม้

เขียนเหอเขียนก๊วแบกตะกร้าดอกไม้ ประดับเขามอที่ ๑๒
Sian He Xiang carrying a flower basket at Khao Mo 12

รายละเอียดประติมากรรมก่งเจ้าที่ (ตี่จู๋) ประดับเขามอที่ ๓
Details of Shrine at Khao Mo 3

รายละเอียดของลวดลายบนก่งจีนจำลองเป็นรูปหลานไฉเหอ ประดับเขามอที่ ๑๒
Details of Shrine as Sian Lan Caihe at Khao Mo 12

Details of a Shrine at Khao Mo 3

รายละเอียดของลวดลายบนแท่งหินจำลอง ประดับเขมอที่ ๓

เสามังกร มักเรียกกันว่า ฮั่วเปียว (华表) เป็นเสาดกแต่งประดับหน้าอาคารต่าง เช่น สมัยโบราณใช้ประดับตามพระราชวังหลวง สวนสาธารณะของจักรพรรดิ และตามสุสานทาง แยก ต่อมานำมาใช้ประดับหน้าศาลเจ้า และอาคารที่สำคัญอื่นๆ ด้วย

เสานี้มักทำขึ้นไว้เป็นคู่ๆ เช่น มักไว้ตรงด้านหน้า และด้านหลังของจัตุรัสเทียนอันเหมิน กรุงปักกิ่ง ซึ่งถือเป็นจุดศูนย์กลางของมหานคร คือ เป็นประตูลัทธิภาพแห่งสวรรค์ เสาแต่ละ ต้นแกะสลักลายนูนต่ำรูปมังกรกำลังเลื้อยพันเสาชูแป้นซึ่งบนยอดเป็นรูปสัตว์ชนิดหนึ่ง รูปร่างอ้วนเตี้ยนั่งอยู่ เรียกกันว่า โห้ว

กล่าวกันว่า เสาฮั่วเปียว มีประวัติความเป็นมายาวนาน คือ เดิมสร้างด้วยไม้มีมา ตั้งแต่สมัยจักรพรรดิเจียว (เหยา 尧) และจักรพรรดิซุ่น (สั่น 舜) ทรงต้องการจะรับฟัง ความทุกข์สุขของราษฎรโดยตรง ต้องการรับฟังเสียงวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นจาก ประชาชน จึงเชิญชวนบอกกล่าวให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ วิธีการคือ ทรงตั้งเสาไม้มีแผ่นไม้ขวาง เป็นรูปกากบาท ตั้งไว้ที่ตลาดกลางแจ้งสาธารณะกลางเมือง เพื่อว่าประชาชนจะได้มาเขียนหนังสือ ระบายบอกความทุกข์สุขไว้ที่แผ่นกระดานนั้น เพื่อ พระองค์จะได้รับทราบ และดำเนินการแก้ไข อาณาประชาราษฎร์จะได้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ไม่ถูก อิทธิพลใดๆ รังแก

ต่อมาสมัยราชวงศ์ฮั่น (汉朝) จึงเปลี่ยนมาใช้เสาหินแทนและรูปแบบของเสาดลอด จนลวดลายและวัตถุประสงค์การใช้ก็เปลี่ยนไปตามลำดับจนยุคหลังนำมาใช้ประดับหน้าประตูวัง หน้าประตูศาสนสถาน เช่น ศาลเจ้า และรูปลักษณะก็เปลี่ยนไป เช่น เสาหินที่วัดพระเชตุพน วิมลมังคลาราม เป็นเสากลม มีมังกรพันรอบหัวมังกรหันลงสู่พื้นดิน ติดโคนประทีปสำริดไว้ ด้านบน เป็นต้น

ธรรมเนียมปฏิบัติการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแบบนี้ มีสืบมาแต่ได้เปลี่ยน จากเสาไม้เป็นเสาหินในสมัยราชวงศ์ฮั่น และต่อมาเสาหินประชาพิจารณ์นี้ ได้กลายมาเป็น เสาประดับอาคารสถานที่ และตกแต่งลวดลายอย่างพิสดารออกไปทุกที เสาหินก็กลายมา เป็นเสาประดับแสดงความอลังการไว้ที่หน้าประตูวัง หน้าศาสนสถาน และอื่นๆ ไปในที่สุด

หลังมุขสามทิศตั้ง	ต่างสัณฐานอันเอย
แห่งวิหารสามแล	หลากเพี้ยน
ปักเสาศิลาพรรณ	พิศแผก กันพอ
กอบกึ่งกึ่งขยี้รไว	เวียโคม ะ

โคลงต้นเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

สิ่งของเครื่องใช้ อาจกล่าวได้ว่า เครื่องจำหลักหินของจีนที่น่าสนใจนอกจากตุ๊กตารูปบุคคล รูปสัตว์ต่างๆ แล้ว สิ่งของเบ็ดเตล็ดที่เป็นจำพวกสิ่งของเครื่องใช้ก็น่าสนใจไม่น้อย เพราะเป็นเครื่องใช้สอยที่ดีและคงทนถาวร เช่น กลอง กระจก บัว กระจกต้นไม้ กระจกรูป แท่นบูชา และแจกัน เป็นต้น

กระจกบัว ตามปกติจีนนิยมใช้เป็นจำพวกเครื่องปั้นดินเผาเคลือบ แต่อาจเห็นว่า นอกจากราคาแพงแล้ว ยังไม่มั่นคงแข็งแรง จึงใช้หินมาทำเป็นกระจกบัวดูบ้าง ก็ปรากฏว่า แปลกไปอีกแบบหนึ่ง มีหลายขนาดและหลายแบบ มีทั้งแบบเหลี่ยมและแบบกลม ด้านข้างแกะสลักเป็นรูปลาย

เครือเถา ลายดอกไม้ สวยงามพอใช้ทีเดียว กระจกบัวบางใบแกะสลักตัวอักษรจีน เป็นบทกวีพรรณนาความงามของธรรมชาติก็มี

กระจกต้นไม้ มีขนาดใหญ่เพราะต้องเอาต้นไม้ลงไปปลูกในกระจก เช่น ต้นแก้ว ต้นลั่นทม เป็นต้น โดยมากทำเป็นทรงกลมและทรงเหลี่ยม

กระจกรูป มีหลายขนาด มักทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่ทำเป็นรูปกลมรูปเหลี่ยมก็มี ด้านข้างแกะสลักลวดลายสวยงาม

ภาพสลักนูนต่ำรูปต้นไม้ ดอกบัวและนกกระเรียน ประดับฐานขั้วพัทธสีมาพระอุโบสถ

ศิลาสลักรูปกลองมีหูจับวางบนฐานรูปสี่เหลี่ยม
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศใต้

The Stone drum with handles on the square base
at the inner Phra Rabiang south side of the Main Chapel

กลอง เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ทั้งเพื่อใช้งานสงคราม และงานพิธีกรรม ซึ่งมีใช้มาหลายพันปีมาแล้ว มีทั้งที่ทำด้วยไม้ หน้ากลองทำด้วยหนังสัตว์ และที่ทำด้วยโลหะ โดยเฉพาะ กลองโลหะที่เรียกว่า “กลองมโหระทึก” มีชื่อเสียงมาก เป็น ของชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ของจีน อาทิ มณฑล ยูนนาน (หยุนหนาน) มณฑลกว่างสี (กว่างซี) เช่น จ้วง ตั้ง แม้ว และเย้า เป็นต้น เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างสี เป็นแหล่งใหญ่ ได้พบมากกว่า ๑,๓๐๐ ใบ มีอายุตั้งแต่ ๒,๖๐๐ ปีมาแล้ว ลูกที่ใหญ่สุดหน้ากลองกว้างราว ๑.๖๕ เมตร สูง ๓๗.๕ เซนติเมตรหนัก ๓๐๐ กิโลกรัม

กลองที่นิยมนำมาแกะสลักหิน เป็นการเลียนแบบ กลองไม้ทั่วไป มี ๒ หน้า ทำด้วยไม้ ขึงหนังสัตว์ทั้ง ๒ หน้า ไทยเราเรียก “กลองเพล” เพราะมีขนาดใหญ่ใช้ประจำวัด

แต่ของจีนนิยมใช้ในงานสงครามและในขบวนเชิดสิงโต สองข้างตัวกลองทำเป็นลายหน้าสิงโตคาบหัวงูเหล็กกลม หัวงูเหล็กนี้ใช้สำหรับผูกยึดไม่ให้กลองเลื่อนไหลติดตรงอยู่กับที่ ตัวกลองแกะสลักตกแต่งเป็นลายประเจี๊ยบอย่างสวยงาม

แท่นบูชา มีลักษณะคล้ายๆ กับโต๊ะหมู่บูชาที่มีเพราะ ทำเลียนแบบเครื่องไม้ สามารถยกแยกกันได้ นำมารวมกัน ก็ได้ จึงสะดวก คือ ที่ทำเป็นแท่นสั้นยาวมีทั้งในทางขวาง และทางยาว ก็คงทำไว้สำหรับใช้วางกระถางดอกไม้ รูปเทียน และเครื่องบูชาเช่นธูปเทียนไปในวัดหรือศาลเจ้า เป็นภาชนะเครื่องใช้แบบติดที่ตายตัวเพราะหนัก แต่ทนทาน ตากแดดตากฝนได้อย่างดี ด้านข้างแท่นทุกชั้นที่มองเห็น จะต้องแกะสลักลายเป็นการเลียนแบบโต๊ะชาสิงห์ และลาย ดอกไม้พรรณพฤกษาทั่วไปอย่างสวยงาม

Westerners at the Western-styled clock Sheltered Gate

ชาวตะวันตก ประตูซุ้มประตุนาฬิกาฝรั่ง

Wat Pho

If we are to choose three most prestigious temples from more than 30,000 temples around the kingdom, Wat Pho at Tha Tian will definitely be one of them. Its official name is Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram. Its existence could be traced back to the old capital city of Ayutthaya. When King Rama I founded Bangkok as the new capital, he had the temple restored and renovated. It was the king's policy to have a large collection of ancient objects and monuments housed and virtually all kinds of knowledge documented in that temple. The restoration took 7 years, 5 months and 28 days to complete, costing the royal purse no less than 5,811 *chang* and involving approximately 20,000 workers. It was, therefore, King Rama I's personal temple. It saw another renovation by the order of King Rama III when more religious objects were accumulated.

Wat Pho at Tha Tian has been considered an open public university. This is not far from the truth. As a university, it was able to offer the following four or five fields of specialization:

1. Medicine and Pharmacy. At King Rama III's command, all existing textbooks on traditional Thai medicine, including names of herbs, massage, yoga or physiotherapy, were collected. They were to be recorded on the stone. These stone slabs then were pasted on numerous posts and pillars around the temple. They were available for people who wished to apply these pearls of wisdom to cure diseases or grow their own herbs.

2. Literary Arts. Scholars were assembled to compose a great variety of poetry (*khleng, chan, kap and klon*). Exemplary verse was given for others to study and emulate. One could study all kinds of learning from books made from *Khoi* paper (*Streblus asper*), palm leaves, and stone inscriptions, as well as the three Buddhist canons (*Tripitaka*). The temple, therefore, was a true public library.

3. History and Archaeology. Human figures of 32 different ethnic and linguistic backgrounds were created. The temple is a museum in its own right, with the greatest number of pagodas or *chedi* (99), about 689 bronze Buddha images (if we include the *Arahants* and plastered images of Buddha, the number will grow to 872), 237 religious dwellings and a large number of paintings, Chinese stone figures, pictures of religious ceremonies and fairs, the names and lives of the patriarchs who governed the temple, etc. They are all fascinating subjects of study.

4. Thai Architecture and the Ten Divisions of Thai Craft. The architectural constructions were multifarious—Thai, Chinese and European. There were paintings, sculptures, decorations and plastered works of art. The temple is a wonderful source for the study of Thai art and craft.

This book will focus only on Chinese stone figures. They were endearingly called “dolls, toys” or “models”. These model toys represented human or animal figures or objects on a smaller than life scale. However, stone figures could be smaller or larger than life size. Since they looked like the toy dolls or miniatures, they tended to be grouped in the same category. Of course, we sometimes call a miniature town a “doll town” — just like a cute toy.

The inscription describes about the construction activities initiated by King Rama I. Originally the temple had four archways the top of which was decorated with porcelain cups. Outside the low wall surrounding a *chedi* or pagoda there stood a pair of demons guarding the gate. (There were 13 gates. Those that did not have demon guardians would have a pair of four-footed animals standing on the threshold. These animals were made of plaster, with a wooden-core. All these were taken down during King Rama III's restoration and replaced by 32 panels and each corner of the wall stone-paved). In addition, there were nine other archways the top of which was decorated with glazed tiles and two ordinary gates. At each of the eleven archways stood a pair of animal figures, thus totaling 22 in number.

Such a description shows that the plastered demons each carrying a huge club must have been pulled down during the reign of King Rama III when they were replaced by Chinese stone warrior figures. The latter bore a similar size and were as fierce-looking as the demons. The stone figures would last longer and look different from the demon figures at Temple of the Dawn and Temple of the Emerald Buddha. The 22 animal figures at the eleven archways, on the other hand, were smaller. There is reason to believe that the Chinese stone figures must have been brought into Bangkok since the reign of King Rama I.

The reign of King Rama III saw another comprehensive restoration. In 1831 it was recorded that a number of Chinese lion figures (on top of the square posts) were planted at the base of the handrails of brick staircases and on the steps of the cathedrals, chapels, pavilions (*sala*) and other spired structures. Some lion figures, especially those

with a solid base, were also found on either side of the gate. The general purpose was to decorate rather than observe the traditional religious practice. There were figures of Thai spirits and lion, but they were more costly to make. The Thai figures were reserved for places of significance, e.g. in front of the main chapels. In contrast, the imported Chinese lion figures were mainly meant for interior doors.

Chinese stone figures were made of green stone. The nobility figures wore formal attire, as usually seen in the Chinese opera. Some stone columns were of different hues, hanging from the tree branches, serving as lamps. Sometimes the green stone was used as a candle-stand. The stone guardian figures, on the other hand, were usually found on the balcony in front of the door (i.e. the external area), the cathedral and the chapel while the three-tiered sedan (or the stone archway) was put in front of the grandstand.

There were eight European-looking stone figures, about 8 cubits in height, guarding the gates of the low wall surrounding the pagoda. Two were put in front of each gate and two behind. They were imported specially for the grand restoration project of King Rama III.

Another type of stone figures was made of glazed porcelain tiles. Such figures were used to decorate the handrails around the brick staircases around the main chapel. Unfortunately, they were all gone.

Some plastered miniature hills were transported from the Grand Palace to be put outside and inside the low wall surrounding the pagoda. Nothing now remains on the outside, but inside the wall one can still see trees at the foot of the hill as well as on the hill. There are Chinese stupas and lamps, stone human and animal figures. Towards the east of the chapel there are two stone figures of the drinking men.

It is a real shame that at present a number of Chinese stone figures increasingly show signs of damage. Sometimes one sees tourists sitting on the animal stone figures. These figures should be restored to their proper condition and re-positioned to avoid further damage. These are rare ancient objects of art with historical significance and have given rise to such colorful expressions in Thai as the following:

- "crouching with a crystal ball in the mouth" which means showing complete obedience or compliance to someone. It refers to the stone lion figure in such a posture. Sometimes the figure called "a lion with a crystal in its mouth."

- "as still as the stone lion" which means lying completely still like a dead person.

King Rama III and the Construction of Temples with Chinese Art Objects

When King Rama II died on 21 July 1824, Prince Chetsadabodin, his eldest son, ascended the throne at the age of 38 and reigned until 2 April 1851. He had already displayed remarkable shrewdness in carrying out the assignments entrusted to him by his royal father. Because of his well-versed experience in the government, all the royal family members and nobility requested him to rule the nation and swore allegiance to the new king.

The new king was a devout Buddhist. While being Prince Krommamun Chetsadabodin, he set up almshouses for the poor, set captive animals free, helped the needy and the elderly, and organized Dhamma sermons for the general public eight times a month.

During the junk-sailing season, the king asked the merchants who sailed to China to carry 50-100 barrels of half-milled rice on his behalf and give them to the Chinese poor and hungry. He also participated in other charities, e.g. *kathin*, a religious robe-giving ceremony.

Even on his deathbed, he showed concern for the temples that he had built. Some were on a large scale, others half-completed. He wanted to see them maintained and completed and left behind a request to the next king to use ten thousand *chang* from the treasury, which had enjoyed a surplus of forty thousand *chang*, for those purposes. (One *chang* was equal to 80 baht.)

The profit from the junk trade was informally known as "the red-bag money." It was so called because of the color of the bag that the money was put in. Each red cloth bag, containing 10 *chang* of money, was personally sealed by the king and given to his entrusted spouses to keep beside their beds. He often said that this money would be used "to ransom the nation" one day. True to his word, when Siam had a dispute with France in 1893, King Rama V used this money to pay the French in return for the province of Chantaburi and others and steered the nation from perils.

The king was also a talented craftsman. While he spent the morning overseeing government affairs, the afternoon was reserved for his artist courtiers. These noble craftsmen would present their model sculptures, designs or writings to him before actual implementation. It is evident from the number of temples and *chedi* constructed and renovated that he was truly interested in art and craft. The palaces were renovated. The gates of the palace walls the

top of which was made of reddened wood were pulled down and changed to stronger plaster work. The tops of the gates of the battle towers and drum towers were changed to a coronet shape. In addition, his reign saw a large number of new fortresses, citadels, canals, men-of-war and temples constructed or renovated.

After the temples had been built or renovated, there would be great celebration. These temples, whether in Bangkok, Thonburi, or elsewhere, are of significant cultural value. They include Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram, Wat Mahathat Yuwaratrangsarit, Wat Suthat Thepwararam, Wat Saket, Wat Ratchaburana, Wat Chanasongkram, Wat Ratchanatdaram, Wat Thepthidaram, Wat Bophitphimuk, Wat Yannawa, Wat Ratcha-orotsaram (the king's personal temple), Wat Ratchasittharam, Wat Phakhininat, Wat Molilokayaram, Wat Arun Ratchawararam, Wat Rakhang Kositaram, Wat Phrayatham, Wat Suwannaram, Wat Chaloemphrakiat, Wat Amphawan Chetiyaram, Wat Suwandararam. The total number of constructed and restored temples was 73, including the famous Loha Prasat at Wat Ratchanatdaram which is the only remaining metal construction in the world.

The following will touch upon two of the important temples that were restored with artistic additions: Wat Yannawa and Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram.

At Wat Yannawa a life-size junk made of brick and plaster was built at the back of the main chapel. It is about 40 meters long. In the ship's hold stands a *chedi*. The junk was named "Lok Udon." King Rama III personally supervised the construction. The small pavilion where he worked is still there. Being a junk merchant himself once, he foresaw that one day such junks would disappear. Thus, he built a model for the posterity to learn how the international maritime trade was conducted then and what the vessel looked like.

At Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram he added a large number of new constructions. For example at the Chapel of the Reclining Buddha he built two big *chedis* alongside Phra Maha Chedi Si Sanpetchadayan (paved with green tiles) built by Rama I. One was called Phra Maha Chedi Dilokthamnithan (paved with white tiles) dedicated to his royal father; the other was called Phra Maha Chedi Munipattaparikkhan (paved with yellow tiles) for himself. (The dark purple tiled *chedi* to the west was

later built by King Rama IV and was based on the model of Wat Suan Luang Sopsawan or "Si Suriyothai" chedi in Ayutthaya.) Other contributions he made included chedis around the veranda, hills, small pavilions around the temple, and stone slabs on which traditional pharmacopeia was inscribed.

In addition, he had the Chinnasi Buddha Image transported from Phitsanulok Province to preside over the the main chapel of Wat Bowonnivet. He created the winter robe to clothe the Emerald Buddha (hitherto there had been two seasonal robes). Thus began a new tradition: changing of the robes for the presiding images of Buddha for each season. He also made the gilded robes for other presiding Buddha images.

Not only was King Rama III a role model for the maintenance of Buddhism, a very significant institution that ensures national socio-cultural security, but he also persuaded other royal family members, the nobility, civil servants, merchants and the general public to give alms and build other temples. There was a common saying among the Thai people then that "the King favors those that build the temples." For instance, one of his junk merchant friends, by the name of Chao Sua To (later given the title of Chao Phraya Nikonbodin To Kanlayanamit) of Fujian Chinese origin, built Wat Kanlayanamit based on the model of Wat Phananchong in Ayutthaya; the temple was popularly called Wat San Bao Gong. Besides, the king promoted learning among the monks and novices in and outside Bangkok. Those who showed scholarship and passed the examination were promoted to higher ranks.

One of the reasons why the king could afford to maintain so many temples was that he was a merchant king who knew how to do junk trade with China. This was a period when boat building was quite advanced. There were many Chinese junks and western ships in use. Travel by junk was safe and convenient. The king ordered the boat builders to build more junks, battle ships and patrol boats for national security purposes as well as for commercial purposes. Earnings would go to the royal treasury. For information, some of the names of the ships were Thepkosin, Rabinbuakaew (later replaced by Chindaduangkaew after the Rabinbuakaew ship was wrecked in front of Hainan Island off the Chinese coast), Klaewklangsamut, Phutthamnat, Ratcharit, Witthayakhom, Udomdet, Wetcha-ngat, Watthananam, Sayamphop, Chopsamut, and Sutsakhon.

The king liked to make friends and invested with Chinese settlers in Thailand some of whom became millionaires or important courtiers. While the Crown Prince, he supervised the Port Department and became a very wealthy trader. His royal father and the general public called him "Chao Sua Junk" (Chao Sua is a Chinese term for a wealthy merchant). After his ascension to the throne, he was named "the Merchant King" or "the King of Com-

merce," signifying his expertise in the field. The Chinese government also called him "Zheng Fu," the word "Fu" meaning happiness and prosperity. The king was so called because through trading the country was made happy and prosperous. (The Chinese authorities called King Rama I "Zheng Hua"—"Hua" means "celestial", King Rama II "Zheng Po"—"Po" means Buddha.) Thus, the given name is a credit to the king's reputation. John Crawford, a British envoy, recorded towards the end of King Rama II's reign that each year eight ships traded with Guangdong, forty ships with Hainan, 32 ships with Fujian and Guangnan. It was most likely that the reign of King Rama III would definitely see a higher number. It was an indication how safe and common the maritime trade and navigation were.

Some money came from taxation. Hitherto no tax had been levied. Now taxes were imposed on Chinese gambling dens, lottery, goods shipped in the junks, and six prohibited goods covering pepper, sappan-wood, ironwood, salt, coconut oil and other kinds of oil. The revenue thus earned was used to support the country, pay for the civil servants' salaries, and uphold Buddhism.

During King Rama III's reign, many Thai-Chinese merchants traded with China and became wealthy, e.g. Phraya Chodukaratchasetthi (Thongchin), Phraya Chodukaratchasetthi (Bunma), Phraya Chodukaratchasetthi (Chong). They persuaded other Chinese to board the junks and migrate to Thailand. The Chinese immigrants were from all walks of life: rice farmers, plant growers, manual labourers, carpenters, plasterers, ironsmiths, goldsmiths, painters, etc. At that time, getting Chinese people into Thailand was a lucrative import business, because the money was earned both from the passenger fare and from the broker fees. It was said that each year saw approximately 6,000-8,000 Chinese immigrants boarding from Santou Haigou, and Xiamen seaports in China.

Thus, the king's 27-year reign witnessed the immigration of about 156,000-208,000 Chinese. He sent 17 embassies to negotiate trade with China (there were 22 embassies during King Rama I's reign and 13 during King Rama II's). The Chinese authorities called such embassy "Jin Gong," meaning tributes from a smaller to a larger.

The Chinese immigrants made substantial contributions to the work of canal digging, construction of temples, sawmills, shop-houses and residences, roads, boats, etc. There was a common Thai saying that "craftsmanship belongs to the Chinese; the property belongs to the Thai." This, to a large extent, explains the popularity of Chinese art in this period. All the architectural restorations and innovations in the temples, chapels and bell towers, therefore, bore the dual Thai-Chinese influence, something peculiar to the reign of King Rama III.

It is peculiar to the reign of King Rama III. Each king may have different ideas and policies about art and craft, but in most cases the difference is not so apparent. However, King Rama III had a marked interest in Chinese art, because all his life he had been in close contact with all things Chinese. He was an expert in Chinese art and culture in his own right. The Thai craftsmen's strength was in carpentry, while the Chinese were good at plastering work of all types and were available when required. When these Chinese craftsmen did their jobs, they would almost inevitably introduce the Chinese elements into their work. This can be seen in brickwork, sculpting and molding in stucco, decorations with glazed tiles, or any other Chinese-styled creation. The king's reign, therefore, was characterized by this Thai-Chinese duality.

In fact, the interest in the Chinese art had started earlier in King Rama II's reign. It was known as "the Chinese way." The intention behind King Rama II's building the "Right-Hand Garden" (or Suan Kwa) in the Grand Palace was to follow the Chinese example. In the seventh month when the junks sailed home, the Thai embassy on the "Jin Gong" mission and other Thai merchants who traded with China reported to the King that in Beijing and Guangdong the imperial palaces and the residences of the nobility and merchants were beautifully adorned by gardens, ponds and mound hills. The king assigned Prince Chetsadabodin (later King Rama III) to carry out such construction. The "Chinese garden" thus came into being, featuring decorations imported from China, including stones, figures and figurines, arches, and pavilions. It was something of a novelty, "the modern way". Prince Naris commented that the Chinese garden was "beautiful in a strange way." One could learn about the importation of Chinese stone figures from the dialogue conducted in verse between Sunthorn Phu and Prince Chetsadabodin at the Amarin-dravinichai Hall as follows:

(Prince Chetsadabodin)	<i>The lion rises as if alive,</i>
(Sunthorn Phu)	<i>Its head is up and all ready.</i>
(Prince Chetsadabodin)	<i>Where does it come from, this mannered one?</i>
(Sunthorn Phu)	<i>Hard to push, hard to shove, from China.</i>

Chinese art reached its height of popularity in King Rama III's reign. With economic prosperity and much profit from the junk trade, the king was able to build and restore a large number of temples. Chinese art was applied to such architectural works as *Cho Fa* (decorations of the two ends of the temple roof), *Bai Raka* (decorations hanging from *Cho Fa*), *Hang Hong* (decorations on the gable of the temple), doors, windows, roofs, gables, lower walls surrounding the chedi, balcony, etc. Such external decorations as chedi, figures, door arches, plant pots, lotus pots, vases and incense burners were imported from China. Painting, however, was done by Thai artists. Even then, Chinese influence managed to creep in, especially in the use of paints. Some paintings were done by Chinese artists as those in Wat Ratcha-orasaram, the king's personal wat, where the main chapel, *sala* (pavilion), monks' cells, and others bore Chinese influence. The coinage "Keng Chin" (Chinese pavilion) must have been popular at this time, as witnessed in the following verse celebrating the glory of King Rama III written by Phraya Chaivichit (Phuek):

Temples are now built in a strange fashion.
 Many changes are seen in Cho Fa, Hang Hong,
 old design so easily broken.
 So, the temple-Ratcha-orot by name-
 has its gables done Western-styled.
 Tiles are glazed, colored, imported, bright and shining.
 Some Chinese-looking pavilions are made by
 Chinese workers in Sampeng.
 They are hired craftsman, well fed.

The Birth of Chinese Stone Figurines

For thousands of years the Chinese have been using a variety of techniques such as sculpting, molding and modeling to make figurines. The creations represented human personalities, animals, gods and goddesses, mythological figures, or other sacred beings. They were designed for a variety of purposes: decorations, entertainments, gifts, commemoration of the loved or deceased ones, religious offerings and aggrandizement.

The Chinese are second to none in stone figures, because their kings were fond of using stone figures to express gratitude to historical, religious and cultural personalities as the occasion might demand. Beautiful carving and sculpting is seen on the royal and government seals, seals of the nobility, even personal seals of the commoners. Religious pictures to which homage was paid were sculpted and molded. They can be seen in a number of caves, big and small, in remote areas, along the silk road and others. Stone, of course, seems to be a natural material because of its permanence. One can do many things with the material, including for training and teaching purposes. Thus, China has been one of the great nations that have left innumerable cultural heritage.

There are thousands of life-size stone figurines found in the Mausoleum of some Chinese emperors, e.g. Emperor Qin Shi at the town of Xi'an. The model figures reflected how much faith they had in their ancestors, power, prosperity and ability. One of the unexpected outcomes is that they have become tourist attractions.

The materials used were numerous, e.g. gold, silver, bronze, iron, bones, ivory, kilned earth, glazed objects, wood, stone, jade, etc. The Chinese craftsmen have shown themselves second to none in this field.

Figurines came in various sizes and models; usually they tend to represent felicity figures, gods and goddesses, theatrical characters, and historical figures.

Felicity figurines: They tend to be human figures, animals, gods and goddesses, or mortals who have become *immortals* or gods. They represent good luck and are similar to *Fu Lou Shou* (three Chinese words meaning happiness, prosperity and longevity respectively). In other words, we need talent and luck to be successful. Hard work alone is not enough. These figurines represent something of a magical force to help us.

Figurines of Gods and Goddesses: They usually represent the Eight Immortals, humans or animals that have attained the status of deity. Some represent the Four Guardians of the World or famous personalities from the legend, religion or history. Such figures include Guan-Yu, Zhong Kui (Evil-conquering God), Ji Gong huafo (monk that likes to help unconventional people), Hua-Ha (double immortals), Eighteen Arahants.

Theatrical Characters: They are usually taken from the stories, ancient tales, or folk lore, e.g. *Xiyouji* (Journey to the West), Hua Mulan, Wu Song the tiger fighter, and Yia Fei. They include mythical animals, like funny-looking turtles

Historical figurines: They are taken from histories of different ages. Some are noblemen and warriors from *Romance of The Three Kingdoms*. Others are taken from folk lore or the stories about dynasties with real historical names. They include kings, queens, concubines, and western military officers.

The Chinese stone figurines at Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram, Temple of the Dawn and others are a mixed bag. Thai people did not really understand the significance or the tradition of Chinese figurines. They brought back something they saw beautiful and easy to transport by junk. Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram happens to house more beautiful figurines than other temples. They are useful objects for study and tourist attractions. They can be classified as follows:

1. Figures of noblemen and royalties: Most are figures of noblemen and warriors. Very few are figures of kings and queens. There are a fair number of general soldiers. The figures of the noblemen are large-sized.

2. Figures of holy men: Most are figures of ascetics and monks of various beliefs and religions prevalent in China, e.g. Daoism and Confucianism.

3. Figures of personalities: This is a mixed bag. Most are of a smaller size, e.g. women, men children, students, scholars, and learned men. Figures of noble animals are often very beautiful.

4. Figures of gods and goddesses: They are arahants, beings that have become immortal, the Four Guardians of the world, Fu Lou Shou and others.

5. Figures of mythical animals: The most common are lions. Other animals are rare. They include Thai mythical animals such as *Garuda* and *Kinnari*.

6. Figures of animals: There are quite a few of animal figurines, usually of a smaller size. Playing no real significant part, they include tigers, deer, buffaloes, horses, goats, elephants and camels.

7. Figures of Westerners: Though few in number, the life-sized ones represent some of the masterpieces in the same rank as the Chinese noblemen and warriors. The smaller-sized soldiers look very real.

8. Architectural Figures: These are models, chedi, shrines, archways, lintels, dragon pillars or columns and lantern posts.

9. Utensils and furniture: They are such miscellaneous items as pots, vases, tables and chairs.

Life-sized or bigger-than-life figurines are very beautiful, especially those of the noblemen and warriors and Western people. They depict the clothing and decorations in great detail. They are authentic Chinese art created by master craftsmen. The smaller-sized figurines are lower in quality and must have been made by second-rate craftsmen. There are some smaller-sized figurines with very fine quality, the details of which will be dealt with later.

Objectives of the Creation of Chinese Stone Figurines

One of the most important Chinese traditional practices is the construction of burial grounds for their ancestors in accordance with the Confucian doctrine. This involves proper geomancy and social decorum. The burial grounds for the established, noble or wealthy families are spacious with beautiful decorations. One will see sculpted figures, lotus-shaped posts, placards and other pictures positioned at appropriate places. Such arrangements are part of Feng Shui. The Chinese believe that if the burial grounds are properly prepared, the dead will be happy and their descendants will prosper.

The figures and figurines are indicative of the power and influence of the dead and their families. They serve the dead in the after-life and protect the grounds from evil forces that might come to bother the souls of the dead.

In important burial grounds in China one can see a number of figurines of noblemen and warriors, animals, servants and others lining on both sides of the entrance leading to the tombs. Such examples include the burial grounds of the Ming Dynasty in Beijing and those of the Tang Dynasty in Xi'an. In Thailand there are some famous burial grounds such as those of the Na Ranong family in Ranong Province.

Stone figurines are also used to decorate important places, e.g. government buildings, religious places, shrines, shops and houses. Some animals or gods are believed to possess power over spirits and evil forces. They include tigers, lions, the Four Guardians of the World, sacred objects (Fu Lou Shou), warriors, western persons, etc. It is quite common to see them standing prominently on both sides of the entrance or in front of the buildings, companies and shops.

Like Thai people, the Chinese believe in ghosts and spirits. They include Goddess of Cereals, gods guarding specific localities, gods of woods and hills, ghosts of the ancestors, gate guardians, the spirit of the stove, celestial beings, the moon and the sun. They have worshipped a multitude of gods and goddesses. Consequently, their way of life is closely associated with their belief. Wherever they go, they will put up shrines to such an extent that where there are Chinese, there is a shrine.

Religion and belief in ghosts and spirits go hand in hand with the heroic exploits of the ancestors. For instance, when some villagers were afraid of the misfortune that might be brought about by evil spirits, they would

build figures of the local gods to protect their places from the evil forces. Here is a story about their origin. During the Tang Dynasty there were two renowned warriors, Sing Kiang and Ouay Si Giang. Their appearances inspired such fear that no enemy wanted to fight with them. These two warriors, therefore, were sculpted or painted to stand as sentinel guards on either side of the gate. They usually are formally attired, carrying such weapons as pikes or lances, fierce looking, with a long beard. No ghost would dare enter the place. Thai people call such pictures as "Siao Gang" or the gate guards who invariably are Chinese.

There is another story about ghost busting. Zhong-Kui is called the prince of all ghosts. Once Emperor Tang Xuanzong of the Tang Dynasty fell seriously ill and had a dream. In the dream he was bothered by a ghost. He asked its name, and the ghost humbly replied, "Shwi Hoa". The emperor became furious and ordered his soldiers to arrest the ghost. Soon there was another huge ghost in civilian uniform who came to arrest the little ghost, gouged its eyes and broken its limbs. When the emperor asked who it was, the huge ghost fell on its knees and humbly said that his name was Zhong-Kui. He had been born in the reign of Emperor Tang Gaozong, sat for a civil servant examination but failed. In his sorrow, he fell from the staircase to his death in front of the palace. Emperor Tang Gaozong felt compassion for him, gave him a blue civilian uniform, and prepared a most decent funeral for him. He was grateful and vowed to keep away all the bad and evil ghosts so that the people and the emperors of the Tang Dynasty could live happily.

No sooner did the ghost utter these words than the Emperor woke up. He summoned Wu Daozi, the painter, to draw God Zhong-Kui in the form as recounted by the emperor. The drawing served to keep away all the bad ghosts and spirits, and soon the practice spread among his subjects. Since then, people have hung the picture of Zhong-Kui on the walls to scare away the ghosts. The practice is especially observed when a woman has just given birth to her baby and wants it protected from harm.

Animals that we often see are "a pair of male and female lions", known among the Chinese as "Zhuangyuanshi". The male lion is on the verge of stepping on the globe while the lioness is about to step on a lion cub. These animals are supposed to bring luck. One can see a huge picture of "Zhuangyuanshi" in front of the building for protection in Bangkok, e.g. in front of the Hua Chiao

Hospital, in front of the Time Square Building, and in front of many Chinese temples.

A lion dance, a very popular event in Thailand, is said to have been introduced by Ong Chiangsu, a Vietnamese prince, who sought refuge in Thailand during the reign of King Rama I. The Vietnamese prince accompanied the Thai king to various functions, in the army as well as at the court. In his spare time, he trained people to do a number of Vietnamese acrobatic dances, e.g. a somersault dance, balancing-pot dance, luring the lion with a crystal ball dance in the daytime, the lion carrying the crystal ball in its mouth dance in the evening. This was a gesture of gratitude to the Thai monarch. The dances were performed in front of the royal pavilion during the festivities. Thus, the lion dance has become part of the Thai entertainment. It originated in China and came to Thailand via Vietnam.

A number of Chinese stone figurines are found in more than ten temples in Bangkok. They are just decorations to make the landscape more attractive and pleasant and do not serve their original Chinese functions. Of course, there are some places owned by Thais of Chinese descent where the stone figurines are still traditionally maintained.

The Chinese garden reflects natural as well as Buddhist elements. Its arrangements were charged with philosophical implications through the hills, seas, islands, water, forests, bridges, pavilions, etc. It was nature in miniature. Later Chinese stone figurines were introduced to enhance its beauty. In some Thai temples, one may see some Chinese gardens at the corner of the wall.

Importation of Chinese Stone Figurines into Thailand

Chinese stone figurines were imported into Thailand in large numbers by King Rama III of Bangkok. The king found trading partners in the Chinese merchants who had settled in Thailand. He also built a number of junks and traded direct with China. In this way he made friends with merchants in Thailand and China. As a result, more Chinese stone figurines were shipped to Thailand in his reign than any other.

In fact, a great variety of Chinese stone figurines and materials had been introduced since the Ayutthaya days. There were stone slabs on the burial grounds and pagodas. Household utensils included stone pots (for lotuses and plants), stone vase and miniature shrines. There were also architectural components such as walls, balustrades, partitions with air and light vents, ash containers, ready-made burial plots, dragon pillars with lanterns, door panels, archways, etc. Besides, there were Chinese wooden shrines and furniture (cabinets, stools, beds, chairs, etc.) In the Ayutthaya Period junk trade flourished. Each year saw many junks coming to and going from such inland cities as Chantaburi, Nakhon Si Thammarat and Pattani. Thai junks were called "Bai Tou Chuan" meaning "white-headed boats", i.e. Guangdong Chinese boats. The order and manufacturing of goods could be processed as the junks entered or left the cities. This is the reason why there are Chinese stone constructions everywhere. During King Rama II, the governor of Nakhon Si Thammarat ordered a huge Chinese pagoda to be installed at Wat Phra Borommathat in Nakhon Si Thammarat. In Songkhla there were quite a few stone structures. At Wat Klang in Muang District, Chanthaburi Province, there is an inscription on the octagonal stone bell saying that it was brought from China in the later period of the Ayutthaya Kingdom. There must have been a lot more in the former capital but they were destroyed when it was sacked.

In the Rattanakosin Period the country was engaged in very few wars. Since the reign of King Rama II, the junk trade had been resumed. King Rama III could, therefore, devote himself to the trade freely with little concern about the wars with Myanmar. The following are some of the major reasons for the existence of a large number of Chinese stone figurines:

Firstly, the king had made much profit from trading

activities and was financially in the position to promote Buddhism the way he had always wanted. He built and restored 73 temples all of which bore Chinese influence. The style was peculiar to this particular king who admired Chinese art. He also persuaded Thai Chinese merchants to join him in the merit making. It seemed quite natural, therefore, to have the temples decorated with Chinese stone figurines.

Such Chinese stone figurines bore extraordinary similarity to the characters in the Chinese opera. They were in full civilian or military attires, in standing posture, therefore suitable to stand guard at the doorway. There were flat stone slabs of igneous rock which were put to other uses, for example, making chairs, stone tables, thresholds and pavements in the temples.

Secondly, junks sailing from Thailand would carry Thai goods to the full capacity. Goods included rice, leather, horns, elephant tusks, fragrant woods, rattan, teak, ironwood, potassium nitrate, lead and tin. Once the goods were sold out, the junks returned home filled with Chinese goods, e.g. silk fabrics, satin, silk, ironware, brassware, furniture, tea leaves, dishware, and jade. However, they were fairly light-weighted. When blown by the wind and tossed by the waves, the junks could sway, thus causing damage to the goods. Ballasts were, therefore, needed to keep the junks in balance. Chinese stone figurines seemed to provide a ready answer, because they were cheap and available. Once the junks arrived at the Thai ports, these stone figurines were taken out and given to the temples. As they came in many shapes, styles and colors, beautiful to look at and long-lasting, they were in great demand by the temples and the nobility.

Thirdly, it had also been the practice for the Chinese merchants to use stone figurines as ballasts in their junks. Once they arrived in Thailand, they presented these figurines as gifts to the king who took delight in them. The Chinese were also happy to propagate their art. With this mutual interest, stone figurines became very popular and were found in the temples, government buildings, at the courts of the king and his younger brother. Outside Bangkok another place where stone figures were most abundant was Songkhla, because it was the center of the Chinese in the early Bangkok period.

The temples with a large number of Chinese stone figurines are: Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram (Wat Pho), Temple of the Dawn (or Wat Chaeng with 304 figurines, mostly smaller-sized), Wat Suthat Thepwararam (Wat Phra To, Sao Ching Cha) and others built or restored by King Rama III.

Warrior

265 on the north side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

It could be said that virtually all the largest and most beautiful Chinese stone figurines were housed in Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram or Wat Pho. There were at least 1,000. Some might have been stolen or broken, but the remaining pieces are still worth studying.

ขุนนางฝ่ายบู

ประดับพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศเหนือ ๒๖๕

ขุนนางฝ่ายบู
ประดับพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศเหนือ

Warrior
on the north side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

Warrior
on the west side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

ขุนนางฝ่ายบู
ประดับพระวิหารพระพุทธไสยาสด้านทิศตะวันตก

Types of Stone Sculpted Figurines

The Chinese stone sculptures, popularly known as stone figurines, were imported into Thailand in great numbers and styles in the early Rattanakosin Period. Some were life-sized, others twice as big. Some sculptures were miniature models with felicitous details, e.g. in the architectural field there are archways through which people could walk, chedi and dragon columns.

Types of stone figurines can be summarized as follows:

Nobility and Military. Figures of formally attired noblemen are symbols of honor and prestige. They represent good fortune. It is not surprising that they are carefully crafted and look very much alive. Some are life-sized, some bigger, others smaller. They comprise both civilian and military officers.

The civilian nobility supervised administration, planning, management and ceremonies. They were courtly scholars. The stone figurines take a standing posture. They are good-looking, friendly-looking, carrying a fan in one hand and a book of Ru'i in the other. The book is a wooden or jade slab with short adages. Instead of a book, the stone figurines may carry something else, but they do not carry arms. Some are beautifully bearded, others with a clean shaven face. They look respectable and prosperous, wearing several layers of clothing because of the cold climate. Their headgear represent various ranks and differ from dynasty to dynasty. Anyone who has seen Chinese movies or paintings will appreciate the differences of the headgear in various periods, e.g. during the time of the three kingdoms, the Tang Dynasty and Qing Dynasty.

The military officers were represented standing. They embrace various ranks from head of the army to private soldier. They have a commanding stature. They are formally attired, ready for action, with short banners sticking out from the back, wearing armor and headgear. Headgear and jade belts are representative of high ranks. In auspicious paintings these noble military officers would be represented, fierce-looking, heavily bearded, carrying

such arms as halberds, lances, staffs, swords, etc, and wearing thick boots.

The military figures were crafted in various poses. Some minor officers are riding horses and carry no weapon. Their attires differ. Most wear simple Chinese clothes without decoration or armor. They all have headgear, riding tigers or stepping on them.

Some military stone figurines are clean-shaven, beautiful and slim. They look like ladies in men's formal attires, either military or civilian. It is of interest that they do not carry any weapon.

Holy Men and Ascetics. In fact, Buddhist monks have played a significant part in China as there have been a fair number of Chinese Buddhists. However, they tend to merge with Daoists and Confucianists and are hard to tell one from another.

In addition, many Chinese gods had been ascetic or holy men before they attained godhood. Gods of Peaceful Co-existence, for example, were holy men by the names of **Han Shan** and **Sue Ter** during the Tang Dynasty. In the drawings depicting these two figures, sometimes two old men were presented, and sometimes it was two young boys. Therefore, a careful study of the holy men will yield a lot of information.

These figurines are of secondary importance and not as intricately crafted. They tend to be smaller in size and few in number. Usually the figurines are holy men or monks standing or sitting, sometimes accompanied by animals. Bald-headed and kindly looking, they are dressed simply in thick clothes, carrying fly whisks. Some have their hair tied into knots.

What is interesting here is that there are few figurines of monks wearing Tibetan hats known in Buddhist parlance as "Bencha Buddha Mala". These are round-shaped hats, with the top expanding outward in five directions, with strips of cloth hanging from both sides. They are usually worn during a Yoga Tantra ceremony, peculiar to Chinese monkhood.

Nobleman and Westerners

*at the Westerner-styled clock Sheltered Gate,
the entrance of Phra Maha Chedi Si Ratchakan 268*

ขุนนางฝ่ายบุ๋น
๒๗๐ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศตะวันออก

Nobleman at the outer Phra Rabiang
east side of the Main Chapel 270

271 Nobleman at the stair
east side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

ขุนนางฝ่ายบัน
ประดับบันไดทางขึ้นพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ด้านทิศตะวันออก ๒๗๑

ขุนนางฝ่ายขุน
๒๗๒ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอกด้านทิศเหนือ

Nobleman at the outer Phra Rabiang
north side of the Main Chapel 272

Nobleman at the stairs

273 east side of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

ขุนนางฝ่ายบัน

ประดับบันไดทางขึ้นพระวิหารพระพุทธไสยาสน์ด้านทิศตะวันออก ๒๗๓

Warriors at the crown-shaped Sheltered Gate 14

Warrior at the crown-shaped Sheltered Gate 14

Warrior at the crown-shaped Sheltered Gate 16

ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับซุ้มประตูทรงมงกุฎประตูที่ ๑๖

Warriors at the crown-shaped Sheltered Gate 16

๒๘๔ ขุนนางฝ่ายบู๊ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศเหนือ

Warrior at the inner Phra Rabiang north side of the Main Chapel 284

ขุนนางฝ่ายบู
๒๘๖ ประดับพระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก

Warrior at the inner Phra Rabiang
east side of the Main Chapel 286

Warrior (god of Wealth) wearing armour
287 at the inner Phra Rabiang south side of the Main Chapel

ขุนนางฝ่ายบู ชื่อนมู (ไซเซงเจีย) เทพเจ้าแห่งความร่ำรวย
สามชุดเกราะ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศใต้ ๒๘๗

Personalities

These could be women, men, boys, girls, scholars, learned men or ordinary people.

The women figures could be classified into the following:

Noble ladies could be courtiers, wives or children of the noblemen. The figurines are usually felicitously crafted, showing minute clothing and headgear details. It is a display of great wealth. They look respectable, with their robes rustling down to their feet, wearing ear-rings, with sweet beautiful eyes and faces. They have tiny feet. In the Chinese custom, a wealthy girl or a courtly lady must have had her feet bound in childhood, to signify that they did never do any hard work. Some ladies carry a vase, a kettle, a fan, a lotus, a whisk or other household utensil. There are some women figures riding a goat or a deer, others carrying arms ready for a battle. A few wear formal military attires.

Common women were villagers, peasants, or maid servants. Their feet are big because they have to work hard. Their feet are not bound. The stone figurines reveal shoes protruding from their robes. They are not beautiful and wear little jewelry. Some figurines are soldiers in action, carrying arms. Some have a drum in one hand, and a stick in the other. Others have headgear which represent the minority race in Yunnan Province in south China.

Boy figurines reveal a sense of human on the part of the artists. Some have two knots of hair on either side of the head. Others are trying to cover their bald heads with a piece of cloth. They look very pretty and plump, smiling happily. This represents prosperity. Some are naughty boys. Each has a history behind it and dresses differently. Some carry a box, others flowers. Some are standing on their own. Others are carried by adults or pose with girls.

Boy figurines are objects of good fortune. The Chinese believe that to have a boy child is a good fortune. In all the well-wishing messages, one can see not only wealth or honor but also a wish to have a child to carry on his father's name.

Girl figurines are of a smaller size. They are children of a wealthy family. Their dresses are beautiful, with a headband around the head and jewelry in the hair. Some have their hair tied into knots or pigtails, carrying toys, fruits, vases or flowers in their hands. Some are laughing.

Others are plump and lovely. They look natural. There are also figurines of naked boys and girls standing in pairs. This is considered a good luck sign.

Male figurines are students, scholars or learned men, young and old. They are few in number. They wear hats, carrying a book, Ruyi, or any other material in their hands. Some are riding a buffalo or a horse.

Scholastic achievement in the Ming Dynasty consisted of three levels: the first level was called "Xiucai" for which the test was conducted at district level; the second level was called "Juren" at provincial level; and the third level was called "Jinshi" (meaning promotion to a scholar status) for which the test was conducted in the capital city before the Emperor. The top candidate would be given a title of "Zhuangyuan" and would be appointed to a government post.

Gods and Goddesses superhuman and supernatural beings feature prominently in the Chinese belief. They were Arahants (those who have attained the highest level of Buddhism), deified beings and the four guardians of the world, including Fu Lou Shou. There are also other several gods. For example, the god of longevity is represented in the form an old man with a bald head and a long beard, riding a crane. Therefore, one needs to have some background to appreciate these differences.

An Arahant is someone who has attained the highest level of dhamma in Buddhism or someone who has reached Nirvana. To the Chinese, the most famous are the Eighteen Golden Arahants of the Mahayana sect (originally there were only sixteen, but two more were added during the reign of Emperor Qianlong of the Qing Dynasty). The Chinese believe that these eighteen sacred beings were instructed by the Lord Buddha before entering the Great Nirvana to safeguard Buddhism until the arrival of the future Buddha "Maitreya Buddha." In this way the world would be ready to receive the new Buddha. The Eighteen Arahants were to keep watch at the four directions of the world and help spread the teachings of the Buddha. Their functions were similar to those of Bodhisatta.

These Eighteen Arahants often disguised themselves as common folks and in their quiet ways received the offerings from the people at religious ceremonies. They are:

1. **Pindolabharadvajah** in a sitting posture with each hand on top the knee.
2. **Kanokavatsa** in a sitting posture with a left-hand index pointing outward.
3. **Kanokabharadvajah** in a kneeling posture with a left-hand index finger pointing outward.
4. **Supindah** with a sitting posture with the right palm open up.
5. **Nakulah** with a sitting posture with both palms open up.
6. **Bhadrah** with long eyebrows and putting both hands together in a praying posture.
7. **Karikah** holding a cymbol.
8. **Vajraputrah** holding a crooked wooden stick.
9. **Supakah** wearing a beaded necklace.
10. **Maha Panthakah** leaning against a lion.
11. **Rahaula** carrying a small stupa or chedi.
12. **Nagasenah** in a sitting posture with the left palm open and raised to the ear level.
13. **Ingatah** carrying an alms-bowl.
14. **Vanavasi** carrying a book.
15. **Ajitah** whose breast bears the picture of a human face.
16. **Cudapanthakah** whose right hand holds a cup and whose left hand holds a glass.
17. **Nanatimit** riding a dragon and holding a glass.
18. **Pindolah** riding a tiger and carrying a saber.

(Note: the spelling of the above Arahants is based on Dictionary of Buddhism: Chinese-Sanskrit-English-Thai published by the Chinese Buddhist Order of Sangha in Thailand, Bangkok, 1976.)

A Sian (Immortal) is someone with magical power or a god or goddess. In the Daoist traditions, a being can be extolled into a god. There are several versions how this could be done. Some people attained this sacred position in their life times, e.g. the Baxian group. Others have attained deity status through good deeds and won respect from the posterity, e.g. God Guan Yu, Goddess Thap Thim.

Of all the gods, the most highly revered is "Yu Xian Huang Di" or the King of Gods.

The second most important god was "Taishang-laojun", a name given to Lao Tse (the founder of Daoism) after he became an immortal. Chinese artists often present him as a bald holy man riding a buffalo. Some texts mention that Lao Tse was an Indian brahman. The Chinese word for a holy man is "Daoren". Other texts say that he

was a Chinese, of the Li family name. During the Tang Dynasty, Daoism was accorded much privilege, because all the Tang emperors bore the family name of Li and considered themselves the descendants of Lao Tse.

Lao Tse was special, because he spent 81 years in his mother's womb and was born out of her armpit. The mother died at childbirth. He became an immortal right after his birth. His hair was white at birth and his complexion was beautifully bright throughout his life.

There are many sians in Daoism. They are divided into three classes.

1. **Celestial Sian (Tianxian)**. These are very potent sians living in heaven.
2. **Earthly Sian (Dixian)**. These are human sians less potent than their celestial counterparts.
3. **Spirit Sian (Guixian)**. These are hermits who aspire to be sians but die before attaining the sian-hood. A spirit sian is more powerful than an ordinary ghost.

The most popular are the Eight Immortals. They are associated with blessing and good fortune. Their names are as follows:

1. **Sian Li Tiaquai** is a crippled old man, carrying a walking stick and a gourd as his magical weapons. The gourd could be used as a vehicle that carries him over lands and seas. In the gourd there is a magical medicine. He is considered the first of the Eight Immortals.
2. **Sian Zhong Liquan** is a pot-bellied man, carrying a sword in one hand and a insect whisk in the other (in some representation he carries a fan and a sword) as his magical weapons. He is bald, with a braid of hair on either side of the head. His beard reaches down to his stomach. He is known for his longevity.
3. **Sian Lu Dongbin** is a man with a high forehead, long eyebrows, an eyesight as sharp as that of a swan, a big straight round nose, plump cheeks, a wide mouth, a long neck, a rather sturdy body. Ever since his childhood, he had been known for his love of dhamma. He is well-versed in literary and martial arts. A man of letters and poet, he also enjoys drinking. Lu Dangbin is known as a patron god for barbers and tonsure shavers. As he is also a poet, he is worshipped by ink vendors.
4. **Sian Zhang Guolao** is an old man with a long beard, carrying a bamboo-shaped musical instrument called "Yugu" and two sticks. He rides a magical donkey. He is known for his ability to overcome old age and can disappear at will. Accordingly, he is a longevity god.
5. **Sian Lan Caihe** is a handsome young man, with a cheerful look, carrying a basket of flowers. The basket is filled with chrysanthemum flowers, plum flowers, fir stems

and bamboo leaves. He is known as a patron for flower sellers and florists.

6. Sian He Xianggu is a young woman, carrying a lotus and lotus leave (in some representation she carries a peach or a whisk). One day she went on an outing to the Hun Po River and met two gods named Li Tiequai and Lan Caihe. She learnt all she had to from the them and eventually became a goddess or sian herself.

7. Sian Han Xiangzi is a young man who enjoys playing the flute. He is known for his modesty, love of

peace, love of dhamma and things unwordly. He is often presented as a young man playing the flute, a patron of musicians. It is believed that when he met Li Dangbin and Zhong Lizhuan, he asked them to be his teachers. The three of them then went to the school of Leng Hua Huay where they studied until they eventually attain sian-hood.

8. Sian Cao Guojiu is an old man, carrying clappers and a magical belt. He could divide water and is known as a patron of the actors or performers, e.g. film actors or opera players.

หงโหลเอ้อ หนึ่งในเด็กรับใช้สองคนของพระโพธิสัตว์กวนอิม ประดับเขมอที่ ๑๐

One of the two servants of Guan Yin at Khao Mo 10

นางรำ ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก
Dancer at the inner Phra Rabiang east side of the Main Chapel

นักศึกษาถือพัด ประดับเขามอที่ ๒๐
Student holding a fan at Khao Mo 20

นางรำหรือนักดนตรีตีกลอง ประดับเขามอที่ ๓
Dancer at Khao Mo 3

นางรำหรือนักดนตรีตีกลอง ประดับเขามอที่ ๒
Dancer at Khao Mo 2

The Four Heavenly Kings or Guardians (or Tao Chatulokkaban)

They are sometimes known as the guardian spirits of dhamma or the guardians of Buddhism. Strictly speaking, there are two types of guardians: the four guardians of the world and the 18 Arahants.

The Four Guardians of the World are in fact the gods of the first level of heaven (Chatumaharachik) who also watch over the world at the four directional points. The Chinese call them "Sidatianwang" They are responsible for protecting all the Buddhists.

For the Chinese, the four guardians also protect the nation and the people in general. Those who adhere to the teachings of dhamma will be protected and blessed with happiness. Rain will fall when due. According to the Chinese Mahayana belief, the four guardian spirits play an important part in keeping the temples in order. Accordingly, their figures are put in front of the temples. Their "magical weapons" provide protection for the human world.

According to the sutra, the four guardians appeared while the Buddha was spending his sixth year after the enlightenment on Krishakut Mount near the town of Rajagriha. They are:

1. **Wetsawan**, leader of the demons, guarding the north;
2. **Thatarot**, leader of the musician and singer angels (or kandharvas), guarding the east;
3. **Wirunhok**, leader of all demon gods, guarding the south, carrying an umbrella, which signifies the giver of rain;
4. **Wirupak**, leader of naga serpents, guarding the west.

About these guardians, there was a Chinese legend. When Emperor Zhou Wuwang of the Zhou Dynasty, leading his army, was on his way to attack Emperor Zhou of the Shang Dynasty, the guardian gods of the four directional points appeared and volunteered to help. The emperor thanked them but asked them to provide the following for the country instead: "Feng Thiao Yü Shun" which means appropriate (right) wind and smooth rain. In other words, he asked for appropriate rain for appropriate seasons so that

people could till the land smoothly. An army could win a war only if it has adequate provisions, i.e. if people could make their land yield crops in appropriate seasons. The result of the guardians' efforts was that their "magical weapons" became symbolic of their power and benevolence. After Emperor Zhou Wuwang won the war, he paid his tribute to the four guardians by having their figures sculpted and housed in the shrine where people could pay respect accordingly. In the Daoist tradition, the four guardians are represented as follows:

1. **God of the Land (guarding the east)**, leader of naga serpents, carrying a sword. The sword signifies the wind. When one strikes the sword, it makes the sound of the wind (Feng).
2. **God of Foresight (guarding the west)**, leader of the musician and singer angels (or kandharvas), playing the harp. The Chinese call harp playing "Thiao" (correctness).
3. **God of Cereals (guarding the south)**, leader of all demon gods, carrying an umbrella, which signifies rain (Yü).
4. **God of Honor (guarding the north)**, leader of the demons, holding a snake. The Chinese call a sea snake "Shun" (smoothness). In the later periods, people did not take to snakes because of their unpleasant and frightening appearance and replace the guardian's weapon with a chedi. Thus, the chedi became the symbol of Wetsawan. Inside the chedi there is plenty of money, gold and precious stone to give away to the poor.

Fu Lou Shou is a representation of good fortune expressed in pictures, cast statues, sculpted figures or paintings on the China. They can be figures of animals, flowers, fruit, personalities, gods and goddesses or any other object. For the Chinese, however, the representation in the form of personalities is highly regarded. This combination of fortune, luck and longevity is known as Fu Lou Shou.

Fu means fortune. The existence of fortune, of course, keeps a catastrophe or misfortune away.

Lou (or in mandarin "Lu") means high honor. Other meanings include wages, remuneration or salaries from the government or the employer. This may explain the Chinese expression "a high government official with a high salary." In the former time, the Chinese liked to see their children

become government officials. The latter usually occupy high positions and enjoy prestige and influence, as well as a life of comfort. This is similar to the Thai belief of "Ten merchants are no equal to one government official."

Shou means longevity. The Chinese attach great importance to the idea of long life. To wish someone a long life is very common. For an emperor, the greetings by his officials and subjects would be to wish him a life of a thousand or ten thousand years. The idea is that an emperor was one of the most, if not the most, important figurines. Without him the government would be in jeopardy because there would be a fight for power. So, it is a common concern for the emperor to have a long life. For an ordinary person, old age is measured in three stages: when one reaches the age of 60 (Hia Shou), 80 (Chong Shou) and 100 (Chia Shou). If a person gets to that age, it warrants a great occasion for celebration.

Generally speaking, Fu Lou Shou mean great honors, high positions and longevity. Good fortune means so much to the Chinese who have held such a belief in fortune, prosperity, spirits and gods from time Immemorial.

Fu Lou Shou consist of three gods who the Chinese believe could bestow upon them prosperity, years of plenty and stability. They are collectively called Fu Lou Shou San Sen. They are commonly seen in front of a house or a shop, but never seen at the shrine or inside the home to be worshipped. They appear to be mere household decorations. Their only serious function is seen at the birthday party where the three gods preside over the ceremony as symbols of good fortune.

Prince Damrongrajanubhub (Somdet Krom Phraya Damrongrachanubhab) wrote a book on the legends of furniture and Chinaware in which mention was made of the three gods as follows:

Fu is a royalty or nobleman wearing a hat. His ears stick out on either side. His hands carry "Ruyi" a symbol of high honors.

Lou is a millionaire also wearing a hat. The hat has sticks which protrude upward and are covered by a piece of cloth, which means material wealth. He carries a child, which signifies a large following of subjects.

Shou is an old man, with a walking stick in one hand and a plum in the other, signifying a man of long life and stability.

However, Ms. Pornphan Chantharonanon gave a slightly different account. She said:

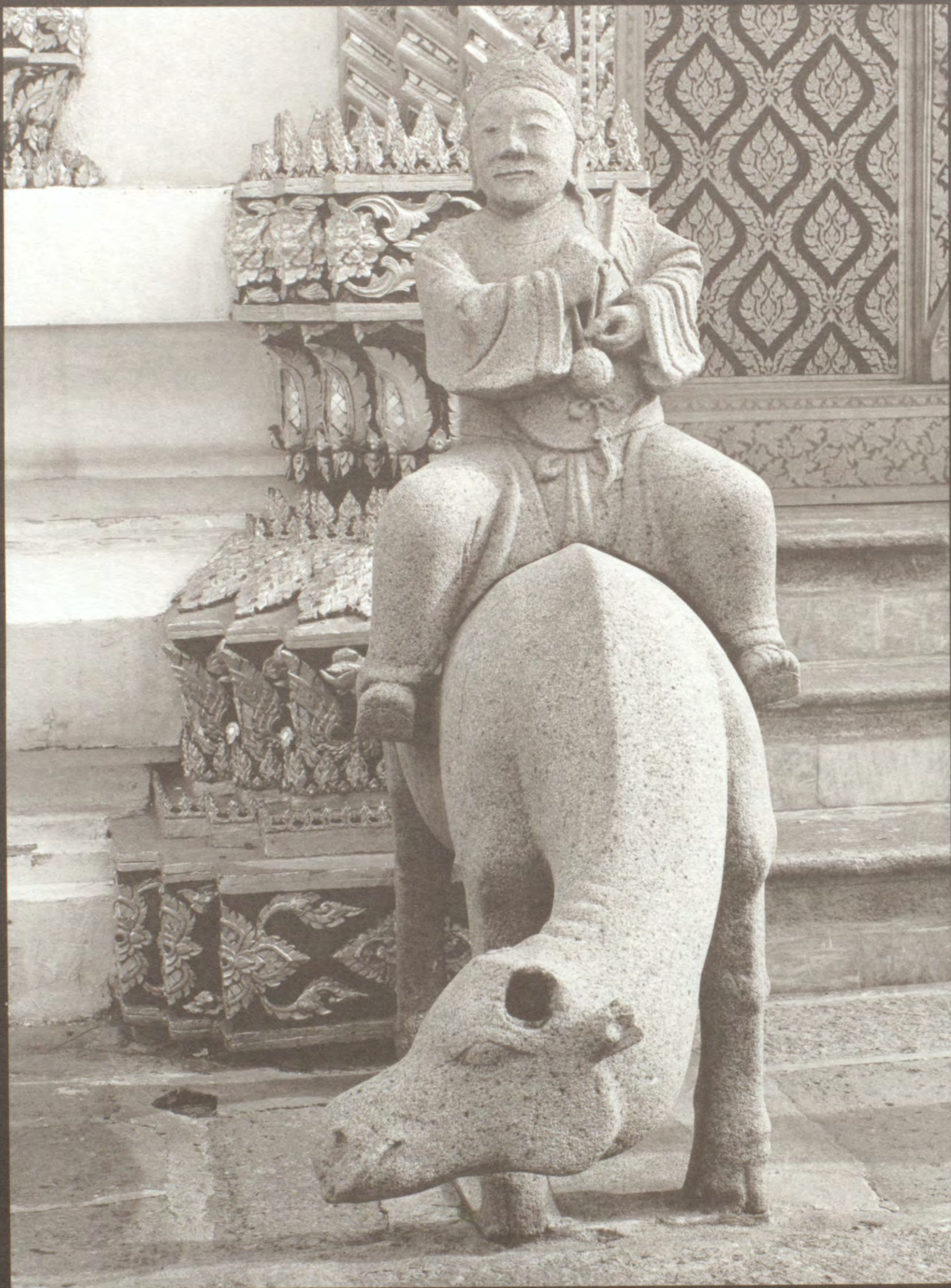
Fu is a God of fortune, represented as an old man, dressed wealthily, with a high square hat. His dress features designs of ancient money. He has a rolled-open book or a child in one hand, and a Lingzhi mushroom in the other. The child will usually carry Yuan Bao money (ancient currency used during the Chin Dynasty). To be a government official in China in the former time, a person needed to pass an examination. A successful candidate would be given a position of Jwia Yuan Hui Yuan or Juan Yuan. Thai people often call him Zhuang Yuan. The word Yuan carries the same sound as Yuan Bao, thus signifying a blessing. The mushroom, on the other hand, is believed to be an elixir which can cure diseases and is also a symbol of wish fulfillment. The god does not seem to ride any special animal. If an animal is used at all, it will be a bat which is equivalent to the meaning of Fu.

Lou is a God of honors, represented as a royalty or a nobleman wearing a hat that signifies a high title rank and a jade belt. In one hand there is a Ruyi, a long-handled token. It is like a scepter, the top of which looks like a cloud, a serrated leave or a face-down lotus leave. It could be made of jade or wood. It is something that the emperor gave to his favorite nobleman or official and signifies wish fulfillment. It is believed that Buddhism is responsible for its popularity, because it is a utensil on which the monk wrote something to remind himself of what he wanted to preach during the sermon. The god has no special animal to ride on. If an animal is used at all, it will be a deer which is equivalent to the meaning of Lou.

Shou is a God of stability, represented as an old bald-headed man, with a long beard, carrying a plum in one hand and a walking stick in the other. He has a crane as his special animal to ride. The animal also signifies stability. Sometimes, he is represented as an old man with a high square hat, carrying a plum in his left hand and a walking stick in his right. Sometimes, he is accompanied by a child carrying a plum or a crane beside him.

Mythical Animals. There are a number of deified or mythical animals in Chinese mythology. The most important four are believed to possess some magical power over demons and spirits. They are dragon (or Long), phoenix (Feng Huang), unicorn (Qilin) and tortoise. The phoenix is the queen of birds, the dragon the king of reptiles, and the unicorn the prince of land and four-footed animals. The dragon design features most prominently on the emperor's clothes. The unicorn is often seen on the clothes of the nobleman of the highest military rank. The phoenix, on the other hand, is a sweet gentle animal, often seen on the dress design of the empress. In some later periods, the picture featuring both the dragon and the phoenix became a symbol for the wedding.

The tortoise is considered the king of animals with shells. It has a snake-like head and a dragon-like neck. Its shell signifies the celestial constellations and the earth. The tortoise god lived on Wu Tang Hill. It is a symbol of longevity, strength, endurance, diligence and wealth. In many temples there are ponds for tortoises and gold fish. In the ancient time, the tortoise shell was a rare and invaluable present from a south-sea nation. It is also used in fortune telling.

Other mythical animals include a half-horse half-lion animal or a hybrid of various animals such as lion, dog, horse, deer and goat, depending on the fertile imagination of the creators. They are similar to those of the Thai Himaphan forest.

The stone figurines found in Thailand include a few garudas and kinnari (a female bird with a human head). It is possible that the design was made by the Thai artists but executed by figure makers in China where raw materials and artists were in abundance. This is similar to the practice of the Thai Bencharong chinaware designed in Thailand and made in China, the practice of the royal chintz designed in Thailand and made in India, and the practice of having utensils made in Europe. The Chinese artists, however, were not well-versed in executing Thai shapes and designs. The products, therefore, look half-Chinese and half-Thai and can be funny-looking.

It is also possible that it was the Chinese migrants who settled in great numbers in Thailand during King Rama III's reign that cast or sculpted those figures here in Thailand or in Bangkok. The stones might be imported from China. If importation was not possible, plaster could be easily used. This accounts for the fact that some figures of garudas, kinnari and others look out of proportion, unseemly or rough-hewn. The design looks more Chinese than Thai.

Animals. Sculpted animal figures are designed to decorate places or to illustrate traditional stories or legends. They tend to be generally associated with people and environments. They all feature as Daoist symbols of good fortune, e.g. tiger, horse, lion, dog, buffalo, ox, elephant, monkey, deer, goat, hog and camel. Most are small-sized figures, some standing on their own, others accompanying human figurines. The variation depends on the story or legend to be told. Large-sized figures are commonly found to decorate many temples.

Lions. The Chinese regard lions on the same par as dragons. The lion dance has become one of the Chinese identities. The Chinese artists sculpted their lions with such exquisite intensity that they have become objects of beauty. They are found in great numbers, big and small. They are usually put on a pedestal or at the head of the column. They often stand on their own, male and female. Together with its beauty, the lion exudes a sense of power. It has a crystal in its mouth. People like to put them in pairs one on either side of the door. The male lion on the left is shown stepping on or playing with a ball or a globe with its right foot, while the female on the right is shown

caressing a cub with loving care. Their function is to guard the place. At the Marco Polo Bridge near Beijing the stone balustrade is decorated with 485 lions of various sizes in various poses.

Originally lions were not native to China. They are native to Africa and western Asia. At a certain period the Chinese came into contact, through trade, with the nations to the west. During the Zhang Qian (?-114 B.C.), Emperor Wu of the Han Dynasty sent a special embassy to the Middle East for the first time. In 87 A.D. when an emperor of the Chang Dynasty who ruled the Eastern Han Dynasty became the ruler of China, a king of Parthia sent a set of lions as tributes to the new emperor. Another set of lions was sent to the Chinese court in the following year. The king of Parthia ruled a country in Central Asia called Yuezhi.

It is believed that there had existed an art of sculpting stone or metal lions long before the sending of the tributes. Stone lions could have been sculpted as early as the early period of the Eastern Han Dynasty (220-25 B.C.) thanks to the spread of Buddhism into China. In the Buddhist teachings there have been several mentions of lions. For example, at his birth the Buddha gave a lion roar, pointing upward to heaven, pointing downward to the underground, saying that "I am the Great One between the two worlds." Some stories say that the Buddha is something between man and the lion.

The Chinese came to know the lion through the Dhamma Pratchaparamita Sutra. The word "singha" (meaning a lion) was pronounced by the Chinese as "Si Ho", later shortened to "Si." The lion dance was later instituted in lieu of the dragon dance, because the latter had been promoted to a higher position. Besides, owing to its size it would need much manpower to dance and parade the dragon. Therefore, the lion dance had become more in vogue.

In Buddhism the lion is much lauded because of its power and speed. Hence, it has become the vehicle (the lion throne) of Phra Manjusri Maha Bodhisatta. The Buddhists regard the lion as a noble and honorable animal, capable of driving away evil forces, instilling confidence and defending the Buddhist teachings. This could account for the tradition of having lion figures built inside the temples and at places of historical importance.

The lions were put in front of all types of buildings. In some traditional architecture, the lion was put on the rooftop. Anyone who was anything could have the lion put in front of their house. However, the number of the curls on the head of the lion would reflect the hierarchy of the

สิงโต ประดับบันไดทางขึ้นพระวิหารทิศใต้

Lion at the stairs of the South Phra Vihara

nobility. Those with thirteen curls indicated that the owners had attained the highest possible noble rank. On the contrary, the fewer the curls, the lesser the rank. However, the officials lower than rank 7 were not allowed to have the stone lions put in front of their houses.

As the lion is the king of land animals, it features prominently in the Chinese system in several ways. The lion represents an awful source of power. The stone lion figures should reflect such a sentiment accordingly. In a sense, the awe-inspiring feature was meant to scare away evil forces and spirits. Nevertheless, through the artists' creativity, the lion was represented in different guises: lions crossed with tigers and Pekingnese dogs. At the

same time, the crossed animal tried to retain its mythical qualities. The combination of three different animals was designed to create a sense of energy and power. The cross-bred animal is fierce-looking, with its protruding eyes, gigantic claws, sometimes stepping on the globe or the lion cub, showing loving care tinged with ferocity, mouth wide open displaying rows of sharp teeth and a crystal ball. The body, however, is small, covered with long hair and there is a lovely tussle of hair at the tail.

However, the lion as represented in the painting is not fierce-looking. It is shown with a full wavy mane, beautiful to look at. It looks just like a pet in the midst of beautiful flowers such as peonies. This is symbolical

สิงโตประดับประตูทางเข้าพระอุโบสถด้านทิศใต้

Lion at the south side entrance of the Main Chapel

of good fortune and prosperity. If the lion with the ball is painted on the chinaware, it signifies good luck and can be used to ward off malignant forces. The ball represents the sun, while a pair of eggs is the symbol of Yin-Yang; they are made of rare stone.

The ever popular lion dance was originally a folk dance, originating in the early period of the Han Dynasty. At present, the dance is probably receiving some of the the greatest attention. It involves great acrobatic skills on the part of the dancers. They may need to learn the "kung-fu" martial art in order to do some unbelievable distorting acts. One person acts as the lion front legs, carrying the bamboo lion head, beautifully decorated. The other stretches the lion hind legs and the tail. The lion body is often made of silk cloth. In some instances, two more players are added, each wearing a monk-like robe and carrying a fan, acting as the owner of the lion. The dance is accompanied by the rhythmic beating of the drums and the clapping of the cymbals.

The lion dance signifies blessings and good fortune, capable of warding off bad spirits. Usually it is performed on such special occasions as the Chinese New Year, the autumnal merit-making ceremony, the New Year, the opening ceremony of an office building, the opening ceremony of a government building, and at the welcome party in honor of some important personalities.

The black-faced lion also signifies full-blooded youth that will bring good luck. On the other hand, the lion whose face is decorated with flowers and a white beard signifies seniority, wisdom, intelligence and peace.

The lions in the north are different from those in the south. The northern lion has a short mane and a thick body covered with long soft fur. The southern one is maneless with a thin body covered with thinner fur, presumably for greater speed of movement. The lion dance was revived during the period of the Qing Dynasty. There is a story about the revival. One day Emperor Qianlong (1736-1795) dreamt that he was in grave danger but was saved by a strange-looking animal. He told his dream to his courtly subjects who concurred that the animal in his dream bore the same characteristics as that found in Africa and Central Asia. For this reason, he promoted the lion dance and had the lion figure sculpted for good luck and safety. Hence, the origin of the lion dance and the making of the lion figures.

Goats. Like lions and horses, goats are unlikely to be native to China. Little evidence showed their existence until 1400 years B.C. when they were brought from Central Asia. Goats in west China, tend to be white or pale white, while pigs are black. In east China, towards the town of Jiangnan, they are black or dark-colored while pigs are white or pale white.

The goat or sheep signifies a retired life. It is also a symbol of strictly observed filial piety. It is an animal of good luck and gentleness, a favorite of children. It blends itself with the natural surroundings. It represents social success and respectable career. It has been made part and parcel of dance and music. In ancient China, it was killed for sacrificial purposes. If goats were not available, oxen could be used instead to placate the angry gods. If oxen were not available, pigs could be used as substitutes. Such a sacrificial practice was quite common.

Goats and sheep are well known animals among several nations. They were part of the Egyptian, Ancient Greek and Roman civilizations. They were symbols of the generation of the posterity. Goats are often referred to in

Islam and Christianity, because they are innocent-looking, tame and weak, indicative of the followers of God. The Romans and the Christians often put goat heads at the base of the sacrificial tables to signify rebirth to the life of immortality.

The goat is the animal of the eighth year of the Chinese cycle. It is an important symbol for the generation of "Yin" or femininity. It is the most feminine of the twelve animals. It is paired with the horse (the year of the horse) which symbolizes "Yang" or masculinity.

All this came about as a result of social and philosophical beliefs three thousand years ago. In those days they categorized people, their personalities, activities, occupations, implements, geographical locations and environments into male and female. For them this seemed a natural and logical thing to do.

In some regions of China some illness were treated and cured by witch doctors who performed some kind of ceremony and a goat dance. The dance involved beating an iron drum the head of which was stretched with goat hide.

There is a story about goats. It is a story of good fortune. It is about the origin of the city of Guangzhou in Guangdong Province, from which many Chinese migrated to Thailand. In the time of the Zhou Dynasty about 300 years B.C., Guangzhou was called Nan Jiao or Nanhai. The town was stricken by famine, the land giving no yield. The people prayed for heaven to intervene. All of a sudden, five gods, each riding a goat, came down from heaven. They were dressed in different colors. Each goat carried in its mouth six golden ears of rice grains. Once they landed on the ground they gave away the golden grains to the people. From these grains came abundant harvests, and the land was blessed with happiness. The gods flew back to their celestial abodes, leaving behind their goats. The animals turned into stone and stayed in Guangzhou. This is the reason why the city has been called "the city of the five goats" or "the city of the ears of rice grains." On the Muqiao Hill in the heart of the city there is a public park called "Yuexiu Park" where five huge stone goat figures stand as the symbol of the city. It is a tourist attraction of local historical significance.

There are quite a few stone goat figures brought from China to Thailand. They are represented in a lying or standing pose on a pedestal. The figures and the pedestals are beautifully decorated. Designs, especially circular ones, are found on the back of the goat figure while the body is marked with light evenly spaced out designs. For a standing goat figure, the belly is covered with *kanok* or interlacing flower designs. The design gives it a value-added quality.

Horses. Originally, horses were native to the regions of the Middle East. They were the last animals to be domesticated because of their stubbornness. They would not obey the orders of their masters after they were taken from the wild to work in the field or fight in the war, or for other transportation purposes. Nowadays, some have become race horses. Horse racing is quite an interesting sport reserved for the higher class of people, sometimes called "a sport fit for the king."

There had been no archeological evidence or finds of the bones of the horses, goats or other animals in China until 1400 B.C. during the Shang Dynasty when evidence was found to indicate that such animals had been brought into the country from the regions in the west, mainly by the migrants from Central Asia who settled in China. These people could be considered part of the Chinese ancestry.

Some of the horse drawings found on the cave walls showed the first generations of horses in China. They were probably game animals for hunting. However, the culture of horse riding and horse-drawn carriages could have been practiced by the early Chinese who were admired for their bravery. The ancient record revealed that the practice of horse riding originated in the Hittite Empire (1360 B.C.) in the Middle East. The Hittites had their carriages drawn by horses. Towards 1750 B.C. they successfully waged war with the Egyptians, Babylonians, Assyrians and other peoples of the Near East, making full use of the horse-drawn carriages available to them.

The ancient Chinese used horses to draw vehicles as early as the reign of Emperor Yu.

The Chinese two-wheeled horse-drawn carriage is world-famous. There was another famous story about Mu Wang (746-100 B.C.), the fifth emperor of the Zhou Dynasty, whose carriage was drawn by eight horses. Thus, it was possible for the emperor to travel throughout his kingdom for the first time. It is natural, therefore, that the horse has come to represent **speed and diligence**. The eight horses, in particular, have been associated with happiness and good career path.

The Manchus were horse lovers. Pictures of horses were seen almost everywhere in the royal court.

At full speed, the horse exudes full energy. The animal naturally is a symbol of speed, urgency, immediacy and diligence. A very famous Chinese painting named "One Hundred Ponies" is meant to symbolize intelligent young people. In this regard, a picture of a man riding a horse is associated with good fortune. When it is presented as a gift, it means good health.

In addition, the horse could indicate the high status of a government official. Some pictures show a horse with two monkeys. The Chinese word for a monkey is "Hou." The sound also means a noble governor. Therefore, the presence of the monkey is a pictorial pun. As a gift, the picture conveys best wishes for promotion as quick as the running horse.

Emperor Yu used horses to draw vehicles and carriages in place of oxen, buffaloes and other domestic animals. The picture of a horse-drawn carriage is therefore associated with the high rank of a government official. In the town of Jincheng in Shanxi Province, the picture of an ancient horse-drawn carriage was a common sight.

To the Ancient Greeks, the horse represented strength, bravery, death and speed. It was associated with Poseidon (or Neptune, the God of the Sea) and gave rise to several legends.

Lu Ban, a famous Chinese writer, mentioned in his book that there were 27 invaluable drawings in which the horse symbolized military glory and that "a soldier, a horse and a lance are inseparable in carrying out a successful military exploit. Fame will be made worldwide, and the savage invaders will meet their death in the battlefield." An excellent war horse is called "Tek Tao," with a great strength and tall stature. There is a common Chinese saying that "A good horse is worthy of a good warrior." In *the Romance of the Three Kingdoms*, Li Bo and Guan-Yu rode the Tak Tao horses out to war.

A famous Chinese herbal medicinal recipe, known as Ben Xiao, described how to extract a toxic substance from the horse (similar to the serum). Particular attention is given to the pure white horse which would yield the best quality serum.

ม้า ประดับเขามอที่ ๒๒

Horse at Khao Mo 22

Most stone horse figures brought into Thailand were found to stand on the pedestal. The horse was accompanied with a human figure, a child or an adult. The animal appeared to have unproportionately short legs because of the sculpting constraints. A correct life-size horse would require an enormous piece of stone and would be costly and dangerous to execute. However, some craftsmen managed to find proportionally beautiful solutions by sculpting the horse in the process of standing up. The legs were therefore realistically represented. The room underneath the horse belly was transformed into the grass, thus instilling more life into the figure.

Some horse figures look more like donkeys. They are rather small in size, heavy with a saddle and other ornaments. It seems as though the artist was anxious to include everything in the story telling. Sometimes, the owner stood beside the animal; sometimes the groom was much taller than the horse. The spectator should realize that these figures are mere dolls which could not possibly be realistic. What is important to know is that they accord blessings to those who look at them.

Monkeys are another type of animals that the artists liked to sculpt or draw. The animal is regarded as a “Fu Lou Shou.” It is the animal of the ninth year of the Chinese cycle. It is often found sculpted as a solitary figure on the square top of the post. Sometimes it is sculpted on the low pedestal as a little monkey. It is shown carrying fruit or other objects with a variety of simian postures or movements. Monkeys never stay still, so mischievous children are said to behave “like a monkey.” In *Ramayana*, a great

classic Indian literary work, Hanuman was designed to represent all monkeys and displayed all characteristics akin to man.

The Chinese have many tales about the monkey. In *Xi'iu* (Xiyouji) or *Journey to the West*, the three main characters—Sun Wukong (the dharma practitioner), Zhubacheng (the Eight Precepts), and Shazeng (the novice)—accompanied a monk named Xuanzang on a pilgrim mission

to India. It can be seen that the monkey Sun Wukong was given a special treatment and was worshipped as an animal deity just like as its Indian counterpart. It has been one of the most popular tales.

There is a rare species of monkey with golden hair (*Rhinopethicus roxellance*). Its coat was worn only by Chinese royal family members. The picture of a monkey carrying a peach signifies longevity. The Chinese regard the monkey as something that brings good fortune. It can

ward off evil spirits, mischievous ghosts and witches. It can help people attain good health and success. The picture of the monkey riding a horse means best wishes for quick promotion, while that of a small monkey riding a bigger one signifies best wishes for permanent nobility for the family.

However, the monkey can present something of a threat because of its craftiness. It is associated with high intelligence, special skills and wealth.

Tigers are kings of wild animals. The picture of a tiger is also considered to bring good fortune. It signifies someone with a noble rank and problem-solving skills comparable to the brightness of the tiger skin. On its forehead and body are golden brown spots and black stripes. These stripes form a word that reads like "Wang" which means "a lord or king." Therefore, the tiger is the highest of all animals.

Tigers are generally found in China. The animal has a body 7-12 feet long. A journey in the north of the country could be fraught with perils. The tiger meat and bones were used as herbal medicine for a number of ailments.

It is the animal of the third year of the Chinese cycle. It features in a great number of Chinese folk tales and local crafts. It has a distinguished appearance and fierce power that can subdue evil spirits. For this reason, the Chinese like to hang the tiger picture in their houses to ward off evils and sickness. The practice is also followed in the courts of justice again to ward off the spirits of corruption, fraudulence and injustice.

For the Chinese the tiger reigns supreme in their belief. Hitherto, the ancient Chinese had not known much about the lion, because it was not native to the country until much later. The lion did not capture the Chinese imagination as well as the native tiger.

The tiger has always been part of the Chinese mythology. Even in Korea, the picture of a man riding a tiger is a common sight; this man was the god of the hills, perhaps, the most important tiger-riding personality was the Patriarch Zhang Daoling (born in 34 A.D.). His picture has been used as a charm to ward off evil spirits. The tiger signifies power, bravery and ferocity.

In a number of tombs were found tiger bones on which prediction of future events was inscribed. Pictures of tigers were also found on the bronze containers of the New Stone Age. The containers found in the Shang Dynasty at Anyang had a tiger-head figures on either side serving as the handle.

There is a design called "Daotie", depicting various land animals on the bronze containers and household utensils, bas-relief on the walls and door panels. Some of the utensils were cooking pots, basins, flower pots, shields, swords and knife handles. It is held that these objects were modeled on the tiger appearance, i.e. two big eyes and a powerful jaw, decorated with the interlocking tusk-like

designs. The design was meant to keep off the evil spirits. The motif on the sword blade was designed to promote purity, bravery and patriotism.

According to *Fengshui*, the world is divided into four areas of 28 parts. Each area is looked after by a different mythical animal: the **dragon** for the east, the **white tiger** for the west, the **red phoenix** for the south, and the **black turtle** for the north. This is another interesting belief that is worth studying further.

As has been said earlier, the tiger by nature exudes influence, power, strength, courage and ferocity all at once. It is the king of animals. Therefore, it is used to symbolize the bravery and power of the military force and to stimulate a sense of ferocity and audacity among them. Thus, it is common to see soldiers wearing tiger skin shirts or see the tiger designs on their shields.

A burial site where the tomb has a big hill behind and a smaller hill in front is considered to be blessed with good *Fengshui*, because it will have the green dragon on the left (the east) and the white tiger on the right (the west). Such a position will bless the descendants of the deceased with wealth and promotion in the government career.

A good house should be furnished with the picture of the white tiger in front of the entrance. If a house is ill furnished, it might bring catastrophe. It is said that if the house faces east, the dragon would bring valuable objects such as pearls to its owner. If it faces west, the tiger would be lying in wait to eat him.

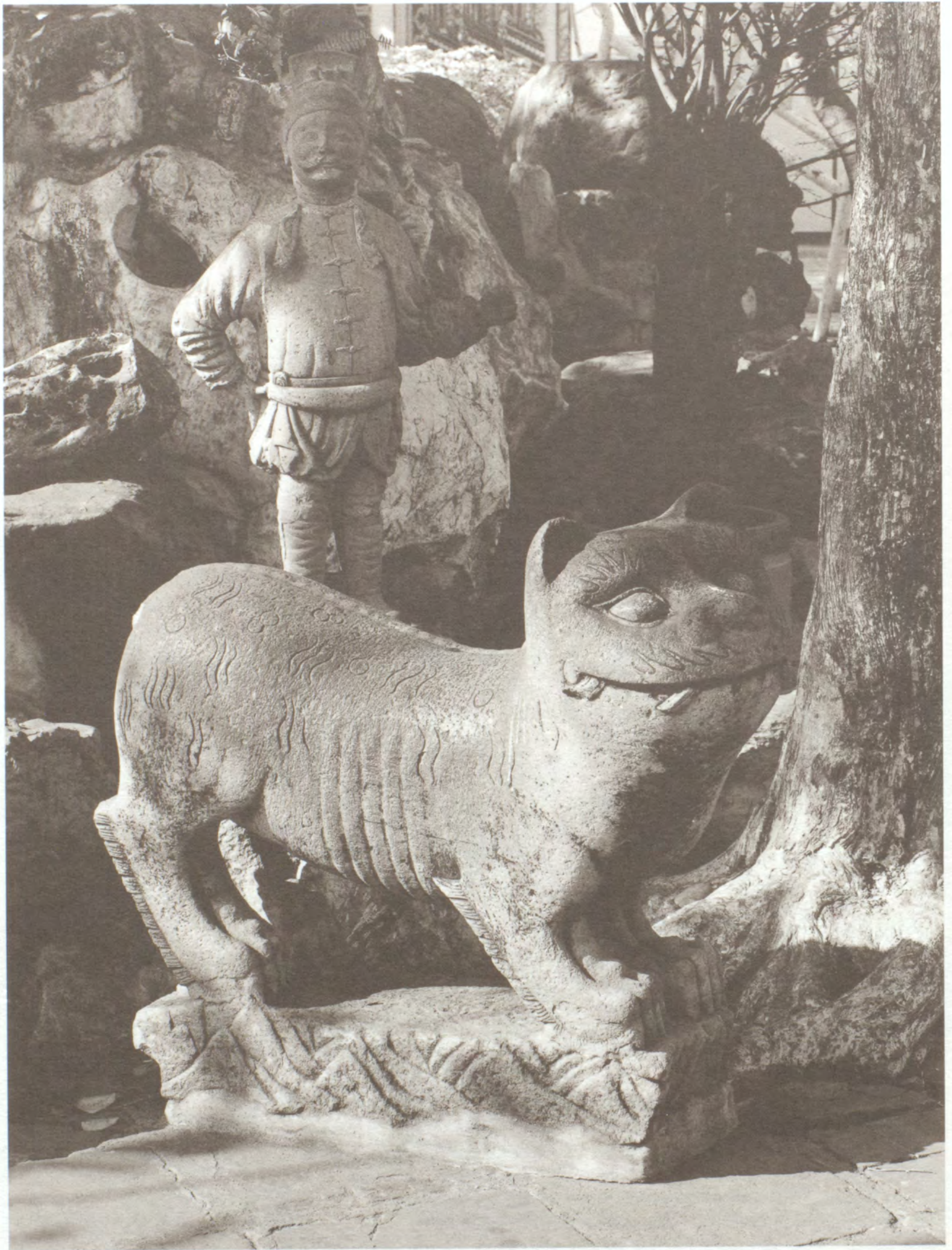
The tiger picture can scare away ghosts. Thus, the picture hung on the wall or at the door is meant to keep the evil spirits and sickness away. Besides, a tiger paw is considered to be a charm. The tiger skin could act as a charm against illness. A highly decorated skin cloak signifies "wealth." To represent the god of wealth, the artist sometimes portrayed him riding a tiger.

The tiger is also the god of agriculture. In the earlier period of China, there was a belief about the tiger being the keeper of the harvesting season. The farmers would pray to the tiger for the right amount of seasonal rainfall and water for good harvests. The tiger would drive away the evil spirit Han Ba, the enemy of the farmers. Although the tiger might look fierce, it gradually changed to become the protector of children. A boy would be given a tiger-skin shirt and a tiger mask to wear and devoted to the Tiger King because his parents wanted the tiger to keep the evil spirits away and wanted the child to grow up to be as strong and brave as the tiger King.

There are strange stories about the Chinese belief of the tiger spirit. The tiger spirit, Lin Chun, was the leader of animal spirits. It was believed that a tiger would never do anything bad. It would attack people only if it was attacked first. The person who was attacked would be a sinner whom the god ordered the tiger to punish. Heaven would not allow the tiger to be a threat to goodness.

Sometimes, the tiger spirit might turn into human, particularly into a beautiful young lady to marry a man. There are other strange tales about the tiger. In the Thai belief system, there is a story of "Saming Tiger," especially in the area from Tanao Si to the Singkhon Pass in Prachub Khirikhan Province where there are the most numerous tigers in the world.

Deer and other animals of the deer family with twisted antlers are common in China. Deer had been hunted for food ever since the Shang Dynasty, because they liked to live near the water sources in the vicinity of human settlements. They live close to humans, and that is a reason why they are hunted, because their meat, skin and antlers are valuable.

It is said that "Qilin", a Chinese mythical animal, has its body similar to that of a stag, its tail to that of an ox, its head to that of a wild dog, and its hoofs to those of a horse. The deer is associated not only with the god of longevity but also with the crab and Li Tiegui the begger of the Eight Immortals.

Some deer are believed to live as long as one thousand years before their skin and hair turn grey. Five hundred years later their skin will turn white. Some hunters sacrificed the stags to the god of the hills.

As a result of its association with longevity, the deer has become a symbol of long life. Often the artist would paint or draw it alongside the god of longevity and a large plum. The fruit was called "Pan Dao" and native only to Kunlun Mountain where the trees would flower and bear fruit when they are 3,000 years old. The antlers were used to make a large variety of products. They were consumed on account of their high costs and longevity values.

It is believed that only some special animals know how to find Lingzhi mushrooms. Lingzhi known for its life-enhancing properties is eaten by the deer which in turn are endowed with a long life. The animal is, therefore, said to know where to find soma roots. Anyone who wants soma will have to follow the deer.

One of the meanings of the word "deer" is a government salary. The word "Lu" for deer bears the same sound as another word "Lu," as in "Fu Lou Shou". "Fu" refers to a god of great fortune. The word "Lu" means "honors". Therefore, the deer has come to symbolize government honors.

There is a tale about the deer. Once a hungry tiger would eat a monkey. The monkey pleaded with the tiger not to eat him, because he was too small for his dinner. Instead, he would lead the tiger to other bigger and fatter animals for a sumptuous meal. Off they went and came across a deer who knew straight away what was afoot. He shouted to the monkey, "Why do you bring only one tiger? I thought you had promised to bring ten tigers for me to scalp." At the word the tiger became frightened and ran away. He vowed not to trust the treacherous monkey again.

Pigs the Chinese word for a pig is "Chu". The pig leg is called "Chu Ti" the sound of which is close to "Ti Ming" which means "being called upon and having passed the examination." The expression "Chin Bang Ti Ming" means "Having the name written on the gilded board" which signifies "wishing you a pass in the government examination and obtaining a title." The picture of a pig is, therefore, used to give best wishes.

The pig is an animal reared for food and for sacrificial purposes. It seems to be a rather unhygienic animal as it eats almost anything. It is used for a large variety of food products and dishes.

The pig character in the tale of *Journey to the West* was a close disciple and companion of Monk Xuanzang on his pilgrimage to India in the Tang Dynasty period. His name was Tu Poi Gai.

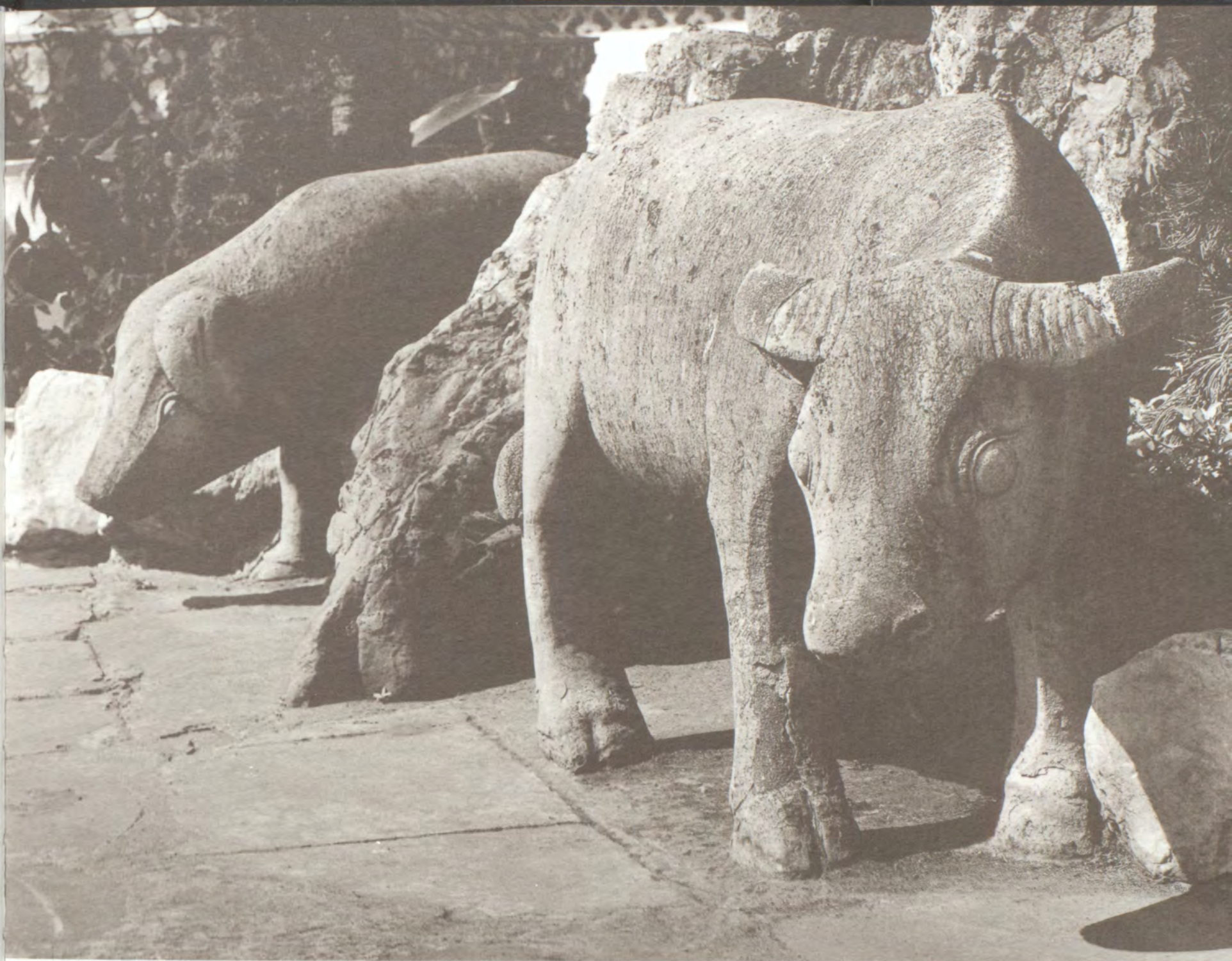
As the pig is ugly, evil spirits do not want to come near it. Accordingly, all kinds of pig activities tend to be interpreted in a positive light. The dirtier it gets, the greater fortune it augurs. A person setting out on a journey will know that his mission will be successful if he sees a pig on his left. If the pig is on his right, his trade will be profitable.

If a pig comes to a person's house, it augurs the advent of poverty while a dog will augur the arrival of richness. This is so, because the hog does nothing except eating and sleeping, while the dog will do all kinds of chores including guarding the house. However, a wild boar is considered a symbol of valuable objects from the forest.

The hog is the animal of the twelfth and the final year of the Chinese cycle. The animal is therefore considered a symbol of conclusion and completion. It is also a symbol of the last two hours of the day, between 9 p.m. and 11 p.m. As it marks the end of the day and the end of the cycle, it is associated with sleep and rest, calm and satisfaction with what has been accomplished.

The pig is, therefore, a symbol of "home" or some important part of home. There are not many stone figures or drawings of pigs. The few stone figures on the pedestal brought from China are fairly large in size and very beautiful.

Elephant is the largest of all land animals. It thrives in a hot and humid climate with plenty of food and is found most abundant in Southeast Asia. It is tame, intelligent and obedient. Nevertheless, it is important to learn about its natural behavior. It is very strong. However, if it receives an injury on the body, it may die.

Prior to the Shang Dynasty the elephant was rare. Elephant round-up was first mentioned in the Shang Dynasty period. Elephant bones were found in the tombs and bore inscriptions foretelling things to come. Elephants were seen in the capital city of the Shang Dynasty. In the Zhou Dynasty, elephants were spotted in Henan region. In the Han Dynasty, they were found roaming in south China.

In the old days the Chinese were confused about the name of the elephant. Sometimes it was called a river hog on account of its size and drinking habit. It is said that during Emperor Shun's reign elephants were used to till the land. However, in later periods the elephant was considered an animal that brings fortune. The Chinese word for an elephant is "Xiang", the sound of which is close to "Ji Siang" which means blessings or good fortune. In this connection the elephant is its representation. The elephant features significantly in many drawings and stone sculptures.

During the Song Dynasty more elephants were seen in south China. The elephant dance was first performed in the early years of the Zhou Dynasty. The Chinese used elephants for military purposes against Chu. Many elephant statues were discovered in the tombs of the Ming Period. Elephants were common in Yunnan Province or in south China as far as the northern part of Guangdong Province.

The elephant is a nomadic animal going from place to place, looking for food. There is some indication that the climate in ancient China between Shang and Han Dynasties must have been cooler than it was in the later periods, thus forcing the elephants to migrate south.

Tusks are popular items among the Chinese, as they are used to make ornaments and ceremonial utensils. Their use could date as far back as 6000 years. The Chinese love to possess tusks for ornament and household production

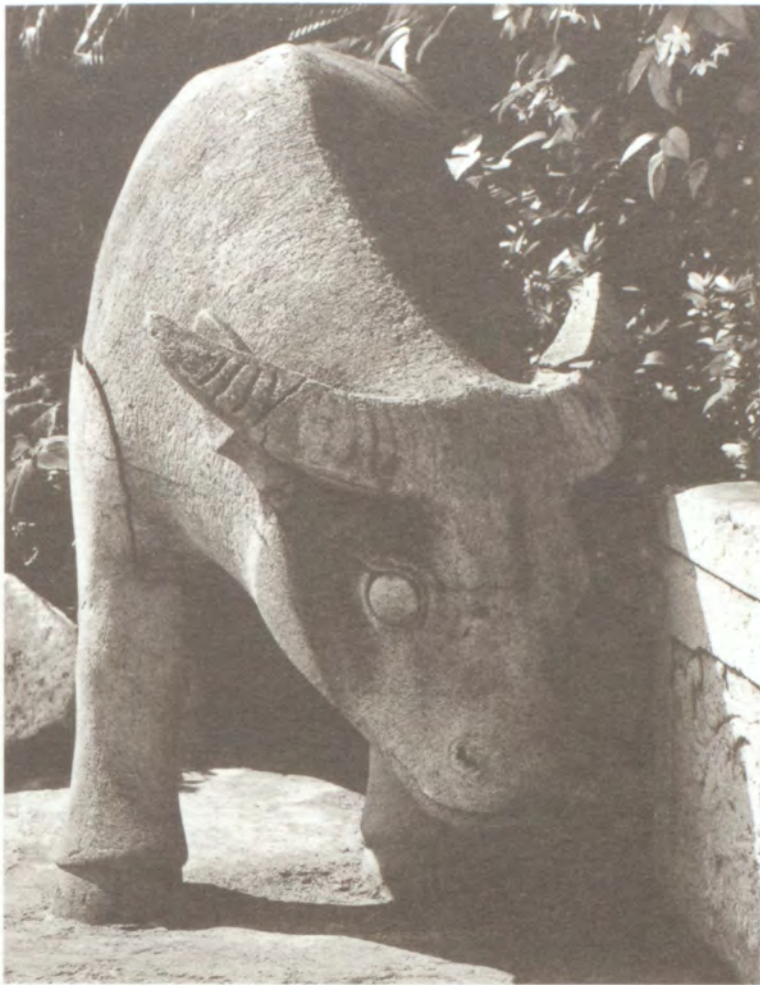
purposes. Such activities have given rise to extensive hunting of other wild animals throughout China.

The elephant is a symbol of strength, intelligence and prudence. It is indicative of force in the same manner as is the lion, the tiger or the leopard. It is held that if one puts stones on the back of the female elephant that has never given birth to any calf, one is likely to beget a boy.

The elephant is the symbol of the year. As it lives and moves about on its four strong powerful legs, it is rarely seen lying on its side. It belongs to the same group as the animals of the twelve years of the Chinese cycle. In this connection, it is considered an animal deity, possessing good fortune and sanctity.

The elephant is a sacred animal in Buddhism. There are many stories about the former incarnations of the Buddha that involve elephants. For instance, an elephant is shown to present a bouquet of flowers or a bee hive to him or carry his relics. The elephant is like an alms-bowl of the Buddha. The white elephant is believed to come to earth to keep Buddhism pure and has become a symbol of Buddhist kingship in Myanmar and Thailand.

There was a Chinese story about the elephant. Emperor Shun ruled a fertile kingdom blessed with regular rainfall where elephants helped to till the land and pull up the trees. The emperor taught his people how to plough and till the land.

ควาย ประดับเขมอที่ ๑๘
Buffalo at Khao Mo 18

ไก่ฟ้าบนเสาประทีป ประดับสวนมัสกวัน
Pheasant on the stone column at the Misakawan Garden

ชาวตะวันตก

ประดับประดาทางเข้าพระวิหารพระพุทธไสยาส

Westerner at the Sheltered Gate,

the entrance of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

Westerners. Thai people call the Europeans by a collective term of “farang”, especially the Westerners who first set foot on the Thai soil or elsewhere in Southeast Asia. The word “farang” is said to have been first used by the Arabs who had long been in contact with the Europeans. The word is a corrupt form of “Frank”, the name given to a group of renowned Europeans in the former time. The French were descendants of this race, calling their country “France.” In the Ayutthaya Period, Thai people were acquainted with the word “farang” through Persian merchants who came to trade in Ayutthaya. They called the Europeans or the Christians “farangi” (which some believe to have originated in India). The word “farangi” was later corrupted to become “farang” as it was easier to pronounce.

People may wonder whether the story of Marco Polo, an Italian merchant, who served the Chinese court and through whom the Chinese first got to know the Western people has anything to do with the stone figures. Before we touch on that, it is important to give a brief description about the turn of events in Chinese history.

Marco Polo was born in Venice, Italy, in 1254. When he was 17, he accompanied his father, Niccolo, and his uncle, Maffeo, to China. The journey by land took them across central Asia, through Lebanon, Iraq, Iran, India, the Gobi Desert, lasting three and a half years (c. 1275). They spent 17 years in China serving Kublai Khan as government officials of the Ngwan Dynasty. They were entrusted with governorships of several towns. They traveled south as far as Sichuan, Yunnan and Myanmar. In 1291

รูปชาวตะวันตกที่ขุมประตูด้านหน้าพระวิหารพระพุทธไสยาส
มองจากพระวิหารคดหน้าแดง

*Westerners at the Sheltered Gate, the entrance of the Phra Vihara
of the Reclining Buddha (View from the Phra Vihara Kod Na Daeng)*

Kublai Khan assigned Marco Polo to take his daughter Princess Kogatin to wed King Argon of Persia. They sailed from Sangou Harbor (in present Fujian) passing round the Vietnamese peninsula, the Malay peninsula, to India and Persia. On this occasion, Marco Polo was permitted to return to Italy and arrived home in about 1294. Four or five years later, he volunteered to fight for Venice. Venice lost to Genoa, and he was captured and imprisoned. During the imprisonment, he told an account of his experience to his cell mate, Rustican, who wrote the tales in French. The stories became very popular, were copied and translated into other languages. The first translation was German in 1477, and translation into other languages followed suit. The Chinese version came out in 1874, and subsequent versions were available. Marco Polo's account stimulated Western interest in the Far East and more Europeans started to explore the New World in the fifteenth and sixteenth centuries.

The Western scholars have re-examined the account and concluded that Marco Polo never traveled to China. It was a hearsay of accounts told and re-told by the explorers, especially by the Christian missionaries. The latter went to teach their religion in Asia and through contact with several navigators and merchants noted down the stories for further dissemination. If such stories actually took place, why has not there been any record by the Chinese who were natural chroniclers? Many important events were not accounted for, for example, there was no mention of the Great Wall. China was called "Cathay," and Beijing was called "Kham-baluk." Surely, these names must have been told by other foreigners who completely mispronounced the words. The narration of the journey was just a record of the stories as told by sailors. For instance, he mentioned the town of Lolac near the Gulf of Thailand, that we have interpreted to mean Lavo (Lopburi) or Ligor

(Nakhon Si Thammarat). There is no way to ascertain the truth. We could go back even further to the geography of Ptolemy. There were many chronicles of this type whereby the writers never went to the places but learnt about them from merchants and navigators. Finding the stories interesting, they recorded in writing. Some of the records were correct, others off the mark.

So it is possible that the Chinese first came to know the Westerners during the Yuan Dynasty. The Chinese court accepted people of all languages and identities in its service if they were proven to have special skills or knowledge. During that period the navigation and maritime trade were quite advanced. The west and the east were in constant contact. Often the missionaries were the first arrivals who recorded several Chinese activities for further dissemination. The Chinese began to feel bad about the Westerners when there were trade disputes and conflicts that developed into wars in which China eventually lost.

The Westerners had begun to trade with southeast Asian nations, for example, Thailand, China, and Japan, since the Ayutthaya Period. Their influence became more marked in the early Rattanakosin Period. Like Thai people, the Chinese became interested when they saw some strange-looking Europeans. They were half-afraid because the Europeans were more advanced in many ways. The image they had about the Europeans, therefore, was someone that looked down upon the local people. They were represented as having a tall figure and fair skin, whether they were civilian or military.

The Chinese artists, therefore, presented in their sculptures these strange farangs as very big and tall, twice the size of the real people. The eyes are protruding and fierce-looking. They wear a top hat, with long wavy hair like the rippling mane of the lion. They grow beards and wear tight-fitting pants, scarves, and overcoats. They carry a stick or a weapon in both hands. However, they are in a civilian costume. At the shrine of the birthplace of Guan-U in Shanxi, China, there are several farang bronze figures standing guard. They are huge and delicately wrought but fierce-looking.

There are some farang stone figures of a smaller size. Some are smaller than life; others are life-sized. They tended to be in military uniform with a cloak, wearing a top hat and pants, carrying a sword or stick in their hand. Some have a bag of gun powder or other ornaments on their body. They all look different. Some are in a humorous pose. The craftsmanship is inferior to that of bigger figures, as the latter emphasizes the grandeur of the

uniform and solemnity. They are used to guard the doorway and have to look fierce.

The lower-ranked farang figures are smaller in size, dressed in modern garbs. Their uniform consists of long pants, long sleeved shirts, a skull cap and a long cloak hanging at the back. The craftsmanship is inferior. They could have been made in Thailand.

Model of Architecture. In the early Bangkok Period Thailand imported a large number of architectural objects and building materials. The maritime trade by junks was safe and convenient. The greater traffic saw an increased number of junks. Thai and Chinese junks were a common sight at the coastal cities, e.g. Chanthaburi and Nakhon Si Thammarat. There were at least two junks at Nakhon Si Thammarat. With more Chinese settlers in Thailand, attempts were made to bring in more equipment and utensils, big and small, from China. There were merchants who were willing to go all the way to accommodate the customers' requirements. Some of these were Chinese earthen tiles for roofing, glazed earthen balustrades, stands, glazed earthen ventilation panels, screens for the walls, pagodas, plaster miniature hills, lintels, dragon pillars, shrines, archways, stone pedestal, etc. The large objects included wooden shrines or pavilions brought into Thailand intact. They were then dismantled and re-assembled. The process was not complicated. For the carved stones, they tended to be smaller or miniature figures.

Most of the carved stones which had been used as anchors to the junks were donated to the monasteries in Bangkok. The examples given here are taken mostly from Wat Phra Chutuphon Wimolmangkhalaram.

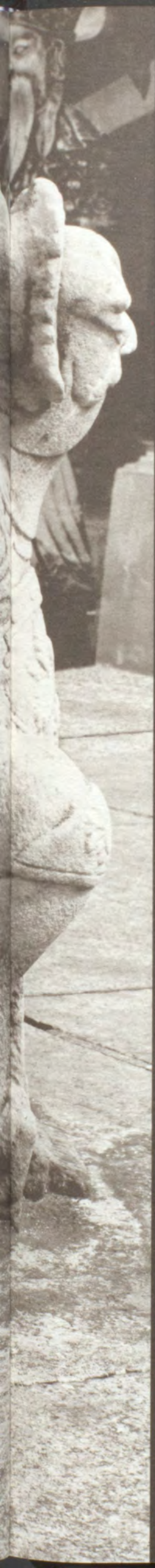
Chedi or Pagodas. The Chinese call pagodas "Ta". There are many models according to the period. The most famous group of pagodas is the Forest of Pagodas at Shaolin monastery, the origin of Kung Fu, in Henan Province. There, one will see 220 brick pagodas of various models dating from the Tang to Qing Dynasty. Another place is Lingyansi monastery in Shandong Province where 176 pagodas are kept, dating to the Qing Period. Those imported into Thailand are small-sized stone pagodas which can be easily dismantled. For instance, there are square-shaped pagodas with three tiers (not counting the base) five meters in height. There are some octagonal pagodas the base of which is supported by eight *mara* figures, about eight meters in height. They are sub-divided into six tiers sloping down from the top. Each pagoda is beautifully decorated. Some seven-tiered pagodas are miniatures used to decorate the plaster miniature hill.

รายละเอียดขุนนางฝ่ายหน้าและฝ่ายบูแบกเจดีย์จีน (ตะ)

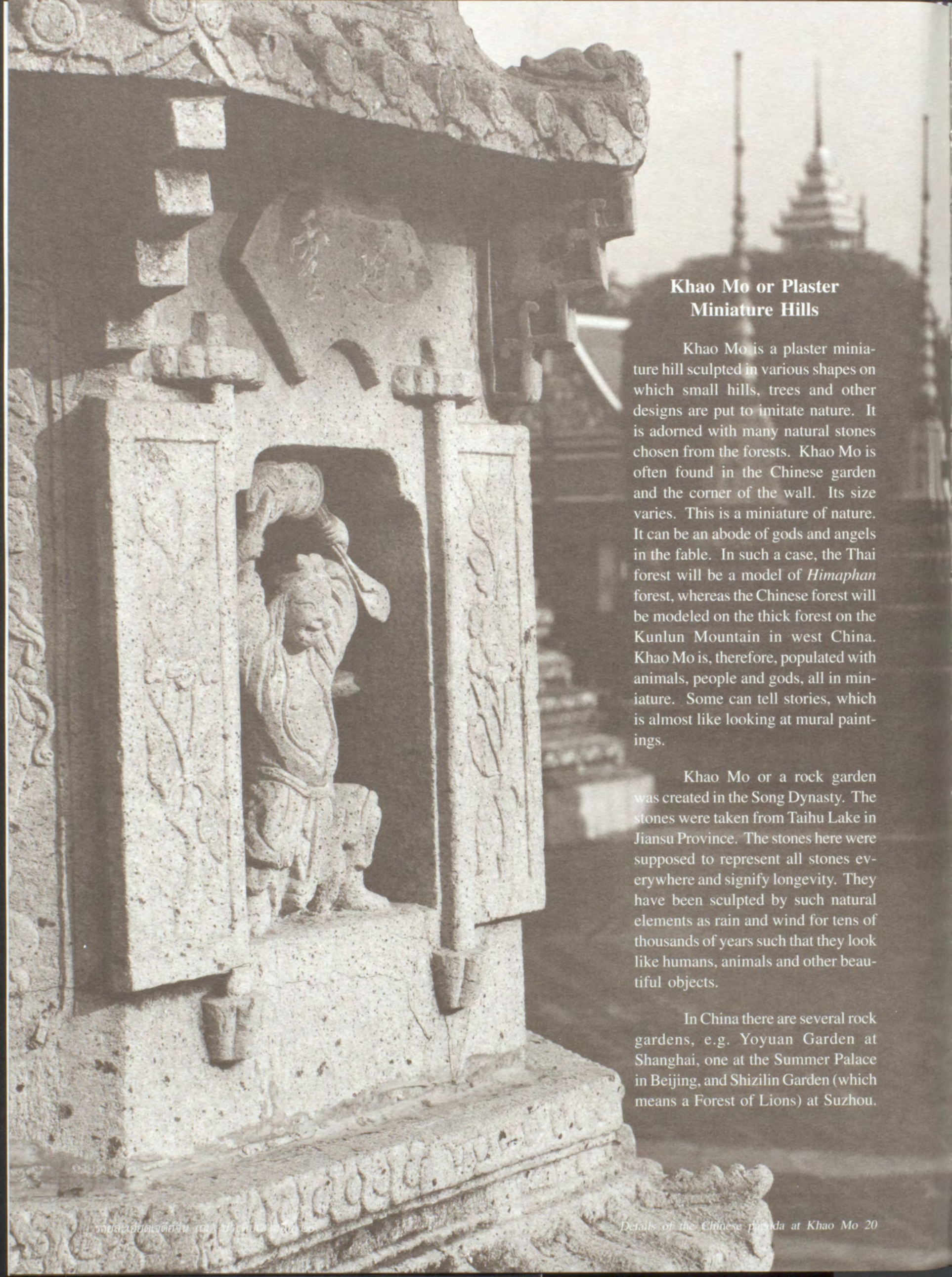
Details of Noblemen and Warriors carrying the Chinese pagoda

Khao Mo or Plaster Miniature Hills

Khao Mo is a plaster miniature hill sculpted in various shapes on which small hills, trees and other designs are put to imitate nature. It is adorned with many natural stones chosen from the forests. Khao Mo is often found in the Chinese garden and the corner of the wall. Its size varies. This is a miniature of nature. It can be an abode of gods and angels in the fable. In such a case, the Thai forest will be a model of *Himaphan* forest, whereas the Chinese forest will be modeled on the thick forest on the Kunlun Mountain in west China. Khao Mo is, therefore, populated with animals, people and gods, all in miniature. Some can tell stories, which is almost like looking at mural paintings.

Khao Mo or a rock garden was created in the Song Dynasty. The stones were taken from Taihu Lake in Jiansu Province. The stones here were supposed to represent all stones everywhere and signify longevity. They have been sculpted by such natural elements as rain and wind for tens of thousands of years such that they look like humans, animals and other beautiful objects.

In China there are several rock gardens, e.g. Yoyuan Garden at Shanghai, one at the Summer Palace in Beijing, and Shizilin Garden (which means a Forest of Lions) at Suzhou.

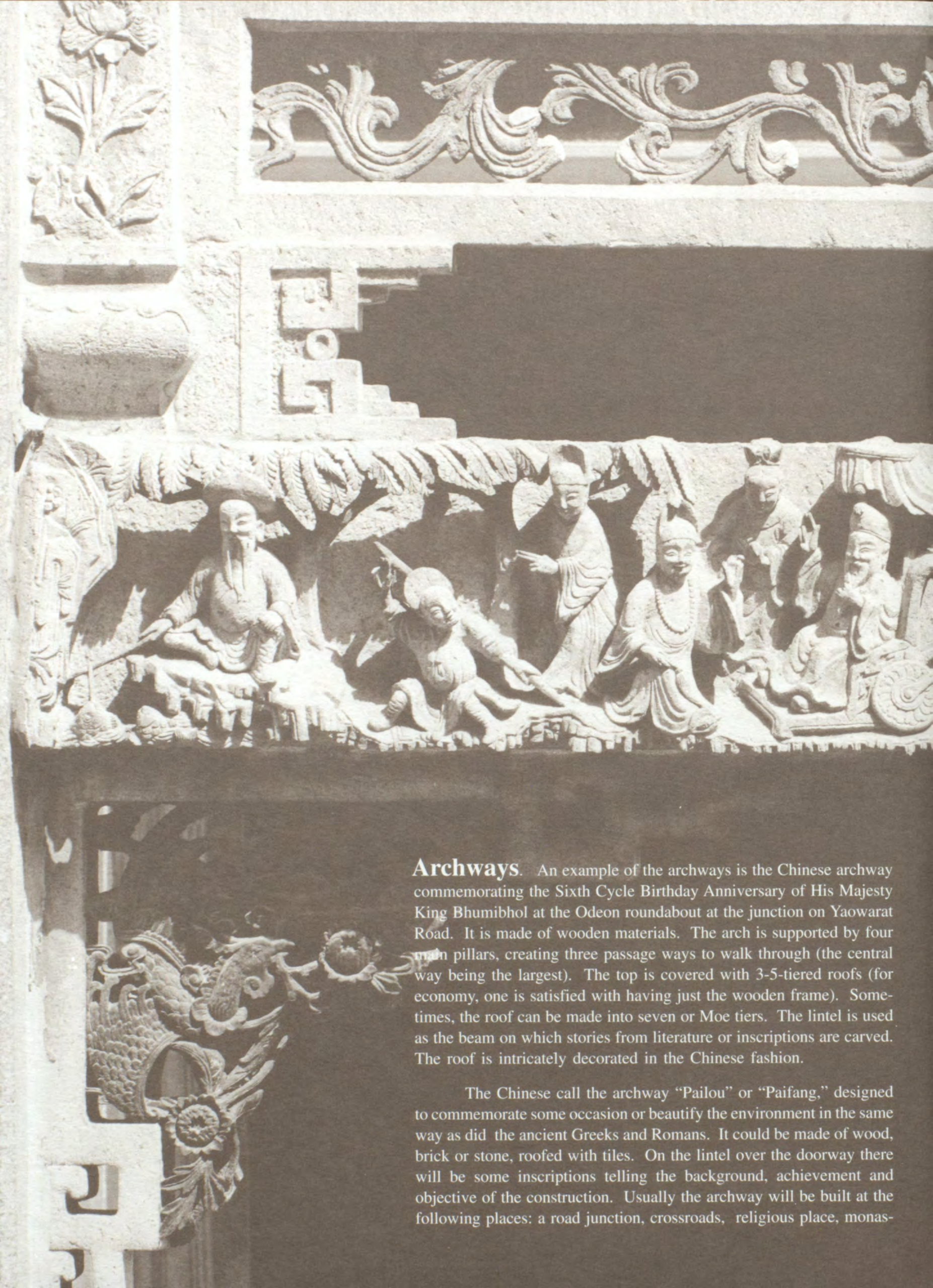

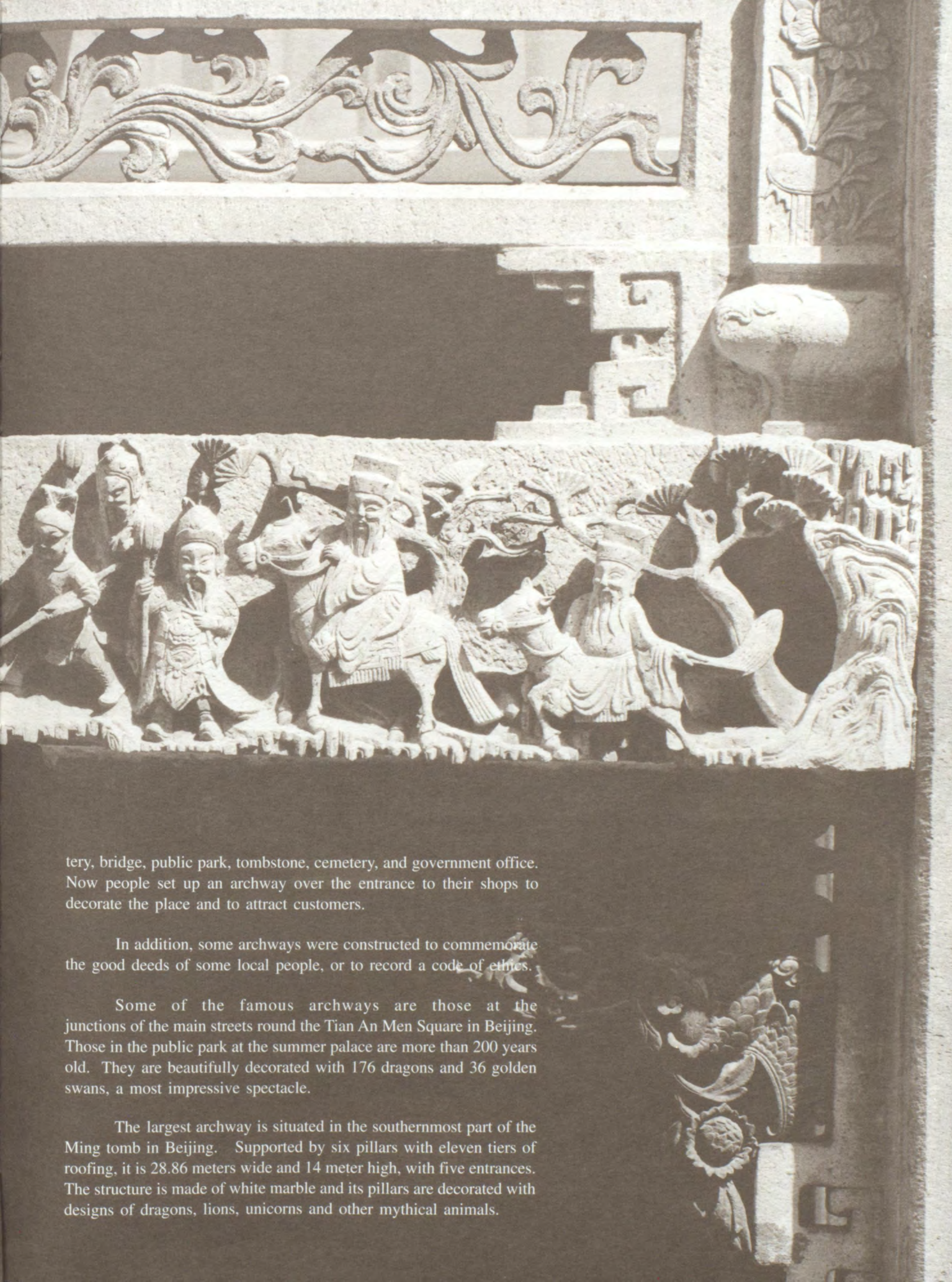

Archways. An example of the archways is the Chinese archway commemorating the Sixth Cycle Birthday Anniversary of His Majesty King Bhumibhol at the Odeon roundabout at the junction on Yaowarat Road. It is made of wooden materials. The arch is supported by four main pillars, creating three passage ways to walk through (the central way being the largest). The top is covered with 3-5-tiered roofs (for economy, one is satisfied with having just the wooden frame). Sometimes, the roof can be made into seven or more tiers. The lintel is used as the beam on which stories from literature or inscriptions are carved. The roof is intricately decorated in the Chinese fashion.

The Chinese call the archway "Pailou" or "Paifang," designed to commemorate some occasion or beautify the environment in the same way as did the ancient Greeks and Romans. It could be made of wood, brick or stone, roofed with tiles. On the lintel over the doorway there will be some inscriptions telling the background, achievement and objective of the construction. Usually the archway will be built at the following places: a road junction, crossroads, religious place, monas-

tery, bridge, public park, tombstone, cemetery, and government office. Now people set up an archway over the entrance to their shops to decorate the place and to attract customers.

In addition, some archways were constructed to commemorate the good deeds of some local people, or to record a code of ethics.

Some of the famous archways are those at the junctions of the main streets round the Tian An Men Square in Beijing. Those in the public park at the summer palace are more than 200 years old. They are beautifully decorated with 176 dragons and 36 golden swans, a most impressive spectacle.

The largest archway is situated in the southernmost part of the Ming tomb in Beijing. Supported by six pillars with eleven tiers of roofing, it is 28.86 meters wide and 14 meter high, with five entrances. The structure is made of white marble and its pillars are decorated with designs of dragons, lions, unicorns and other mythical animals.

Shrine at Khao Mo 12

แก่งเจ้าที่จำลอง ประดับเขมมอที่ ๑๒

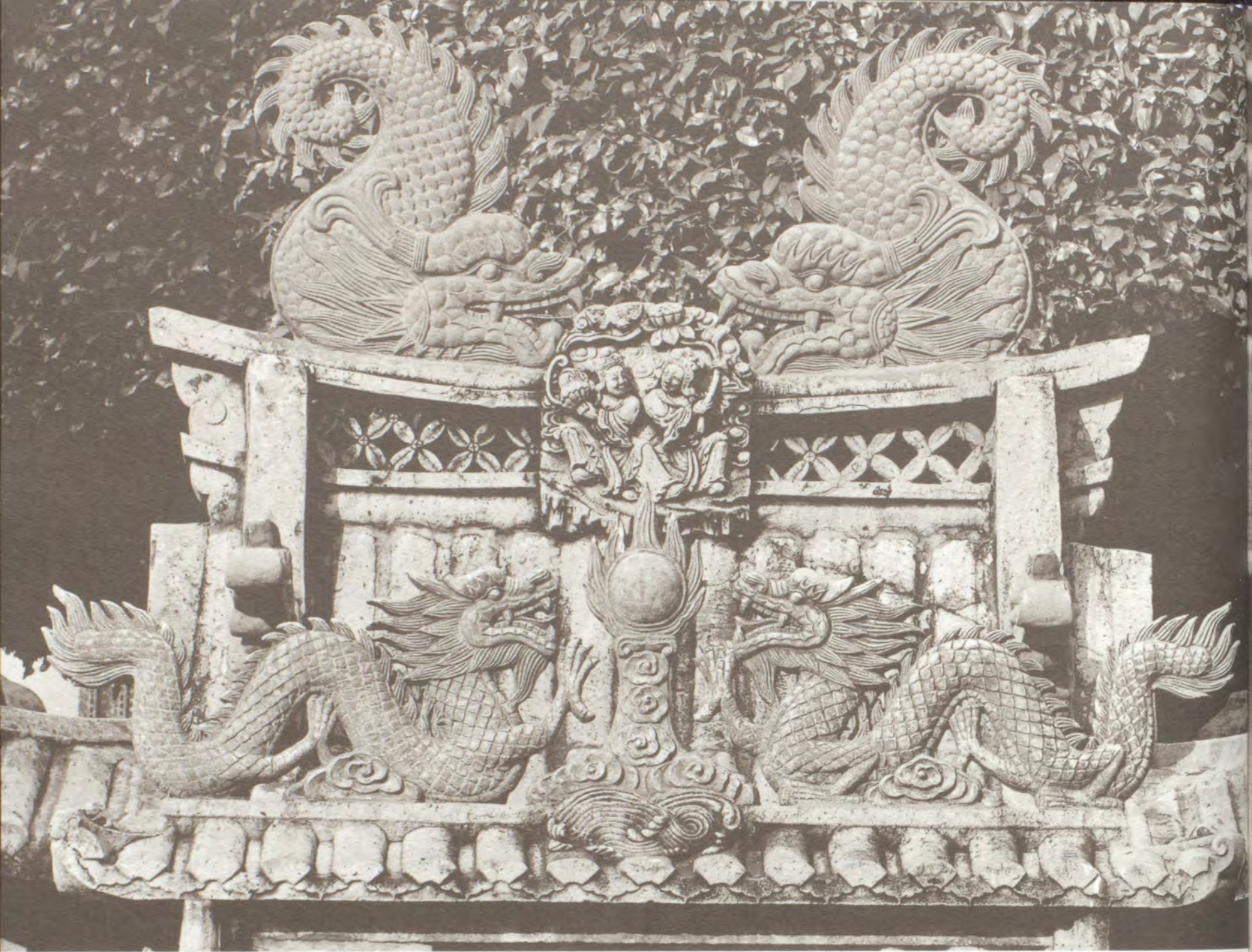
Shrines. There are innumerable shrines of various sizes and for purposes: household shrines, shrines for deities or other spirits. To a certain degree they are all elaborately designed. Some are laid close to the ground, with a low simple roof with small decorations hanging in front. Their interior and exterior are decorated adequately, but not ornately. Others are elaborately wrought, with an upswept roof decorated with dragons, dragon fish, and other designs.

Lintels are often found over the model archways. Some are just panels made for specific purposes and put above the entrances of important buildings, such as churches, chapels or pavilions. They are stone slabs carved and incised in such a way that pictures and designs stand out almost as if by themselves. The inscription usually tells about stories from literature. The lintel workmanship is as excellent as the woodwork.

รายละเอียดของลวดลายประดับซุ้มโขนทวาร
ประดับพระระเบียงพระอุโบสถชั้นในด้านทิศตะวันออก

Details of the Archways

at the inner Phra Rabiang east side of the Main Chapel

รายละเอียดของแท่งเจ้าที่ ประดับเขามอที่ ๓

Details of a Shrine at Khao Mo 3

Dragon Columns commonly known as “Huabiao”, the dragon columns serve to ornament the facades of the buildings. In the former time, they decorated the grand palaces, the imperial public parks, cemeteries and various junctions. Later on, they were used to decorate the shrines and other important constructions.

The columns come in pairs. There are a pair of columns in front and at the back of the Tian An Men Square in Beijing, marking the area as the center point of the capital. The area signifies the Celestial Gate of Peace. Each column is covered with dragons crawling in bas relief around it and reaching the top where there is another mythical animal. This mythical animal, plump-looking in a sitting position, is called “Hou”.

Huabiao columns are said to go back a long time in history. Originally, they were wooden constructions designed by Emperor Yao. Later Emperor Sun wanted Shun to learn about the sufferings and complaints of sub-

jects. A huge wooden cross was set up in the central public market, and he encouraged them to express their grievances freely on the wooden board so that he could redress them promptly and dark influence was eliminated.

In the Han Period, stone structure was used instead. More designs and decorations were added. In the later periods, it was used to decorate the palace gates and the entrances of religious places such as shrines. The stone columns at Wat Phra Chetuphon Wimolmangkhalaram are round, with the dragons wrapping around them head down.

The tradition of hearing public grievances on the wooden columns changed to the stone columns in the Han Period. Later, the columns were used to decorate various edifices. More designs were added to the columns. Eventually they were no longer used for the original purposes. The stone columns came to show the grandeur of the places of which they were the ornaments.

Utensils. Chinese stone sculptures cover not only human and animal figures but also household and other utensils. They have permanent value. Some of these are drums, lotus pots, flower pots, incense burners, altars, vases, etc.

Drums are musical percussion instruments used for military and ceremonial purposes. They have been with us for thousands of years. Some are made of wood, with animal hide drum heads. Others are made of metal. A group of very famous metal drums are bronze drums used by ethnic minorities in the south of China, e.g. in Yunnan and Guangxi. These ethnic peoples are Juang, Tong, Meo, Yao and others. The town of Nanning in Guangxi Province is a large source where more than 1,300 drums, more than 2,600 years old were found. The largest drum 37.5 centimeters high, weighing 300 kilograms, with the head approximately 1.65 meters wide.

A stone drum looks just like an ordinary wooden drum, with two animal hide drum heads. Thai people call it "Klong Phen," a large drum used in the monastery. The Chinese preferred to use it in battles and in the lion dance. Each side of the drum bears a design of a lion with a iron ring in its mouth. The metal rings secure the position of

the drum. The body of the drum is beautifully decorated with ornate patterns.

Lotus pots were originally made of glazed materials. They were costly and fragile. Stone was then used as material. Lotus pots come in various sizes and shapes. Some are round, others square. The side is carved with flower and ivory designs. They are quite beautiful. Some lotus pots are carved with alphabet Chinese which to describe splendid nature.

Flower pots are usually large to accommodate the size of the tree to be planted, e.g. adaman satinwood, pagoda tree. Some are round, others square-shaped. come in various sizes. They are usually rectangular in shape. There are both round and square ones. The side is beautifully carved.

Altar is a set of small tables on which to put flower pots, candles, incense sticks and other offerings. Some are short, others long, and are arranged oblongly or longitudinally. The tables can be arranged separately or in combination. They are heavy but durable. On each side of the altar, one can see carved decorations of designs featuring lion legs and flowers.

แท่นศิลาตั้งเครื่องบูชาพระมหาสถูปหรือพระปรางค์มหาธาตุอยู่บริเวณมุมพระระเบียงพระอุโบสถทั้งสี่ด้าน

Platform for putting goods to respect Phra Maha Sthupa or Phra Prang Mahathat

at each corner of the Phra Rabiang of the Main Chapel on all four sides

ภาพลายเส้นรูปขบวนขนส่งสินค้าโดยใช้ช้าง ม้า โค และลา ที่ฐานเสาประทีป หน้าพระอุโบสถด้านทิศตะวันออกบอกเล่าเส้นทางการค้าขายทางบก
 Picture of transportation by elephants horses cows and asses at the base
 of the Stone Column in front of the Main Chapel on the east side telling the route of the business transports

ภาพลายเส้นแสดงวิธีการขนส่งสินค้าทางบก โดยใช้ม้าเป็นพาหนะ ที่ฐานเสาประทีป หน้าพระอุโบสถ ด้านทิศตะวันออก
 Merchants transporting goods in baskets on cows and horses.
 Base of the Stone Column in front of the Phra Vihara Thit Phra Lokanart

ภาพสลักลายเส้นบนแผ่นศิลาประดับฐานเสาประทีปหน้าพระวิหารทิศพระโลกนาถ แสดงการขนส่งสินค้าทางบก ทั้งของไทยและจีน มีโคและม้าเป็นพาหนะ

Merchants transporting goods in baskets on cows and horses.

Base of the Stone Column in front of the Phra Vihara Thit Phra Lokanart.

ช้างของไทยและลาหรือล่อของจีน เป็นพาหนะที่ใช้ขนส่งสินค้าและทัพลัมภาระในการเดินทางไปค้าขายทางบก

Thai elephants and Chinese asses transporting goods by land

หินตุ๊กตาจีน

หินภูเขาไฟ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงเรียกว่า “เสลานิล” หรือศิลาเขียว เป็นหินเนื้อละเอียด ตุ๊กตาจีนส่วนใหญ่ในวัดพระเชตุพนทำจากหินชนิดนี้ เป็นต้นว่า ตุ๊กตาหญิงตีพิณ (หวังเจาจิน) และตุ๊กตาขี่ม้าที่พระวิหารทิศตะวันตก ตุ๊กตา (ลั่นถัน) ที่พระระเบียงชั้นใน ตุ๊กตาอำมาตย์ที่พระระเบียงชั้นนอก สิงโตคาบแก้วตรงช่องประตู ตุ๊กตาอำมาตย์ตรงซุ้มประตู พระมหาเจดีย์ ตุ๊กตาฝรั่งตรงประตูกำแพงแก้วคันเขตกลางวัด ตุ๊กตารูปลิงที่เสาเม็ดหอร่มและ ที่เม็ดกำแพงสระ สิงโตหินนอกประตูทิศเหนือของสระ ตุ๊กตา (ลั่นถัน) ขนาดใหญ่ที่ประตูวัด ฯลฯ หินไดออไรต์เป็นหินอัคนี (igneous rock) ที่ประกอบด้วยหินตกผลึก ทำให้มีเนื้อเหมือนหินแกรนิต ตัวอย่างตุ๊กตาจีนที่ทำด้วยหินไดออไรต์ เช่น ช้างยืนแท่นตรง พระวิหารทิศตะวันออก ตุ๊กตาขี่ควายหน้าพระวิหารทิศใต้ ตุ๊กตารูปม้า ควาย มีคนขี่บ้าง ยืนอยู่ข้างๆบ้าง ทางพระวิหารทิศตะวันตก สิงโตหินที่เสากำแพงล้อมพระมหาเจดีย์ ที่เสา อัมจันทร์พระวิหารทิศและที่ปลายพลสังข์พระอุโบสถ ตุ๊กตาบางตัวเป็นหินควอทซ์ไดออไรต์ ก็มี หินแกรนิตสีชมพู ตัวอย่างตุ๊กตาจีนที่ทำด้วยหินชนิดนี้ เช่น ตุ๊กตาหน้าพระวิหาร ทิศตะวันออก หินทราย ตัวอย่างเช่นมารแบกถะตรงลานพระระเบียงชั้นนอกทำด้วย หินทรายเนื้ออ่อนจากเขาส่าเมา ลพบุรี

Stones of the Chinese Stone Figurines

Tuff or Tuff-Agglomerate. His Holiness the Supreme Patriarch Prince Paramanujitajinorasa called “**Selanin**” or **green stone**. The stone itself is very fine. Most Chinese Stone Figurines at Wat Pho is made of this type of stone, for instance, a girl playing lute, a boy riding a horse on the west side of the Phra Vihara, warriors at the inner Phra Rabiang of the Main Chapel, noblemen at the outer Phra Rabiang of the Main Chapel, lions at the entrance, noblemen at the entrance of Phra Maha Chedi Si Ratchakarn, Westerners at the sheltered gate connected to Kampaengkaew, monkeys at the Belfry and the Crocodile Pond, lions at the south entrance of the Crocodile Pond, and warriors at the Sheltered Gate and etc. **Diorite.** **Igneous rock** looks like **granite**. The Chinese Stone Figurines made of this stone are the elephants at the East Phra Vihara, a boy on the buffalo at the South Phra Vihara, a horse and a buffalo at the West Phra Vihara, lions on the wall around Phra Maha Chedi Si Ratchakarn, and on Stone Columns at each Phra Vihara around the Main Chapel. Some Stone Figurines are made of **quartz diorite.** **Pink Granite.** The Chinese Stone Figurines made of this stone are figurines in front of the East Phra Vihara. **Sandstone.** The Chinese Stone Figurines made of this stone are the Warriors and Noblemen holding the Chinese pagoda at the outer Phra Rabiang of the Main chapel. These stones are from Khao Sampao, Lopburi Province.

หินในวัดโพธิ์ พระอุโบสถ พื้นปูหินทั้งชั้นบนและชั้นชานมุขลด เป็นหินอ่อน (ศิลาลาย) ลายดำสลับขาวจากเกาะสีชัง เสิงผนัง เสิงเสาในประธานและเสาเฉลียงประดับ หินอ่อน อัมจันทร์พระอุโบสถด้านตะวันตก ตัวคั่นเป็นหินภูเขาไฟสีเขียว บังคั่นใช้หินอ่อน ด้านตะวันออกทำใหม่ในรัชกาลที่ ๖ ตัวคั่นและบังคั่นใช้หินอ่อน ผนังเสาเฉลียงประดับแผ่น ศิลาลายหลักเรื่องรามเกียรติ์ทำด้วยหินอ่อน บันไดด้านตะวันตกใช้หินแกรนิตในสีจากชลบุรี ปูคั่น ที่พลสิงห์บังคั่นประดับหินอ่อน ปลายพลสิงห์มีเสาหินแกรนิต บันไดด้านตะวันออก ทำใหม่ในรัชกาลที่ ๖ เป็นหินอ่อนจากยุโรป กำแพงแก้วด้านนอกประดับหินอ่อนสลักรูปเขา ต้นไม้และสัตว์ต่างๆ ชุ่มประตู่และชุ่มสีมาเป็นหินแกรนิตในสีจากชลบุรี ใบสีมาเดิมทำด้วย หินสบู่ หรือ pagodite ฐานรองสีมาเป็นหินอ่อนจากเกาะสีชัง แท่นหินที่ชุ่มสีมาเป็น หินภูเขาไฟสีเขียว ซาลาระหว่างพระอุโบสถและกำแพงแก้วปูด้วยหินปูนจากเกาะสีชัง แท่นรองสาងเป็นหินทรายจากเขาสำเภาลพบุรีประเภทหินทรายสีเหลือง ซาลาด้านใต้ พระอุโบสถปูหินภูเขาไฟสีเขียว

Stones in Wat Pho. Main Chapel. Floor of the Main Chapel and lower tier is made of **black** and **white marble** from Srichung Island. Wall, chapel columns and balcony columns are made of **marble**. Platform on the west of the Main Chapel, the top is made of **tuff-agglomerate**; the side is made of **marble**. Platform on the east of the Main Chapel, was renovated in the Reign of King Rama VI, the top and sides are made of **marble**. Balcony wall is made of carved **marble** portraying scenes of Ramayana. West stairs are made of **granite gneiss** from Cholburi, the sides of steps are made of **marble**, and the end of the handrail has a **granite** stone column. East stairs, were renovated in the Reign of King Rama VI, were made of **marble** from Europe. Exterior of boundary wall has carved **marble** portraying natural scenes of mountains, trees and animals. Sheltered Gate and Sheltered Sema are made of **granite gneiss** from Cholburi. Sculpted boundary stones (Bai Sema), originally, made of **soapstone** or **pagodite**. Base of Bai Sema is made of **marble** from Srichung Island. Platform of sheltered sema is made of **tuff**. Ground between the Main Chapel and boundary wall is made of **limestone** from Srichung Island. Base of lion is made of **sandstone (buff)** from Khaosampao Lopburi. The Main Chapel Ground is made of **tuff-agglomerate**.

พระวิหารทิศ เสิงผนังและพื้นปูหินอ่อน คันทันต์เป็นหินแกรนิตไนส์จากชลบุรี
 พระวิหารทิศพระโลกนาถ (ทิศตะวันออก) ชุ่มโหลนทวารเป็นหินสีแดงเนื้อละเอียด
 น่าจะเป็นอาโคส ลวดลายบนชุ่มแกะด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว ฐานชุ่มเป็นหินอ่อน ช้างยืน
 แท่นและกระถางบัวเป็นหินไดออไรต์ ตุ๊กตาจีนเป็นหินแกรนิตสีชมพู เสาโคมเป็นหินอ่อน
 โคนเสามีหินปูนประกับเสาละ ๔ แผ่น แผ่นหินปูนนี้มีซากฟอสซิลซึ่งเป็นชีวิตสัตว์ดึกดำบรรพ์
 ในปลายยุคพาเลโอโซอิก พระวิหารทิศพระปัญจวัคคีย์ (ทิศใต้) ตุ๊กตาจีนและกระถาง
 เป็นหินไดออไรต์ กลองเป็นหินภูเขาไฟสีเขียว เสาโคมเป็นหินแกรนิตสีชมพู ฐานเสา
 เป็นหินแกรนิต พระวิหารทิศพระนาคปรก (ทิศตะวันตก) กระถางบัวเป็นหิน
 ไดออไรต์ หรือหินอัคนี แผ่นหินบนแท่นกลางเป็นหินอ่อน เสาโคมสลักมังกรพันเป็น
 หินภูเขาไฟสีเขียว ตุ๊กตาขี่ม้าทำด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว พระวิหารทิศพระป่าเลไลยก์
 (ทิศเหนือ) ตุ๊กตาจีนและกระถางบัวเป็นหินไดออไรต์ แผ่นหินบนแท่นสองข้างเป็นหินอ่อน
 เสาโคมเป็นหินแกรนิตสีชมพู ฐานเสาเป็นหินแกรนิต แท่นหินเป็นหินภูเขาไฟสีเขียว

Phra Vihara Thit. Wall and floor are made of **marble**. Steps in front of entrance are made of **granite gneiss** from Cholburi. **East Phra Vihara Thit Phra Lokanart.** Archway is made of **fine-grained red stone** or **arkose**. Inscription is made of **tuff**. Base is made of **marble**. Elephant and lotus pots are made of **diorite**. Chinese Stone Figurines are made of **pink granite**. Lantern columns are made of **saccharoidal limestone**. Base of lantern column has 4 pieces of **limestone** joined together. Each limestone has fusulines, which represented the primeval at the end of Paleozoic era. **South Phra Vihara Thit Phra Panja Vakkee.** Chinese Stone Figurines and lotus pots are made of **diorite**. Drum is made of **tuff**. Lantern columns are made of **pink granite**. Base of column is also made of **granite**. **West Phra Vihara Thit Phra Nak Prok.** Lotus pot is **diorite** or **igneous rock**. Platform in front is made of **marble**. Dragon Columns are made of **tuff**. A boy riding the horse is made of **tuff**. **North Phra Vihara Thit Phra Paleylai.** Chinese Stone Figurines and lotus pots are **diorite** Platform in front is made of **marble**. Lantern columns are made of **pink granite**. Base of column is also made of **granite**.

รายละเอียดเครื่องแต่งกายขุนนางฝ่ายบุ๋น ประดับพระระเบียงชั้นนอก ด้านทิศตะวันตก

Details of Costume of a Nobleman

at the outer Phra Rabiang west side of the Main Chapel

พระระเบียงพระอุโบสถชั้นใน พื้นในประธานเป็นหินภูเขาไฟสีเขียวแซมหินทราย
 เหลืองปนหินภูเขาไฟสีเขียว ริมเฉลียงปูนปั้นแกรนิตไนส์ ตุ๊กตาจีน(ลั่นถัน) เป็นหินภูเขาไฟ
 สีเขียว เสาระเบียงติดจารึกทำด้วยแผ่นหินปูนมีฟอสซิล ฐานชุกชีประดับหินอ่อน
 ลานพระอุโบสถ ระหว่างกำแพงแก้วพระอุโบสถกับพระระเบียงปูศิลาเลียงโผ เป็นหิน
 ที่เรียกว่า red volcanic tuff agglomerate พระมหาสถูป ฐานล่างและแท่นหิน
 เป็นหินภูเขาไฟสีเขียว พระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอก พื้นปูศิลามอจากสุโขทัย
 ฐานชุกชีประดับหินอ่อน เสาพเนกติดแผ่นหินปูนจารึกตำราฉันท์มาตราพฤติและ
 โคลงกลบท ในซาลาเล็ก(ระหว่างพระระเบียงชั้นนอกและชั้นใน)ตั้งตุ๊กตาอำมาตย์จีนทำ
 ด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว พื้นซาลาระหว่างระเบียงปูนปั้นแกรนิตไนส์เนื้อหยาบ เห็นเกล็ดแร่
 ไมกา สมเด็จพระบรมพรหมนาถชินโอรสทรงเรียกว่า หินฟันม้า เป็นหินจากลพบุรี เจดีย์จีน
 (ตะ) ทำด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว มารแบกทำด้วยหินทรายเนื้ออ่อนจากเขาส่ากาลลพบุรี
 หินรองเจดีย์จีน(ตะ)เป็น muscovite granite ลิงโตคาบแก้วตรงช่องประตูทำด้วย
 หินภูเขาไฟสีเขียว

Inner Phra Rabiang of the Main Chaple. Floor is made of **tuff** mixed
 with **sandstone**. Verandah is made of **tuff**. Side of verandah is made of **granite**
gneiss. Chinese Stone Figurines are made of **tuff**. Verandah columns have inscription
 of **fusulines**. Base of Buddha Image is decorated with **marble**. **Main Chapel**
Ground. Between boundary wall and Phra Rabiang is covered with “**Sila Leang**
Po” or **red volcanic tuff-agglomerate**. **Phra Maha Sthupa.** Base and
 rock platform are made of **tuff**. **Outer Phra Rabiang of the Main Chaple.**
 Floor is covered with **Sila Mo** from Sukhothai. Base of Buddha Image is decorated with
marble. Columns have inscription of poems. Ground between outer and inner Phra
 Rabiang locates Chinese Stone Figurines (noblemen), which are made of **tuff**. Ground
 between both Phra Rabiang is covered with **coarse-grained granite gneiss**. His
 Holiness the Supreme Patriarch Prince Paramanujitajinorasa called “**horse-teeth stone**”,
 from Lopburi. Pagoda, carried by Warriors and Noblemen, are made of **tuff**. Warriors and
 Noblemen are made of **finned-grained sandstone** from Khaosampao Lopburi. Base
 of the Chinese pagoda is made of **muscovite granite**. Lions at entrance are made of **tuff**.

รายละเอียดเครื่องแต่งกายขุนนางฝ่ายบุ๋น ประดับพระระเบียงชั้นนอก ด้านทิศตะวันออก

Details of Costume of a Nobleman

at the outer Phra Rabiang east side of the Main Chapel

พระเจดีย์รายและพระเจดีย์ห้อยม ฐานเขียงเป็นหินภูเขาไฟสีเขียว
พระมหาเจดีย์สี่รัชกาล พื้นศาลาหน้าพระมหาเจดีย์ทั้งพื้นในประธานและเฉลียงปู
หินทรายจากเขาสำเภาลพบุรี พื้นพระระเบียงล้อมพระมหาเจดีย์ปูหินอ่อน ตึกตาดุนนางจีน
ตรงซุ้มประตูทำด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว ระหว่างพระมหาเจดีย์มีแท่นทำด้วย หินภูเขาไฟสีเขียว
พื้นลานพระมหาเจดีย์ปูหิน red volcanic agglomerate ลานพระอุโบสถข้างหลังพระ
มหาเจดีย์มีเสาหินภูเขาไฟสีเขียว นัยว่าปักราวเทียน พระวิหารคด พื้นมุขนอกผนัง
สองข้างปูหินดินดานเนื้อแน่น สีดำคล้ายหินชนวน กำแพงกันเขตกลางวัด ตึกตารั้วทำ
ด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว พระมณฑป เเชิงผนังประดับหินอ่อน เสากำแพงแก้วล้อมลาน
พระมณฑปตั้งสิงโตหินไดออไรต์ พื้นในมุข พื้นลด ปูหินอ่อน ชั้นล่างเป็นแปดเหลี่ยมปู
หินภูเขาไฟสีเขียว นอกเหลี่ยมปูหิน red volcanic agglomerate

Phra Chedi Rai. Base of the Phra Chedi is made of **tuff**. **Phra Maha Chedi Si Ratchakan.** Pavilion ground in front of the Phra Maha Chedi Si Ratchakan is covered with **sandstone** from Khaosampao Lopburi. Outside ground around Phra Maha Chedi Si Ratchakan is covered with **marble**. Noblemen at sheltered gate are made of **tuff**. Rock platform, between Phra Maha Chedi Si Ratchakan, is made of **tuff**. Inside ground of Phra Maha Chedi Si Ratchakan is covered with **red volcanic agglomerate**. Stone Columns made of **tuff** locate on the ground of the Main Chapel behind Phra Maha Chedi Si Ratchakan. **Phra Vihara Kod.** Verandah outside Phra Vihara Kod is covered with **black compact shale** similar to slate. **Wall dividing Temple Ground.** Westerners, at Sheltered Gate, are made of **tuff**. **Phra Mondop.** Wall is decorated with **marble**. Lions, made of **diorite**, are decorated on top of wall columns around Phra Mondop. Floor of verandah and the lower tier are covered with **marble**. The octagon shaped ground is covered with **tuff**. Outside octagon shaped ground is covered with **red volcanic agglomerate**.

ศาลาทิศพระมณฑป พื้นในประธานและชั้นลดปูหินภูเขาไฟสีเขียว เวลาชอมมี หินทรายปน นอกประตูทิศเหนือได้ตั้งรูปสิงโตจีนทำด้วยหินภูเขาไฟเขียว เฉลียงด้านนอก ทั้งบันไดและพื้นของศาลาทิศเหนือปูหินแกรนิตไนส์ ชานข้างในลานพระมณฑปตรงย่อมุม ตั้งแท่นหินอ่อน ใบสีมาบนกำแพง สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกเป็นหินจากลพบุรี แต่นักธรณีวิทยาว่า เป็นหินสบู่จากนครนายก ชานชั้นลดนอกกำแพงปูหิน **red volcanic agglomerate** เสาเม็ดมุกกำแพงสำหรับตั้งโคมประทีปเป็นหินแกรนิต ฐานและบัวหัวเสาเป็นหินทราย จากเขาส่าเมา เมืองลพบุรี กำแพงสกัดสองข้างประตูหินภูเขาไฟสีเขียว **ศาลาการเปรียญ** พื้นเดิมปูหินทรายจากเขาส่าเมาลพบุรีทั้งในประธานและมุข พื้นเฉลียงปูหินแกรนิต จากลพบุรี เสาเม็ดอัฒจันทร์เคยตั้งสิงโตหินแกรนิต เกี้ยวประทีปทำด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว **พระวิหารน้อย** พื้นมุขหน้าข้างนอกปูหินดินดานสีดำเนื้อแน่นจากสุโขทัย **หอระฆัง** ลิงที่เสาเม็ดกำแพงแก้วทำจากหินภูเขาไฟสีเขียว **สระจระเข้** หินที่ทำภูเขาเป็นหินทราย และหินปูน ภูเขากลางสระเป็นหินทราย ถ้าไม่ใช่ก็เป็นหินไรโอไลต์ ตึกฝรั่ง พื้นในประธานและเฉลียงเคยปูหินดินดานจากสุโขทัย ปัจจุบันเป็นหินขัด เสาเม็ดมุกกำแพงตั้งรูปวานรทำด้วยหินภูเขาไฟสีเขียว

Pavilions of the Phra Mondob. Floor of pavilion and the lower tier are covered with **tuff** and later mixed with **sandstone**. Verandah of north pavilion both floor and stairs are covered with **granite gneiss**. Platforms, located at the recess on each corner of Phra Mondob, are made of **marble**. Bai Sema, on the wall of His Holiness the Supreme Patriarch Prince Paramanujitajinorasa, are made of **stone from Lopburi**, however, geologists commented that they are made of **soapstone** from Nakhonnayok. Lower tier outside the wall is covered with **red volcanic agglomerate**. Columns at the wall corner are made of **granite**. It's base and head are made of **sandstone** from Khaosampao Lopburi. Wall, next to Sheltered Gate, is made of **tuff**. **Sala Kan Parian**. Original floor is covered with **sandstone** from Khaosampao Lopburi, both inside and the portico. Verandah is covered with **granite** from Lopburi. Lions, on stair columns, are made of **granite**. Chinese lanterns are made of **tuff**. **Phra Vihara Noy**. Outside tier is covered with black condensed **shale** from Sukhothai. **Belfry**. Monkeys, on each column of the wall, are made of **tuff**. **Crocodile Pond**. Mountain in the pond is made of **sandstone** and **limestone**. Mountain in the middle of the pond is **sandstone** or **rhyolite**. Chinese Joss-House Roof (Tuek Farang), both the floor and verandah were covered with **shale** from Sukhothai, is currently made of **polished stone**. Monkeys on wall columns are made of **tuff**.

รายละเอียดเครื่องแต่งกายขุนนางฝ่ายบุ๋น ประดับพระกระเป๋ยงชั้นใน ด้านทิศตะวันตก

Details of Costume of a Nobleman

at the inner Phra Rabiang west side of the Main Chapel

สวนมิสกวัน ดึกจันพื้นปูหินดินดานเนื้อแน่นจากสุโขทัย หินดินดานนี้เนื้อแน่นจนเรียกว่าเป็นหินชนวนได้ พระวิหารพระพุทธไสยาส พื้นในประธานและพื้นชานชาลาของเดิมปูพื้นหินทรายแดงจากราชบุรีและเพชรบุรี แต่ปัจจุบันปูหินอ่อน ทั้งพื้นนอกและในพื้นชานชาลาปูหินทรายแดง เขามอรอบกำแพงวัด ลานชั้นในมีเขาจำลอง ๒๐ ลูก ลานชั้นนอกมี ๖ ลูก เขาจำลองหรือเขามอนี่นำมาจากสวนขวาเป็นหินหลายชนิด มี หินปูน ธรรมดา หินปูนประเภท Sacchoroidal หินเหล็กไฟ หินทรายซึ่งมี fine grained sandstone, pebbly sandstone, conglomerate (หินกรวด) นอกจากนี้ยังมี หินควอตซ์ประเภท quartrite breccia และหินสีม่วงแข็ง มีหินอ่อน หินแกรนิตไนส์ หินชั้น หิน tactite คือหินที่เปลี่ยนสภาพมาจากหินปูน เป็นต้น ศิวลึงค์เป็นหินทราย สีเขียวเนื้อละเอียด เวลาใช้แว่นส่องดูเนื้อหิน มีแร่สีแดง เหลือง เขียว ศาลเจ้าพ่อ เขาตึก เขาหิน quartz, fine grained argillaceous sandstone, bedded sandstone หินที่รองศาลและรองเจดีย์เป็นหินปูน ภูเขาทางตะวันตกเป็น fault breccia แท่นหินทิศตะวันตกของศาลาการเปรียญเป็นหินไดออไรต์ และ หินสี พนักปูหินแกรนิตไนส์ ที่รองเท้าเป็นหินแกรนิตเนื้อหยาบ แท่นหน้าวิหารพระนอนด้านทิศตะวันตกเป็น หินอ่อนสีดำ ทิศตะวันออกเป็นหินภูเขาไฟสีเขียว ศาลาราย พื้นเก่าปูหินทราย บางหลังรื้อใหม่ปูหินขัด ประตูและกำแพงวัด ดึกตาจัน (ลั่นถัน) เป็นหินภูเขาไฟสีเขียว

Misakawan Garden. Floor of the Chinese style pavilion is covered with condensed **shale** from Sukhothai. The shale is so condensed that it can be called **slate**. **Phra Vihara of the Reclining Buddha.** Both floor and verandah, originally, was covered with **red sandstone** from Ratchaburi and Phetchaburi. Currently, floor is covered with **marble**; verandah is covered with **red sandstone**. **Khao Mo around Temple Ground.** Inner part of temple has 20 Khao Mo. Outer part of temple has 6 Khao Mo. Khao Mo were taken from the rock garden in the Grand Palace, and decorated with several types of rocks. Those rocks are **limestone, sacchoroidal limestone, flint, sandstone, fine grained sandstone, pebbly sandstone, conglomerate, quartrite breccia, rhyolite, marble, granite, sedimentary rock** and **tactite**. Siva Linka is made of green fine-grained **sandstone**, when use magnifying glass to look will see red, yellow, and green color minerals. **Shrines of Jao Por Khao Tok.** Rock mountain is made of **quartz, fine-grained argillaceous sandstone, bedded sandstone**. Rock at base of shrine and chedi is made of **limestone**. Mountain on the west is made of **fault breccia**. Rock platform on the west of Sala Karn Parien is made of **diorite** and **schist**. The backrest is made of **granite** and the shoes are made of **coarse-grained granite**. Platform in front of Vihara of Reclining Buddha on the west is made of **black marble**, on the east is made of **green volcanic agglomerate**. **Sala Rai.** Original cover was **sandstone**, some are renovated with **polished stone**. **Sheltered Gate and Wall.** Chinese Stone Figurines are made of **tuff**.

รายละเอียดเครื่องแต่งกายขุนนางฝ่ายบุ๋น ประดับทางเข้าพระวิหารพระพุทธไสยาส

Details of Costume of a Nobleman

at the entrance of the Phra Vihara of the Reclining Buddha

คำอธิบายเพิ่มเติม

หินภูเขาไฟสีเขียว เป็นหินเนื้อละเอียด ประกอบด้วยชิ้นส่วนเล็กๆ ที่ภูเขาไฟพ่นออกมาแล้วตกกลับลงสะสมตัวจนแกร่ง **หินกรวดภูเขาไฟ** เป็นเศษหินภูเขาไฟที่ถูกตัวกระทำเช่นน้ำพามาสะสมและเกาะตัวกัน **หินแกรนิต** หินอัคนีชนิดหนึ่งประกอบด้วยแร่จำเป็นสองชนิดคือ เซียวหนุมาน และแร่ฟันม้า ตกผลึกกายเกาะกัน **หินไนส์** หินแปรชนิดหนึ่งซึ่งแร่ประกอบหินเรียงตัวเป็นเส้นป็นยาวๆ คำนี้มักประกอบหลังคำอื่น เช่น แกรนิตไนส์ **หินสบู่** หินแปรชนิดหนึ่ง เนื้อสารประกอบด้วยแร่ทัลก์เป็นส่วนใหญ่ แร่ทัลก์เป็นแร่ที่อ่อนมาก ใช้เล็บขุดเป็นรอยได้ง่าย เมื่อเอาหินสบู่ถูกับมือจะรู้สึกลื่น หินสบู่จากนครนายกนั้นมิใช่หินสบู่แท้ เนื้อเป็นไฮดรอสอะลูมิเนียมซิลิเกต ผลึกและคุณสมบัติทางฟิสิกส์ผิดกับทัลก์ โดยที่หินนี้พอจะลื่นๆ บ้างเมื่อขยี้กับนิ้วชาวบ้านเลยเรียกหินสบู่ ฝรั่งให้ชื่อแร่ประกอบหินนี้ว่า pagodite เพราะจีนเอาเป็นหยกเทียมใช้สลักรูปเจดีย์หรือเก๋งจีน **หินอ่อน** หินปูนชนิดที่ขัดมันได้ดี เลือกใช้สีต่างๆหรือที่มีแถบลายในเนื้อ **หินปูน** หินที่มีเนื้อสารเป็นแคลเซียมคาร์บอเนตเกือบทั้งสิ้น ที่เรียกหินปูนมาแต่โบราณก็เพราะชาวบ้านเอามาเผาทำปูนขาวเพื่อก่อสร้าง หรือเติมน้ำขม้นทำปูนกินกับหมาก **หินทราย** หินชั้นที่ประกอบด้วยทรายเกือบล้วนๆ หินทรายจุดขาวเป็นหินทรายที่มีแร่ประกอบหินชนิดแร่ฟันม้าปนอยู่ด้วยจนเห็นเป็นจุดขาวๆประอยู่เม็ดทรายในหินมักเป็นเหลี่ยม

Extra Explanation

Tuff. Fine-grained stone composed of small parts from volcanic eruption hardened themselves. **Agglomerate.** Rubbles from volcanic eruption brought by water to build up and accumulate. **Granite.** Igneous rock composed of 2 types of ore: quartz and feldspar. **Gneiss.** Metamorphic rock from another type of rock. Ex. Granite gneiss. **Soapstone.** Metamorphic rock consists of talc. Talc is very soft ore, and can be scraped by fingernail. When rubbing the soapstone with hands, hands will become soapy. The soapstone from Nakhonnayok is not real soapstone; it consists of Hydrous Aluminum Silicate. Crystal and Physical properties are different from talc. This type of stone is a bit soapy when rubbed with fingers, so people called it "soapstone". Westerners called it "pagodite" because the Chinese use it as jade imitation to make chedi or chinese style pavilion. **Marble.** This type of limestone is good for polished surfaces with many different colors and textures. **Limestone.** Stone that consists of calcium carbonate. People use it for construction. **Sandstone.** Composed of almost pure sand. **Arkose.** A type of sandstone mixed with feldspar, so white spot can be seen in the stone. The sand in this stone is normally in squared shape.

หินไดออไรต์ หินอัคนีชนิดหนึ่ง มีแร่ประกอบสีขาวๆ คือแร่ฟันม้ากับ แร่เขียวคล้ำเช่น ฮอร์นเบลนด์ **หินดินดาน** หินชั้นซึ่งประกอบด้วยแร่เนื้อดินเป็นส่วนใหญ่ คุณสมบัติคือ เนื้อละเอียด บักกับน้ำแล้วเหนียวติดมือ **หินชนวน** หินแปรเนื้อเนียนชนิดหนึ่ง เกิดจากการแปรสภาพของหินดินดานด้วยความร้อน ความกดอัดทำให้แกร่งและเกิดรอยแยกเป็นแผ่นๆ ขึ้นในตัว **หินเหล็กไฟ** แร่ชนิดหนึ่งในตระกูลควอตซ์ สีดำ หรือเทาแก่ ประกอบด้วย ซิลิกาเนื้อแน่นเนียนละเอียดดิบ **หินกรวดเหลี่ยมรอยเลื่อน** หินกรวดที่เกิดอยู่ตรงบริเวณรอยเลื่อนของเปลือกโลก ประกอบด้วยชิ้นเศษหินเป็นเหลี่ยมเป็นมุมที่แตกสลายจากการเลื่อนของหินบริเวณนั้น **หินชั้น** หินที่เกิดจากการทับถมตัวจนเป็นของแข็งของสิ่งตกจมจากหินอื่นๆ เช่น หินอัคนี หินแปรส่วนใหญ่มักแสดง สภาพการเรียงตัวเป็นชั้นๆ **ศิลาเลียงโผ** เป็นหินสีแดง มาจากเมืองเลียงโผหรือเน่งโป ซึ่งอยู่ติดทะเลจีนตะวันออก ปัจจุบันอยู่ในมณฑลเจ้อเจียง ตอนต้นรัตนโกสินทร์ ไทยมีการค้าสำเภากับจีน กาญจนาคพันธุ์บอกไว้ว่า ของจีนดีๆ มาจากเมืองนี้เป็นอันมาก นอกจากศิลาแล้วยังปรากฏหลักฐานอยู่ในวรรณคดีหลายเรื่อง เช่น ในสังข์ทอง ว่า “ดูซื้อแพรเลียงโผโล้ว” และในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างว่า “ตรงรายน้านั้นวางอ่างเลียงโผ มันได้มาแต่ไหนไปโตโต”

Diorite. A type of igneous rock, which consists of white ore feldspar and hornblende.

Shale. Sedimentary rock mostly consists of clay minerals The attribute of this rock is fine-grained, when mixed with water will become sticky.

Slate. A type of metamorphic rock. This stone metamorphosed from shale, because of heat and pressure making it hardened and form layers.

Flint. A type of quartz, black or dark gray, consists of fine and condensed silica.

Fault Breccia. Stone pebbles, from rock broken by force from pressure in the area where fault occurs, mostly of sharp angular shape.

Sedimentary rock. This rock become cemented together by minerals, such as igneous rock, metamorphic rock. The majority will be in forms of layers.

Red volcanic tuff agglomerate. Red stone was from Ningbo, east of China.

Currently, it is at Zhezhang. At the beginning of Rattanakosin Era, Thailand and China had traded junk boat. As stated by Kanchanakkhaphan, many of Chinese great things were from this town.

ผศ.ดร. เสาวณิต วิงวอน ย่อจาก โคลงฉันท์เรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน พระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส และ “เที่ยววัดโพธิ์กับโลกกิจ” ของ สมภพ จันทรประภา ผู้บรรยายยธธรณีวิทยา ได้แก่ เกษตร พิทักษ์ไพรวรรณ โปยม อรรถยานนท์ และอมร เมธิกุล หนังสือทั้งสองเล่มนี้เขียนขึ้นนานแล้ว ดังนั้น หินบางชนิดอาจไม่ตรงกับสภาพปัจจุบันอันเนื่องมาจากการชำรุดแล้วบูรณะปฏิสังขรณ์ใหม่ แต่หาวัสดุชนิดเดิมจากแหล่งกำเนิดเดิมไม่ได้ จึงใช้วัสดุที่มีอยู่ในปัจจุบันแทน

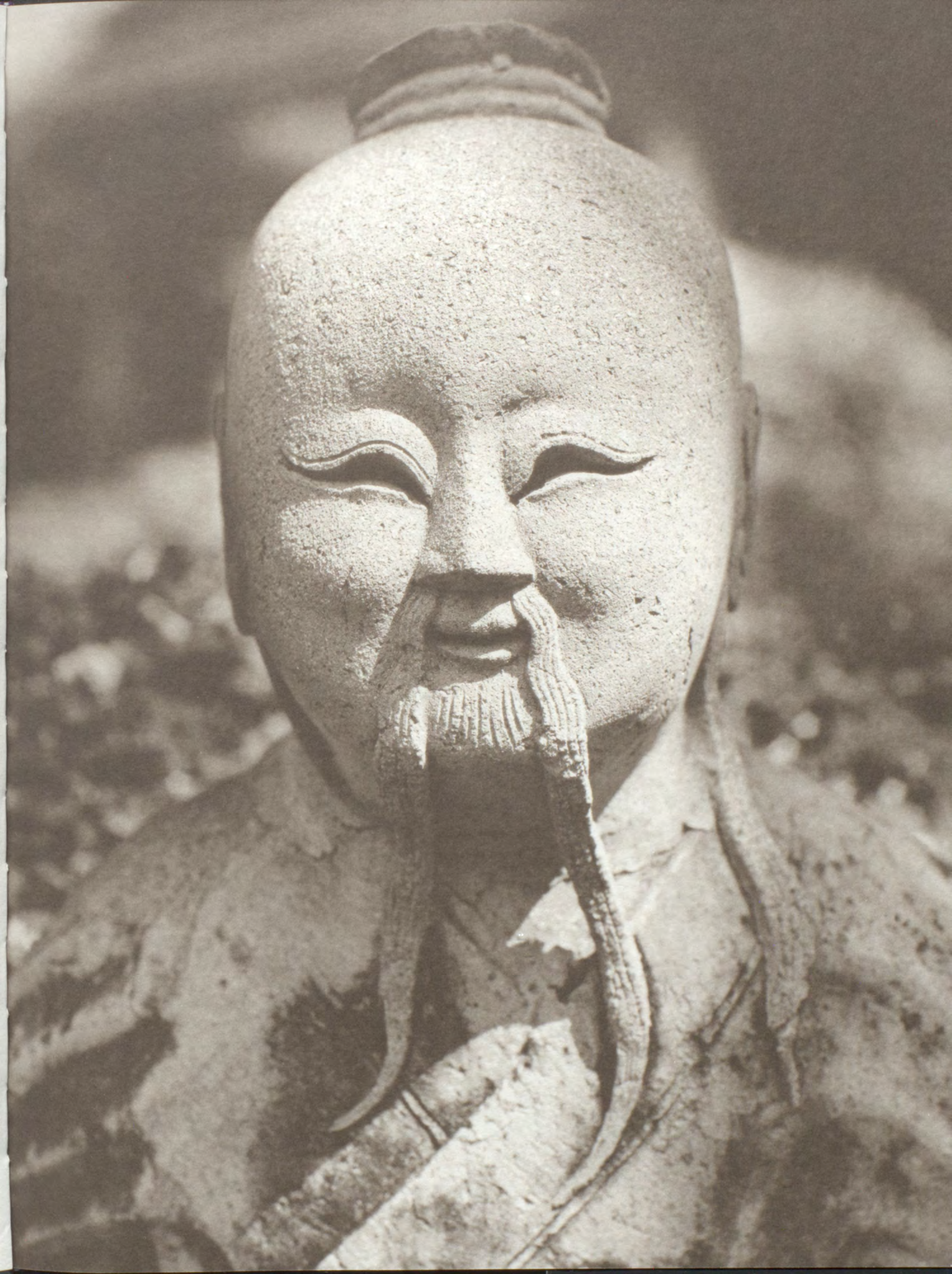
ตารางเทียบชื่อเฉพาะภาษาจีน

Chart of Chinese names

กง	公	Gong
กวนอู (กวนอวี่)	关羽	GuanYu
กวาง (ลู่)	鹿	Lu
กวางโจว (กว่างโจว)	广州	Guangzhou
กวางสี (กว่างซี)	广西	Guangxi
กวางตุ้ง (กว่างตง)	广东	Guangdong
กวางน้ำ (กว่างหนาน)	广南	Guangnan
ก๊อหยิน (จวีเหริน)	举人	Juren
ก๊วยเซียน	鬼仙	Guixian
กุนซื่อ	军师	Junshi
เกียนเนกเกีย โปลิตัว (กนก ภารัทวาช)	迦诺迦跋厘惰阁	Jianuojiabaliduoshe
เกียนเนกเกีย ฮวดซ้า (กนกวัจฉ)	迦诺迦伐蹉	Jianuojiafashe
เกียลีเกีย (กาลิก)	迦理迦	Jialijia
เกียงจูแหย (เจียงจื่อหยยา)	姜子牙	Jiang Ziya
ชงจื่อ (ช่งจื่อ)	孔子	Kongzi
คังซี, จักรพรรดิ	康熙皇帝	Kangxi huangdi
เค่งอ้ว (นันทิมิตร)	庆友	Qingyou
จักฮุย (เยี่ยะเฟย)	岳飞	Yue Fei
เจ็กเสียงฮ่องเต้ (อวีซ่งฮว่างตี้)	玉上皇帝	Yushang huangdi
เจี้ยว, จักรพรรดิ (หยาว)	尧	Yao

จงขุย	钟馗	Zhong Kui
จงเจิ้ง	宗正	Zongzheng
จ้วง	壮	Zhuang
จวินໂ໊ว	郡守	Junshou
จอหงวน (จ้วงหยวน)	状元	Zhuangyuan
จ่อหง่วนໂ໊	状元狮	Zhuangyuanshi
จับโป๊ยล่อฮั่น (สือปาหลัวฮั่น)	十八罗汉	Shiba luohan
จางเซี่ยน	张騫	Zhang Qian
จิ่ว, ราชวงศ์ (โจว)	周朝	Zhou chao
จิ่วบั่นอ๋อง (โจวเหวินหวาง)	周文王	Zhou Wenwang
จิ่วบู้อ๋อง (โจวอู่หวาง)	周武王	Zhou Wuwang
จิ้นสือ	进士	Jinshi
จิ้น (ฉิน) ราชวงศ์	秦朝	Qin chao
จิ้นซีฮ่องเต้ (ฉินสือฮว่างตี้)	秦始皇帝	Qinshi huangdi
จิ้มก้อง (จิ้นกั๊ง)	进贡	Jingong
จิวมก้อ๋อง (โจวมู่หวาง)	周穆王	Zhou Muwang
จีเสียง	吉祥	Jixiang
จี้กง (จี้กงหัวฝอ)	济公活佛	Jigong huafo
จื้อซู่เนยสือ	治粟内史	Zhishuneishi
จุนจู้ (ฉวนจู่)	船主	Chuanzhu
จูเต้ ปันโตเกีย (จูทะปันถก)	注荼半托迦	Zhutubantuoja
จูถึ	猪蹄	Zhuti
เจงหลี่ค้วง (เจงหลี่เฉวียน),(ฮั่นเจงหลี่)	钟离权 (汉钟离)	Zhong Lique, Hanzhongli
เจียงซู, มณฑล	江苏	Jiangsu
จู่, รัฐ	楚国	Chuguo
เฉียนสวี่ (ฉางໂ໊ว)	长寿	Changshou
เฉิงเต๋อ, เมือง	承德	Chengde
เฉิงเซียง	丞相	Chenxiang
เฉียนหลง, จักรพรรดิ	乾隆皇帝	Qianlong huangdi

ชิง	卿	Qing
ชิง, ราชวงศ์	清朝	Qing chao
เช่าก๊กกู๋ (เฉากัวจิว)	曹国舅	Cao Guojiu
ซ่งใต้, ราชวงศ์	南宋	Nan Song
ซ้อง, ราชวงศ์ (ซ่ง)	宋朝	Song chao
ซัวเจ๋ง	沙僧	Shaheshang
ซัวเถา (ซ่านโถว)	汕头	Shantou
ซาง (เซียง) ราชวงศ์	商朝	Shang chao
ซานซี, มณฑล	山西	Shanxi
ซาอู	少府	Shaofu
ชินชกโป๊, ชินชกโป๊ (ฉินชูเป่า)	秦叔宝	Qin Shubao
ชีว (โช่ว)	寿	Shou
ชีวไจ้ (ชีวไล)	秀才	Xiucan
ชวีเห่า	虚耗	Xuhao
ซือจื่อ	狮子	Shizi
ซือต้าเทียนหวัง	四大天王	Sidatianwang
ซุยถั่ง (สุยถั่ง)	隋唐	Sui Tang
ซูโจว, เมือง	苏州	Suzhou
ซูปุดเกีย (สุปากะ)	戌博迦	Xubojia
ซำปอกง (ซานเป่ากง)	三保公	Sanbaogong
เซ็กเทา, ม้า	汗血马	Xuetu ma
เซียงจ่าง	乡长	Xiangzhang
เซียง	象	Xiang
เซียงไฮ้ (ซ่างไห่)	上海	Shanghai
เซียน	仙	Xian
ไซจิ่ว (ซีโจว) ราชวงศ์โจวตะวันตก	西周	Xi Zhou
ไซอาน (ซีอาน)	西安	Xi'an
ไซอัว (ซีอัวจี้)	西游记	Xiyouji
โซปินโท (สุปินท)	苏频陀	Supintuo

ตั้ง	侗	Dong
ตี๋ว, จักรพรรดิ	纣	Zhou
ตี๋วอ๋อง, พระเจ้า	纣王	Zhouwang
ตี้เซียน	地仙	Dixian
ตือโป๊ยก่าย	猪八戒	Zhubajie
แต่จิว	潮州	Chaozhou
แต้ฮก (เจิ้งฝู)	郑福	Zheng Fu
แต้ฮั่ว (เจิ้งหัว)	郑华	Zheng Hua
แต้ฮุก (เจิ้งฝอ)	郑佛	Zheng Fo
เต้า (เต้า)	道	Dao
เต้าหยิน (เต้าเหริน)	道人	Daoren
เตียก้วยเล่า (จางกั๋วเหล้า)	张果老 (张国老)	Zhangguolao
เตียนเค่อ	典客	Dianke
ไต่	傣	Dai
ถะ, เจดีย์ (ถ่า)	塔	Ta
ถัง, ราชวงศ์	唐朝	Tang chao
ถังเกาจง	唐高宗	Tang Gaozong
ถังซำจั้ง (ถังซานจั้ง)	唐三藏	Tang Sanzang
ถังสวนจง (ถังเสวียนจง)	唐玄宗	Tang Xuanzong
ถิง	亭	Ting
ถิงเว่ย	廷尉	Tingwei
ถิมิง	题名	Timing
ท้อ (ถาว)	桃	Tao
ทีก้วยลี (เถียก้วยหลี่), หลี่ทีก้วย	铁拐李	Tia'guai Li / Li Tiaguai
เทียนเซียน	天仙	Tianxian
เทียนอันเหมิน	天安门	Tian'anmen
ไท่เสียงเล่ากุน (ไท่ซางเหล้าจวิน)	太上老君	Taishanglaojun
ไท่ผู่	太仆	Taipu
ไท่เว่ย	太尉	Taiwei
ไท่หู่, ทะเลสาบ	太湖	Taihu
นาเกียจี้่น่า (นาคเสน)	那迦犀那	Najiaxina

นาจา (หล่าจา/โลเจีย)

นำไชฮั่ว (หลานฉ่ายเหอ)

เนกเกือโล่ (นกุล)

บู้สง/บู้ซัง (อู่ซง)

ปักกิ่ง, กรุง (เป่ยจิง)

ปิ่นโตเกีย (มหาปิ่นถก)

ปิ่นโหล่ (ปิ่นโหล)

ปิ่นโหล่ ปวดล่อตัว (ปิ่นโหล ภารัทวาช)

ไปโถฉวน

โปโทโล่ (ภัทร)

โป๊ยเซียน (ปาเซียน)

ไผฝาง

ไผโหลว

เฟิ่งฉาง

哪吒

蓝采和 (蓝彩和)

诺矩罗

武松

北京

半托迦

宾头卢

宾度罗跋啰惰阇

白头船

跋陀罗

八仙

牌坊

牌楼

奉常

Nezha

Lan Caihe

Nuojuluo

Wu Song

Beijing

Bantuojia

Bintuolu

Binduluo baluoduoshe

Baitouchuan

Batuoluo

Baxian

Paifang

Pailou

Fengchang

แม้ว

ยวี่สื่อต้าฝู

ยินกิดโท (อิงคท)

ยู่อี้ (หฺยูอี้)

ยูนนาน (อวิ้นหนาน)

เย้อเหอ, พระราชวัง

เย้า

ลก (ลู่)

ล่อเฮาสี (ราหุล)

ลิโป (หลี่ปู้, ลวี่ปู้)

ลื่อท่งปิ่น (หลี่ต้งปิ่น, อวี่ต้งปิ่น)

เลียดก๊ก

เล่าจื้อ (เหลาจื้อ)

เล่าไฮ (หลิวไห่)

苗

御史大夫

因揭陀

如意

云南

热河

瑶

禄

罗喉罗

吕布

吕洞宾

列国志

老子

刘海

Miao

Yushidafu

Yinjietuo

Ruyi

Yunnan

Rehe

Yao

Lu

Luohanluo

Lu Bu

Lu Dongbin

Lieguo zhizhuan

Laozi

Liu Hai

เว่ยเว่ย

สามก๊ก (ซานกั๋วเหยี่ยนอี้)

สั่น, จักรพรรดิ (ซุ่น)

เส้าหลิน, วัด

เสียนหยาง

เสียนจาง

เสียนลิ่ง

หงอคง

หมิง, ราชวงศ์

ย่งเจิ้ง (หย่งเจิ้ง), จักรพรรดิ

หยวน, ราชวงศ์

หยวนหมิงหยวน, พระราชวัง

卫尉

三国演义

舜

少林寺

咸阳

县长

县令

孙悟空

明朝

雍正皇帝

元朝

圆明园

Weiwei

Sanguo yanyi

Shun

Shaolin si

Xianyang

Xianzhang

Xianling

Sun Wukong

Ming chao

Yongzheng huangdi

Yuan chao

Yuanmingyuan

เหยียนเป่า	元宝	Yuanbao
หลางจงลิ่ง	郎中令	Langzhongling
หลิงจื่อ	灵芝	Lingzhi
หลี่	里	Li
หลี่จิ้ง	李靖	Li Jing
ห่องสิน (เฟิงเสินเหยียนอี่)	封神演义	Fengshen yanyi
หางโจว, เมือง	杭州	Hangzhou
ห่านซาน	寒山	Hanshan
เย่วจื่อ	月支	Yuezhi
เว่ยถ้าว (อ้วยท้าว)	韦驮	Wei Tao
เหอหนาน, มณฑล	河南	Henan
เหั่งเจีย	行者	Hangzhe

ไห่เข้า (ไหโซ่ว)	海口	Haikou
ไหหลำ (ไห่หนาน)	海南	Hainan
อ้วยชี่กง, อวยชี่จิง (เว่ยฉื่อจิ้งเต๋อ)	尉迟敬德	Weichijingde
อับเฉา	压船	Yachaun
อินหยาง	阴阳	Yinyang
อู่เต้าจื่อ	吴道子	Wu Daozi
เอ๋หมิง (เซี่ยเหมิน)	厦门	Xiamen
โอะชิตัว (อชิต)	阿氏多	A' shiduo
ฮก (ฝู)	福	Fu
ฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน)	福建	Fujian
ฮกชี่ (ฝูชี่)	福气	Fuqi
ฮก ลก ชั่ว (ฝู ลู่ โซ่ว)	福禄寿	Fu Lu Shou

ฮ่งลก (เฟิ่งลู่)

ฮวงจ๋วย (เฟิ่งส่วย)

ฮวง เที้ยว โหว่ สุน (เฟิ่ง เลี้ยว อวี๋ ลุน)

ฮวดซือล่อฮุดโตโล่ (วัชรบุตร)

ฮวดล่อโพซือ (วันวาสี)

ฮวามู่หลาน

ฮ่อเซียนโกว (เหอเซียนกู)

ฮั่น, ราชวงศ์

ฮั่นเซียงจื่อ (หานเซียงจื่อ)

ฮัวเปียว (ฮว่าเปียว)

俸禄

风水

风调雨顺

伐阁罗弗多罗

伐那婆斯

花木兰

何仙姑

汉朝

韩湘子

华表

Fenglu

Fengshui

Feng tiao yu shun

Fasheluofuduoluo

Fanaposi

Hua Mulan

He Xianggu

Han chao

Han Xiangzi

Huabiao

บรรณานุกรม

- กาญจนาศพนธ์ (ขุนวิจิตรมาตรา). ภาพประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม ๑. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๐๕.
- กาญจนาศพนธ์. ภูมิศาสตร์วัดโพธิ์. พระนคร : บำรุงสาส์น, ๒๕๑๖.
- คนจีน ๒๐๐ ปี ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร. (เส้นทางเศรษฐกิจฉบับพิเศษ), บริษัท เส้นทางเศรษฐกิจ จำกัด ถนนสีลม-บางรัก กรุงเทพฯ (ไม่ปรากฏปีตีพิมพ์).
- จดหมายเหตุความทรงจำ กรมหลวงนรินทรเทวี. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๑๖.
- เจนนิเฟอร์ เวียน คุษแมน (ชื่นจิตต์ อำไพพรรณ แปล). การค้าทางเรือสำเภา จีน-สยาม ยุคต้นรัตนโกสินทร์. พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๘.
- จิตรา ก้อนันทเกียรติ. ความรู้เรื่องจีนจากผู้เฒ่า. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. พระนคร : สำนักพิมพ์แพรว, ๒๕๔๑.
- จิตรา ก้อนันทเกียรติ. พระพุทธ พระโพธิสัตว์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : สำนักพิมพ์จิตรา, ๒๕๔๒.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์. พระนคร : หอสมุดแห่งชาติ, ๒๕๐๖.
- บุญศักดิ์ แสงระวี. จีนซื้อองแต้ มหาราชหรือทรราช. พิมพ์ครั้งที่ ๓. พระนคร : สำนักพิมพ์ ก. ไก่, ๒๕๓๗.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการบัญญัติชื่อธาตุ และเรื่องศัพท์บัญญัติชื่อแร่. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๓๖.
- ประวัติวัดพระเชตุพนฉบับย่อ และจดหมายเหตุเรื่อง การปฏิสังขรณ์ฯ ในรัชกาลที่ ๓. พระนคร : วัดพระเชตุพน, ๒๕๑๔.
- ปรมาธิบดีชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. โคลงฉันเรื่องปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน. พระนคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด คณะสงฆ์วัดพระเชตุพนจัดพิมพ์, ๒๕๔๗.
- พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม ๑ - ๒. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๒๓.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. สก ลก ชิว. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๗.
- พิน ดอกบัว. ปวงปรัชญาจีน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๔๒.
- ภูริภัทร ภควลีธ. ๑๒ นักขัต. พระนคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๓๖.
- มานพ ถนอมศรี. รูปศิลปะจีนสมัยรัตนโกสินทร์. พระนคร : บริษัท ดันอ้อ จำกัด, ๒๕๓๖.
- ล. เสถียรสุด. ประวัติวัฒนธรรมจีน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์ฯ, ๒๕๑๖.
- วิยะดา ทองมิตร. สวนขวา. พระนคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๔๐.
- วิลเลียม สกินเนอร์ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ บรรณาธิการ แปล). สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. พระนคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๒๙.
- สมภพ จันทรประภา. เที้ยววัดโพธิ์กับโลกกิจ. กรุงเทพฯ : กรมโลหกิจ, (เอกสารโลหกิจสำหรับประชาชน ฉบับที่ ๘ กรมโลหกิจจัดพิมพ์เป็นพิเศษสำหรับประชาชน เนื่องในวาระวันเด็ก ๓ ตุลาคม ๒๕๐๓), ๒๕๐๓.
- สุภางค์ จันทวานิช (บรรณาธิการ). ชาวจีนแต่จิวในประเทศไทย และในภูมิภาคเดิมนที่เฉาซันสมัยที่หนึ่ง ๒๓๑๐-๒๓๙๓. พระนคร : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- สุนันทา ฟาเบร. อารยธรรมจีนสมัยราชอาณาจักร. พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, ๒๕๔๒.

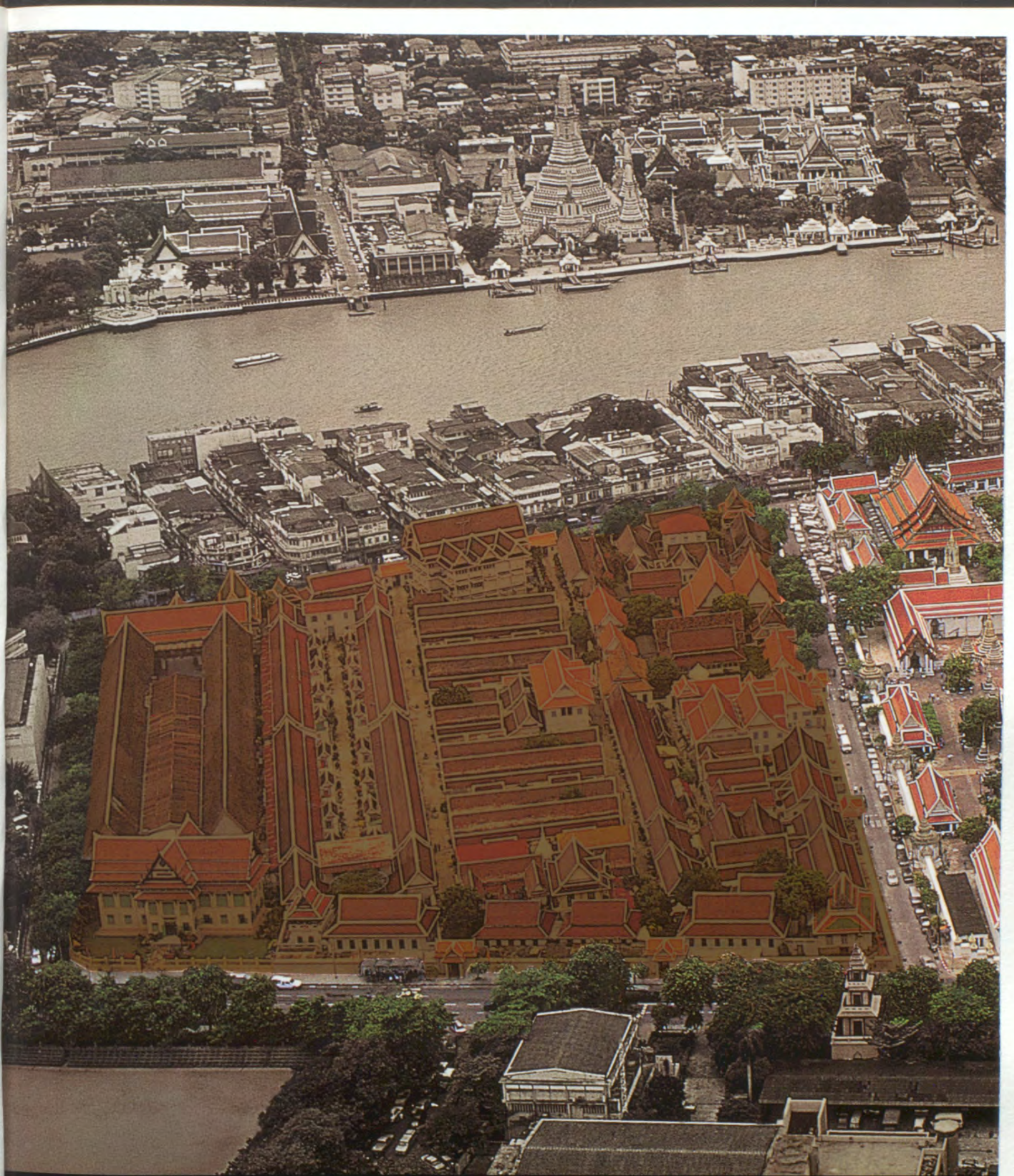
Bibliography

- Kanchanakkhaphan. **Parb Prawasart Krung Rattanakosin Vol. 1.** Phranakorn : Thai Wattanapanich, B.E. 2505.
- Kanchanakkhaphan. **Phumisat Wat Pho.** 4th edition. Phranakorn: Bamrungsan, B.E. 2516.
- Khon Chin 200 Pi Phai Tai Phra Borom Phothi Somphan.** Sen Thang Setthakit Chabap Phiset, Borisat Sen Thang Setthakit Chamkat, Thanon Silom, Bangrak, Bangkok (no publication date shown)
- Jodmuyhate Kwamsongjum Krommaloung Narinthorntaewee.** Pranakorn : Ongkarnkar Kong Kurusapa, B.E. 2516.
- Jennifer Wayne Kuchman (Cheunjit Ampaipun : translate). **Karnkar Tang Ruesampao China-Siam Yuk Ton Rattanakosin.** Pranakorn : Samnak Phim Thammasart University, B.E. 2528.
- Kannikar Tanprasert (editor). **Rai Ngan Kan Wijai Ruaong Nakhon Si Thamarat : Korani Suksa 1. Kan Tung Thin Than Thi Krung Ching Lae Phru Khuan Khreng 2. Chin : Prawatsat Borankhadi Phu Khon Lae Watthanatham.** Pranakorn : Mahawitthayalai Hua Cheow Chalermphrakiat, B.E. 2540.
- Chittra Konanthakiat. **Kwam Ru Ruang Chin Chak Phuthao.** 15th edition. Phranakorn : Phraew Samnak Ngan Phim, B.E. 2541.
- Chittra Konanthakiat. **Phra Phuttha Phra Phothisat Singsaksit Khong Chin.** 2nd edition. Phranakorn : Samnak Phim Chittra, B.E. 2542.
- Paramanujitjinorasa, Somdej Phra Maha Samanachao Krommaphra. **Khlong Dun on the renovation of Wat Phrachetuphon.** Pranakorn : Wat Phrachetuphon, 2547.
- Thippayakorawong, Chao Phraya. **Phraratcha Phongsawadan Krung Rattanakosin.** Phranakorn: Ho Samut Haeng Chat, B.E. 2506.
- Boonsak Sangrawee. **Jinsee Hongtae Maharaj Rue Torraraj.** 3rd edition. Pranakorn : Samnak Phim Kor Kai, B.E. 2537.
- Pragrad Samnak Nayok Rattamontree Rueng Karn Banyat Cheu Thart Lae Reung Sub Banyat Cheu Rae.** Bangkok : Saha Thammik, B.E. 2536.
- History of Wat Phra Chetuphon Chabub Yor Lae Jodmuyhate Reung Renovation in the reign of King Rama III.** Pranakorn : Wat Phra Chetuphon, B.E. 2514.
- Dictionary of Geography English-Thai Chabub Rajabandittayasathan 1-2.** Bangkok : Rajabandittayasathan, B.E. 2523.
- Ponpan Chantharonanon. **Hok Lok Siew.** 2nd edition. Phranakorn : Samnak Phim Dokya, B.E. 2537
- Feun Dogbua. **Poung Prajya Chin.** 2nd edition. Pranakorn : Samnak Phim Sayam, B.E. 2542.
- Phuriphat Phakhawalithon. (translator). **Sip Song Nakasat,** Phranakorn : Samnak Phim Dokya, B.E. 2536.
- Manop Thanomsi, **Rup Sila Chin Samai Rattanakosin,** Phranakorn : Borisat Ton-O, B.E. 2536.
- Liang Lathiarasut. **Prawat Watthanatham Chin.** 2nd edition. Phranakorn : Samakhom Sangkhommasat Haeng Prathet Thai, B.E. 2516.
- Wiyada Thongmit. **Suan Khwa.** Phranakorn: Samnak Muang Boran, B.E. 2540.
- Supang Chanthawanit (editors) : **Chao Chin Taechiew Nai Prathet Thai Lae Nai Phumilamnao Derm Thi Chao San.** Phranakorn : Sun Chin Suksa, Chulalongkorn Mahawitthayalai, B.E. 2539.
- Sompob Chantaraprapa. **Tiew Wat Pho Kup Lohakij.** Bangkok : Krom Lohakij, B.E. 2503.
- Sunantha Farbre. **Arayatham Chin Samai Ratchaanajuk.** Pranakorn : Samnak Phim St. John's University, B.E. 2542.
- Feibao, Du and Hong Su. **Things Chinese and Their Stories.** BeijingT: China Travel and Tourism Press, 1994.
- Hean - Tatt, Ong. **Chinese Animal Sumbolism.** Pelanduk Publication, 1993.
- Skinner, G. William. (Chanwit Kasetsiri, translation editor), **Sangkhom Chin Nai Prather Thai : Prawatsat Cheong Wikhro,** Phranakorn : Munnithi Khrongkan Tamra Sangkhommasat, B.E. 2529.
- Feibao, Du and Hong Su. **Things Chinese and Their Stories.** Beijing : China Travel & Tourism Press, 1994.
- Hean-Tatt, Ong. **Chinese Animal Symbolisms.** Selangor : Pelanduk Publications, 1993.

Note: The spelling of Thai and Thai sounding names follows the practice recommended by the Royal Academy of Thailand while the Chinese names adopt the pinyin romanization.

วัดพระเชตุพน ๒๕๔๕

Wat Phra Chetuphon 2002

ผังบริเวณเขตพุทธาวาส วัดพระเชตุพน

Plan of Wat Phra Chetuphon

ประตูทรงมงกุฎประตูที่ ๑ ถึง ๑๖		Crown-shaped Sheltered Gate 1 to 16
พระอุโบสถ	1	Main Chapel
ลานพระอุโบสถ	2	Chapel ground
พระมหาสถูป	3	Phra Maha Sthupa
พระระเบียงพระอุโบสถชั้นใน	4	Inner Phra Rabiang of the Main Chapel
พระระเบียงพระอุโบสถชั้นนอก	5	Outer Phra Rabiang of the Main Chapel
พระวิหารทิศพระโลกนาถ ทิศตะวันออก	6	East Phra Vihara Thit Phra Lokanart
พระวิหารทิศพระปัญจวัคคีย์ ทิศใต้	7	South Phra Vihara Thit Phra Panja Vakkee
พระวิหารทิศพระนาคปรก ทิศตะวันตก	8	West Phra Vihara Thit Phra Nak Prok
พระวิหารทิศพระป่าเลไลยก์ ทิศเหนือ	9	North Phra Vihara Thit Phra Paleylai
พระวิหารคดพระฉาย	10	Phra Vihara Kod Phra Chai
พระวิหารคดพระพุทธเจ้าเข้านิพพาน	11	Phra Vihara Kod Phra Buddha Jao Kao Nippana
พระวิหารคดกรมหลวงชุมพร	12	Phra Vihara Kod Krommaluang Chumporn
พระวิหารคดหน้าแดง	13	Phra Vihara Kod Na Daeng
ลานเขตพุทธาวาสชั้นในตอนพระอุโบสถ	14	Inner ground of the Main Chapel section
พระมหาเจดีย์ศรีสรรเพชญดาญาณ ร.๑	15	Phra Maha Chedi of King Rama I
พระมหาเจดีย์ดิลกธรรมกรนิธาน ร.๒	16	Phra Maha Chedi of King Rama II
พระมหาเจดีย์มุนีบัลลังก์ ร.๓	17	Phra Maha Chedi of King Rama III
พระมหาเจดีย์ทรงพระศรีสุริโยทัย ร.๔	18	Phra Maha Chedi of King Rama IV
พระระเบียงพระมหาเจดีย์	19	Phra Rabiang of the Phra Maha Chedi
พระมณฑป	20	Phra Mondob
สวนมิสกวัน	21	Misakawan Garden
พระวิหารพระพุทธไสยาส	22	Phra Vihara of The Reclining Buddha
สระจระเข้	23	Crocodile Pond
ศาลาการเปรียญ	24	Sala Kan Parian
หอรบ	25	Belfry
ลานเขตพุทธาวาสชั้นนอกตอนพระมหาเจดีย์	26	Outer ground of the Phra Maha Chedi section

วัดโพธิ์

The Chinese Stone Figurines of Wat Pho

